

EX LIBRIS
G.J. ARVANITIDI

BYZANTINI

ΑΘΗΝΑΙ

ΚΑΡΔΙΤΣΙΑ

AMERICAN

MASSACHUSETTS

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ

ΜΗΣΟΥ ΣΙΦΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ,

ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ

ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΑΥΤΗΣ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ

ΧΡΥΣΟΥ ΚΑΙ ΑΡΓΥΡΟΥ

ΥΠΟ

ΚΑΡΟΛΟΥ Ι. ΓΚΙΩΝ

ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ.

«Καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ
τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον
νομίζει, τοῦτον οὐδαμῶς
λέγω».

[Σοφοκλ. Ἀντιγ.]

ΕΝ ΣΥΡΩ.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ἢ «ΠΡΟΟΔΟΣ.»

1876.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν
μου, θεωρούμενον προϊόν τυποκλοπίας, καταδιώκεται
κατὰ τὸν νόμον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

EX LIBRIS
G. J. ARVANITIDI

ΒΥΖΑΝΤΙΝΙ

ΑΡΙΘ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

477

ΤΗ,
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΦΙΛΟΜΟΥΣΩ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΔΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΙ
ΤΩΝ ΣΙΦΝΙΩΝ
ΚΑΙ
ΤΩ ΣΕΒΑΣΤΩ ΜΟΙ ΠΑΤΡΙ
ΙΩΑΝΝΗ Κ. ΓΚΙΩΝ
ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΝ ΔΕ
ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

Ὁ Συγγραφεύς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΚΤΟΡ.

Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας.

« Μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστι πατρίς, καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον, καὶ ἐν μείζονι μοῖρα καὶ παρὰ θεοῦ καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι· καὶ σέβεσθαι δεῖ, καὶ μᾶλλον ὑπέκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν, ἢ πατέρα· καὶ ἢ πείθειν, ἢ ποιεῖν, ἢ ἂν κελεύῃ· καὶ πάσχειν, ἐάν τι προστάτη παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει· καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον, οὐδὲ ἀναχωρητέον, οὐδὲ ληπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ, καὶ ἐν δικαστηρίῳ, καὶ πανταχοῦ ποιητέον, ἢ ἂν κελεύῃ ἢ πόλις καὶ ἢ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτήν, ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὄσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἤττον τὴν πατρίδα »

[Λόγοι τοῦ Σωκράτους ἐν τῇ Κρίτῳ
τοῦ Πλάτωνος.]

« Ὅτε τὸ πρῶτον μοι προὔταθη ὑπὸ φίλων τιμῶν ἢ συγγραφή τῆς Ἱστορίας τῆς πατρίδος ἡμῶν **ΣΙΦΝΟΥ**, ὑπὸ δύο ὄλως ἀντιθέτων αἰσθημάτων κατελήφθη· ἐσυλλογίσθη ἀφ' ἐνός, ὅτι πρὸς τοιαύτην ἐπιχείρησιν εἶχον ἀνάγκη βιβλιοθήκης πλουσιωτέρας τῆς ἐμῆς, εἰς τὴν ὁ

πολιαν ἐν ἀνάγκῃ γὰ κακαφεύγω πρὸς τελειότεραν ἐπεξεργασίαν τοῦ προταθέντος μοι ἔργου, ἐν ἐπαρχίᾳ δὲ διαμέρων δὲν ἠδυνάμην γὰ ἔχω τὸ εὐτύχημα τοῦτο· ἀλλ' ἐπεθύμουν ἀφ' ἐτέρου, γὰ ἰκαροποιήσω καὶ τὰς ἀγαθὰς ὑπὲρ ἐμοῦ διαθέσεις τῶν φίλων, οἵτινες ἀκούσαντες μου διηγουμένου ποτὲ ὄλλα τιρὰ περὶ τῆς ἱστορίας αὐτῆς, ἔτι μᾶλλον ἐπέμενον εἰς τὴν παράκλησιν αὐτῶν, καὶ δὲν ἤθελον ποσῶς γὰ δώσωσιν ἀκρόασιν εἰς τὰς παρ' ἐμοῦ προβαλλομένας δυσχερείας· μετὰ πολλὰς δὲ σκέψεις καὶ ἀναβολὰς ἔκλινα γὰρῶ ἐκὼν ἄκωρ ὑπὲρ τῆς ἰδέας τῶν φίλων· ἀνερρίφθω λοιπὸν ὁ κύβος, εἶπον, καὶ ἠρξάμην τοῦ ἔργου, μόνον βοήθημα ἔχωρ τὴν πτωχὴν μου βιβλιοθήκην, καὶ σημειώσεις τιρὰς, τὰς ὁποίας εἶχον συλλέξει, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐφοίτων ἐν τῷ ἔθν. Πανεπιστημίῳ (1859—63), ὅτε τῇ συμβουλῇ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Λατ. Φιλολογίας Κ. Εὐθ. Καστόρχῃ εἶχον συλλάβει τοιαύτην τιρὰ ἰδέαν, μετράσαν ὅμως ἐνεκα διαφόρων αἰτίων ἀπραγματοποιήτων, διότι, ὡς ὁ Σεβαστὸς ἐκεῖνος Καθηγητῆς ἔλεγεν ἡμῖν, μόνον διὰ τοιούτων ἱστοριῶν, γραφομένων παρ' εἰδὸς ἐκάστου φοιτητοῦ, δυναμένου γὰ γνωρίση κάλλιον παντὸς ἄλλου τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα, καὶ ἐρευνήση τὰ περὶ αὐτῆς, θὰ ἦτο δυνατὸν γὰ συγγραφή ποτε ἱστορία τῆς ὅλης Ἑλλάδος πλήρης, καὶ ἀκριβῆς, ἀξία ἐκτὸς τῶν ἄλλων γὰ διαφωτίζη καὶ ὀδηγήη καὶ πάντα ξέρον, θέλοντα ἀνευ ξεραγοῦ γὰ ἐπισκερθῆ τόπον τιρὰ.

Ὁ δὲ μόνον δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθὲς, ἀλλ' ὅτι καὶ πᾶς ἄνθρωπος ἔμφυτον αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην, καὶ μεγάλην ἔχει ἐπιθυμίαν γὰ γνωρίση, ὅσον οἶδόν τε κάλλιον, τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου, ἐν τῷ ὁποίῳ εἶδε κατὰ πρόωτον τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, διὰ τὸν ὁποῖον ἔχει τὰς γλυκυτέρας τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀναμνήσεις, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔλαβε τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ τέλος κείνται τὰ ὅσα τῶν γονέων καὶ προ-

πατόρων του, ἐλπίζει δὲ ἕκαστος γὰ ἐραποθέση καὶ τὰ
 ἰδικὰ του· εἶχε δὲ μέγα δίκαιον ὁ ποιητῆς Εὐριπίδης
 εἰπὼν «οὐδὲν γλυκίον πάτρης», καὶ Ἀλλαχοῦ «πολλοῦ γε
 χρυσοῦ καὶ πλοῦτου κρείσσων πάτρα», ὡς καὶ ἕτερος τῶν
 ἀρχαίων προπατόρων, ὁμολογῶν ὅτι «οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀνι-
 ἀρότερον, ἢ γὰρ πατρώας στέρεσθαι»· πράγματι δὲ, τίς τῶν
 ἀναγνωστῶν δὲν ἐδοκίμασε τὰς πικρίας τοῦ ἐμφύτου ἐ-
 κείνου τῆς *ροσταλγίας* αἰσθήματος, ὅπερ πολ-
 λάκις ἴσως ἀπέσπασεν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, μακρὰν
 εὐρισκομένου τῆς πατρώας γῆς, καὶ τῶν προσφιλῶν αὐτῷ
 ἀντικειμένων τὰ δάκρυα κρουνηδόν; τοσαύτην δὲ δύ-
 ναμιν, ὁμολογῶ, ἔχει τὸ αἶσθημα τοῦτο καὶ παρὰ τοῖς
 συμπολίταις ἡμῶν, ὥστε, εἰ καὶ ἠναγκάσμενοι γὰ μετοι-
 κῶσιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, καὶ μάλιστα ἐν Κωνσταντινου-
 πόλει, Ἀλεξανδρείᾳ, Γαλαζίῳ καὶ Ἰμβραῖλα, πρὸς πο-
 ρισμὸν τῶν τοῦ βίου, οὐδέποτε, καὶ εἰς τὰς μεγαλοπό-
 λεις ταύτας διατρίβοντες, λησμονοῦσι τὴν πατρίδα αὐ-
 τῶν, εἰ καὶ διαχωρίζουσιν αὐτοὺς ἀπὸ ταύτης

«Οὐρέα τε σκυιόντα, θάλασσά τε ἠχέσσεια.»

ἀλλὰ πάντοτε αὐτὴν ἔχουσι κατὰ νοῦν, καὶ περὶ αὐτῆς
 πάντοτε ὁμιλοῦσιν, ἐῶντες χαίρειν τὰ περὶ αὐτοὺς, καὶ
 πρὸς αὐτὴν ἕκαστος, ὡς ἄλλος Ὀδυσσεὺς ἔχει ἐστραμμέ-
 νον τὸ ὄμμα, ἐπιθυμῶν, ὡς ἐκεῖνος καθ' Ὀμηρον

«. . . καὶ καπνὸν ἀποθρῶσκοντα νοῆσαι
 ἧς γαίης».

Τὸ εὐγενὲς δὲ τοῦτο αἶσθημα εἶναι τὸ αἴτιον, κατὰ
 τὴν ἐμὴν ἰδέαν, ὅπερ ἀναγκάζει ἕκαστον τῶν συμπολι-
 τῶν ἐν μὲν τῇ ξένῃ γὰ ἐργάζηται φιλοπόνως, ὅπως δι'
 ἐντίμου ἐργασίας πορίζηται πλοῦτη. δαπανᾷ δὲ ταῦτα
 ἀφειδῶς ἐν τῇ πατρώᾳ γῇ πρὸς καλλωπισμὸν τῆς πατρι-
 κῆς ἐστίας, καὶ πρὸς ἐπίδειξιν, ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν
 του, τῶν προϊόντων τῆς ἐργασίας του· εἰς τὸ αἶσθημα
 τοῦτο ἀποδοτέον ἐπίσης οὐ μόνον τὴν διατήρησιν, ἀλλὰ

καὶ ἐπαύξησιν μάλιστα τῶν τῆς ρήσου κατοίκων, διότι ὀλιγιστοὶ ἀποξερῶνται, πάντες δὲ σχεδὸν φιλοτιμοῦνται, ὅπως διέλθωσι τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου τῶν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν· τὸ αἰσθημια τέλος τοῦτο εἶναι τὸ συντεῖνον εἰς τὴν ἀνακαλίσει, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ οὐχὶ τόσον γοητῆρος ἐδάφους τῆς ρήσου διὰ συνεχοῦς καὶ πολυδαπάνου καλλιέργειας, καὶ τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν φυτειῶν, τῶν ἐποίων εἶναι μᾶλλον ἐπιδεκτικῆ, καὶ αἰτίαι ἀποτελοῦσι τὸ καλλίτερον τῆς ρήσου κόσμημα· ὥστε, ἄρτις παραβάλη τὴν ἑὴν ὄψιν τῆς πατρίδος ἡμῶν Σίφρου, ἥτις ὀσημέραι βάλει ἐπὶ τὰ κρεῖττω, πρὸς ἐκείνην, ἥτις ἦτο πρὸ τριακοχταετίας, θέλει εὐρεῖ ἐντελῆ μεταμόρφωσιν, καθιστώσας λίαν τερπνὴν τὴν διαμορῆν ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν ὁμολογίαν οὐ μόνον τῶν ὀλίγας ἡμέρας διελθόντων ἐν Σίφρω, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐκ διαφορῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος, ὡς λ. χ. τῆς Σύρου καὶ τῶν Ἀθηῶν, ἐρχοῦνται πολλάκις, ὅπως ἐν αὐτῇ διέλθωσι τὸ θέρος. Εἰς τὴν φιλοπατρίαν δὲ ταύτην, καὶ τὸν περὶ τὰ καλά ζῆλον τῶν Σιφρίων ὀφείλονται καὶ πολλὰ δημωφελῆ ἔργα.

Ἐν τῇ σημερινῇ δὲ μάλιστα ἐποχῇ, τοσοῦτω περισπούδαστος ἐθεωρήθη ἡ συγγραφή τοιοῦτων ιστορικῶν μοτογραφιῶν, ὥστε, καθόσον ἐγὼ γινώσκω, τὸ μὲν δημοτικὸν Συμβούλιον Ἐρμουπόλεως διὰ τῆς ἀπὸ 7 Νοεμβρίου 1875 πράξεώς του ἐχορήγησε πιστώσιν δραχμῶν 2,000 διὰ τὸν συγγραφέα τὴν ιστορίαν τῆς Σύρου κ. Τ. Ἀμπελᾶν, ὁ δὲ τῶν Ἀθηῶν Δήμαρχος οὐ μικρὸν ἄθλον προῦβαλεν, ὅπερ μέλλει νὰ δοθῆ εἰς τὸν συγγραφέα τὸ καλλίτερον πόνημα περὶ τῆς τῶν Ἀθηῶν ιστορίας· ὅμοια δὲ διαγωνίσματα προβάλλονται καθ' ἑκάστην ὑπὸ τῶν διαφορῶν συλλόγων τῆς Κων]πόλεως διὰ τὰς συγγραφὰς τῶν ιστοριῶν τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης κ.τ.λ., ἕνα βεβαίως γνωρίσωσι κάλλιον τὰς ἰδίας αὐτῶν πατρίδας καὶ οἱ μὴ τυχεῖς ἐπιστημονικῆς

ἐκπαιδύσεως κάτοικοι τῶν διαφόρων τούτων μερῶν, κεν-
τάται δὲ καὶ διεγερταὶ ἡ φιλοτιμία ἐκάστου, ὅπως συν-
εισφέρῃ καὶ αὐτὸς τὸν ὀβολόν του ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου
καὶ τῆς δόξης αὐτῆς, ὑπὲρ τῶν ὀποίων καὶ ἄλλοι βε-
βαίως πρὸ αὐτοῦ πολυειδῶς εἰργάσθασαν, καὶ τὴν ὀποίαν
πολλοὶ, κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἕκαστος, ἐτίμησαν.

Ἄλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἠδύνατό τις βεβαίως γὰ ἀπο-
τελεῖν πρὸς ἐμέ τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν· ὅτι, διὰ τὴν
συγγραφὴν τοιοῦτου εἶδους πορημάτων, ἔλαβον πρόνοιαν
ἢ τὰ τὸν δῆμον ἐκπροσωποῦντα δημοτ. Συμβούλια, ἢ οἱ
φιλεκπαιδευτικοὶ σύλλογοι, οἵτινες συνήθως καὶ τὴν τῆς
τυπώσεως δαπάνην ἀναλαμβάνουσι· ὑμεῖς ὅμως, ποῦ
στηριζόμενοι ἀρελάβετε αὐτοβούλως τοιοῦτον οὐχὶ ὀλι-
γοδάπανον ἀγῶνα; εἰς τὴν δικαίαν ταύτην, ἀλλὰ καὶ
τολμηρὰν ἐν μέρει ἐρώτησιν, ἔχω κἀγὼ πρόχειρον τὴν
ἀπάντησιν, τὴν ὀποίαν ἀσυστόλως καὶ λέγω· ὅτι, τὸν
μὲν κόπον τῆς συγγραφῆς ἀρέλαβον ἐγὼ χάριν τῶν φι-
λων, δι' οὗς λόγους εἶπον ἀνωτέρω, καὶ χάριν τῶν συμ-
πολιτῶν ἰδίως, τὴν δὲ δαπάνην τῆς ἐκτυπώσεως αὐτοὶ οὖ-
τοι, ὡς ἐλπίζω ἐκ τῶν προτέρων, διὰ τῆς μικρᾶς αὐτῶν
συνδρομῆς, ὥστε καὶ τὸ παρὸν περὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν
Σίφρου πορημάτων θὰ ἦναι κτήμα οὐχὶ πλέον ἐμοῦ, τοῦ
διὰ τῆς γραφίδος ἰκαροποιήσαντος τὰς ἀξιώσεις τῶν φι-
λων, ἀλλ' ἐξ ἴσου καὶ τῶν δαπανησόντων συνδρομητῶν,
τῶν ὀποίων ἅπαντες σχεδὸν, λαβόντες τὴν πρώτην στοι-
χειώδη ἐκπαιδεύσιν ἐν τῇ περὶ ἡμῶν ἄλλοτε Σχολῇ τῆς
Σίφρου, καὶ δι' αὐτῆς καὶ μόνης οἱ πλείστοι διάφορα ἐν-
τιμα βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα πολλαχοῦ μετερχόμε-
νοι, ὡς προείπομεν, αἰσθάνονται καὶ τὴν ἐπιθυμίαν βε-
βαίως γὰ μάθωσιν, ὅποια ὑπῆρξεν ἡ τύχη τῆς πατρίδος
ἡμῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦδε, ὡς καὶ
πᾶν ἄλλο ἀφορῶν ταύτην.

Ἐπειδὴ ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω τῆς ἄλλοτε περιωνύμου Σχολῆς τῆς πατρίδος ἡμῶν, δὲν θεωροῦμεν ὅλως ἀκαιρον καὶ ὀχληρὰν εἰς πάντα φιλαναγνώστην τὴν ἀφήγησιν ὀλίγων τινῶν περὶ αὐτῆς, ἀπὸ τῆς ὁποίας, ὡς ἀπὸ Δουρείου τινὸς ἵππου, ἐξῆλθον, κατὰ τοὺς χρόνους μάλιστα τῆς δουλείας, οὐκ ὀλίγοι τολμηροὶ μαχηταί, οὐχὶ διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου, ἀλλὰ διὰ τῶν γραμμάτων ἐκπορθοῦντες τὰς πόλεις, τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας διατελέσαντες ἄγρυπνοι φρουροί, καθ' ἣν ἐποχὴν αὕτη, ὑπὸ πολλῶν κλυδώνων περιστοιχουμένη, ἐκινδύνευε νὰ καταποντισθῆ, καὶ διαπύρσιοι κήρυκες τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, δι' ἧς κατὰ μέγιστον μέρος κατωρθώθη ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν παλιγγενεσία, καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐλπίζομεν, ὅτι καὶ πάλιν ἀναδειχθήσεται ποτε τροπαιούχος καὶ ἅπασα ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν τέλος ὀφείλει ἡ ἰδιαιτέρα ἡμῶν πατρίς, ὅ,τι καλὸν πάλαι ποτὲ καὶ νῦν παρήγαγε καὶ παράγει.

Ἡ τῶν Μουσῶν καλλιέργεια ἐν Σίφνῳ φαίνεται ἀρξάμενη πολὺ πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κων]πόλεως, καὶ ἴσως ἐπὶ τῶν εἰκονομάχων αὐτοκρατόρων, ὅτε πολλοὶ πεπαιδευμένοι ἐκδιωχθέντες τῆς Βασιλευούσης εὐρον ἄσυλον εἰς τὰς μονὰς, καὶ μάλιστα μεμακρυσμένων χωρῶν καὶ νήσων τοῦτο τοῦλάχιστον δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἐκ τῆς παρὰδόσεως, ὅτι ἐν τῇ μονῇ τῆς Βρύσζως ὑπῆρχε σπουδαία βιβλιοθήκη, ἐκ χειρογράφων κατὰ μέγιστον μέρος ἀποτελουμένη, τῶν ὁποίων ὅμως δυστυχῶς ὀλίγιστα ὑπάρχουσι τώρα λείψανα, διότι τὰ μὲν κατὰ διαφόρους καιροὺς ἠρπάγησαν ἀπὸ ξένους, τὰ δὲ ἐφθάρησαν ἐκ τῆς τῶν μοναχῶν ἀκηδίας· ἐξηκολούθει δὲ αὕτη καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν, ὅτε τῶν πεπαιδευμένων οἱ μὲν πλεῖστοι κατέφυγον εἰς τὴν Ἑσπερίαν Εὐρώπην, καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου μετέδωσαν τὴν Ἑλλην. παιδείαν, τινὲς δὲ εὐρον ἄσυλον καὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Καὶ τίνες μὲν ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι ἐν Σίφνῳ διδάσκαλοι,

καὶ ποῦ ὠρισμένως ἐδίδασκον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καὶ διὰ τίνων μέσων συνετηροῦντο, δὲν δυνάμεθα νῦν μετ' ἀκριβείας ν' ἀποφανθῶμεν, διότι δυστυχῶς ὁ ἡμιτελής καὶ λίαν ἐφθαρμένος σκωληκόβρωτος Κώδικς τοῦ Σχολείου, ἐκ τοῦ ὁποίου μετὰ κόπου ἠδυνήθημεν νὰ ἀρυσθῶμεν πληροφορίας τινάς, δὲν ἀνατρέχει πέραν τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ὅτε πλέον ἡ Σχολὴ ἦτο ἰδρυμένη εἰς τὸ ἐν Σίφνῳ Μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου, δαψιλῶς διαχέουσα τὸ τῆς παιδείας φῶς εἰς τοὺς πρὸς μάθησιν ὀργῶντας νέους, οὐ μόνον τῆς Σίφνου, ἀλλὰ καὶ τῶν πέριξ νήσων, καὶ ἄλλων μεμακρυσμένων μερῶν, οἵτινες ἐπροτίμων τὴν ἐν Σίφνῳ διακμονὴν, διότι ἡ δουλεία ἐν αὐτῇ δὲν ἦτο λίαν ἐπαχθῆς, οὐδενὸς ὑπάρχοντος ἐν τῇ νήσῳ Ὀθωμανοῦ ἀναφέρεται δὲ ἡ διάσκημος αὕτη τῆς Σίφνου Σχολῆ καὶ ὑπὸ τοῦ λεξικογράφου Βαρίνου μετὰ τῶν ὀλίγων ἄλλων, ἦτοι τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, τῆς τοῦ Ἄθωνος, τῆς τῶν Ἰωαννίνων, τῶν Κυθωνιῶν τῆς Πάτρμου καὶ τῆς Δημητσάνης ἐν Πελοποννήσῳ, αἵτινες μόνον ὑπῆρχον κατὰ τὰς δεινὰς ἐκεῖνας τοῦ Ἔθνους περιστάσεις, καὶ τοὺς χρόνους τῆς ἀμαθείας.

Ἐκ τοῦ σκωληκόβρωτου λοιπὸν κώδικος μαθάνομεν, ὅτι παρεχωρήθη πρὸς τὴν κοινότητα τῆς Σίφνου τὸ ἐν αὐτῇ ὑπάρχον, καὶ πλησίον τῆς κωμοπόλεως τοῦ Κάστρου, πρωτεύουσης τότε τῆς νήσου, κείμενον μετόχιον τοῦ Ἁγίου Τάφου, περιέχον δύο ναοὺς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, καὶ τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ὡς καὶ τὰ εἰς αὐτὸ ἀνήκοντα κτήματα, κατὰ τὸ ἔτος 1687, ἐπὶ τῷ ῥητῷ ὄρω, νὰ φέρῃ ἡ Σχολὴ τὸ ὄνομα *Σχολεῖον τοῦ Ἁγίου Τάφου*· πράγματι δὲ ἔφερεν αὐτὸ ἐπὶ ὀλοκλήρους αἰῶνας, καὶ νῦν ἔτι μετὰ σεβασμοῦ τινος ἀναφέρεται· περὶ τοὺς ναοὺς δὲ τοῦ μετοχίου ὠκοδομήθησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατάλληλοι αἵθουσαι διὰ τὴν παράδοσιν τῶν μαθημάτων, καὶ οὐκ ὀλίγα δωμάτια διὰ τὴν διημέρευσιν τοῦ τε διδασκάλου καὶ τῶν μαθητῶν ὄλων, καὶ τὴν διανυκτέρευσιν ἐν αὐτοῖς τῶν ξένων. Τῶν πολλῶν δὲ δωμα-

τίων τῆς Σχολῆς, ἧτις μετὰ τὴν Ἐθνικὴν ἡμῶν ἀποκατάστασιν μετετέθη εἰς θέσιν κεντρικωτέραν δι' ὅλους τοὺς τῆς νήσου κατοίκους, ἧτοι ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, εἶναι ἤδη καταφανῆ μόνον τὰ ἐρείπια· ἐκ τῶν εἰσοδημάτων δὲ τῶν παραχωρηθέντων κτημάτων ἔπρεπε καὶ ὁ διδάσκαλος νὰ μισθοδοτῆται, καὶ ἡ Σχολὴ νὰ συντηρῆται· μετὰ πολλῆς δὲ τῆς πιθανότητος δυνάμεθα, κατ' ἐμὴν ιδέαν, νὰ εἰκάζωμεν, ὅτι ὁ παραχωρήσας πατριάρχης Ἱεροσολύμων τῇ πατρίδι ἡμῶν τὴν οὐκ εὐκαταφρόνητον ταύτην δωρεάν ἤῃτο Σίφνιός τις, ἐκεῖ πατριαρχεύσας, ὡς ἄλλοι Σίφνιοι ἀλλαχοῦ, ἢ ἐχρημάτισέ ποτε μαθητῆς ἐν Σίφνῳ, καὶ διὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης ἀπέδιδεν αὐτῇ τὰ διδασκάλια. Ἐπιτροποὶ δὲ καὶ Ἐφοροὶ τῆς Σχολῆς ἦσαν συνήθως οἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην προσετώτες τῆς νήσου, ἄξιοι τῆς παρ' ἡμῶν τῶν μεταγενεστέρων εὐγνωμοσύνης, δι' ὅσην κατεβαλον ὑπὲρ αὐτῆς μέριμναν, ἕνεκα τῆς ὁποίας καὶ διετηρήθη μέχρι τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν παλιγγενεσίας, ἄνευ διαλείμματος σχεδόν, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνος, ὡς καὶ οἱ καταβαλόντες ὑπὲρ αὐτῆς τὸν ὀβολὸν των, ὡς ἐν τοῖς ἐπομένοις θέλομεν ἰδεῖ.

Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐλαμβάνετο ἡ δέουσα πρόνοια ἐνίοτε παρὰ τῶν ἐνοικιαστῶν ὑπὲρ τῆς τῶν κτημάτων καλῆς καταστάσεως, τούτου δὲ ἕνεκεν ὀλιγόστευον καὶ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν, ἀπεφασίσθη ἡ τῶν κτημάτων ἐκποίησης, τῇ ἀδείᾳ τοῦ τότε πατριάρχου Ἱεροσολύμων, οὗ τινος δημοσιεύομεν καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς νήσου, καὶ ἐπιτρόπους τῆς Σχολῆς ἐπιστολήν.

† ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ἐλέω Θεοῦ πατριάρχης τῆς Ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ, καὶ Πάσης Παλαιστίνης:

Εὐγενέστατοι καὶ χρησιμώτατοι ἄρχοντες τῆς Θεοσώστου νήσου Σίφνου, καὶ τιμιώτατοι ἐπιτροποὶ, ὅτε τοῦ Πατριάρχου Τάφου, Κων. Ἀπ. Μπαῶς, καὶ οἱ τῆς κατὰ τὴν αὐ-

τὴν νῆσον Ἑλλην. Σχολῆς, ὅτε κ. Κων. Ζ. Μάτσας, καὶ
 δ κ. Ν. Βαλέττας, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν με-
 τριότητος, χάρις καὶ ἔλεος εἴη ὑμῖν ἀπασιν ἀπὸ Θεοῦ Κυ-
 ρίου, πατρὸς ἡμῶν, καὶ παρὰ μὲν τοῦ Ἁγίου Τάφου βοή-
 θεια, ἀγιασμός, καὶ ἐπίσκεψις, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλο-
 γία, καὶ συγχώρησις· μετὰ τὰς πατρικὰς ἡμῶν εὐχὰς καὶ
 εὐλογίας φανερόμεν ὑμῖν, ὡς ἐπληροφόρηθημεν οὐ μόνον
 διηγηματικῶς ἀπὸ ζώσης φωνῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ κοινῆς πρὸς
 ἡμᾶς ἀναφορᾶς τοῦ τε Πανιερωτάτου ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῦ
 συναδέλφου ἡμῶν καὶ συλλειτουργοῦ, Ἁγίου Σίφνου, Κυρ.
 Καλλινίκου, τοῦ ὑμετέρου Πνευματικοῦ Προστάτου καὶ ποι-
 μένος, καὶ τῶν ἤδη ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐρισκομένων ἀρ-
 χόντων, τοῦ τε Κ. Γεωργ. Μπάου Γραμματικοῦ, καὶ τοῦ Κ.
 Κωνσταν. Μπάου, ὅτι τὸ αὐτόθι ἐν τῇ θεοσώστῳ νήσῳ καὶ
 πατρίδι ὑμῶν Σίφνῳ κείμενον Μετόχιον τοῦ Παναγίου Τά-
 φου, τὸ ἐξ ἀρχαίων χρόνων παρὰ τῶν ἀειμνήστων προκα-
 τῶν ἡμῶν ἀφιερῶθέν εἰς τὸ κοινὸν τῆς πατρίδος ὑμῶν,
 μετὰ τῶν προικοδοθέντων ἐκεῖνῳ ἀκινήτων ὑποστατικῶν
 κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπὶ τὸ εἶναι καὶ λέγεσθαι παρὰ
 πάντων Σχολῆτον τοῦ Παναγίου Τάφου, μὲ ὄλον ὅπου δια-
 τελεῖ καὶ μένει ψιλῶ μόνον ἐνόματι, δὲν προχωρεῖ ὁμως εἰς
 αὔξησιν καὶ βελτίωσιν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἐξ ἐναντίας λαμ-
 βάνει μείωσιν καὶ στέρησιν τῶν ὧν ἀνήκουσιν εἰς μόνιμον
 στερέωσίν του, ἅτε δὴ ἐκ τῶν ἐτησίως ποριζομένων αὐτῷ
 προσόδων τῶν ὑποστατικῶν καὶ εἰσοδημάτων μὴ ἐξαρχούν-
 των εἰς τε μισθοὺς τῶν διδασκάλων, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς,
 χρείας τῆς αὐτῆς Σχολῆς, ἐξ αἰτίας τῆς διόλου καταχρή-
 σεως, ἀμελείας, καὶ τοῦ ἀκαλλιεργήτου τῶν εἰς τὰ αὐτὰ ὑ-
 ποστατικὰ κατὰ καιροὺς ἀντικαταστησάντων, καὶ ὅτι ἡ
 αὐτὴ Σχολὴ φθάσασα εἰς τὸ ἀνοικονόμητον, καὶ ἐπα-
 πειλοῦσα τὴν παντελῆ φθοράν της, δεῖται τῆς ἀναγ-
 καίας ἀντιλήψεως καὶ βοηθείας, ἵνα μὴ τάχιον ἐξίτη-
 λος γένηται, καὶ ἐπομένως καταργηθῇ καὶ τὸ μνηρόσυνον
 τῶν ταύτην συγκροτησάντων καὶ συστησάντων· ταῦτα, ὡς

εἶρηται, πληροφορηθέντες, καὶ λυπηθέντες ἐπ' αὐτοῖς, καὶ
 μὴ ἀνεχόμενοι τῆς καταργήσεως τῶν παρὰ τῶν ἀοιδίμων
 προκατόχων ἡμῶν συστηθέντων καὶ ἀποφανθέντων, μετὰ
 πόθου ἐβουλήθημεν, ὡς κατ' ἔλεος Θεῖον κατέστημεν διά-
 δοχοὶ τῶν ἀειμνήστων ἐκείνων Πατριαρχῶν, οὕτω μιμητι-
 κῶς, καὶ τῶν ὧν διαστάξαντο θεοφίλως, προασπισταὶ καὶ ἀν-
 τιλήπτορες, ὅσον ἔνεστιν ἡμῖν, καὶ νὰ φροντίσωμεν, καθ' ὅπερ
 ἀνάκειται ἡμῖν χρέος περὶ τῆς ἐπανορθώσεως, καὶ, ὅσον
 οἶόν τε, καλῆς καταστάσεως τῆς αὐτῆς Σχολῆς καὶ προό-
 δου τῶν ἐν ταύτῃ μαθητευομένων, καὶ διδασκομένων παι-
 δῶν ὑμῶν, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ εἰς ἄπαυστον μνήμην τῶν
 ἀοιδίμων προκατόχων μας· καὶ δὴ σκέψεως οὐκ ὀλίγης κα-
 ταβληθείσης μετὰ προθυμίας, χάριν τῆς Σχολῆς ταύτης,
 κοινῇ συναινέσει καὶ ἀποφάσει ἐκρίθη, ὅπως, τὰ ὅσα περ-
 περιωζόμενα ἀκίνητα ὑποστατικά καὶ κτήματα ἀφιερώθη-
 σαν, καὶ ἐπροσηλώθησαν τῇ ῥηθείᾳ Σχολῆς, πωληθῶσι διὰ
 τῆς κοινῆς ὑμῶν ἐπιστασίας, ἐπιμελείας, καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ,
 καὶ καθαρᾷ συνειδήσει, χωρὶς τινὸς φιλοπροσωπίας, καὶ ἢ
 ἐξ ἀπάντων τούτων συναχθῆσομένη τιμὴ ἀνελλιπῶς ἐναπο-
 τεθῆ σὺν τόκῳ εἰς τὸ κοινὸν τῆς νήσου ὑμῶν ταύτης, ἵνα ὁ
 ἐκ ταύτης κατ' ἔτος ποριζόμενος τόκος ἐνιαύσιος δίδωται
 ἐτοιμῶς τῇ Σχολῆς, ἕνεκα τῆς οἰκονομίας, καὶ ἀπαντήσεως
 τῶν ἀναγκαιῶν τῆς, καὶ τοῦτο, ἕως οὐ διαρκεῖ, τῇ τοῦ Θεοῦ
 βοηθείᾳ, ἢ Σχολῇ αὐτῇ, καὶ φοιτῶσιν ἐν αὐτῇ μαθηταί, ὡς
 πρὸς Κύριον εὐχόμεθα· εἰ δέ γε ἐκ τινῶν ἀπευκταίων περι-
 στατικῶν, ἐξ αἰτίας τῆς τοῦ πανδαμάτορος χρόνου παρα-
 τάσεως, συμβῆ φθορά τις καὶ παντελῆς κατάργησις τῇ ῥη-
 θείᾳ Σχολῆς, τότε τὰ τοκιζόμενα κεφάλαια ταῦτα ἐν τῇ
 νήσῳ, καὶ παρὰ πάντων τῶν τε ἡδῆ, καὶ τῶν εἰσέποτε κα-
 τοίκων τῆς νήσου γνωριζόμενα καὶ ὁμολογούμενα ἄσπρα
 τοῦ Παναγίου Τάφου, νὰ χρεωστῶνται ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς
 πατρίδος σας, καὶ νὰ δίδωνται εὐγνωμόνως καὶ ἀπαραιτή-
 τως τῷ Παναγίῳ Τάφῳ. Οὕτω διατεθέντων τῶν κατὰ τὴν
 Σχολὴν ταύτην, ἢ μετριοῦτος ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῇ

Πατριαρχικοῦ γράμματος δίδωσι τὴν ἄδειαν ὑμῖν τοῖς εὐγενεστάτοις ἄρχουσι, καὶ τοῖς ῥηθείσιν ἀντιπροσώποις, τοῖς τε τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῆς Σχολῆς, ἵνα μετὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ παρόντος μου, καὶ ἀνάγνωσιν τῶν ἐν τούτῳ γεγραμμένων, συνελθόντες εἰς ἓν, καὶ ὁμοφώνως τῆ εἰδέσει ἀπάντων, καὶ τῶν λοιπῶν προσετώτων, πωλήσητε ἅπαντα τὰ σωζόμενα ὑποστατικά τῆς Σχολῆς διὰ Σουλτάν μαζετίου, οὐ πρὸς χάριν, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ φιλοπροσωπίαν, δίδοντες ταῦτα πράξει τελεία, ὡς εἴθισται τῇ πατρίδι ὑμῶν, πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε καταβάλει καὶ αὐτὸν τὸν παραμικρὸν Κωδράντην, καὶ προσθέσει καὶ ζήλω χριστιανικῷ πρὸς ἐπαύξεισιν τῶν προσόδων τῆς Σχολῆς, καὶ μετὰ τὴν κατάθεσιν σὺν τόκῳ εἰς τὸ κοινόν σας τῆς τιμῆς ἐκείνων, καθ' ὃν τρόπον γράφομεν, εἰδοποιήσητε ἡμᾶς περὶ τῆς πάντων τούτων ἀνελλιποῦς ἐκπληρώσεως διὰ κοινῆς ὑμῶν ἀναφοράς ἐνσφραγίστου τῇ σφραγίδι τῆς κοινότητος ὑμῶν· καὶ τοσαῦτα μὲν πρὸς εἰδήσιν σας, περιμένοντες ἀπόκρισίν σας, ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη ὑμῖν.

αωθ Δεκεμβρίου κδ.

† Ο ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΚΑΙ ΕΝ ΧΡΙΣΤῶ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΥΜΩΝ
ΒΕΒΑΙΟΙ.

Πράγματι δὲ τὰ κτήματα ἐξεποιήθησαν, ἐκπληρωθέντων τῶν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ὑποβληθέντων ὄρων, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς δημοσιευομένης ἀπαντήσεως τῶν τε Ἐφόρων τῆς Σχολῆς, καὶ τῶν προσετώτων τῆς νήσου.

Τὴν ὑμετέραν σεβασμιωτάτην ἡμῖν μακαριότητα ταπεινῶς προσκυνούμεν, εὐλαβῶς ἄσπαζόμενοι τὴν πλουτοδοτίδα ὑμῶν δεξιὰν τρίς.

Ἡ σεβασμία ἡμῖν εὐχετική πατριαρχικὴ ἐπιστολή, δι' ἧς ἐπέτρεψεν ἡμῖν τὴν πώλησιν τῶν σωζομένων ὑποστατικῶν τοῦ ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν ἱεροῦ Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τά-

φου, πάλαι ἀφιερωθέντος εἰς τὸ κοινὸν τῆς πατρίδος ἡμῶν
 παρὰ τῶν ἀειμνήστων προκατόχων σς ἐπὶ τῷ εἶναι καὶ
 λέγεσθαι *Κοινὸν Βουλευτήριο* τῆς Νήσου ταύτης, ἐπλή-
 ρωσεν ἡμᾶς χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν εὐεργετικῶ-
 τάτην ἡμῶν μακαριότητα· εἴθε ἐπὶ καλοῦ νὰ τελειώσῃ τὸ
 ἔργον, τοῦ ὁποίου τὰ θεμέλια οἱ ἀειμνήστοι αὐτῆς προκά-
 τοχοι κατέβαλον, ἐπειδὴ χωρὶς τούτου οὐ μόνον προϊόντος
 τοῦ χρόνου ἔμελλον καὶ αὐτὰ τὰ κτήματα παντελῶς νὰ
 χαθῶσιν ἐκχερσωθέντα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἱερὸν μετόχιον,
 παντάπασι διερρουηκὸς ὑπὸ τοῦ χρόνου, πτώσιν τελείαν ἡ-
 πείλει· ὀφείλεται λοιπὸν τὸ πᾶν ἔργον τῆ μεγαλόφρονι αὐ-
 τῆς μακαριότητι, δι' οὗ τὰ τε τῆς οἰκοδομῆς πρὸς τὸ πα-
 ρὸν ἐπεσκευάσθησαν, καὶ πρόσδοδος ὁποσοῦν προσεγένετο
 εἰς μισθοὺς διδασκάλου, καὶ ἤδη πάλιν ὑπὸ τὰς λαμπρὰς
 ἡμέρας τῆς ἔλαβε σύστασιν τὸ *Σχολεῖον*, καὶ φωτίζονται
 ἐν αὐτῷ οἱ πτωχοὶ καὶ ὄφρανοι τῆς πατρίδος, καὶ τῶν λοι-
 πῶν περιοικίδων νήσων, ὑπερ ἧτο ὁ θεῖος καὶ θεοφιλὴς σκο-
 πὸς τῶν ἀοιδίμων προκατόχων τῆς, ἀνθ' ὧν ὑφ' οὖντες φωνὰς
 δεήσεων πρὸς τὸν μισθοδότην Κύριον ὁμοφώνως παρακα-
 λοῦμεν καὶ δεόμεθα, ἵνα ἀμείψῃ τὴν φιλάγαθον καὶ φιλάν-
 θρωπον αὐτῆς μακαριότητα τοῖς παρ' ἑαυτοῦ ἀγαθοῖς μὲ
 τὰς ἀξίας ἀμοιβάς, χαρίζουσα αὐτῇ γῆρας βαθὺ καὶ λιπα-
 ρὸν πρὸς εὐεργεσίαν πολλῶν καὶ ὠφέλειαν· φανερόνομεν δὲ
 αὐτῇ καὶ τὴν ποσότητα τῆς τιμῆς τῶν πωληθέντων πραγ-
 μάτων, τὰ ὁποῖα πωλήσαντες, κοινῇ γνώμῃ τῶν προστώ-
 των, διὰ Σουλτὰν μαζετίου, ὡς ἐπέταξεν ἡμῖν, ἐδώσαμεν
 αὐτὰ πράσει τελείᾳ πρὸς τοὺς τὰ πλείω καταβαλόντας,
 μηδενὶ χαριζόμενοι, ἀλλὰ τὴν ὠφέλειαν καὶ αὐξήσει τῆς
 Σχολῆς προθέμενοι· διὰ τοῦτο καὶ ἔκτοτε ἀνεβλήθη μέχρι τοῦδε
 ἡ πώλησις, μένοντες... ἐπ' ἐλπίδι τῶν πλειόνων· αὕτη δὲ
 ἡ τιμὴ αὐτῶν συμποσομένη εἰς γρόσια τρεῖς χιλιάδας ἐ-
 κατὸν δέκα πέντε (N. 3115), τοκισθεῖσα εἰς τὸ κοινὸν, ἀ-
 πόκειται αἰωνίως ὡς κτήμα τῆς Σχολῆς, ἐνόσω διαρκεῖ
 καὶ σώζεται, εἰς μνήμην αἰώνιον τῶν τε ἀειμνήστων προ-

κατόχων, και τῆς Πανσεβάστου εὐεργέτιδος ἡμῶν μακα-
ριότητος· αὐκ'. Ἰουνίου 13 Σίφνος.

Δοῦλοι ταπεινοὶ και τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐπειθοῖ.

Οἱ ἐπίτροποι τῆς Σχολῆς, και Προεστῶτες τῆς Νήσου Σίφνου.

Ἐκτὸς ὁμῶς τοῦ ἀνωτέρω κεφαλαίου, και ἄλλαι ὑπῆρχον
προγενέστεραι δωρεαὶ εἰς τὴν Σχολὴν, προελθοῦσαι εἴτε ἐκ
τινων φιλογενῶν, εἴτε ἐκ συνεισφορῶν τῶν Σιφνίων, ὡς δη-
λοῦται ἐκ τῶν δημοσιευομένων ὡδε ἐγγράφων, εὐρισκομένων
εἰς διαφόρους σελίδας τοῦ προμνημονευθέντος κώδικος.

† ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ Πατριάρχης Ἱεροσολήμων και
Πάσης Παλαιστίνης.

Ἡ μετριότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ἐνυπογρά-
φου πατριαρχικοῦ ἀποδεικτικοῦ γράμματος δηλοποιούσα
ὑπόσχεται, ἵνα δίδῃ εἰς τὸ κατὰ τὴν νῆσον Σίφνου κείμενον
Ἑλλην. Σχολεῖον κατ' ἔτος 600 Γρόσια, τὸν τόκον, ὧν κα-
τέτετο εἰς τὸ κοινὸν τοῦ Παναγίου Τάφου 7500 Γροσίων,
πρὸς τεσσαράκοντα τὸ πουργεῖον, ὃ εἰς Ταϊγάνιον ὧν Πα-
νευγενέστατος Ἄρχων Πολυκόβνικος και Ἰππότης Κύριος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΑΚΗΣ, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ αὐτοῦ Σχο-
λεῖου, ἐνόσφ ἀκμάζει και διαμένει, ἀδιακοπῶς ἐν αὐτῷ πα-
ραδιδδομένων τῶν μαθημάτων· ἐὰν δὲ ἐκ τινων καιρικῶν
περιστατικῶν, ἢ ἄλλων αἰτιῶν, ἢ και ἐξ ἀμελείας τῶν ἐπι-
στατῶν, γένηται παῦσις τῶν μαθημάτων, και ἐπομένως
συμβῆ αὐτῷ παντελὴς ἀργία, νὰ μὴ δίδῃ ὅλως τὰ 600 Γροσ.,
ἀλλ' ἡμεῖς τε και οἱ μεθ' ἡμᾶς διαδεξόμενοι τὸν πατριαρ-
χικὸν τῶν Ἱεροσολύμων θρόνον νὰ οἰκονομῶμεν ταῦτα εἰς
ἀναγκαίαις χρείαις και ὑποθέσεις, λέγω, ἐλέους και βοηθείας,
ἕως οὗ ἐπαναλάβῃ τὴν προτέραν ἐπανόρθωσιν, και τὴν κατὰ
συνέχειαν καλὴν πρόδοδον τὸ αὐτὸ Σχολεῖον, ὑπὲρ οὗ κατε-
τέθη ὃ ῥηθῆις ἀριθμὸς τῶν 7500 Γροσίων, και τότε πάλιν,

προτιμώμενον τῶν ἄλλων, νὰ λαμβάνη κατ' ἔτος ἀνελλιπῶς τὰ αὐτὰ 600 Γρόσιζ, τὸν τόκον οὕτως ἀποφαινομένη ὑπισχνεῖται κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔγγραφον διάταξιν τοῦ ἄρχοντος Πολκοβνίκου Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΑΡΒΑΚΗ, διὸ εἰς ἐνδειξιν τῶν ρηθέντων ἐγένετο τὸ παρὸν ἡμέτερον Πατριαρχικὸν ἀποδεικτικὸν γράμμα, καὶ ἐπεδόθη τοῖς Ἐφόροις τοῦ αὐτοῦ Σχολείου.

† Ἱεροσολύμων ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, αὐχά Ἰανουαρίου κ'.

Ὅτε δὲ μετὰ δεκαετίαν περίπου ἀνεθεωρήθη ὁ λογαριασμὸς τοῦ ἀνωτέρω ποσοῦ, ἐδόθη παρὰ τοῦ τότε Πατριάρχου ἡ ἀκόλουθος ἀπόδειξις,

**ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων
καὶ Πάσης Παλαιστίνης.**

Ἡ μετριότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος δηλοποιεῖ, ὅτι θεωρήσαυτες τὸν λογαριασμὸν τῶν 7500 Γροσίω τῆς Σχολῆς τῆς ρήσου Σίγρου μετὰ τοῦ παριερωτάτου μητροπολίτου Ἀγίου Σίγρου Κ. Καλλινίκου, κατὰ τὸ ἀνὰ χεῖρας κρατούμενον ἔγγραφον τοῦ μακαρίτου προκατόχου ἡμῶν Κ. Πολυκάρπου, τὸ διάφορον τῶν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ αὐχά Ἰανουαρίου κ', μέχρι τοῦ αὐχά Ἰανουαρίου κ', λογαριάσαυτες αὐτὰ πρὸς 40, ἅτινα ἔστησαν γρόσια 5600· ἀπὸ δὲ τοῦ αὐχά Ἰανουαρίου κ' πρὸς εἴκοσι τὸ πουργεῖον τὸν χρόνον, τὸ διάφορον Γρόσια 900, συμποσούμενα ὅλα εἰς 4500, ὑποσχόμεθα πληρῶσαι τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον πρὸς εἴκοσι Γρόσια τὸ πουργεῖον, Γρόσια 180 μέχρι τριετίας· μετὰ δὲ τὴν τριετίαν ὑποσχόμεθα δίδουαι κατ' ἔτος ἀνὰ 500 ἀπὸ τοῦ ἀνωθεν κεφαλαίου σὺν τῷ τόκῳ τῶν ἀνωθεν μέχρι τῆς τελείας αὐτῶν ἐξοφλήσεως· διὸ καὶ εἰς ἐνδειξιν ἐγένετο τὸ παρὸν ἡμῶν ἐνυπόγραφον καὶ ἐδόθη τῇ αὐτοῦ παριερωτήτηι.

αὐχά Ἰανουαρίου κ'.

[ΤΣ] † Ὁ Ἱεροσολύμων ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ βεβαίως

Ἐδωρήθησαν δὲ τῇ Σχολῇ, κατὰ τὸν ἐν τῷ κώδικι σωζόμενον κατάλογον, ἐκ συνεισφορῶν ἀπὸ τοῦ 1750 τὰ ἀκόλουθα ποσὰ, σημειούμενα, ὡς ἔχουσιν ἐν αὐτῷ.

« Τὰ ἀφιερωθέντα παρὰ τοῦ ἐν μακαρία τῇ λήξει Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Κ. Κ. Νεοφύτου	Γρ.	500
Τὰ ἀφιερωθέντα παρὰ τῶν ἐπιτρόπων αὐτοῦ καὶ μακαριτῶν Ἀναγ. Γρυπάρη, Κ. Μάτσα, Ι. Μπάου, καὶ Σταμ. Γρυπάρη κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1750		200
Τὰ ἀφιερωθέντα παρὰ τοῦ μακαρίτου Βιτωράκη Μάτσα		400
Τὰ ἀφιερωθέντα παρὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος καὶ δραγομάνου τοῦ Β. στόλου Κ. Ν. Μαυρογένη ἀπὸ ἔτος 1776	»	300
Τὰ ἀφιερωθέντα παρὰ τοῦ ἰδίου καὶ δεύτερον ἀπὸ ἔτος 1779		500
Ἐπρόσθεσεν ἡ αὐτοῦ ἐνδοξότης εἰς τοὺς κρατοῦντας δανειακῶς τὰ ἄνω ἑπτακόσια γρόσια τοῦ μακαρίτου Κ. Νεοφύτου διὰ τριῶν χρόνων διάφορα, ὅπου εἶχον νὰ πληρώσουν εἰς τὸ Σχολεῖον οἱ χρειοφειλέται, ὅπου τὰ ἐκρατοῦσαν		242
Τὰ ἀφιερωθέντα παρὰ τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Σερφίφ κειμένου, ἀπὸ ἔτος 1782 συνδρομῇ καὶ παρακινήσει τοῦ ἐν αὐτῷ ἀσκουμένου ἁγίου ἀρχιμανδρίτου Κ. Κ. Καλλινίκου		50
Τὰ ἀφιερωθέντα παρὰ τοῦ Πανιερωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου ἁγίου Κυζίκου Κ. Ἀγαπίου Γρυπάρη ἀπὸ ἔτος 1784 Ἀυγούστου 20, ἃ ἐλάβομεν διὰ χειρὸς τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος Μαυρογένη τοῦ ἐκ Πάρου		500
Διαφόρων ἄλλων δωρητῶν		2407
τὸ ὅλον Γρόσια		<u>5049</u>

1793 Ὀκτωβρίου 7 ἀφιερώθησαν παρά τοῦ
μακαρίτου Β. Μπουντούρη ἐξ Ὑδρας 200

Κατὰ τὸ ἔτος δὲ 1807 ὁ Γ. Γρυπάρης διὰ διαθήκης, ἰδίᾳ
χειρὶ γεγραμμένης, ὡς ὁ ἴδιος λέγει, ἀφιερώνει εἰς τὸ Σχο-
λεῖον τὴν ἐκ 500 Γροσίων χρεωστικὴν ὁμολογίαν τοῦ κοι-
νοῦ πρὸς αὐτὸν, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν ὅμως, ὅπως τὸ Σχολεῖον
τελῆ μνημόσυνον ὑπὲρ αὐτοῦ κατ' ἔτος, τὴν 5 Νοεμβρίου,
ἡμέραν τῶν γενεθλίων του, μνημονεύονται δὲ καὶ τὰ ὀνό-
ματα τῶν βοηθησάντων τὸ Σχολεῖον Ἀγαπίου, Χρυσάνθου,
καὶ Ἰωσήφ, τῶν Ἀρχιερέων, καὶ Ἀνθίμου Ἱεροδιακόνου.

Ἐπὶ τοῦ τάφου δ' αὐτοῦ ἐπέγραψεν ἡ Σχολὴ τὰδε:

« Εἰπέ τάφε, τίς ἐνθάδε ὁ κρυπτόμενος νεκρός; »
» Ὁ Γεώργιος Γρυπάρης, ὁ ταῖς πράξεις λαμπρός, »
» Ὁ Φιλόμουσος Προστάτης, καὶ Κοσμητὼρ τῆς Σχολῆς
» Ἦν ἐκόσμησε καὶ ἄλλοις, καὶ οἰκήμασι πολλοῖς »

Γενομένου δὲ ἐράνου κατὰ τὸ 1813 συνήχθη οὐ μικρὰ
χρηματικὴ ποσότης κατὰ τὸν ἐπόμενον κατάλογον.

« Ὁ Παν. Δεσπότης μας ἁγ. Σίφνου Κ. Καλλίνικος Γ. 200

Ὅμοιως καὶ τὰ ὠφελήματα τῆς Πανιερότητός του.

Ὁ Σινιὸρ Γιαννάκης Μπαῶς 200

Ὁ Σινιὸρ Μ. Ζ. Μάτσας 200

Ὁ Σινιὸρ Νικ. Βαλέττας 50

Ὁ λογιώτατος Κωνσταν. Παλαιός 150

Ὁ διδάσκαλος τῆς Σχολῆς Νικόλαος (Χρυσόγε-
λος) τὰ ὁποῖα ἐκλείσαμεν ἀπὸ τὸν μισθόν του. 200

Ὁ Παππὰ Γιάννης Κουλλούρης. 8

Ὁ Κυρ. Χατζῆ Ἰωαν. Κουρτέλι ἀπὸ τὴν Νεῖό 52

Ὁ Κυρ. Νικ. Κόκκινος 400

Τὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γ. Γρυπάρη 500

Ὁ μακαρίτης Π. Καμαράσης 500

Ἄπὸ μερικὰ ὀνόματα τῶν χριστιανῶν. 84

Ἐν ἐτέρῳ δὲ σελίδι τοῦ κώδικος εἶναι γεγραμμένα ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Σχολείου τάδε·

« 1819, Ἰουλίου 25, ἦλθεν ἐδῶ εἰς Σίφνον ὁ πανευγενέστατος ἄρχων Ἀλέξ. Πελαγηνός, καὶ διὰ τῆς φιλομούσου καὶ φιλογενοῦς αὐτοῦ προτροπῆς ἐκατάβαλαν οἱ κάτωθεν ὀνομαστὶ γεγραμμένοι, τὸ ὅσον ἐκ προαιρέσεως ὁ καθεὶς ἐβουλήθη, πρὸς διόρθωσιν καὶ σύστασιν τοῦ Σχολείου Γρῶσια 2898, 17.

1820, κατὰ μῆνα Μάιον. Κατὰ τὴν ἀνά χειρας ἡμῶν ἐπιταγὴν τοῦ μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, καὶ τῆ συναινέσει πάντων τῶν προκρίτων τῆς πατρίδος μας Σίφνου, ἐπωλήθησαν τὰ τῆς γῆς ὑποστατικά τῆς Σχολῆς μας, καὶ ἰδοῦ, ὅπου ἐνταῦθα φανερώνεται, ποῖος ἠγόρασε καθ' ἓνα, καὶ πόσον· ἡ δὲ διαταγὴ τοῦ μακαριωτάτου, ὡς φαίνεται, διαλαμβάνει νὰ βαλῶσι πάγκος, ὅσα ἄπρα ληφθῶσιν ἐκ τῆς πωλήσεως τούτων τῶν ὑποστατικῶν, καὶ νὰ καρποῦται τὸ διάφορον ἡ Σχολῆ, ἕως οὗ διαμένει· ἐὰν δὲ, ὃ μὴ γένοιτο, Χριστὲ Βασιλεῦ, ἀλλὰ μᾶλλον στερεωθεῖ καὶ αὐξηθεῖ, ἐὰν λέγω, ἤθελεν ἐρημωθῆ, καὶ μένη ἐρείπιον, αὐτὰ τὰ ἄσπρα νὰ μένωσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ. Παναγίου Τάφου· συναχθέντα χρήματα ἐκ τῆς πωλήσεως Γρ. 3115».

Εὐγνωμονοῦντες δ' οἱ συμπολίται ἡμῶν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Πελαγηνοὺς, δι' ἧν οὗτοι ἐδείκνυον προστασίαν ὑπὲρ τοῦ Σχολείου, ἐξέφρασαν καὶ ἐγγράφως τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην· τὸ δὲ εὐχαριστήριον οὗτινος ἀντίγραφον ὑπάρχει ἐν τῷ τοῦ Σχολείου κώδικι, ἔχει οὕτω·

Τῆ φιλομούσῳ καὶ μουσοτρόφῳ δυάδι τῶν ἀδελφῶν, τοῖς κοινοῖς ἡμῶν εὐργέταις, τῷ τε εὐγενεστάτῳ Ἀρχοντι Ποστελνίκῳ Κ.Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝῶ καὶ τῷ εὐγενεστάτῳ Κυρίῳ ἡμῶν ΑΛΕΞΑΝΔΡῶ, τοῖς ΠΕΛΑΓΗΝΟΙΣ, τὸ κοινὸν Ἑλληνομουσεῖον, τὸ τῶν ὀρφανῶν καὶ πενήτων τροφεῖον, ἡ πατρίς δι' ἡμῶν

ἀνατίθησι· τίνι γὰρ ἄλλῳ καὶ δικαιότερον, ἢ τοῖς
 συστήσασι καὶ κοσμήσασιν; Ὑμέτερον ἄρα, ΔΥΑΣ
 ΜΟΥΣΟΤΡΑΦΗΣ, τῶν τὰς χρυσᾶς ὑποστησάντων
 κίονας, καὶ ἐποικοδομήσαι, καὶ τὰ λοιπὰ συναρμολο-
 γήσασθαι, ὡς σοφοῦς ἀρχιτέκτονας, καὶ αὔξαι εἰς
 καθὼν ἱερὸν ταῖς Μούσαις, καὶ μνημεῖον αἰώνιον τῆς
 ὑμετέρας ἀρετῆς καὶ παιδείας.

αριθ'. Ἰουλίου α'. Σίφνος.

Ο Οικονόμος ΜΗΑΟΣ, Πρωτοπαπᾶς ΖΑΜΠΕΛΗΣ, Παπᾶς
 ΔΗ. ΚΑΤΣΑΣ, Κ. Ζ. ΜΑΤΣΑΣ, Ι. ΜΗΑΟΣ, ΝΙΚ. ΒΑΛΕΤΤΑΣ.
 Γ. ΠΡΟΒΒΑΛΕΓΓΙΟΣ, ΚΩΝ. ΜΗΑΟΣ, ΖΑΝΝΗΣ Ι. ΚΑΜΠΑΝΗΣ,
 ΔΗ. ΜΑΤΣΑΣ, ΝΙΚ. ΚΑΜΠΑΝΗΣ, ΖΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΜΠΑΝΗΣ,
 ΜΑΡΙΝΟΣ ΜΗΑΟΣ.

Ἐπῆρχε δὲ διαρκῶς ἀνηρτημένον ἐν τῷ Σχολείῳ καὶ μι-
 κρόν κιβώτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔρριπτεν ὁ βουλόμενος τὸν
 ὄβολόν του· τινὲς δὲ καὶ μετὰ θάνατον ἄφινον κληροδοτή-
 ματα εἰς τὴν Σχολήν, τῆς ὁποίας οἱ Ἐπίτροποι ἐδάνειζον
 πάντα τὰ περισσεύοντα κεφάλαια εἰς τὰς κοινότητας τῆς
 πόλεως, ὅπως διὰ τῶν ἐτησίων τόκων συντηρῆται αὕτη·
 τῶν συμβολαίων δὲ τούτων δημοσιεύομέντινα, ἐν πρωτο-
 τύπῳ ἢ ἐν ἀντιγράφῳ διασωζόμενα ἐν τῷ μνημονευθέντι
 κώδικι.

«Φανερόμεν οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι, καὶ Ἐπί-
 τροποι τοῦ κοινοῦ Σχολείου τῶν Ἑλληνικῶν, ὅτι ἐλά-
 βομεν δαρειακῶς διὰ χρεῖαν τῆς αὐτῆς Σχολῆς παρὰ
 τοῦ ἀγίου Ἀρχιδιακόνου Κ. Ἰωκείμ γρόσ. 500, ἐπὶ ὑ-
 ποσχέσει καὶ συμφωνίᾳ τοιαύτῃ· νὰ πληρόνωμεν εἰς τὴν
 Παροσιότητά του κατ' ἔτος Γρόσ. 40. μετὰ δὲ τὴν ἀπο-
 βίωσίν του, ἐκουσίᾳ του γνῶμη, διὰ τὴν φιλογένειαν καὶ
 φιλομάθειάν του, τὰ ὑφιεροῦ εἰς τὴν αὐτὴν Σχολήν, διὰ
 νὰ ἦναι ἀναπόσπαστα καὶ ἀναζήτητα παρὰ τῶν κληρο-

νόμων του, εις αιώριον μνημόσυρον τῆς ψυχῆς του· καὶ
 εις τὴν περὶ τούτου ἐνδειξίαν ἔγειρεν ἡ παροῦσα ὁμολο-
 γία, τῇ ἐπιβεβαιώσει τοῦ Παρευγερεστάτου Ἐγόρου καὶ
 Προστάτου τῆς Σχολῆς Κ. Κ. Ἀλεξ. Πελαγηνοῦ, καὶ τῇ
 ἰδιοχείρῳ ἡμῶν ὑπογραφῇ εις βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας.

1819. Ἰουλίου 21. Σίφνος.

ΚΩΝ. ΜΑΤΣΑΣ ὑπόσχομαι, Ν. ΒΑΛΕΤΤΑΣ ὑπόσχομαι.
 ΑΛΕΞ. ΠΕΛΑΓΗΝΟΣ βεβαίωσ.

Διὰ τῆς παρούσης κοιρῆς ὁμολογίας τοῦ χωρίου Ἀρ-
 τεμῶνος δηλοποιεῖται, ὅτι ἐλάβομεν δαρείακῶς, διὰ
 χρεῖαν τοῦ κοιροῦ μας, ἀπὸ τοῦ Σχολείου Ἑλληνικοῦ
 Γρῶσ. 2000, ἐπὶ συμφωνίᾳ τόκου πρὸς δέκα τοῖς ἑκατὸν
 τὸν χρόνον, ὑποσχόμενοι ὅλοι κοιρῶς, πληρόντες κατ'
 ἔτος τὸ συμφωνημένον αὐτῶν διάφορον· καὶ διὰ τὴν περὶ
 τούτου ἐνδειξίαν ἔγειρεν ἡ παροῦσα κοιρῆ ὁμολογία, ὑ-
 πογεγραμμένα παρὰ τῶν κατοίκων τοῦ αὐτοῦ χωρίου δι'
 ἀσφάλειαν.

1814 Μαρτίου 19 Σίφνος.

Ὁ Οἰκονόμος ΜΠΑΟΣ, ὁ Σακελλάριος ΒΕΡΝΙΚΟΣ, ΑΛΕΞ.
 ΚΑΜΠΑΝΗΣ, ΖΑΝΗΣ Ι. ΚΑΜΠΑΝΗΣ, ΓΕΩΡ. Ν. ΒΕΡΝΙΚΟΥ,
 ΙΩΑΝ. Κ. ΝΤΟΥΛΦΗΣ, ΤΟΜΑΖΟΣ Α. ΔΕΠΑΣΤΑΣ, ΠΕΤΡΟΣ
 ΜΑΤΣΑΣ, ΑΠΟΣΤ. ΜΑΤΣΑΣ, ΝΙΚΟΛ. Α. ΚΑΜΠΑΝΗΣ.

1820 Ἰουλίου 11. Διὰ τῆς παρούσης κοιρῆς ὁμολο-
 γίας δηλοποιούμεν, ὅτι ἔδανείσθημεν διὰ χρεῖαν τοῦ μέ-
 ρους μας Ἐξαμπέλων καὶ Καταβατῆς παρὰ τῆς κοιρῆς
 Σχολῆς Σίφνου, διὰ χειρὸς τῶν εὐγεγεστάτων Ἐπιτρό-
 πων, τοῦ τε Κ. Κ. Μάτσα καὶ Νικ. Βαλέττα Γρῶσ. τὸν
 ἀριθμὸν 2000, ἐπὶ συμφωνίᾳ τόκου ἀρὰ δέκα τοῖς ἑκατὸν
 τὸν χρόνον, τῶν ὁποίων ὑποσχόμεθα τὰ πληρόνουμεν κατ'

έτος τὸ διάφορον, καὶ αὐτὸ τὸ κεφάλαιον εἰς πᾶσαν ἀνα-
ζήτησιν· εἰς ἐνδειξιν δ' ἐδώκαμεν τὴν κοινὴν ἡμῶν ταύ-
την ὁμολογίαν εἰς χεῖρας τῶν ἀνωθεν τῆς Σχολῆς Ἐπι-
τρόπων μὲ τὰς ἰδίας ἡμῶν ὑπογραφάς.

Ὁ Πρωτόπαππας Σίφνου Παππᾶς ἸΩ. ΚΟΥΛΛΟΥΡΗΣ, ὁ ἄρ-
χων τοῦ Εὐαγγελίου . . . Ὁ Σκευοφύλαξ Σίφνου, ἐπιστάτης
Ἑξαμπέλων καὶ Καταβατῆς βεβαιῶ.

Διὰ τῆς παρούσης κοινῆς ἡμῶν ὁμολογίας φανερόρο-
μεν οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι, ὅτι ἐλάβομεν δαρεια-
κῶς παρὰ τῆς κοινῆς ἡμῶν Σχολῆς διὰ χρεῖαν τοῦ κοι-
νοῦ τοῦ μέρους μας Κάστρου Γρόσια τὸν ἀριθμὸν 3120,
διὰ τὰ ὁποῖα ὑποσχόμεθα νὰ πληρώσῃ κατ' ἔτος τὸ διά-
φορον αὐτῶν εἰς τὴν κοινὴν Σχολήν, πρὸς δέκα τοῖς ἑκα-
τὸν τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον, καὶ εἰς τὴν περὶ τούτου ἐν-
δειξιν ἐδώσαμεν τὴν παροῦσαν μας Καρτσιλαρικὴν ὁ-
μολογίαν, ἐνυπόγραφον διαβεβαίωσιν.

Τῇ α'. Ἰουλίου 1820.

ΚΩΝ. ΜΗΑΟΣ, ΚΩΝ. Ζ. ΜΑΤΣΑΣ, ΝΙΚ. ΒΑΛΕΤΤΑΣ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΘΩΝΑΙΟΣ, καὶ Γραμματικὸς τῆς Καντσελα-
ρίας βεβαιῶ.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ κοινὸν τῆς Σερίφου ἐδανείσθη παρὰ
τῆς Σχολῆς χρήματα, δῶσαν ἐπὶ τούτῳ χρεωστικὴν ὁμο-
λογίαν, ὑπογεγραμμένην παρὰ τῶν προεστώτων τῆς νήσου,
δημοσιεύομεν καὶ ταύτης, σωζομένης ἔτι ἐν τοῖς ἀρχείοις
τοῦ Σχολείου, πανομοιότυπον ἀντίγραφον.

(Τ Σ). διὰ τίς παρούσις ὑμῶν κοινῆς χρεωστικῆς ὁ-
μολογίας ἡμῖς ὅλον κοινὸς ὁμολογοῦμε ὅτι ἐλάβομεν διὰ
χρεῖαν καὶ ἀνάγκη τοῦ κοινοῦ μας παρὰ τὸν κυρίον ἐπι-
τρόπον τίς ἀλυρηκοῖς σχολῆς τῆς νήσου σίφνου γρόσια
τὸν ἀριθμὸν τρεῖς χιλιάδας ν. 3000 ἐπισυναγορῆα τόκοῦ

πρὸς δώδεκα τὰ ἑκατὸ τὸν καθέκαστο χρόνων ὑποσχόμενῃ ὅλη κοινὸς διὰ τὰ δίνουμιν καταίτος το σίμπερονημένον διάφορον ὀμῖος καὶ ἀρήθελε ζιτιθὴ καὶ τὸ κεφάλειον. καὶ διὰ τὴν περὶ τούτου ἐνδειξὶν καὶ ἀσφάλια τιπούτε μὲ τῇ κοινῇ ἡμῶν σφραγίδι καὶ με τὰς ἠπογραφὰς τὸν προσετότον κληρικὸν καὶ λαϊκὸν διὰ τὰ ἔχη τὸ κίρος καὶ τὴν ὄσλιν ἐμπαρτι τόποτε καὶ κριτιρίο εἰς ἀσφάλια. 1820 Μαῦου 9 σέρφος.

Οἰκονόμος ΔΕΙΜΒΑΙΟΣ ὑπόσχομαι. ΣΚΙΟΦΙΛΛΞ ὑπόσχομαι. ΑΝΔΡΕΑΣ Ιαιρεὺς ὑπόσχομαι. ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟΣ ὑπόσχομαι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΡΗΠΑΡΙΣ ὑπόσχομαι. ΙΩΑΝΙΣ ΚΟΝΤΕΣ ὑπόσχομαι. ΑΠΟΣΤΟΛΙΣ ΔΕ . . . ὑπόσχομαι. ΙΩΑΝΗΣ ΔΙΜ. ΧΗΘ ὑπόσφομαι. ΠΡΟΤΟΝΕΤΑΡΙΟΣ ὑπόσχομαι.

Τὰ δὲ μετὰ τὴν ἐκποίησιν τῶν κτημάτων τοῦ Σχολείου χρηματικὰ κεφάλαια διετέθησαν, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς δημοσιευομένης ὄδου σημειώσεως τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐχοῦσης οὕτω.

« Ὁ Ἀρτεμῶν χρεωστεῖ χρέος 2000 Γρόσια. Διάφορον 200. καὶ δι' εὐγνωμοσύνην 50. τὸ ὅλον Γρ. 250.

» Τὸ Κάστρον χρεωστεῖ χρέος 2620. Διάφορον 262, καὶ δι' εὐγνωμοσύνην 50. τὸ ὅλον Γρ. 312.

» Ἐξάμπελα καὶ Καταβατὴ χρέος 1030· νὰ δίδῃ διάφορον 103, καὶ ὑπὲρ καταστάσεως αὐτῆς 50. τὸ ὅλον Γρ. 153.

» Νὰ δίδῃ καὶ τὸ Σταυρὶ, χάριν εὐγνωμοσύνης, ὑπὲρ τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς Γρ. 70.

» Τὸ ὅλον Κεφάλαιον 5650 Γρόσια. Τὰ διδόμενα 815.»

Ἡ δὲ ἐτησία λογοδοσία τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σχολείου ἐσημειοῦτο ἐν τῷ κώδικι διὰ μεθόδου λιαν ἀπλῆς, τῆς ὁποίας παραθέτομιν ὑποδείγματά τινα, ἐμφαίνοντα τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα ὠρισμένων ἐτῶν.

κς'.

« 1779. Δοσοληψία τοῦ Σχολείου τῆς Σίφνου,
ἐπιτροπευόντων
ΓΕΩΡ. ΓΡΥΠΑΡΗ, καὶ ΙΩΑΝ. ΚΑΜΠΑΝΗ.

	Γρ.	Λήψεις
» Οἰκονόμου Μάτσα	Γρ.	40
Σακελλαρίου Μπάου	»	3,20
Ἰωάν Καμπάνη	»	6,34
Σκευοφύλακος Καζιλιέρη	»	6,34
Γ. Γρυπάρη	»	6,34
Ζαφείρη Μάτσα	»	5
Φρασὲ Δεπάστε	»	6,34
Ἄντ. Δεπάστε	»	6,34
Κων. Μπάου	»	9,20
Νικολάκι τοῦ Πίκουλου	»	6,34
Κων. Π. Μάτσα	»	6,34
Τοῦ Ἀγίου Σίφνου Κ. Μελετίου	»	60
Τοῦ κοινοῦ Κάστρου, Καταβατῆς, καὶ Σταυρίου	»	95
Ἡ σύναξις τοῦ Κουτίου	»	14,29
		<hr/> 245,27

	Γρ.	Δόσεις
Ἄμισθος τοῦ διδασκάλου μετὰ τὴν πρόσθεσιν τοῦ ἄρχοντος	Γρ.	174
Ἄμισθος τοῦ ἐφημερίου		20
Ἐξόδα τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Σχολείου		3,37
Ἄλλα ἐξόδα τοῦ Σχολείου διὰ μερεμέτι τοῦ ὄντα τοῦ διδασκάλου, καὶ σὲ ἓνα ἄρνι		<hr/> 8,29
Ἐγείνεν ὅλη ἡ δόσις διὰ τὸ Σχολεῖον		206,26
Ἐδόθησαν καὶ εἰς τὸν μισθὸν τοῦ διδασκάλου τοῦ Μουσικοῦ Σχολεῖου	Γρ.	39,00
		<hr/> 245,26
περίσσευμα παρὰς		4

1780. Σεπτεμβρίου 20.

Αἱφίς.

Ἐλάβομεν ἀπὸ τὴν ὁμολογίαν τοῦ ἄρχοντος, διὰ χειρὸς τοῦ Ἁγίου Σίφνου	Γρ.	60
Διὰ τὰ Γρ. 700, ὅπου ἐδώσαμεν εἰς τὸ κοινὸν, ἐλάβομεν διάφορον		70
Ἐλάβομεν διὰ τὰ Γρ. 500 τοῦ μακαρίτου Ἄντωνίου ἀπὸ τὸ κοινὸν	Γρ.	50
Διὰ τὸ χρέος τοῦ ἄρχοντος		25
Διὰ τοῦ μακαρίτου Βιτωράκη ἀπὸ τὸ κοινὸν		20
Ἄπὸ σύναξιν τοῦ κουτίου τοῦ Σχολείου		22,41
Ἄπὸ κριθὰρι τῶν πραγμάτων τοῦ Σχολείου		3,10
		<hr/>
		250,24
ἀφαιροῦνται		250, 6
		<hr/>
Περίσσευμα παράδες		15

Δόσις

Ἄπὸ τὰ ἀνωτέρω ἐδώσαμεν εἰς τὸν μισθὸν τοῦ διδασκάλου Κ. Χρυσάνθου εἰς τρεῖς βάρταις		174
Ἐδώσαμεν καὶ τοῦ Ἐφημερίου τοῦ Σχολείου εἰς δύο βάρταις		20
Σε ἕξοδα τῆς Ἐκκλησίας		7,24
Σε δύο τράβαις Σφακιαναῖς, δι' ἕνα ἀρνὶ τοῦ δι- δασκάλου τὴν Λαμπράν, διὰ μερεμέτι τοῦ Ἵοντὰ τοῦ μεγάλου, μαστόρου πληρωμὴν, ποργιῶν, καὶ ἀσβέστη Γρ.		8,22
		<hr/>
		210, 6
Ἐδόθησαν εἰς τὸν μισθὸν τοῦ διδασκάλου τοῦ Μουσικοῦ Σχολείου		40,
		<hr/>
		250, 6

Όσα ἐλάβομεν ἀπὸ τὸν Ἄγιον Σίφνου διὰ τὴν ὁμολογίαν, ὅπου χρεωτᾶ τοῦ Σχολείου, τὸ διάφορον Γρ.	50
Ἐλάβομεν ἀπὸ τὸ κοινὸν διὰ τὴν ὁμολογίαν, ὅπου χρεωστᾶ τοῦ Σχολείου	114
Ἀπὸ ταῖς ὁμολογίαις	75
Ἀπὸ σύναξιν τοῦ κουτίου τοῦ Σχολείου	24,26
Ἀπὸ τὴν πώλησιν τοῦ κρασίου ἐλάβομεν	19,15
Ἀπὸ ἐλαίας τοῦ Σχολείου ἐλάβομεν	2
Ἀπὸ σῦκα τοῦ Σχολείου ἐλάβομεν	4,20
	<hr/>
	286,24

Δόσεις.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ἐδώσαμεν τοῦ διδασκάλου Κ. Μισαήλ κατὰ τὴν συμφωνίαν Γρ.	320
Ἐδώσαμεν εἰς τὴν βάρκαν, ὅπου ἐστείλαμεν, καὶ τὸν ἔφερε	25
Εἰς τὸν μισθὸν τοῦ Ἐφημερίου	20
Δι' ἔξοδα τῆς Ἐκκλησίας	6,13
Διὰ νὰ κτίσουν τὴν σκάλα, ὅπου ἐπῆρε τὸ ποτάμι.	6,14
Διὰ τὸ μερεμέτι τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου ἔσταζε, καὶ τὸν ὄντα τοῦ διδασκάλου	8,07
Διὰ τράβηξις Σφακιαναῖς, καὶ διὰ νὰ τὰς περάσουν μαστορικὰ Γρ.	2,32
Δι' ἄλλα μερεμέτια	17,19
	<hr/>
Όλη ἡ δόσις τοῦ Σχολείου	406,02
Κάμνοντας καλὰ τὰν ἀνωτέρω σύναξιν	286,21
	<hr/>

Μένει χρέος τὸ Σχολεῖον

119,21

Ἐκ μόνης τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀνωτέρω ἐννοεῖ δ' ἀναγνώστῃς, ὅτι ἡ ὑπὲρ τῆς ΕΛΛΗΝ. ΣΧΟΛΗΣ τῆς ΣΙΦΝΟΥ μέριμνα ἦτο ἡ σπουδαιοτέρα τότε φροντίς ὄλων σχεδὸν τῶν τῆς νήσου κατοίκων, οἵτινες, πρὸς τοῖς ἄλλοις, οὐκ ὀλίγον ἐφροντίζον καὶ διὰ τὴν εὐρεσιν καταλλήλου δι' αὐτὴν διδασκάλου, ἀποστείλαντες ἐπὶ τούτῳ καὶ ἴδιον πλοῖον εἰς Πάτμον, ὡς ἐν τῇ διαχειρίσει τοῦ ἔτους 1782 σημειοῦται, ἵνα μεταφέρῃ ἐκεῖθεν τὸν Μισαήλ.

Ὡς δὲ ἐκ παραδόσεως γνωρίζομεν, ἡ μὲν προκαταρτικὴ Ἐκπαίδευσις ἐγένετο τότε κατ' οἶκον, ἢ καὶ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ὑπὸ Ἱερέων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον· τὰ δὲ ἐν χρήσει βιβλία ἦσαν συνήθως ἡ Ὀκτώηχος καὶ τὸ Ψαλτήριον· ἀφοῦ δὲ ἐξεμάνθανον, οὕτως εἶπεῖν, τὰ ἐν τοῖς Σχολείοις ἐκείνοις διδασκόμενα, μετέβαινον οἱ ὀρεγόμενοι μεγαλειτέρας παιδείας εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Ἁγίου Τάφου, τῆς ὁποίας διδασκαλοὶ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα, καθόσον ἠδυνήθημεν νὰ ἀνεύρωμεν, ἦσαν οἱ ἐπόμενοι· κατὰ τὸ ἔτος μὲν 1750 Στέφανός τις, ἐκ Κύπρου, ὡς τεκμαιρόμεθα ἔκ τινος σελίδος τοῦ κώδικος, ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶναι καταγεγραμμένα τὰ παρὰ τοῦ διδασκάλου τούτου δωρηθέντα τῇ Σχολῇ βιβλία, χειρόγραφα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἢ ἐκ τῶν νῦν δυσσευρέτων, τῶν ὁποίων δυστυχῶς ὀλίγα διασώζονται τώρα ἐν τῇ ὁπωσοῦν πλουσίᾳ, ἐκ διαφόρων δωρεῶν, βιβλιοθήκη τοῦ Ἑλλ. Σχολείου· τοῦτου δὲ διάδοχος φαίνεται Ἀπόστολός τις, οὐτινος ὄμως καὶ ὁ χρόνος ἀκριβῶς, καθ' ὃν ἐδίδαξε, καὶ ἡ Πατρις, καὶ τὸ Ἐπώνυμον ἀγνοοῦνται· μετὰ τοῦτον δὲ μέχρι τοῦ 1785 ἐδίδαξεν δ' ἐκ Λακωνίας ΕΜ. ΤΡΟΧΑΝΗΣ, ὅστις πρὸς τιμὴν τοῦ τότε Πατριάρχου Κων]πόλεως Σωφρονίου Β' ἐποίησε 786 ἡρωϊκοὺς στίχους, τῶν ὁποίων τὸ χειρόγραφον μένει ἔτι ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἁγιοταφ. Μετοχίου.

Πρὸ τούτου δὲ, ἀλλ' εἰς ἄγνωστον ἀκριβῶς ἐποχὴν, φαίνεται διδάξας ἐν Σίφνῳ, πρὸ τῆς ἐν Πάτμῳ Σχολαρχίας του, καὶ ὁ περίφημος διδάσκαλος ΔΑΝΙΗΛ ὁ ΚΕΡΑΜΕΥΣ, ὅστις ἔκαμνε χρῆσιν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ὡς πάντες οἱ τότε διδάσκα-

λοι τῆς ψυχαγωγίας, τῆς ὁποίας παράδειγμα παραθέτομεν ὧδε τὴν ἑρμηνεῖαν στίχου τινὸς τοῦ Φωκυλίδου, ἀντιγράφαντες αὐτὴν ἐκ τετραδίου μαθητοῦ τινος τοῦ Δανιήλ· «Καλῶς βιάδιζε, καὶ κακὸν πᾶν ἐκτρέπου»· Καλῶς [ὀρθῶς, σεμνῶς, ἐναρέτως]· βιάδιζε [ὄδευε, περιπάτει, πολιτεύου, διαγε]· καὶ κακὸν πᾶν [κάθε πονηρίαν, ἀμάρτημα]· ἐκτρέπου [ἀπόφρευγε, ἀποποιῶ, ἀποδοκίμαζε]· ἐγράφετο δὲ τὸ μὲν κείμενον διὰ μεγάλων γραμμάτων, ἡ δὲ ἑρμηνεῖα ἐκάστης λέξεως ἄνωθεν διὰ μικροτέρων.

Τοῦ Ἑμ. Τροχάνη δὲ διάδοχος ἐν τῇ Σχολῇ ἐγένετο ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ, ὁ ἐξ Ἰωαννίνων· τούτου δὲ, ὡς ἐν σημειώσει τινὶ φαίνεται, ἡ πενταετία ἔληξε τῷ 1781· ἐδίδασκε δ' οὗτος ἐπὶ ἐτησίῳ μισθῷ Γροσίων 174, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἐθεωρεῖτο ἀνάλογος μισθοδοσίᾳ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Μετὰ τὸν Χρῦσανθον προσεκλήθη ἐκ Πάτμου ὁ ΜΙΣΑΗΛ· ἐναρξίν δὲ τῶν μαθημάτων ἔκαμε τῇ α' ὀκτωβρίου 1781, ἐπὶ ἐτησίῳ μισθῷ Γροσ. 320, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς ἐν τῷ κώδικι συμφωνίας, ἐχούσης οὕτω· «Ἀποδεικνύομεν ἡμεῖς οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι ἐπίτροποι τοῦ Σχολείου, ὅτι, ἐρχομένου τοῦ λογιωτάτου Κ. Μισαήλ ἐκ Πάτμου, συνεφωνήσαμεν μὲ τὴν αὐτοῦ λογιότητα, εἰς τὸ νὰ ἐπιτηρῆ, καὶ ἐπισκέπτηται εἰς διδακτικῶν χαρακτῆρα τὸ παρὸν Σχολεῖον, παραδίδων εἰς τοὺς μαθητὰς, ἐντοπίους καὶ ξένους, ἐπιμελῶς καὶ ἀόκνως, τὴν παράδοσιν τῶν γραμματικῶν μαθημάτων· ἡμεῖς δὲ οἱ ἐπίτροποι ὑποσχόμεθα εἰς τὴν λογιότητά του, νὰ δίδωμεν διὰ μισθὸν τοῦ κόπου του τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον 320 Γρόσια, χωρὶς ἄλλου τινος δικαιώματος, ἢ εἰσοδήματος τοῦ Σχολείου, ἡ ὁποία συμφωνία ἄρχεται ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου τοῦ αψπα'.»

ΜΙΣΑΗΛ ὁ Σίφνου Διδάσκαλος στέργω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡΥΠΑΡΗΣ, καὶ Ἐπίτροπος τῆς Σχολῆς στέργω.»

Ἐδίδαξε δὲ ὁ ΜΙΣΑΗΛ ἐν Σίφνῳ μέχρι τοῦ ἔτους 1792· ἠναγκάσθη δὲ τότε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Πάτμον, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ τότε Πατριάρχου, ἵνα χρησι-

μεύση ὡς ὑποδιδάσκαλος εἰς τὴν τῆς Πάτμου Σχολῆν ὑπὸ τὸν περιώνυμον Διδάσκαλον ΔΑΝΙΗΛ τὸν ΚΕΡΑΜΕΑ, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε καὶ διάδοχος.

Ἐπὶ τοῦ ΜΙΣΑΗΛ δὲ ἡ τῆς Σίφνου Σχολῆ κατέστη περι-
σπούδαστος, καὶ μαθηταὶ οὐκ ὀλίγοι, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν,
ἤρχοντο ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς διὰ τὴν φήμην τοῦ τε διδασκά-
λου καὶ τῆς Σχολῆς· ἡ δὲ πρὸς τοὺς ξένους τοῦτους μαθη-
τὰς περιποίησις τῶν Σιφνίων ἦτο πολλῶν ἐπαίνων ἀξία,
ὡς δμολογεῖ ὁ αἰοίδιμος ΝΕΟΦ. ΒΑΜΒΑΣ, μαθητεύσας καὶ αὐ-
τὸς τότε ἐν Σίφνῳ, λέγων ἐν τῇ πρὸς τὸν Συμπολίτην ἡμῶν
Κ. Ἰω. Ν. Βαλέτταν αὐτοβιογραφίᾳ του. «Μέχρι τῆς ἡλικίας
» δεκαπέντε ἐτῶν ἐφοίτων εἰς τὰ διδασκαλεῖα τῆς πατρί-
»δος μου Χίου· συναισθανόμενος δὲ τὴν ὀλίγην εἰς τὰ μα-
»θήματα ἐπίδοσίν μου, καὶ ἀκούων τὴν Σχολῆν τῆς Σίφνου
» φημιζομένην, παρεκάλουν τοὺς γονεῖς μου νὰ μὲ ἀποστεί-
»λωσιν ἐκεῖ . . . ἔλθων δὲ οὕτως εἰς Σίφνον διέμεινα ἐκεῖ
» μαθητῶν δύο ἔτη· ἡ Σχολῆ εἶχεν ἕνα μόνον διδάσκα-
»λον, Μισαήλ τὸν Πάτμιον, ὅστις ἐδίδασκε μόνον τὴν Ἑλλην.
» Γλῶσσαν, καθὼς πάντες σχεδὸν οἱ διδάσκαλοι τοῦ και-
»ροῦ ἐκείνου· ἐνταῦθα δ' ὄφειλω νὰ ἀναφέρω μετ' ἐπαίνου
» τὴν ΦΙΛΟΜΑΘΕΙΑΝ τῶν ΣΙΦΝΙΩΝ, καὶ τὴν πρὸς τοὺς ξένους
» μαθητὰς ἐξαίρετον φιλανθρωπίαν». — Ἐν Σίφνῳ δὲ ἐ-
διδάχθη ὀλίγον πρὸ αὐτοῦ καὶ ὁ ἐκ Πάρου Δ. Μαυρογένης,
ἀναβάς ἐπὶ τοῦ τῆς Οὐγγροβλαχίας Ἀρχιερατικοῦ θρόνου
κατὰ τὸ 1786.

Διημέρευον δὲ πάντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὰ διάφορα δωμά-
τια τῆς Σχολῆς, καταλλήλως ἐντὸς τοῦ περιβόλου αὐτῆς
ὠκοδομημένα, διηρημένοι κατὰ χωρία· διενυκτέρευον δὲ
συνήθως ἐν αὐτοῖς οἱ ἀλλοδαποί· ἤρχοντο δὲ οἱ ἐκ τῶν δια-
φόρων κωμοπόλεων καθ' ἑκάστην πρωΐαν, φέροντες μεθ' ἑ-
αυτῶν καὶ τὴν ἡμερησίαν τροφήν, διότι οὗτοι ἐκτὸς τῶν
τῆς κωμοπόλεως τοῦ Κάστρου, δέκα μόλις λεπτὰ ἀπεχού-
σης τῆς Σχολῆς, ἠναγκάζοντο νὰ διανύωσι καθ' ἑκάστην
δρόμον δύο περίπου ὥρων, πρὸς ἀκρόασιν τῶν μαθημάτων,

δι' ὧν μόνον ἤλπιζον μέλλον ἔντιμον· δι' αὐτοὺς δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι προσφυέστατα ἤρμοζεν ἡ τοῦ Ἰσοκράτους ἐκείνη παραίνεσις, «Μὴ κατόκει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελιομένους»· πρᾶγματι δὲ διὰ τῶν γρχυμάτων τούτων ἄλλοι μὲν ἐγένοντο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Γραμματεῖς παρὰ τοῖς ἡγεμόσι τῆς Μολδοβλαχίας, ἄλλοι διδάσκαλοι ἐν τοῖς τῶν πλουσίων οἴκοις, ἢ ἐν τοῖς Σχολείοις διαφόρων κοινοτήτων, πολλοὶ ἀνυψώθησαν εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς θρόνους τῆς Κ]πόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας, πᾶμπολλοὶ δὲ εἰς Ἀρχιερατικοὺς, καὶ Ἐπισκοπικοὺς, ὡς λ. χ. τῆς Καισαρείας, Βελιγραδίου, Βυδίνης, Κυζήκου, κ.τ.λ., γινόμενοι οὕτω χρήσιμοι οὐ μόνον εἰς ἑαυτοὺς, καὶ τοὺς ἑαυτῶν συγγενεῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῶς εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, ὅπου σνήθως γηράσκοντες, ἢ παραιτούμενοι, διῆγον τὰ τελευταίας τοῦ βίου των ἡμέρας.

Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ τούτων ἦτο ὁ Πατριάρχης ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ ὁ Β', περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Κ. Σάθας (ἐν Τουρκ. Ἑλλάδι.) λέγει τάδε· « Πρὸς ἀσφαλεστέραν δὲ ἐπωφέλῃσιν τοῦ κατὰ » τῶν Τούρκων μίσους τῶν Μανιατῶν οἱ Ἐνετοὶ ἐθεώρησαν » ἐπάναγκες, ἵνα μεταχειρισθῶσι τὸ ἐλατήριον τῆς θρη- » σκείας· ὅθεν ἐν ἔτει 1659 ὁ Στόλαρχος Φραγ. Μοροζί- » νης καταπλεύσας εἰς Σίφνον παρέλαβε, καὶ ἐντίμως ἐδε- » ξιώθη τὸν ἐκεῖ μονάζοντα Ἰωαννίκιον τὸν Β', ὅστις, τρεῖς » ἀναβάς ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Κων]πόλεως, » εἶχε παραιτηθῆ ἐν ἔτει 1655, βία τῶν κρατούντων· μετὰ » τοιοῦτου δὲ πολυτίμου φορτίου καταπλεύσας εἰς Κύθηρα, » ἔγραψε πρὸς τοὺς Μανιάτας, καὶ ἐν μέσῳ χειμῶνος ἤλθε » μετὰ δέκα Γαλερῶν ἐν τῷ λιμένι Κυτριῶν, ἔνθα τρεῖς χι- » λιάδες Ἕλληνες, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες τοὺς προκρίτους » τῶν λαϊκῶν καὶ κληρικῶν, ἐνθουσιωδῶς ὑπεδέχθησαν αὐ- » τὸν, καὶ τὸν Ἰωαννίκιον, τοῦ ὁποίου ἐν συγκινήσει κατη- » σπάζοντο τὰς χεῖρας· » μετὰ τὴν ἐπιτυχῆ δὲ ἐκβασιν τῆς ἐκστρατείας ἐκείνης, ὁ Μοροζίνης μετέβη καὶ εἰς Κρήτην

ἔχων ἐπίσης μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Ἰωαννίκιον, ὅστις ἐπανελθὼν ἐκεῖθεν ἀπεβίωσεν ἐν Σίφνῳ.

Σίφνιος δὲ ἦτο, ἐν τῇ τοῦ Ἁγ. Τάφου Σχολῇ ἐκπαιδευθεὶς, καὶ ὁκατὰ τὸ 1857 ἀποβιώσας πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ΙΕΡΟΘΕΟΣ, ὅστις ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος μεταβὰς ἐκεῖ, καὶ σύμβουλος ἐν πρώτοις διατελέσας τοῦ τότε Πατριάρχου, προεχειρίσθη ἀκολούθως καὶ διάδοχος ἐκείνου, ὑποδειχθεὶς ὑπὸ τοῦ ὑπ' αὐτὸν κλήρου, τιμήσαντος, διὰ τῆς ἐκλογῆς ταύτης, τὰς τε ἀρετὰς καὶ τὴν παιδείαν τοῦ Ἱεροθέου.

Ἐκ τῶν ἐπὶ παιδείᾳ δὲ καὶ ἀρετῇ διαπρεψάντων Σίφνιων κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα ἦσαν ὁ ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΟΘΩΝΕΙΟΣ, τελειοποιηθεὶς ἐν Χίῳ ὑπὸ τὸν Δαυιὴλ, καὶ διδάξας πρὸς τοὺς ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ ἐν Φαναρίῳ Σχολῇ ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του, συμβάντος τῷ 1818. Ὁ ΚΩΝ. ΚΟΡΕΣΙΟΣ, Γραμματεὺς τοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ Γρηγορίου τοῦ Ε', ὅστις μόλις διεσώθη εἰς Βελιγράδιον μετὰ τὴν ἀπαγχόνισιν ἐκείνου· ὁ τούτου ἀδελφὸς ΑΝΘΙΜΟΣ, Ἐπίσκοπος Ἐλευθερουπόλεως, ὅστις πρῶτος ἐσύστησεν ἐν τῇ Μακεδονικῇ ἐκείνῃ πόλει Ἑλλην. Σχολεῖον, καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι, τῶν ὁποίων τοὺς βίους δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν.

Διέπρεψαν δὲ, ὡς ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι διατελέσαντες ἐν Δάκκᾳ τῶν Ἰνδιῶν, παρὰ τῇ ἐκεῖ κοινότητι τῶν Ἑλλήνων ἐμπόρων, καὶ οἱ Κ. Κ. ΝΑΘΑΝΑΗΛ καὶ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ· περὶ τῶν δύο δὲ τούτων ἰδοὺ τί λέγει σύγχρονος ἀξιόπιστος μάρτυς ὁ ἐν Καλκούτῃ τότε διαμένων Δημήτριος Γαλανός, ὁ Ἀθηναῖος, ἐν τινι τῶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ ἀλληλογραφία ἐπιστολῶν του· « ἀπῆλθε τῇδε ὁ Ἁγιος » πατὴρ ἡμῶν *Ναθαναήλ*, ἡ ζῶσα εἰκὼν τῆς Ἱερωσύνης, » τὸ ἀγλαὸν δοχεῖον τῆς παιδείας, καὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ » ἀντ' αὐτοῦ ἦλθε μετ' οὐ πολὺ ὁ Γρηγόριος, ὁ πάντα ἐ- » κείνῳ ὅμοιος, ἀμφοτέροι ἐκ τῆς αὐτῆς γῆς καὶ πατρι- » δος· μακαριστέα ἄρα ἡ ΣΙΦΝΟΣ, ἡ γεννώσα τοιοῦτους » ἀνδρας, καλοῦς τε καγαθούς. » Καὶ ποῦ μὲν ἐτελοποίησε

τὰς σπουδὰς τοῦ ὁ Ναθαναήλ, μετὰ τὰς ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Σίφνω, εἶναι ἄγνωστον ἡμῖν· γνωστὸν δ' ὅτι ὁ Γρηγόριος, μετὰ τὴν ἐν Σίφνω μαθητείαν παρὰ τῷ Μισαήλ, ἐμαθήτευσε καὶ παρὰ Θεοδοσίῳ τινί, διδασκάλῳ ἐν Μαγνησίᾳ τῆς Ἐφέσου, ὡς ὁ ἴδιος ἐν τῇ πρὸς τὸν Πατριάρχην Κύριλλον ἐπιστολῇ του ὁμολογεῖ· δις δὲ μεταβάς εἰς τὰς Ἰνδίας, καὶ ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἐκεῖ διατρίψας, διδάσκων καὶ κηρύττων τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐπανῆλθεν εἰς Κων]πολιν, ὅπου καὶ ἀπέθανε ὑπὸ λοιμικῆς νόσου εἰς ἡλικίαν 55 ἐτῶν, τῇ 42 Νοεμβρίου 1821, καὶ ἐτάφη πρὸ τοῦ νάρθηκος τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ Ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων, τῆς ὁποίας διατέλει τότε καὶ Ἐφημέριος. — Ἐπιστολὰς τοῦ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ, καὶ λόγους τινὰς, τοὺς ὁποίους ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ Ἄρβωνος ἐν Ἰνδίαϊς, ἐδημοσίευσε, μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου, ἐν Κων]πόλει ὁ Κ. Ἡλ. Τανταλίδης.

Ἐπίγραμμα δὲ πρὸς τιμὴν τοῦ Ναθαναήλ ἔγραψεν ὁ κ. Δ. Γαλανὸς τὸδε:

*ΝΑΘΑΝΑΗΛ τὸδε μνήμα, πατρὸς δ' ὀσίου καὶ ἀγίου·
Χριστὸν κηρύττων γὰρ, καὶ λόγῳ καὶ βίῳ,
Δεύτερος ἀρεφάρη Θωμᾶς, Ἰερὸς τ' ἀμίμητος·
Εὐδαιμῶν ΔΑΚΚΑ, καὶ πατρὶς ἅμα ΣΙΦΝΟΣ,
Ἡ μὲν, ἐν ᾗ εἶδε φῶς, ἡ δὲ, ἐν ᾗ ἀρεπαύθη·
Ὁλβιος κακείνος, δε τιμάων σέβεται·*

Πρὸς τιμὴν δὲ τοῦ Γρηγορίου ὁ μὲν Κ. Ἡλ. Τανταλίδης ἐποίησε τὰ ἐπόμενα δύο ἐπιγράμματα.

*Ἰνδῶν μὲν Γαλαρὸς μετενεῖκατο Ἑλλάδι γυνῶσιν·
Ἰνδοῖς δ' Ἑλλήνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ σοφίην.
ἙΛΛΑΣ, κούμιός ἐσσι διδοῦσά τε δεχρυνμένα τε·
Ἄλλοι πλουτοῦντων, σοὶ δ' ἄφερος τὸ κλέος.*

Οὐκ ἄρα τοῦ γε κλέος μετόπισθ' ἀπὸ πάμπαν ὀλεῖται,
 "Οσκε θεοφρονέων, ἐσθ.λὸς ἔησι φίλοις.
 Τῶ καὶ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ τοῦ ΣΙΦΝΟΘΕΝ' Ἑλλὰδ' ἀρ' ἰρήν,
 "Οψὲ μὲν, ἀλλ' ἔμπης οὐνομα κῦδος ἔχει,
 Οἷον γὰρ δὴ ἔτ.λη καὶ ἤρυσεν ἄσκελὲς ἔργον,
 Παρθέμερος ψυχὴν κήν χθορὶ κήν πελάγει κ.τ.λ.

Ὁ δὲ Κ. Α. Χαρίλαος

Πολλὰ ἐπ' εὐσεβίῃ ἱερῶς ἐμόγησεν ἀμύμων
 Κλειρὸς ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Σίφνου ἀπ' ἀμφιρρότης
 "Οσ τ' ἐθελημὸς ὑπὲρ μέγα πόρτου λαῖτμα περήσας,
 'Ινδῶν τηλεδαπῶν ἤλυθε γαῖαν ἔσω.
 'Ἐρθα ὄγ' εὐσεβέων Χριστοῦ κατὰ τέθμια λαόν
 'Ιθυρε σοφίῃ, ἐσθ.λὸς ἐὼν σφι πρόμος
 "Ἡ ῥα εἰοῖο ποθὴ κατὰ Γάγγην ἡμίατα πάντα,
 'Ἠδ' ἀγαθὴ μνήμη πᾶσι μετ' ἐσσομένοις.

Ὁ δὲ συμπολίτης ἡμῶν Κ. Λέανδρος Ἀρβανιτάκης, διδάσκαλος ἤδη τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Σχολῆς, ἔγραψε πρὸς τιμὴν αὐτοῦ τόδε.

'Ἑλλὰδος ἐκ γαίης, ΣΙΦΝΟΥ ἀπὸ παιπαλοέσεως,
 'Αγλαὸν ὡς ἔργος βλάστην ὁ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.
 'Ιερῶς δ' ἀθανάτιο Θεοῦ γεγαῶς, ἐκέκαστο
 Παρτοίαις ἀρεταῖς, ἠδ' ἱερῇ σοφίῃ.
 Πολλὰ ἐῆς ἀποτῆλε πάτρης ὄδ' ἔοργε πάθεν τε,
 Ψυχῆς οὐκ ἀλέγων εἴνεκεν ἀτρεκίης.
 'Ἄστυ τὸ Βύζαντος, τηλουρὸν τ' αὐπέδον 'Ινδῶν
 ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ οἶδε κυδαλλίμους καμάτους.
 'Ἐς τ' ἐπ' ἐκεῖνα γὰρ ἦλθ' ἐρατεινῆς ἐπὶ πείρατα γαίης,
 Χριστὸν κηρύσσων, εὐσεβίης προμαχῶν.
 Παῦρα δὲ γράψας κάλλιψ' ἀκερ συναπέφθιτο πάμπαν,
 Εἰ μὴ ρῦν γε φῶς δ' ἤγαγε Ταρταλίδης.

Μετὰ τὴν ἐκ Σίφνου δὲ ἀναχώρησιν τοῦ Μισαήλ, ἐδί-
δαξεν ἐν τῇ Σχολῇ ἐκείνῃ ὁ Ἰωάννης Τσοχάνης, καὶ ὁ Ζωρ-
ζάκης Μάτσας, ἀμφοτέροι ἐκ Σίφνου.

Ἡ Σχολὴ ὁμοίως τῆς Σίφνου, τὴν ὁποῖαν δικαίως δύναται
τις νὰ ὀνομάσῃ *Φυτώριον τοῦ κλήρου τῆς Ὁθοδόξου ἐκ-
κλησίας* κατὰ τὰς δεινὰς τοῦ Ἔθνους περιστάσεις, ἔμελλε
νέαν νὰ ἀνακτήσῃ φήμην περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἐκα-
τονταετηρίδος, ἐπὶ πολλὰ διαρκέσασαν ἔτη, διὰ τοῦ συμπο-
λίτου ἡμῶν, τοῦ ἀειμνήστου ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΥ.

Τοῦ ἐκ τῆς κωμοπόλεως τοῦ Ἀρτεμῶνος σεβασμίου Ἰε-
ρέως Ἀντωνίου, τοῦ γενικῆς παρὰ πάντων ἀπολαύοντος
ὑπολήψεως, μονογενῆς υἱὸς ὢν, ἐγεννήθη, ὑπερμεσσύσης τῆς
δεκάτης ὀγδόης ἐκατονταετηρίδος· λαβὼν δὲ ἐν Σίφνῳ τὰς
πρώτας βάσεις τῆς ἐγκυκλίου ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ τοὺς τότε
διδασκάλους Χρῦσανθον καὶ Μισαήλ, δὲν ἠρέσθη εἰς ταύτας
καὶ μόνας, ἀλλ' εὐρυτέρας παιδείας ὀρεγόμενος, μετέβη
πρῶτον μὲν εἰς Πάτρμον παρὰ τῷ Δανιὴλ, εἶτα δὲ εἰς Χίον,
ὡς φιλόπρονος μέλισσα, συλλέγων ὀσκαδῆποτε καὶ παρ' οἴ-
ωνδῆποτε ἠδύνατο γνώσεις· τελείως δὲ, ὅσον ἦτο αὐτῷ
ἐφικτὸν, παιδευθεὶς ἐπανῆλθεν εἰς Σίφνον περὶ τὰ μέσα τῆς
πρώτης δεκαετηρίδος τοῦ παρόντος αἰῶνος· εἰ δὲ καὶ πολ-
λαχόθον ἐζητεῖτο ὡς διδάσκαλος, διότι ἡ ταχύπτερος φήμη
διέσπειρε πανταχοῦ τὴν εὐφροίαν καὶ πολυμάθειαν τοῦ
Χρυσογέλου, ἐπροτίμησε νὰ διδάξῃ ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν
Σίφνῳ, τὴν ὁποῖαν ὑπερέτρως μέχρι τέλους τοῦ βίου του
ἠγάπα, εἰ καὶ ἡ ἰκανότης του, καὶ ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν ἔζησεν,
ἀνεβίβασαν αὐτὸν εἰς τὰ ὕψιστα τῆς πολιτείας ἀξιώματα,
γενόμενον πληρεξούσιον ἐπὶ τοῦ Ἀγῶνος, καὶ Ὑπουργὸν
ἐπὶ Καποδιστρίου, καὶ πάλιν Ὑπουργὸν καὶ Γερουσιαστὴν
ἐπὶ Ὁθῶνος

Ἀνέλαθε δὲ ὁ Ν. Χρυσόγελος τὴν Σχολαρχίαν τῆς ἐν
Σίφνῳ Σχολῆς κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1808 ἐπὶ τοῖς ἐπο-
μένοις ὄροις.

«*Παρέλαβον, γνώμη τῶν εὐγερεστάτων ἀρχόντων, τὴν προστασίαν τῆς Σχολῆς, ἐπὶ ταύταις ταῖς συνθήκαις. Νὰ παραδίδω Γραμματικὰ, Φιλοσοφικὰ, καὶ Γαλλικὰ, μὲ τὴν δυνατὴν ἐπιμέλειαν, νὰ διαμένω πενταετίαν μὲ τὸν συμφωνηθέντα μισθόν, τοῦτέστι μὲ 800 Γρόσια κατ' ἔτος, χωρὶς νὰ ἠμπορῶ νὰ ζητήσω περιπλοῶν· διὸ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν δίδωμι τὴν ὑπογραφήν μου. 1808' Ιουλ. 3»*

ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ὁ Σίφνου διδάσκαλος, στέργω.

Διέμεινε δὲ διδάσκων ἐπὶ ταῖς αὐταῖς συνθήκαις καὶ δευτέραν πενταετίαν· ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1819 ἡ μισθοδοσία ἠϋξήσεν εἰς Γρ. 1300 κατ' ἔτος, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς ἐπομένης ἀποδείξεως.

«*Ἐλαβον παρὰ τοῦ Κ. Κων. Ζ. Μάτσα τὸν ἐτήσιον μισθόν μου, τὸν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1819 μέχρι τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1820 Γρ. 1300 καὶ ἐξώφλησα.*

ΝΙΚΟΛΑΟΣ, διδάσκαλος τῆς ἐν Σίφνῳ Σχολῆς..»

Διατελέσας δὲ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον διδάσκων ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν ὁ Ν. Χρυσόγελος, κατέστη λίαν προσφιλῆς, εἰς πάντας τοὺς Σιφνίους, οἵτινες εἰς πολλὰς αὐτῶν ὑποθέσεις ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας, τὰς ὁποίας προθύμως ἔδιδεν· ὡς δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ τοῦ ποιητοῦ ὄνομα παρέμεινε κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν Ὅμηρον, καὶ τὸ τοῦ βήτορος εἰς τὸν Δημοσθένην κ. τ. λ. οὕτω καὶ ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν εἰς αὐτὸν ἀπενεμήθη ἐξαιρετικῶς ὡς τιμητικὸν ἐπώνυμον τὸ τοῦ διδασκάλου, καὶ δι' αὐτοῦ συνήθως προσηγορεύετο ἐν Σίφνῳ, καὶ μέχρι τοῦ θανάτου του. Ἐὰν ἐγὼ ἐπεχείρουν ἤδη νὰ περιγράψω ὀλόκληρον τὸν βίον τοῦ Συμπολίτου ἡμῶν τούτου, καὶ τὰς περικοσμοῦσας αὐτὸν ἀρετὰς, δὲν θά ἠδυνάμην.

«*Οὐδ' εἰ δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματα εἶεν,
Φωνὴ τ' ἀρρηκτος, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐρείη»*

Γνωστότατον δὲ, ὅτι αὐτὸς ἰδίως ἀνεζωπύρησε, καθ' ἕνα χρόνον ἐδίδασκε, εἰς τὰς καρδίας τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν τὸν πρὸς τὴν παιδείαν ἱερὸν ἐκείνον ἔρωτα, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐμφορηθέντες πολλοὶ Σίφνιοι, καὶ πανταχοῦ σχεδὸν διασπαρέντες, ἔντε τῇ ἡμεδαπῇ καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ, μετὰ τὴν Ἑθνικὴν ἡμῶν ἀνάστασιν, διέσπειραν τὰ φῶτα τῶν γραμμάτων. Μεμνημένος δὲ ὢν καὶ τῶν μυστηρίων τῆς ΦΙΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ, δὲν ἠσχολεῖτο μόνον, ἀπὸ πρωίας μέχρι ἐσπέρας ἐργαζόμενος, εἰς τὴν ξηρὰν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων πρὸς τοὺς πανταχόθεν περὶ αὐτὸν συρρέοντας μαθητάς, περὶ τοῦ διακοσίου ὄντος, ἀναθέτων τὴν τῶν ἀρχαίων προγύμνασιν εἰς μαθητάς τινας τῶν μεγαλειτέρων τάξεων, τοὺς ὁποίους ἐκλέγων ἐμόρφωνεν ἐπὶ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ ἐμβάλλῃ εἰς τὰς ἀπαλὰς καρδίας τῶν νεανίσκων τούτων, τὸν ἱερὸν ἐκείνον ἐνθουσιασμὸν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἥτις μετ' οὐ πολὺ ἐμελλε νὰ καλέσῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα διὰ τῆς Αἰσχυλείου ἐκείνης προσκλήσεως.

« . . . ὦ παῖδες Ἑλλήνων ἴτε,
Ἐλευθεροῦτε πατρίδα, ἐλευθεροῦτε δὲ
παῖδας, γυναῖκας, νεῶν τε πατρῶων ἔδη,
θήκας τε προγόνων· νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών».

Ἄνετειλε τέλος φαιδρὰ ἡ ἡμέρα τῆς 25 Μαρτίου τοῦ 1821· μόλις δὲ ἤχησεν ἡ Σάλπιγξ τῆς ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, καὶ ὁ Νικ. Χρυσόγελος πρὸ πολλοῦ προσδοκῶν ταύτην, ἀφοῦ πρῶτον ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ, ἐπέταξε κατὰ μέρος τὴν Γραμματικὴν, ἐγκατέλειψε τὸ Σχολεῖον, ἀναθέσας τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ εἰς τινὰ τῶν μαθητῶν του, καὶ στρατολογήσας, ὅσους πλείονας ἠδυνήθη, μετέβη εἰς τὸ ἐν Πελοποννήσῳ στρατόπεδον, διότι μαχητῶν εἶχε τότε ἡ πατρίς ἀνάγκην· ἡ δὲ φύσις εἶχε προικίσει αὐτὸν μὲ τοιαῦτα προτερήματα, ἅτινα τὸν καθίστων ἱκανὸν, ἵνα κατὰ τὸν ποιητὴν εἴπωμεν,

« μύθων τε ῥητῆρ' ἔμμεται, προηκτῆρά τε ἔργων»

"Οτε δὲ τὸ ἀγωνιζόμενον Ἑλληνας. Ἔθνος ἐκλήθη, ἵνα ἀποστείλῃ τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ, ἐν Ἀτρει, κτλ. ἵνα δι' αὐτῶν θέσῃ τὰς πρώτας βάσεις τῆς ΕΥΝΟΜΙΑΣ, ἢ ΣΙΦΝΟΣ εἰς τὸν Διδάσκαλόν τῆς ἐνεπιστεύθη τὴν ἑαυτῆς τύχην. Ἐνθουσιῶν δὲ, καὶ ἐν ἀρχαίᾳ ὧν τότε ἡλικίᾳ ὁ αἰοδιμος οὗτος ἀνὴρ, δὲν διήγαγε, κατὰ τὴν ἐν ταῖς συνελεύσεσιν ἐκείναις διαμονὴν του, βίον ἡσυχον καὶ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἔτρεχε παντοῦ, ὅπου αἱ ἀνάγκαι τῆς πατρίδος ἐκάλουν αὐτόν· αἱ Μυνελεύσεις, τῶν ὁποίων διετέλει σχεδὸν πάντοτε Γραμματεὺς, γνωρίζουσαι τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἱκανότητα καὶ δραστηριότητα, ἀνέθετον αὐτῷ τὰς σπουδαιότερας ἐντολάς· ἀπὸ τοῦ Ἄστρους εἰς τὸ Ναύπλιον, καὶ ἀπὸ τοῦ Ναυπλίου εἰς τὰς Ναυτικὰς Νήσους μεταβαίνων, καὶ ἐκεῖθεν πάλιν εἰς τὴν ἑδραν τῆς τότε Κυβερνήσεως, ἐξεπλήρου μετὰ δραστηριότητος καὶ ἐπιτυχίας τὰ ἐμπιστευόμενα αὐτῷ ὑψηλά καθήκοντα· ὅτε δὲ δὲ τῆς Αἰγύπτου στόλος ἤρχετο ἐξ Ἀλεξανδρείας, ἵνα συνενωθῇ μετὰ τοῦ Τουρκικοῦ, φόβος δὲ καὶ ὑποψίαί μεγάλαι ὑπῆρχον, ὅτι θὰ ἐγένετο ἀπόβασις ἐπὶ τῶν Κυκλάδων, καὶ ἀφρευκτος ἕθεωρεῖτο, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὁ ἐξανδραποδισμὸς αὐτῶν, οἷος συνέβη πρὸ ὀλίγου ἐν Χίῳ, Ψαρῶ, καὶ Κυθωνίαις, ἐβράδυνε δὲ ὁ ἐξοπλισμὸς τοῦ Ἑλληνας στόλου πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ ἐπικρεμαμένου τότε ἐπ' αὐτῶν κινδύνου, ὁ Ν. Χρυσόγελος, διὰ τῶν ἐγγράφων αὐτοῦ παραστάσεων πρὸς τε τὴν Ἔθν. Συνέλευσιν, καὶ τὸ Ἐκτελεστικὸν, ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῆς τότε Κυβερνήσεως, ἣτις αὐτόν τοῦτον ἀπέστειλεν εἰς τὰς Ναυτικὰς Νήσους, ὅστις διὰ τῆς ἐνθουσιώδους αὐτοῦ φωνῆς κατώρθωσε τὴν ταχεῖαν τοῦ Ἑλληνας στόλου προπαρασκευῆν, καὶ τὴν σωτηρίαν ἐπομένως τῶν Κυκλάδων, ἐν αἷς συμπεριελαμβάνετο καὶ ἡ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίς, πρὸς τὴν ὁποίαν τοσοῦτον προσήγγισεν ὁ ἐχθρικός στόλος, ὥστε καὶ νὰ κανονοβολήσῃ τὴν Κωμόπολιν Κάστρον, μικρὰν ἐπενεγκῶν μόνον εἰς τινὰς οἰκοδομὰς ζημίαν, τῆς ὁποίας ὅμως οἱ κάτοικοι ὅλως ἔντρομοι κατεφυγον εἰς τὰς μεσογειοτέρας

κωμοπόλεις. τοιοῦτον παριστώσι τὸν Ν. ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΝ
τὰ ἐπίσημα τῆς ἐποχῆς ἐλείνης ἔγγραφα.

Ἄλλὰ καὶ ἐν μέσῳ τοιούτων περιστάσεων εὐρισκόμενος,
δὲν ἐλησμόνει οὔτε τὸ Σχολεῖον, οὔτε τὸν διδάσκαλον Ν.
Σπεράντσαν, τὸν ὁποῖον ἀντ' αὐτοῦ ἀφῆκεν ἐν αὐτῷ, θέλων
νὰ διευκολύνῃ καὶ τὰ τῆς μισθοδοσίας του, ὡς δηλοῦται
ἐκ τοῦ ἐπομένου ἐπιστήμου ἔγγράφου.

Ἐλλογιμώτατε!

Ὁ Παραστάτης τῆς πατρίδος σας, καὶ Διδάσκαλός σου
Κ. Ν. Χρυσόγελος, με ἐπληροφόρησεν, ὅτι ἀκολουθεῖς
μὲ ἐπιμέλειαν καὶ ζήλον τὸ θεάρεστον καὶ κοινωφελὲς
διδασκαλικὸν ἔργον εἰς τὴν πατρίδα σου· μοὶ παρέστησεν
ὅμως ἐν ταῦτῳ καὶ τὴν δυσκολίαν, ὅπου δυκιμάζεις εἰς
τὸ γὰ λαμβάνης ἐν καιρῷ τὸν μισθόν σου· σὲ ἐπαιρῶ,
τέκνον χρηστὸν τῆς πατρίδος, διὰ τὸ πρῶτον, καὶ σὲ πα-
ρακαλῶ νὰ ἔχῃς ὑπομονὴν διὰ τὸ δεῦτερον· ἡ διοίκησις
ἔλαβε πρόνοιαν καὶ περὶ μισθοδοσίας τῶν διδασκάλων,
καὶ ἐντός ὀλίγου ἐκδίδεται ψήφισμα περὶ τούτου κοινῶς
πρὸς πάσας τὰς ἐπαρχίας, καὶ παύει καὶ αὐτὴ ἡ ἀνωμα-
λία. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα, ὑπομέ-
νων καὶ μικρὰν δυσκολίαν, καὶ ἔσται, ὅσον οὐπω, καιρὸς
νὰ λάβῃς τὴν ἀρτιμισθίαν τῆς ὑπομονῆς σου, καὶ τὸν
δίκαιον ἔπαινον παρὰ τῆς Σεβαστῆς Διοικήσεως, διὰ τὴν
πατρικὴν σου προαίρεσιν. Ὑγιαίνε.

Τῆ 40 Μαρτίου 1825· ἐν Ναυπλίῳ,

Ὁ τῆς Παιδείας ἔφορος
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΣ.

Μετὰ τὸ ἀΐσιον δὲ πέρασ τοῦ Ἐθνικοῦ ἐκείνου ἀγῶνος, ὁ τῆς
Ἑλλάδος Κυβερνήτης Ἴω. Καποδίστριας τὸν Ν. Χρυσό-

γελον ἐξελέξατο ὡς Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας, διὰ τοῦ ὁποίου ἐρρυθμίσθησαν τὰ τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως, τῆς ὁποίας πρὸ πάντων εἶχε τότε τὸ Ἔθνος ἀνάγκη· ἐπὶ τῆς ὑπουργίας του δὲ ταύτης ὠκοδομήθη καὶ τὸ ὑπάρχον ἔτι, ἀλλ' ἐπισκευασθὲν πρὸ δεκαετίας, τῆ δαπάνῃ τῶν ἐν Κ]πόλει συμπολιτῶν ἡμῶν, μεγαλοπρεπὲς δημοτ. Σχολεῖον· μετὰ τὴν δολοφονίαν δὲ τοῦ Κυβερνήτου, οὗ τινος καὶ κατὰ τὰς ἀτυχεῖς ἡμέρας διετέλεσε φίλος, καὶ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὁθωνος, δὲν παρεγνώρισθη ἡ ἀξία αὐτοῦ, ἀλλ' ἐτιμήθη καὶ πάλιν διὰ τοῦ ἀξιώματος τοῦ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΟΥ, πολλάκις δὲ καὶ τοῦ τοῦ ΥΠΟΥΡΓΟΥ τῆς ΠΑΙΔΕΙΑΣ.

Δὲν θεωροῦμεν δ' ἀπὸ σκοποῦ νὰ ἀναφέρωμεν καὶ ἐν ἔτι γεγονός, διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται ἔτι μᾶλλον κατὰ δῆλος ἡ μεγάλη πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη, καὶ ἡ φιλοπονία τοῦ ἀνδρός.

Ἰδιωτεύων ἐν Σίφνῳ ὁ Ν. Χρυσόγελος κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς τοῦ Ὁθωνος βασιλείας, καὶ διατελῶν δημοτ. Σύμβουλος, ἐζήτησε παρὰ τῆς τότε διοικήσεως, ὅπως ἀμισθὶ διδάσκη ἀνωτέρᾳ τινα μαθημάτων ἐν τῇ Σχολῇ, ἐν ἣ εἶχε δαπανήσει τὸ πλεῖστον τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας. Πᾶς ἄλλος βεβαίως μετὰ τὰ ἀξιώματα, εἰς ἃ ἀνεβιβάσθη, ἴσως οὐδὲ βλέμμα θὰ κατεδέχετο νὰ ρίψηίς τὸ Σχολεῖον πλέον, ἀλλ' ὁ Ν. Χρυσόγελος τοὺς ὑπὲρ τῆς ἰδίας πατρίδος κόπους ἐθεώρει προζένους τῆς μεγαλειτέρας αὐτῷ χαρᾶς· ἰδοὺ δὲ ἡ δοθεῖσα πρὸς αὐτὸν ἀπάντησις.

Ἄριθ. πρ. 160

Τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1836· ἐν Σίφνῳ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἡ Δημαρχία Σίφνου,

Πρὸς τὸν κ. Ν. Χρυσόγελον.

Ἡ Β. Διοίκησις Μήλου διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 552 ἐγγράφου της διεύθυνε πρὸς τὴν Δημαρχίαν τὸ ἐσώκλειστον ὑπ' ἀριθ. 540 τῆς ἰδίας.

Ἡ Δημαρχία, ἐνῶ σᾶς διευθύνει, Κύριε, τὸ εἰρημέρον ἔγγραφον, εὐρίσκει τὴν εὐκαιρίαν νὰ σᾶς ἐκφράσῃ κατὰ τὸ χρέος τῆς τῆν μεγάλην τῆς εὐχαρίστησιν, διὰ τὸν ὁποῖον δεικνύετε ἀξίεπαινον ζῆλον καὶ πατριωτισμὸν, ὑπὸ τοῦ ὁποῦ βέβαια κινούμενοι ἀρεδέχθητε νὰ παραδίδητε ἀμισθί εἰς τὴν ἐνταῦθα Ἑλλην. Σχολὴν ἀνώτερα τίνα μαθήματα, διὰ νὰ ὠφελήσητε τοὺς πατριώτας σας.

Κρίνει ὁμοίως χρέος τῆς νὰ σᾶς προτρέψῃ εἰς τὸ νὰ ἐκπληρῆτε καὶ τὰ ἔργα τοῦ Δημοτ. Συμβούλου, καὶ νὰ παρευρίσκηθε ὡς τοιοῦτος εἰς τὰς συνόδους τοῦ Δημοτ. Συμβουλίου, εἰς τὰς ὁποίας ἡ παρουσία σας θέλει συνεργεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν δημοτικῶν ὑποθέσεων.

Ὁ Δήμαρχος, Σ. ΒΑΛΕΤΤΑΣ.

Πλήρης δ' ἡμερῶν ὁ Ν. Χρυσόγελος ἀπεβίωσεν ἐν Σίφνῳ τῇ 17 7θρίου 1867, ἐν τοῖς κόλποις τῆς οἰκογενείας τοῦ ἡ μνήμη ὅμως αὐτοῦ θέλει μένει ἐσαεὶ, διαιωηζομένη οὐ μόνον ἐκ τῆς περὶ αὐτοῦ κρίσεως τῶν Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου κ.κ. Κων. Ἀσωπίου, Φιλ. Ἰωάννου, καὶ Εὐθ. Καστόρχη, οἵτινες λέγουσι πρὸς τοὺς ἄλλοις περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Ῥοδοκ. διαγωνίσματος κατὰ τὸ 1867. «Ἡ Ἑθνικὴ Εὐγνωμοσύνη ἀπαιτεῖ, εἰ μὴ ἀποδίδομεν ἐν δέορτι τὸν προσήκορτα ἔπαινον εἰς τοιοῦτους Εὐεργέτας τοῦ ἔθνους, νὰ μνημονεύωμεν τοῦλάχιστον αὐτῶν» ὅτι δὲ ὁ Ν. ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΣ οὐκ ὀλίγον συνετέλεσεν εἰς τοῦτο, ἀποδεικνύει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκ Σίφνου λογίων, οἵτινες ἐμαθήτευσαν παρ' αὐτῷ, καὶ τινες ἐτι ζῶντες διδάσκουσι πολλαχοῦ» ἀλλὰ διὰ τῆς ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν διαδόσεως τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ, καὶ οὐ μόνον ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, ἀλλὰ πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, διότι κατὰ τὸν Θεουκιδίδην «Ἀνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσσηυῶσθ ἄγραφος μνήμη παρ' ἐκάστῳ τῆς γνώμης

μαλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδαιεῖται.»—δικαίως δ' ἐπεγράφη ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ τὸ ἐπόμενον ἐπιτύμβιον, ὑπὸ τοῦ κ. Φ. Ἰωάννου ποιηθὲν, ὅπερ ἐν ὀλίγοις ἐξεικονίζει τὸν ἄνδρα.

ΜΕΜΝΗΣΘ' ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΕΝΟΣ, ΟΥΤΟΙ ΑΝΩΝΥΜΟΝ ΕΙΚΟΣ
 ΚΕΙΣΘΑΙ ΝΙΚΣΛΕΩΝ ΧΡΥΣΟΓΕΛΩΝ ΓΕΡΑΡΟΝ.
 ΜΟΥΣΑΙΣΙ ΓΑΡ ΑΡΕΣΚΟΜΕΝΟΣ ΚΟΥΡΩΝ ΦΡΕΣΙ ΔΗΡΟΝ
 ΩΡΣΕΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΗΣ, ΕΥΜΑΘΕΗΣ Θ' ΙΜΕΡΟΝ,
 ΔΟΥΔΟΣΥΝΗΝ ΤΕ ΚΑΚΗΝ ΑΠΑΜΥΝΩΝ ΠΑΤΡΙΔΙ ΝΙΚΑ
 ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΓΝΩΜῆ, ΝΕΣΤΟΡΕΟΝ ΣΤΟΜ' ΕΧΩΝ·
 ΓΑΡ ΕΡΑΤΗ ΣΙΦΝΙΩΝ ΕΧΕ ΜΕΙΛΙΧΟΣ ΑΝΕΡΟΣ ΕΣΘΛΟΥ
 ΟΣΤΕΑ ΤΩΝ ΕΠΙ ΣΟΙ ΓΕΝΗΣΟΜΕΝΗ ΚΑΜΑΤΩΝ.

Ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ ΑΓΙΟΥ ΤΑΦΟΥ, καὶ ὑπὸ τὸν Ν. Χρυσόγελον μαθητεύσας, ἔθεσε τὰς πρώτας τῶν γνώσεών του βάσεις, τὰς ὁποίας ἐπηύξησεν ἀκολούθως ἐν τῷ τῆς Σύρου Γυμνασίῳ, ὅτε διετέλει Γυμνασιάρχης ὁ Ν. Βάμβας, πρὸ πάντων δὲ διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ μελέτης, ὁ Συμπαλίτης ἡμῶν, καὶ ἐμὸς διδάσκαλος, ΙΩΑΝ. ΒΑΛΕΤΤΑΣ, ὁ ἰδρυτῆς καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διευθυντῆς τοῦ περιωνύμου καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολὴν ΕΛΛ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΥ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΩΣ, νῦν δὲ τοῦ ἐν Λονδίῳ, ὅστις διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν τοῦ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΦΩΤΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ, μετὰ σπουδαίων προλεγομένων καὶ σημειώσεων, τοῦ περὶ τοῦ ΟΜΗΡΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ συγγράμματος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ μεταφράσεως τῆς ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝ. ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ τοῦ Δοναλδῶνος, δι' ἣν καὶ βραβεῖου ἠξιώθη παρὰ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου, τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλλην. Γραμμάτων, κατέλαβε περιφανῆ θέσιν μεταξὺ τῶν Φιλολόγων

Διάδοχος δὲ τοῦ Ν. Σπεράντσα ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Ἁγ. Τάφου ἐπὶ τοῦ Κυβερνήτου ἐγένετο ὁ τοῦ Ν. Χρυσογέλιου ἐπίσης μαθητῆς Γ. Α. ΨΑΡΑΥΤΗΣ. Εἰκοσαετίαν δὲ περίπου διδάξας ὁ ἀκάματος οὗτος διδάσκαλος, μεθ' ἐνὸς καὶ μόνου βοηθοῦ, τοῦ μακαρίτου ΑΓ. ΑΒΡΑ, λομαάτου περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του, διὰ τὴν ἐπίπονον διδασκαλίαν, καταστάντος, παρήγαγεν καρποὺς οὐκ εὐκαταφρονήτους· τούτου δὲ μαθη-

ταί εἶναι σχεδὸν ἅπαντες, οἱ νῦν ἐν ἀνδρική ἡλικίᾳ διατελοῦντες Συμπολίται, τῶν ὁποίων πολλοὶ καὶ διὰ μόνων τῶν μαθημάτων, ἄπερ παρ' αὐτοῦ ἐδιδάχθησαν, ἠδυνήθησαν νὰ μετέλθωσι λίαν ἐπιτυχῶς τὸ τοῦ διδασκάλου ἐπάγγελμα ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὸν φόνον τοῦ Κυβερνήτου ἢ προσδιορισθεῖσα διὰ τὸν διδάσκαλον μισθοδοσία, εἰ καὶ εὐτελής δὲν ἐπληρόνετο τακτικῶς, ὁ Γ. Ψαραύτης ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ πρὸς καιρὸν τὰς παραδόσεις τῶν μαθημάτων· αἱ γινόμεναι δὲ ἀναφοραὶ παρὰ τῶν κατοίκων ἀπάσης τῆς νήσου πρὸς τὴν Ἐπαρχιακὴν Δημογεροντίαν, τὰς ὁποίας καὶ ἡμεῖς δημοσιεύομεν, δεικνύουσιν ἀρκούντως, ὅποια αἰσθητάματα ἔτρεφεν ἡ πατρις καὶ πρὸς τὸν διδάσκαλόν της τοῦτον.

Πρὸς τὴν Ἐπαρχιακὴν Δημογεροντίαν.

Μ' ὄσσην χαρὰν ἐβλέπομεν τὴν πρὸ χρόνων τινῶν σύστασιν τῆς ἐνταῦθα Ἑλλην. Σχολῆς, καὶ τὴν πρόδοον τοῦ ἐν αὐτῇ διδασκάλου Κ. Γεωρ. Ψαραύτου, με τὴν ἄλλοτε ἐβλέπομεν καὶ τὴν πρὸ ἕξ μηνῶν παῦσιν αὐτοῦ ἀπὸ τὰ χρέη του, διὰ τὴν δεκατεσσάρων μηνῶν στέρησιν τοῦ μισθοῦ του, θεωροῦντες τὴν εἰς τοὺς μαθητὰς ἐπιγινομένην ἐκ τῆς παύσεως βλάβην, οἷτινες ἐλησμούθησαν, ὅσα προέμαθον·

Ἄλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν τότε ἐποχὴν διὰ τὴν ἀναρχίαν ἐθεωρεῖτο πολλὴ δύσκολος ἢ διατήρησις τῆς Σχολῆς, τῶρα, ὅτε ἡ Α.Μ. ὁ γαληνότατος Βασιλεὺς ἡμῶν ἐπάτησε τὸ ἔδαφος τῆς νέας του πατρίδος, ἣτις ἐλπίζομεν, ὅτι θέλει ἀποκατασταθῆ εὐδαίμων, βασιλευμένη ἀπὸ τοιοῦτον μοράρχην, τοῦ ὁποίου ὁ πρῶτιστος καὶ κυριώτατος σκοπὸς εἶναι ἡ διάδοσις τῶν φώτων, τῶρα ἀναμφιβόλως διεσκεδάσθη πᾶσα δυσκολία τῆς ἐκτελέσεως τῶν κοινῶν καλῶν, καὶ αἱ Μοῦσαι ἀρχισαν νὰ ἐπαραστρέφουν ἀφρόως εἰς τὴν ἰδίαν Ἐστίαν διὰ τῆς προστασίας τῆς Α.Μ.

Ὅθεν καὶ ἡ Δημογεροντία αὕτη ἐπερειδομένη εἰς τοὺς

ἀγαθοποιούς σκοπούς τοῦ Σ. ἡμῶν Ἄρακτος, παρακαλεῖται νὰ μὴ ἀφήσῃ οὐδὲ στιγμήν νὰ παρέρχηται, ἀλλὰ νὰ προσκαλέσῃ τὸν διδάσκαλον εἰς τὰ χρέη του, διὰ νὰ τρέχουν πάλιν οἱ παῖδες τὴν πρὸς τὴν παιδείαν ὁδόν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ μόνην ἐξήρτηται ἡ εὐδαιμονία τοῦ Ἔθνους· νὰ ιδεάσῃ δὲ ἐπομένως καὶ καὶ τὴν ἐπὶ τῆς Παιδείας γραμματείαν, διὰ νὰ λάβῃ πρόνοιαν περὶ τῆς πληρωμῆς τῶν μισθῶν τοῦ διδασκάλου τούτου, ἀγωνιζομένου πρὸς φῶτισιν τῆς ἐρταῦθα Νεολαίας.

Ἐν Σιφνίῳ τῆ 22 Φεβρουαρίου 1833.

Ἐπορταὶ ἑκατορτάδες ὑπογραφῶν.

Διὰ τῶν ἀναφορῶν δὲ τούτων τὰ παράπονα τῶν Σιφνίων ἱκανοποιήθησαν παρὰ τῆς τότε Κυβερνήσεως, καὶ ὁ διδάσκαλος ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον αὐτοῦ· δυστυχῶς ὅμως διὰ τὴν πατρίδα ἡμῶν ὁ θάνατος πρόωρος ἀφῆρπασε, καὶ ἐν ἀκμαίᾳ ἔτι ἡλικίᾳ, τὸν Γ. ΨΑΡΑΥΤΗΝ κατὰ τὸ ἔτος 1851, ἀφήσαντα ὅμως ὄνομα σεβαστὸν παρὰ τοῖς συμπολίταις ἡμῶν.

Ἐποίας δὲ ἐλπίδας ἔτρεφον οἱ πατέρες ἡμῶν διὰ τὴν Σχολὴν αὐτῶν, καὶ τί παρὰ τοῦ Ἔθνους ἐζήτουν μετὰ τὴν αἰσίαν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος ἐκβασιν, δηλοῦται ἐκ τῆς κατωτέρω πρὸς τὴν ἐν Προνοίᾳ Ἐθνοσυνέλευσιν ἀναφορᾶς.

« Ἱερὰ Ἐθροσυνέλευσις!

»Τὸ Ἔθνος ἐμπιστευθὲν ἤδη εἰς τὴν φρόνησιν καὶ τὸν πατριωτισμὸν σας ὅλα του τὰ συμφέροντα, ὅλην τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν του, καὶ πεπεισμένον, ὅτι τῶρα θέλουν λάβῃ τέλος τὰ πολύστονα δεινά του, εἰς σας μόνους τὰ βλέμματά του ἔχει προσηλωμένα· ὅθεν καὶ ἡ κοινότης αὐτὴ σπεύδει νὰ ἰκετεύσῃ θερμῶς τὴν Σ. Ἐθνοσυνέλευσιν ἰκεσίαν

εὐλογον καὶ δικαίαν, διὰ τὸ ὁποῖον ἐλπίζεις, ὅτι θέλει γύχει, τῆς αἰτήσεως.

»Ἡ Ἑλληνικὴ Σχολὴ τῆς πατρίδος μας, Φιλογενέστατοι Πληρεξούσιοι, ἐστάθη ἀνέκαθεν ἐπιφανὴς διὰ τοὺς ὁποίους ἐγέννησε καρποὺς, χρηματίσασά ποτε ΚΟΙΝΟΝ ΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΧΙΗΕΛΛΑΓΟΥΣ, καὶ ὄχι ὀλίγων ἀπὸ τὸ Βυζάντιον καὶ ἀλλαχόθεν προστρεχόντων.

»Οἱ αἰδιμοὶ πρόγονοι ἡμῶν, διὰ τὰ ἦναι σταθερὸς ὁ πόρος τῆς μισθοδοσίας τοῦ διδασκάλου, συνεισέφερον ἐκ τῆς μικρᾶς των καταστάσεως χρηματικά τινα βοηθήματα, τὰ ὁποῖα ἐδανείσθησαν πρὸ χρόνων εἰς τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος, καὶ λαμβανομένων τῶν τόκων τακτικῶς καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν, καὶ ἡ Σχολὴ ἐκείνη ἐπεσκευάζετο, καὶ ὁ διδάσκαλος ἐλάμβανε τὸν ἐτήσιον μισθὸν του· τῶρα δὲ, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἑθνικῆς Ἐπαναστάσεως, ὑστερήθη τὸν εἰρημένον πόρον, ἐπειδὴ δὲν δίδουν τίποτε τὰ κοινὰ, καὶ κατήντησε, φεῦ! ἐρείπιον τὸ πάλαι διαθρυλούμενον Διδασκαλεῖον τῆς Σίφνου.

»Οἱ οἰκήτορες αὐτῆς τῆς νήσου, ζήτησαντες πρὸ δύο ἐτῶν δι' ἀναφορᾶς των ἀπὸ τὴν Σ. Κυβέρνησιν τὴν διόρθωσιν, καὶ μισθὸν τοῦ διδασκάλου τοῦ Σχολείου τούτου, ἐπέτυχον μόνον τὰ χορηγηθῆ εἰς αὐτὸ ἀπὸ τὸ Ἑθνικὸν ταμεῖον ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου, 60 Φοίνικες κατὰ μῆνα, ὑποσχομένης τῆς Σ. Κυβερνήσεως τὰ χορηγήσῃ εἰσέπειτα καὶ τὰ τῆς ἀνορθώσεως ἔξοδα· ἤδη δὲ, ἐπειδὴ δι' ἔσωτερικὰ συμβάντα ὁ θεῖος οὗτος σκοπὸς δὲν ἔφθασε τὰ ἐκτελεσθῆ, καὶ ἐπαπειλεῖται μέγιστος κίνδυνος εἰς τὴν Νεολαίαν, τὰ ταφῆ ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς Σχολῆς, καὶ τρόπους δὲν ἔχομεν ἐξ ἰδίων τὰ τὴν ἀνορθώσωμεν, με θερμὰ δάκρυα παρακαλοῦμεν τὴν Σ. Ἐθνοσυνέλευσιν, τὰ χορηγηθῶσι τὰ μέσα τῆς ἀνορθώσεώς της, καὶ τὰ γίνῃ εἴτε κεντρικὸν τῶν νήσων, ἢ τοῦλάχιστον τμηματικὸν τῆς ἐπαρχίας, συγκροτημένον με τοὺς ἀναγκαίους διδασκάλους. Ἐὰν δὲ τοῦτο δὲν ἐγκριθῆ, παρακαλοῦμεν τὰ μᾶς παραχωρηθῆ μισθὸς τοῦλάχιστον

τριῶν διδασκάλων, διότι ἡ Νεολαία μας ὑπερβαίνει τὸν ἀριθμὸν τῶν τριακοσίων παιδῶν, καὶ νὰ μᾶς δοθοῦν τὰ χρεωστούμενα παρὰ τῶν κοινοτήτων εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο, διὰ νὰ δυνηθῶμεν ἐξ αὐτῶν νὰ τὴν ἀνορθώσωμεν.

»Σ. Ἐθροσυνέλευσις!

» Εἰς ἡμᾶς τοὺς Σίφνιους, κατοικοῦντας νῆσον μικρὰν καὶ ἄκαρπον, ἄλλο δὲν μένει πλέον, παρὰ ἡ ἐκπαίδευσις τῆς Νεολαίας μας. Ἐὰν καὶ τοῦτο δὲν ἀξιοθῶμεν νὰ ἀπολαύσωμεν, προτιμῶμεν νὰ καταβῶμεν εἰς τοὺς τάφους μὲ αὐτὰ τὰ τέκνα μας, διὰ νὰ μὴ εἴμεθα τῷ ὄντι, Ἐτώσια ἄχρη ἀρούρης.

Ἐν Σίφνῳ τῇ 2 Δεκεμβρίου 1831.

Ι. ΔΕΙΜΒΑΙΟΣ κ.τ.λ.»

Καὶ τοιαῦτα μὲν ἐζήτουν παρὰ τῆς Συνελεύσεως οἱ Σίφνιοι, ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ παρακλήσεις αὐτῶν, ἴσως καὶ ἕνεκα τῶν τότε περιστάσεων, δὲν εἰσηκούσθησαν· ἐπειδὴ δὲ δὲ κίνδυνος τῆς καταπτώσεως ἤρχισε νὰ ἐπαπειλῇ τὴν ζωὴν τῶν μαθητῶν, ἡ ἔδρα τοῦ Σχολείου μετετέθη τότε ἐν τῇ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου μονῇ, ἥτις καταλλήλως ἐπεσκευάσθη ἐπὶ τούτῳ.

Τὸν Γ. Ψαρχύτην ἀποθανόντα διεδέχθη κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος δ, καὶ ἐμὸς διδάσκαλος, κ ΓΕΩΡ. ΒΙΩΝΗΣ, πενταετίαν περίπου διευθύνας τὸ Σχολεῖον τῆς Σίφνου, καὶ δειχθεὶς καθ' ὅλα ἐφάμιλλος τῶν προκατόχων αὐτοῦ, οὐδενὸς φειδόμενος κόπου· δὲν ἠρέσθη δὲ μόνον διδάσκων μεθ' ἐνὸς μόνου βοηθοῦ τοὺς ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν μαθητὰς τῶν τριῶν τοῦ Σχολείου τάξεων, τῶν ὁποίων οὐκ ὀλίγοι ἦσαν ἐκ τῶν πέριξ νήσων, ἀλλὰ καὶ τὰς ὀλίγας ὥρας τῆς ἀνέσεως αὐτοῦ ἐθυσίαζεν ὑπὲρ τῶν τέκνων τῆς πατρίδος, συστήσας καὶ ἰδιαιτέραν τάξιν ἐκ τῶν ἀπολυομένων μαθητῶν, ἀλλὰ μὴ εὐπορούντων, ὅπως μεταβῶσιν εἰς Γυμνάσιον, ζητήσας ἐπὶ τούτῳ τὴν τῆς Κυβερνήσεως ἄδειαν· ἐν τῇ τάξει δὲ ταύτῃ ἐδιδάσκοντο ἀνώτερα τῶν ἐν τοῖς Ἑλλήν. Σχολείοις μαθημάτων.

Μετατεθέντα δὲ εἰς Ἀθήνας τὸν Κ. Γ. Βιώνην, κατ' ἀρ-

χάς μὲν ὡς Σχολάρχην, ὀλίγω δ' ὕστερον ἐπαξίως τῆς ἱκανότητός του εἰς τὴν τοῦ Καθηγητοῦ προαχθέντα θέσιν, διεδέχθη ὁ διδάσκαλος Ν. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ, ἀποθανών κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, οὗτινος μετ' ὀλίγον ἐγένετο διάδοχος ὁ ἐκ τοῦ Σχολαρχείου Ἀθηνῶν εἰς τὸ τῆς Σίφνου, χάριν τῆς ὑγείας του, μετατεθείς κ. ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ ΔΡΑΓΑΤΣΗΣ, ὅστις, μετὰ πενταετῆ Σχολαρχίαν ἐν Σίφνω, μετετέθη ὡς Καθηγητῆς εἰς Ἀθήνας· ἀμφότεροι δ' οὗτοι κατέστησαν γνωστότατοι διὰ τὴν πολυχρόνιον καὶ ἐπιτυχή ἐν τοῖς Γυμνασίοις Ἀθηνῶν διδασκαλίαν. (*)

Καὶ ταῦτα μὲν, ὅσα ἠδυνήθημεν νὰ εἰπωμεν περὶ τε τῆς πηκτρίδος ἡμῶν, καὶ περὶ τῆς Σχολῆς αὐτῆς, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ διδαζάντων, ἐκτενέστερον μὲν διελθόντες τὰ τῶν πρὸ ἡμῶν, ἐν παρόδῳ δὲ μόνον τὰ τῶν ἐπιζώντων, ἵνα μὴ καὶ κατ' ἐλάχιστον παρεξηγηθῶμεν.

Περάναντες δὲ τὴν χάριν τῶν φίλων καὶ συμπολιτῶν πραγματείαν ἡμῶν ταύτην, δὲν ἐλησμονήσαμεν τὸ τοῦ Ξενοφάντος, ὅπερ ἀπ' ἀρχῆς εἶχομεν κατὰ νοῦν· ὅτι δηλ. «Οὐ πάνυ γε ράδιόν ἐστι εὐρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἂν τις » αἰτίαν ἔχοι· χαλεπὸν γὰρ οὕτωτι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν » ἀμαρτεῖν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντας » μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν»· δὲν ἀπετράπημεν ὁμῶς τοῦ σκοποῦ ἡμῶν, πρόχειρον ἔχοντες ἐπίσης τὸ τοῦ Βακχυλίδου, λέγοντος,

» . . . . . Ταῦτα μὲν ἐγὼ,

» Εἰ δέ τις ἄλλως λέγει, πλατεῖα κέλευθος».

Ἐγγραφον ἐν Σίφνω τῇ 24 Νοεμβρίου 1875.

Κ. Ι. Γ.

(*) Μετὰ τὴν ἐκ Σίφνου μετάθεσιν τοῦ Κ. Χ. Δραγάτη, τῷ 1862, τὸ περιώνυμον ἐκεῖνο τῆς Σίφνου Σχολεῖον ἤρχισε δυστυχῶς νὰ ἐκπίπτῃ, καὶ οὐ μόνον κατὰ τὸ ποιόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ποσὸν τῶν μαθητῶν· οἱ δὲ λόγοι τῆς καταπτώσεως ταύτης, γνωστότατοι ὄντες εἰς τοὺς συμπολίτας ἡμῶν, διαφεύγουσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν ἡμετέραν πρόθεσιν.

*   ○   **   ○   **   ○   **   ○   **   ○   **   ○   **   ○   **   ○   **   *

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

—•••••—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

—•••••—

ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ.

Η ΣΙΦΝΟΣ, μία τῶν Κυκλάδων νήσων οὔσα, καὶ κειμένη ὑπὸ πλάτος μὲν $36^{\circ}, 5'$ — $37^{\circ}, 3'$, μῆκος δὲ $22^{\circ}, 22'$, ἐκαλεῖτο πρότερον **ΜΕΡΟΠΗ**, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, καὶ **ΑΚΙΣ**, κατὰ Πλίνιον· μετωνομάσθη δὲ **ΣΙΦΝΟΣ** ἀπὸ Σίφνου, υἱοῦ τοῦ Σουνίου, ἀρχαίου τῆς Ἀττικῆς Ἡρώος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὸ ὄνομα τὸ μεσημβρινώτερον τῆς Ἀττικῆς ἀκρωτήριον Σούνιον, τὸ κοινῶς νῦν καλούμενον Κάβο-κολῶναι, διὰ τὰς ἔτι σωζομένας ἐκεῖ σήλας τοῦ ναοῦ τῆς Σουνιάδος Ἀθηνᾶς· κατὰ τινὰς δὲ ἐτυμολόγους ὠνομάσθη ἡ νῆσος οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐπιθέτου *σιφνός* (κενός) διὰ τὰς ὑπονόμους τῶν ἐν αὐτῇ μεταλλείων· ἐπειδὴ ὅμως τὸ ὄνομα τῆς νήσου ἦτο ἀρχαιότερον αὐτῶν, φαίνεται ἡμῖν πιθανώτερον ἢ προηγουμένη γνώμη, ἄλλως τε γνωστοῦ ὄντος, ὅτι ἅπασαι σχεδὸν αἱ πόλεις καὶ νῆσοι τῆς Ἑλλάδος ἔλαβον τὰ ὀνόματα ἀπὸ Θεῶν, Ἡρώων, ἢ Ἡγεμόνων, ὡς λ. χ. αἱ Ἀθῆναι ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς, ἡ Νάξος ἀπὸ τοῦ Νάξου κ.τ.λ.

Ἔχει δὲ ἡ Σίφνος περίμετρον 40 περίπου Γεωγ. μιλίων, κατὰ δὲ τὸν Πλίνιον 28,000 βημάτων· εἶναι δὲ χωρισμένη ἡ νῆσος ἀπὸ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς ὑπὸ βαθείας τινὸς ἐντομῆς, ὑφουμένης ὀλίγον περὶ τὰ μέσα αὐτῆς, εἰς δύο σχεδὸν ἴσα μέρη, τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρὸς μεσημβρίαν εἶναι ὀγκωδέστερον, ἐπιμηκέστερον δὲ τὸ πρὸς Βορρᾶν, εἰς ὀξύτατον ἀπολήγον ἀκρωτήριον, καλούμενον νῦν τοῦ Ἁγ. Φιλίππου. Ὅρος δὲ ὕψους 3,000 περίπου ποδῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ νῦν καλούμενον, διὰ τὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ ὑπάρχοντα δμώνυμον ναὸν, ὑφούται ἀποτόμως ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τοῦ μεσημβρινοῦ ἡμίσεως τῆς νήσου μέρους· ἀνατολικώτερον δ' ἐκείνου καὶ χθαμαλότερον εἶναι τὸ τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου ὄρος, τὰ δὲ πρὸς τὸ Δυτικὸν τῆς νήσου ὑφούμενα ὄρη, ἐκατέρωθεν τοῦ ὄρου τῶν Καμαρῶν, καὶ εἰς μῆκος ἀρκετὸν χωροῦντα, φαίνονται, ὅτι βιαίως ποτὲ, κατὰ τὴν Γεωκτιστικὴν ἐποχὴν, καὶ ἀποτόμως διεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων οὕτως, ὥστε πολλαχοῦ παρατηρεῖ ὁ μετὰ προσοχῆς ἐξετάζων αὐτὰ, ὅτι ἀκριβῶς ἀνταποκρίνονται αἱ ἐξοχαὶ τοῦ ἐνὸς ὄρους πρὸς τὰς κοιλότητας τοῦ καταντικρῶ αὐτοῦ κειμένου· λόφοι δὲ πολλοὶ ὑφούονται πανταχοῦ σχεδὸν τῆς νήσου. Ἐκτασιν δὲ ἔχει κατὰ μῆκος μὲν 10 μιλίων περίπου, κατὰ πλάτος δὲ 3· ἐπιφάνειαν δὲ 30,000 Βασ. στρεμμάτων, τῶν ὁποίων μόλις τὸ πέμπτον καλλιεργεῖται.

Κεῖται δὲ ἡ ΣΙΦΝΟΣ πρὸς δυσμὰς μὲν τῶν νήσων Πάρου καὶ Ἀντιπάρου, τῶν ὁποίων ἀπέχει 14 καὶ 42 μιλ. Νοτ.-Δυτ. δὲ τῆς Σύρου, τῆς ὁποίας ἀπέχει 33, Νοτ.-Ανατ. τῆς Σερίφου, τῆς ὁποίας ἀπέχει μίλια 42, καὶ πρὸς Βορρᾶν τῶν νήσων Κιμῶλου καὶ Μήλου, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ διοικητικῶς νῦν συνδέεται, ἀπέχουσα τῆς μὲν πρώτης μίλια 10, τῆς δὲ δευτέρας 20· τῶν δὲ Νοτ.-Ἀνατολ. κειμένων Φολεγάνδρου καὶ Σικίνου, ὑπαγομένων ἐπίσης ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ, τῇ τῆς Μήλου, ἀπέχει μίλια μὲν 28 ἀπὸ τῆς μὲν, 32 δὲ ἀπὸ τῆς ἐτέρας· τοῦ δὲ Πειραιῶς ἀπέχει μίλια 75.

Ὄνομάσθησαν δὲ ἡ Σίφνος καὶ ἄλλαι ἔνδεκα νῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους Κυκλάδες ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, διότι ἀπετέλουν κύκλον, οὕτως εἰπεῖν, περὶ τὴν ἱεράν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, νῆσον ΔΗΛΟΝ, ἔνθα, ὡς οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐπίστευον, ἐγενήθησαν τὰ δύο τοῦ Διὸς δίδυμα τέκνα, ΑΠΟΛΛΩΝ καὶ ΑΡΤΕΜΙΣ. Ἐν τῇ νήσῳ δὲ ἐκείνῃ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐτελεῖτο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ ἐπίσημος ἑορτὴ, ΤΑ ΔΗΛΙΑ, εἰς τὴν ὁποίαν συνήρχοντο οἱ περὶ τὴν Δῆλον νησιῶται, καὶ οἱ τῶν παραλίων τῆς Μ. Ἀσίας Ἴωνες, ἱεράν Ἀμφικτυονίαν συγκροτοῦντες πρὸς λατρείαν τοῦ κοινοῦ πατρῷου θεοῦ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ· ἐν τῇ ἑορτῇ δὲ ταύτῃ πρερυρέθη ποτὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ὅμηρος, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν ἐπομένων στίχων, τῶν ἐν τῷ πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα ὕμνῳ τοῦ ποιητοῦ,

« Ἀλλ' ἄγετε, ἰλήχοι μὲν Ἀπόλλων, Ἀρτέμιδι ἔνν,
Χαίρετε δ' ὑμεῖς πᾶσαι ἑμοῖο δὲ καὶ μετόπισθε
Μνήσασθ' ὅπποτε κέν τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ἐρθάδε ἀρείρηται ξεῖρος καλαπείριος ἔλθῶν,
ᾧ κοῦραι, τίς δ' ὕμμιρ ἀνήρ ἠδιστος αἰοιδῶν
Ἐρθάδε πωλεῖται, καὶ τέω τέρπεσθε μάλιστα ;
Ἵμεῖς δ' εὖ μάλα πᾶσαι ὑποκρίσασθ' εὐφῆμως,
Τυφλὸς ἀνήρ, οἰκεῖ δὲ Χίω ἐνὶ παιπαλοέσση.»

Τὸ ἐν Δῆλῳ δηλ. ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἦτο διὰ τοὺς Ἴωνας ἐν γένει, νησιώτας καὶ μὴ, κέντρον, ὁποῖον τῶρα δ' ἐν Τήνῳ ναὸς τῆς ΥΠΕΡΑΓ. ΘΕΟΤΟΚΟΥ δι' ὀλόκληρον τὸν Ὀρθόδοξον Χριστιανικὸν κόσμον, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι τότε καὶ αἱ πόλεις ἀπέστελλον ἐπισήμως, καὶ δημοσίᾳ δαπάνῃ, θεωροῦντες πρὸς μεγαλοπρεπεστέραν τῆς ἑορτῆς τελετὴν ἤρχοντο δὲ οἱ νησιῶται εἰς ΔΗΛΟΝ, διάφορα φέροντες μεθ' ἑαυτῶν δῶρα, μετὰ γυναικῶν καὶ παιδῶν, καὶ ἡ ἐν αὐτῇ ἑορτῇ ἡμέρας τινὰς διαρκούσα, εἶχε χαρακτῆρα οὐ μόνον θρησκευτικόν, ἀλλ' ἐν μέρει καὶ διασκεδαστικόν· τοῦτα

δὲ μαρτυρεῖ καὶ ὁ Θουκυδίδης λέγων « ἦν δὲ ποτε καὶ πά-
» λαι μεγάλη σύνοδος εἰς τὴν Δῆλον τῶν Ἴωνων τε καὶ
» περικιτίωνων νησιωτῶν· σὺν τε γὰρ γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐ-
» θεώρου, . . . καὶ ἀγῶν ἐποιεῖτο αὐτόθι, καὶ γυμνικὸς καὶ
» μουσικὸς, χοροὺς τε ἀνῆγοναὶ πόλεις »· καὶ ὁ Στράβων δὲ
ἀναφέρει ὅτι « ἔνδοξον ἐποίησαν αὐτὴν (τὴν Δῆλον) αἱ πε-
» ριοικίδες νῆσοι, καλούμεναι ΚΥΚΛΑΔΕΣ, κατὰ τιμὴν πέμ-
» πουςαι δημοσίᾳ θεωροὺς τε καὶ θυσίας, καὶ χοροὺς παρ-
» θένων, πανηγύρεις τε ἐν αὐτῇ συνάγουσαι μεγάλας ». Καὶ
διεκόπη μὲν ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἡ ἑορτὴ αὕτη κατὰ τοὺς Ἰσο-
ρικοὺς χρόνους, ἀλλ' ἀνενεώθη ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ
πολέμου, ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἐκαθάρισαν τὴν Δῆλον κατὰ
χρησμόν τινα, ἐκθάψαντες τοὺς ἐν αὐτῇ τεθαμμένους, καὶ
διατάξαντες, ὅπως τοῦ λοιποῦ μῆτε νὰ ἀποθνήσκῃ, μῆτε
νὰ γεννᾷ τις ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ἐν τῇ παρακειμένη νήσῳ Ῥη-
νεῖα, ἣτις ἦτο προσεδεμένη εἰς τὴν Δῆλον δι' ἀλύσεως.

Τοσοῦτο δὲ σεβαστὴ ἐθεωρεῖτο ἡ ἑορτὴ αὕτη παρὰ τοῖς
Ἀθηναίοις, ὥστε καὶ διὰ νόμου εἶχον ἀπαγορεύσει τὴν ἐκ-
τέλεσιν τῶν θανατικῶν ποινῶν πρὸ τῆς ἐπανόδου ἐκ Δῆ-
λου τῆς λεγομένης Θεωρίδος νῆος, τὴν ὁποῖαν καθ' ἕκαστον
ἔτος ἔστελλον ἐκεῖ μετὰ τῶν ΘΕΩΡΩΝ· ἔνεκα δὲ τῆς αἰτίας
ταύτης ἀνεβλήθη καὶ ἐπὶ 30 ὅλας ἡμέρας ἡ ἐκτέλεσις τῆς
θανατικῆς ποινῆς τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, καθ' ἃς μένων
ἐν τῇ φυλακῇ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν συγγραφὴν δύο σπου-
δαίων διαλόγων τοῦ Πλάτωνος, ἧτοι τοῦ Φαίδωνος ἢ περὶ
Ἀθαρσίας ψυχῆς, καὶ τοῦ Κρίτωνος ἢ περὶ *Δικαίου*.

Εἶχε δὲ ἡ ΣΙΦΝΟΣ καὶ πόλιν ὁμώνυμον, κατὰ δὲ τὸν Στέ-
φανον καὶ ἑτέρας δύο, τὴν ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΝ καὶ τὴν ΜΙΝΩΑΝ,
ἀπὸ τοῦ Μίνως, τοῦ μυθικοῦ τῆς Κρήτης βασιλέως, λαβοῦ-
σαν τὸ ὄνομα, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπῆρχε καὶ κρήνη (βρύσις), κατὰ
τὸν αὐτὸν λεξικογράφον ἧτις ἐπίσης ἐκαλεῖτο Μινῶα.

Ἐκεῖτο δὲ ἡ μὲν ὁμώνυμος πόλις ΣΙΦΝΟΣ, ἧτις καὶ
ἄστν ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου καλεῖται, πρὸς τὸ ἀνατολικὸν
τῆς νήσου ἄκρον, καὶ ὑπὲρ τὴν θάλασσαν· μέρος δὲ μόνον

ταύτης μικρὸν κατέχει ἡ νῦν κωμόπολις Κάστρον, ἐνῶ ἡ παλαιὰ πόλις φαίνεται, ὅτι ἐξετείνεται καθ' ὅλην τὴν πρὸς δυσμὰς κατωφέρειαν, μέχρι τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ περιβάλλετο δὲ ὑπὸ τείχους, ὡς πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἀρχαῖαι πόλεις, ὅπως ἀντίσταται κατὰ πάσης ἐχθρικής προσβολῆς, καὶ τοῦ τείχους τούτου σώζονται καὶ νῦν ἔτι λείψανα οὐκ ὀλίγα, τῶν ὁποίων τινὰ μὲν βλέπει ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ὁ ἐκ τῆς Ἀπολλωνίας εἰς Κάστρον μεταβαίνων, ἄλλα δὲ παρὰ τὸν ποταμόν· ἐν τῇ πόλει δὲ ταύτῃ ἦτο βεβαίως ὠκοδομημένον τὸ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ΠΥΤΑΝΕΙΟΝ, καὶ ἡ τῶν Σιφνίων ΔΕΥΚΟΦΥΣ ΑΓΟΡΑ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον· πολλὰ δὲ μνημεῖα, καὶ μνημείων λείψανα περὶ τὴν κωμόπολιν ταύτην εὐρισκόμενα, καὶ περὶ τῶν ὁποίων γενήσεται λόγος ἐν τοῖς ἐπομένοις, ὑποστηρίζουσι τὴν γνώμην ἡμῶν περὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας πόλεως· μέχρι τοῦ 1400 δὲ Μ. Χ. διετηρεῖτο ἐν καλῇ σχεδὸν καταστάσει, κατὰ περιγηγῆτην τινα, πέραν τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, καὶ πλησίον τοῦ ὑπάρχοντος φρέατος, ὁ ναὸς τοῦ Πανός, τοῦ τραγόποδος θεοῦ τῶν ποιμένων, οὗτινος εἶδε καὶ ἄγαλμα θαυμασίας τέχνης, παριστῶν τὸν θεὸν τοῦτον, ἔχοντα ἐν τῷ στόματι τὴν προσφιλή αὐτῷ σύριγγα, καὶ βλέποντα πρὸς τὸν οὐρανόν· δὲν εἶδεν ὅμως αὐτὸ ἐν τῷ οἰκίῳ πλέον ναῶ, ἀλλ' ἐνωκοδομημένον εἰς τι ναίδιον, ἀναμφιβόλως ἐν τῇ θέσει, ἥτις νῦν κατὰ παραφθορὰν βεβαίως ὀνομάζεται κοινῶς *Στραβοπόδι ἀντὶ Τραγοπόδι*, διότι ἐκεῖ ἔβλεπον οἱ μεταγενέστεροι τῆς νήσου κάτοικοι τὸ ἄγαλμα τοῦ τραγόποδος τούτου θεοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ τύχη εἶναι ἤδη ἄγνωστος· δὲν ἀμφιβάλλομεν δὲ, ὅτι θὰ κοσμηῆ Μουσεῖόν τι τῆς Εὐρώπης, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα Ἑλληνικὰ ἔργα.

Ἡ δὲ ἑτέρα πόλις ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ, λαβοῦσα τὸ ὄνομα, βεβαίως ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, (ὡς καὶ ὁ ΑΡΤΕΜΩΝ ὀνομάσθη οὕτω, βεβαίως ἐξ ἀρχαίων χρόνων ἐκ τοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ὁποίου εἶναι ἤδη ὠκοδομημένος ὁ μεγαλοπρεπῆς ναὸς τῆς Θεοτόκου,

καθ' ἃς ἔχει παραδόσεις ὁ κτήτωρ αὐτῆς ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ), ἀτείχιστος οὖσα, ἔκειτο βεβαίως ἐν τῇ θέσει, τὴν ὁποίαν κατέχει καὶ τώρα ἡ δμώνυμος κομόπολις, ἣτις κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους μετωνομάσθη καὶ ΣΤΑΥΡΙ (ον), ἴσως διὰ τὸν ἐν μέσῳ σχεδὸν αὐτῆς οἰκοδομηθέντα κατὰ τὸν μεσαιῶνα ναὸν τοῦ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, διότι ἀπίθανος μοι φαίνεται ἡ γνώμη τινῶν, ὅτι ἔλαβε τὸ ὄνομα διὰ τὸ μακρόθεν φαινόμενον σταυροειδὲς τῆς Κομοπόλεως σχῆμα.

Περὶ τῆς τοποθεσίας δὲ τῆς ΜΙΝΩΑΣ οὐδὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν μετὰ βεβαιότητος, οὔτε ἠδυνήθημεν νὰ εὑρωμεν εἰς τινα τῶν νῦν κατοικουμένων κομοπόλεων οὐχὶ πλέον ἔχνη τῆς κρήνης, ἀλλὰ τοῦ διὰ τὴν κρήνην ὕδατος· βεβαίως ἡ πόλις αὕτη συνοικισθεῖσα εἰς χρόνους ἀρχαιοτάτους ὑπὸ τῶν ἐκδιωζάντων τοὺς Κάρας καὶ Φοίνικας Κρητῶν ἐπὶ τοῦ Μίνωος, ὡς θὰ εἰπώμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις, πρῶτως ἴσως καὶ κατεστράφη μετὰ τὴν ἐκδίωξιν καὶ τούτων ὑπὸ τῶν Ἰώνων· ἴσως δὲ μετὰ πιθανότητος δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι αὕτη ἔκειτο πρὸς τὸ Μ.-Δ. τῆς νήσου, ἐν τῇ θέσει, ἣτις διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ ἐρείπιων, καλεῖται ἤδη Ἑλληνικὰ ὑπὸ τοῦ λαοῦ διὰ τῆς ὀνομασίας δὲ ταύτης ὁ Ἕλλην πολ-
λαχοῦ ἐπονομάζει τὰς κατηρειπωμένας ἀρχαίας πόλεις· ἐπειδὴ δὲ ἄπας ὁ πέραξ αὐτῶν τόπος εἶναι ἄνυδρος, οὐδὲως παράδοξον τὸ οὐ πολὺ μακρὰν τῆς θέσεως ἐκείνης ῥέον παρὰ τὴν θάλασαν ὕδωρ νὰ ἦτο τὸ διὰ τῆς Μινώας κρήνης διερχόμενον· ἴσως δὲ ποτε ἀνασκαφαί τινες περὶ τὴν θέσιν ἐκείνην δώσωσιν εἰς ἡμᾶς ἀφορμὴν εἰς ἀσφαλεστέρως κρίσεις.

ΛΙΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΟΡΜΟΙ. Κυριώτερος τῶν τῆς νήσου λιμένων εἶναι ὁ πρὸς Μεσημβρίαν κείμενος ΦΑΡΟΣ ἐξ ἀρχαίων χρόνων τὸ ὄνομα τοῦτο φέρων, διὰ τὸν ἐν αὐτῷ ὑπάρχοντα, καὶ πρὸς ὀδηγίαν τῶν εἰσπλεόντων χρήσιμον φάρον (φανὸν), οὗτινος βεβαίως λείψανα εἶναι τὰ ἐτι σωζόμενα ἐρείπια κυκλοτεροῦς τινος πλησίον τῆς ἀκτῆς Πύργου. Ἐκ τῶν παρακειμένων δὲ δύο ὀρμίσκων ὁ πρὸς ἀριστερὰν ὀνομάζεται νῦν τοῦ Ἀποκοφτοῦ, τοῦτο βεβαίως τὸ ὄνομα λαβὼν, διότι ἐκεῖ

ἀποκόπτεται, οὕτως εἶπεν, ὁ Βόρειος ἄνεμος, ὅταν σφοδρῶς πνέων δὲν ἐπιτρέπη τὴν εἰς Φάρον προσόρμισιν τῶν πλοίων, ἅτινα τότε καταφεύγουσιν ἐν αὐτῷ.

Δυτικώτερον δὲ τοῦ Φάρου κεῖται ὁ φερώνυμος ΠΛΑΤΥΣ ΑἰΓΙΑΛΟΣ, προσιτὸς μόνον, ὅταν πνέωσι βόρειοι ἄνεμοι, εὐρύτατον ἔχων τὸ πρὸς νότον στόμιόν του· δυτικώτερον δὲ τοῦ ἀνωτέρω, καὶ Ν.-Δ. τῆς νήσου κεῖται ὁ ὄρμος ΒΑΘΥ λαβῶν ἴσως τὸ ὄνομα τοῦτο, οὐχὶ ἐκ τῶν βαθέων ὑδάτων, διότι τοιαῦτα δὲν εἶναι, ἀλλὰ διότι ἡ θέσις ἐκείνη, ἕνεκα τῶν ἀποτόμωσ, καὶ οὐ πολὺ μακρὰν ἀπὸ τῆς παραλίας ὑψουμένων βουνῶν, φαίνεται βαθέως κίμενος. Μετὰ τοῦτον δὲ, πρὸς τὸ δυτικὸν τῆς νήσου μέρος εἶναι ὁ ὄρμος τῶν **ΚΑΜΑΡΩΝ**, οὕτως ὀνομασθεῖς διὰ τὰ ἐν εἶδει θολωτῶν δωματίων ὑπάρχοντα περὶ τὴν θέσιν ἐκείνην σπηλαιᾶ. Πρὸς τὸ Βόρειον δὲ τῆς νήσου κεῖται ὁ τῆς Χερρονήσου λιμῆν, διότι πράγματι μικρὰν Χερσόνησον ἀποτελεῖ τὸ βόρειον ἄκρον τῆς Σίφνου· πρὸς Ἀνατολὰς δὲ κεῖται ὁ ὄρμος **ΑἰΓΙΑΛΟΣ**, πλησίον τῆς Κωμοπόλεως τοῦ Κάστρου, μετωνομασθεῖς, κατὰ τὴν ἐποχὴν βεβαίως τῆς Φραγγοκρατίας, καὶ **ΣΕΡΑΛΙΑ** διὰ τὰς παρ' αὐτὸν ὠκοδομημένας, καὶ τότε διχτηρουμένας μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς. Τῶν δὲ ἀκρωτηρίων τῆς νήσου ἕξια λόγου εἶναι τὸ τοῦ ἈΓ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ πρὸς Βορρᾶν, καὶ τὸ πρὸς Ἀνατολὰς ΝΑΠΟΣ.

Ἐκ δὲ τῶν πρὸς μεσημβρίαν τῆς Σίφνου δύο νησιδίων, τὸ μὲν ἐν, παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Φάρου, μικρὰν ἔχον ἕκτασιν, οὐδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ μέγας τις βράχος ἀποσπασθεὶς ἀπ' αὐτῆς· ἐπ' αὐτοῦ δὲ, ἠνωμένου διὰ γεφύρας, εἶναι ἤδη ὠκοδομημένος ὁ ναὸς τῆς ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ· μεσημβρινώτερον δὲ ταύτης κεῖται τὸ ἕτερον, διὰ προημοῦ 30—40 μέτρων χωριζόμενον τῆς Σίφνου, καὶ περίμετρον ἔχον περὶ τὰ 3—4 μίλια, χρήσιμον δὲ μόνον πρὸς βοσκὴν αἰγῶν καὶ προβάτων· βιοῦσι δὲ ἐν αὐτῷ καὶ οὐκ ὀλίγοι ἄγριοι κύνες· τὸ νησιδίον δὲ τοῦτο, ἀνώνυμον ὄν κατὰ τοὺς ἀρ-

χαίους χρόνους, ὡς δηλοῦται ἐκ τινος ἐπιγραφῆς, ἐνθα ἀπλῶς νῆσος ἀπέναντι τῆς Σιφνίων χώρας ὀνομάζεται καλεῖται νῦν κοινῶς ΚΥΤΡΙΑΝΗ, καὶ Κυτρίνη παρὰ τοῦ Γεωγράφου Μελετίου, κατὰ παραθορὰν τῆς λέξεως ΚΥΠΡΙΑΝΗ, διότι ὡς ἐκ παραδόσεως Γερόντων γνωρίζομεν, γυνή τις Κυπρία ἔκτισεν ἐν αὐτῇ ναὸν τῆς Θεοτόκου, διατηρούμενον ἔτι, κατασκευάσασα τὸν πρὸς οἰκοδομήν αὐτοῦ πηλὸν δι' οἴνου τῆς Κύπρου, πρὸς τιμὴν τοῦ θανόντος ἐντὸς πλοίου, καὶ ταφέντος ἐκεῖ υἱοῦ τῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΓΕΩΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ.

Ἐπὶ γεωλογικὴν ἔποψιν ἡ ΣΙΦΝΟΣ φαίνεται οὐχὶ Ἠφαιστογενῆς, ὡς αἱ περὶ αὐτὴν νῆσοι Πολύαιγος, Κίμωλος, Μῆλος καὶ Φολέγανδρος, κατὰ τὸν Γάλλον Γεωλόγον Μ. Ἐδουάρδον, καὶ ἄλλων, αἵτινες προέκυψαν ἐκ τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης δι' ἠφαιστειῶν ἐκρήξεων, ὅπως ἐπὶ ἱστορικῶν χρόνων αἱ περὶ τὴν Θήραν μικραὶ νῆσοι, καὶ ἐσχάτως μία, «ὁ ΓΕΩΡΓΙΟΣ», ἀλλὰ μᾶλλον ἀπόσπασμα τῆς ἄκρας τοῦ Σουνίου, ὡς καὶ αἱ μεταξὺ ἐκείνου καὶ αὐτῆς νῆσοι Κέα, Κύθνος καὶ Σέριφος, τῶν ὁποίων τὸ ἔδαφος θεωρεῖται ὡς συνέχεια τῆς Λαυριωτικῆς χώρας.

Τὰ δὲ πετρώματα τῆς Σίφνου σύγκεινται κατὰ μέγιστον μέρος ἐκ Γρανίτιου λίθου, ἀποτελοῦντος τοὺς μεγάλους τῶν ὄρεων ὄγκους ἐκτὸς δὲ τούτου, ἐκ διαφόρων ποιότητων ἀργιλλώδους ψαμμίθου λίθου, ἢ Σχιστολίθου, ὅστις ἀνήκει εἰς τὰ λεγόμενα στρωματώδη ὑδατογενῆ πε-

τρῶματα, ἀποτελεσθέντα ἐξ ὕλης, ἐν ὕδατι διαλελυμένης· παρήχθη δὲ ὁ λίθος οὗτος οὐχὶ ἀμέσως, καὶ διὰ τοῦτο ἐπάλληλα τοῦ εἶδους τούτου τὰ στρώματα· μέγα δὲ τῆς νήσου μέρος καλύπτεται ὑπὸ τῆς λεγομένης μαρμαρυγιακῆς τιταρολίθου, με εὐθείας θλάσεις, καὶ ὑπὸ ἀσβεστολίθου, ἐκ τῆς ὁποίας, διὰ τῆς ἐκχωρήσεως τοῦ δξυάνθρακος διὰ τοῦ πυρὸς παράγεται ἡ Ἀσβεστος. Ὑπάρχει δὲ ἐν Σίφνῳ καὶ ἐκ τῶν χρυσταλλοειδῶν πετρωμάτων ἐν ἀφθονίᾳ ὁ Πυρίτης λίθος (Ἄτσαχας κοινῶς καλούμενος), ὁ τοσοῦτον χρήσιμος διὰ τὴν ὑελουργίαν· οὐ μικρὸν δὲ τῆς νήσου μέρος κατέχει καὶ ὁ Σιδηροῦχος τιταρόλιθος, πορφυρίζων ἔχων τὸ χρῶμα.

Ἐκτὸς δὲ τῶν πετρωμάτων τούτων ὑπάρχει ἐν Σίφνῳ καὶ λατυπογενὲς πέτρωμα πρὸς τὸ δυτικὸν τῆς νήσου μέρος, ἀπὸ τοῦ ὄρμου τῶν Κομαρῶν μέχρις ἀποστάσεως οὐ μικρᾶς· σύγκειται δὲ τοῦτο ἀπὸ θραύσματα λίθων διαφόρου εἶδους, μορφῆς, καὶ μεγέθους, κεκολλημένων διὰ τινος ἰλύος (λάσπης) λίαν σκληρᾶς· εἶναι δὲ τὸ ἔδαφος τοῦτο τῆς νήσου Ἐξαριγενές, ἥτοι ὑπὸ θαλλάσσης ἄλλοτε καλυπτόμενον, ἀνῆλθεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ὑπὸ δυνάμεώς τινος ἰσχυρᾶς (*) ἀπ' ἐναντίας δὲ μέρος ἕτερον τῆς νήσου πρὸς τὸ Β. Α. ἔπαθε συνίζησιν, ἥτοι κατεβυθίσθη ἐν τῇ θαλάσῃ, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας πρότερον ὑπάρχον· ἡ συνίζησις δ' αὐτῆ, ἐπὶ ἱστορικῶν πλέον χρόνων συμβᾶσα, οὐ μικρὰν ἀλλοίωσιν ἐπέφερεν ἐπὶ τῶν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὑπαρχόντων μεταλλείων χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ὡς θέλομεν εἰπεῖ ἐν τῷ Γ'. κεφαλαίῳ.

(*) Ἐντὸς τοῦ πετρώματος τούτου σκάπτωντις πρό τι-
νων ἑτῶν, (ὁ Α. Φ.) πρὸς κατασκευὴν οικίσκου διὰ τὸ πλοιαρίον
του, ἀνεῦρε σωρὸν ὀστράκων, ἐν τῇ θαλάσῃ βεβαίως πρὸ τῆς
ἐξάρσεως ἐκεῖνης βιούντων.

Σημ. Ἡ Σίφνος ἔνεκα τῆς Ποσειδωνείου γενέσεώς της, (ἵνα κατὰ τοὺς γεωλόγους εἴπωμεν), δὲν ὑπόκειται εἰς συνεχεῖς σεισμοὺς, ὡς αἱ παρακειμεναὶ Ἑφαιστογενεῖς νῆσοι· γενεαὶ δὲ ὀλόκληροι παρέρχονται, χωρὶς νὰ λάβωσι ποσῶς πείραν οἱ κάτοικοι τοῦ φυσικοῦ τούτου φαινομένου· κατὰ τὸν παρελθόντα ὄμως αἰῶνα συνέβη καὶ ἐν Σίφνῳ σεισμός, ἔνεκα βεβαίως τῆς συνοχῆς τοῦ ὑποθαλασσοῦ ἐδάφους μετ' ἄλλων μεμακρυσμένων μερῶν, κατατρομάξας τὸν λαόν τῆς νήσου· αὐτόπτης μάρτυς, μοναχὸς τότε τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἑλίου, ἐνέγραψεν ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ κώδικος τῆς Μονῆς ἐκείνης τὰ περὶ τούτου, τῶν ὁποίων ἀντίγραφον ἐχορήγησεν ἡμῖν ὁ φιλόμουσος Ἀβέρκιος Γεροντόπουλος, ἡγούμενος νῦν τῆς μονῆς ταύτης· τὴν ἐκθεσιν δὲ ἐκείνην παραθέτομεν ὧδε, χάριν τῶν φιλοπεριέργων ἀναγνωστῶν, ὡς ἔχει, τηρήσαντες μὲν ἀπάσας τὰς ἐν τῷ πρωτύπῳ λέξεις, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ὀρθογραφίαν αὐτῶν, πλημμελῶς ἐν μέρει ἔχασαν.

1733. Ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ.

Εἰς τὰς 20, τοῦ Ἀγ. Μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου, ἔκαμε χιόρι, μὰ ὀλιγοστό, καὶ ἐβάλαμε το ἐρθύμησιν, διότι δὲν τὸ ἐρθυμούρτανέ ποτέ τινος, τόσορ πρῶϊμα τὰ χιουρίση· καὶ ἐρχόμενος ὁ μῆνας ὁ Δεκέμβριος, εἰς τὰς 7, ἔκαμε σεισμόν, μὰ τὸν ἤκουσαν ὀλιγοστοὶ εἰς τὸ Κάστρον μόνον· τὸ δὲ ἐξημέρωμα, Σάββατον ἀργὰ, ἤκαμε πάλιν σεισμόν, καὶ τότε πολλοὶ δὲν τὸν ἤκουσαν· καὶ ξημερόντας ἡ Κυριακὴ ἀργὰ, Θεέ μου, τίς δὲν σὲ φοβᾶται· ὄμως ἔως ὅτου ξημερώση ἡ δευτέρα, δεκατέσσαρες φοραὶς ἔκαμε ἐπάνω ἐπαρωτό· ἔπειτα τρίτη, καὶ τετάρτη, καὶ πέμπτη, δὲν ἐστάθη ποσῶς· καὶ ὡς τόσορ ἦτανε ἡ ἡμέρα τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, καὶ εἶχανε Ἀδελφάτα Παρηγύρια, καὶ ἐφαγοποτίσθη ὁ κόσμος, καὶ ἔπεσαν τὸ βράδν οἱ Χριστιανοὶ τὰ ἀναπανθοῦν ὀλιγορ, διότι ἐκοιμούντανε μέσα εἰς τὰς Ἐκκλησίαις· καὶ ὡς καθὼς πέρνομεν οἱ Χριστιανοὶ ὅλοι τὸν πρῶτον ὕπνον, τὸ πρᾶγμα, ὅπου ἔγειρε, δὲν εἶναι βολετὸ χέρι ἀνθρώπου τὰ τὸ γράψη, διότι ἄλλο εἶναι τὰ δῆ τινος, καὶ ἄλλο τ' ἀκούση· σεισμός

μεγάλος ἔγειρεν, ὅπου ἡ ἀποκάτω γῆς ἐπῆγεν ἀποπάνω, καὶ ἡ ἀποπάνω ἐπῆγεν ἀποκάτω, καὶ ὡς τόσον δὲν ἦ-
ταρε ἄλλο, παρὰ ἀπόφασιν γὰ καταπορτισθῆ ὄλο τὸ ρησι,
ἡ Σίφρος· δὲν γράφω διὰ ταῖς καμπάναις, διότι δὲν ἔ-
πανσαν οὔτε μέγαν, οὔτε ρύκτα, διότι ἔτρεμεν ἡ γῆ, ὡς
τὴν κορυφὴν τοῦ καλαμιοῦ ἔτσι δὰ ἐσηκώθη ὁ κόσμος, καὶ
ἔτρεξαν ὄλοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἄνδρες τε καὶ γυναικες,
ἄλλος ξεπερέττωτος, ἄλλη χωρὶς μπόλλα, ἄλλος ξυπό-
λυτος, ἄλλος γυμνός, ὡς καθὼς εὐρέθη κάθε ἕνας, κ' ἔ-
τρεξαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἔπασαν ὄλοι πλυτα (πρη-
νεῖς) χάμω, καὶ ἔκλεγαν, καὶ ἐφώναξαν τὸ ΚΥΡΙΑ
ΕΛΕΗΣΟΝ· ὁ θρησος, καὶ ὁ ἀλλαλαγγυός, καὶ ἡ μετά-
ροια, ὅπου ἔγειρε τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀνθρώπου χέρι δὲν
ἠμπορεῖ γὰ τὰ γράψῃ, μόνον κάθε ἕνας ἀς τὸ λογιῶσῃ
ἀπὸ τὴν Κυριακὴν, ὅπου ἔγειρεν ὁ πρῶτος μέγας σει-
σμός, ἐστάθησαν οἱ ἱερεῖς εἰς μεγαλοτάτας λιτανείας, καὶ
δὲν ἐπόμεινε καθημεροσος εἰς ταῖς λιτανείαις παιδὶ βυ-
ζαράτικο, μόνον κοινῇ τῇ γνώμῃ ἔτρεχαν ὡς ποτάμι τὰ
δάκρυνά των, μικρῶν καὶ μεγάλων, ἀνδρῶν τε καὶ γυναι-
κῶν, ὅπου δὲν ἄφησαν πατημασιὰ ἀπάνω εἰς τὸ ρησι, ὅ-
που γὰ μὴ τὴν γυρίσουν μὲ ταῖς ἀγίαις εἰκόναῖς, καὶ
τὸ ἱερατεῖον ὄλο, καὶ ὄλος ὁ κόσμος ἠλλαξαν τὰ προσώ-
πατά των ἀπὸ τὰ δάκρυα, καὶ ἀπὸ τὴν ρησειαν ἡ ἐκ-
κλησιαίς, ὅπου ἦταρε μὲ τοὺς θόλους, ὄλαις ἀνοιξαν, καὶ
ἐσυντριβήθησαν, καὶ ταῖς ἀγίαις εἰκόνας ἔρριξε, καὶ σπῆτια
περισσὰ ἐχάλασε· τότε ἔπασε καὶ ἡ εἰκόνα τῆς Παραγίας
τοῦ Τόσου Νεροῦ μὲ φωνῆν, ὅπου ἠκούσθη εἰς τὸν Ἐφῆ-
μέριον τοῦ Μουγκοῦ· ὄχου ἀλλοίμορον τότες!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

ΟΡΥΚΤΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ, ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ.

Ὁρυκτολογικῶς ἐξεταζομένη ἡ Σίφνος, φαίνεται ὅτι κρύπτει ἐντὸς τῶν σπλάγχχνων αὐτῆς, κατὰ τὰς νεωτέρας ἐρεῦνας, οὐ μικρὰν πληθὺν διαφόρων μετάλλων, ὡς λ. χ. σίδηρον, χαλκόν, μόλυβδον, μαγκαρήσιον, γαληνίτην, μαγνήτην καὶ ἄλλα· ἀλλὰ τὰ μέταλλα, διὰ τὰ ὅποια ἡ Σίφνος κατέστη τὸ πάλαι διάσημος, καὶ περὶ τῶν ἐποίων ἅπαντες σχεδὸν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, ἥτοι Ἡρόδοτος, Πausανίας, Στράβων, Πλίνος, καὶ ἄλλοι λέγουσιν, εἶναι ὁ ΧΡΥΣΟΣ καὶ ὁ ΑΡΓΥΡΟΣ, ἕνεκα τῶν ὁποίων τὸ πάλαι οἱ Σίφνιοι ἦσαν πάντων τῶν νησιωτῶν οἱ πλουσιώτεροι. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ πάλαι καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα μόνον ἐν Σίφνῳ, καὶ ἐν τῇ νήσῳ Θάσῳ, ἐξωρύσσετο χρυσοῦς, ἐνῶ ἀργυρὸς πολλαχοῦ, καὶ μάλιστα ἐν Λαυρίῳ, ὅπερ ἐσχάτως κατέστη πολυθρύλητον διὰ τὰς ἐν αὐτῷ Ἐκβολάδας, καὶ τὰς μόλυβδούχους σκωρίας, (ἵνα μὴ εἴπωμεν καὶ διὰ τὰς μετοχὰς), τῶν ὁποίων μέγα ποσὸν ὑπάρχει ἔτι καὶ ἐν Σίφνῳ, περὶ τὰ ἀρχαῖα μεταλλεῖα, εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ὁποίων ἤδη προβαίνομεν.

Ὁ ΧΡΥΣΟΣ ἐν Σίφνῳ, ἐξωρύσσετο, ὡς φαίνεται, οὐχὶ καθαρὸς, καὶ ἐν ἰδίῳ μεταλλεῖῳ, ἀλλὰ μεμιγμένος μετ' ΑΡΓΥΡΟΥ· δύο δὲ εἶναι τὰ ἐπισημότερα τῶν ἀρχαίων μεταλλείων, ἥτοι τὸ τοῦ ΑΓΙΟΥ ΣΩΖΟΝΤΟΣ ὡς λεγόμενον, διὰ τὸν ἐκεῖ πλησίον ὑπάρχοντα ὁμώνυμον ναδόν, κοινῶς δὲ παρὰ τοῦ λαοῦ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ, καὶ τὸ τοῦ ΚΑΨΑΛΟΥ ἢ τῶν ΣΧΙΣΜΑΔΩΝ. Ἐκ τούτων δὲ τὸ μὲν πρῶτον κεῖται

πρὸς τὸ Βορ—'Ανατ. τῆς νήσου, πλησίον τῆς θαλάσσης· διὰ στενῆς δὲ εἰσόδου εἰσερχομενος ὁ θέλων νὰ τὸ ἐπισκεφθῆ, ἐπὶ πολλὰς ὥρας δύναται νὰ βαδίξῃ ἐντὸς αὐτοῦ, ἄνευ ἐλπίδος νὰ εὔρῃ καὶ τὸ τέρμα· ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐξαγόμενα ἐκ μεταλλεύματα ἀνευρίσκοντο ἐντὸς φλεβῶν, διερχομένων διὰ τῶν ἀποτελούντων τὰ ὄρη ἐκεῖνα πετρωμάτων, ἢ διεύθυνσις ἐντὸς τῶν μεταλλείων εἶναι *λαβυρινθοειδῆς*, καὶ διὰ τοῦτο οὐχὶ ἀκινδύνως δύναται τις νὰ βαδίξῃ ἐντὸς αὐτοῦ ἄνευ ὀδηγοῦ, ἢ μίτου, τοῦ ὁποῖου τὸ ἄκρον νὰ ἦναι προσδεδεμένον εἰς τὴν εἴσοδον· ἐπειδὴ δὲ δὲν εἰσέρχεται καὶ νῦν ἀνάλογον φῶς, ὡς καὶ τότε, διὸ καὶ εἰς πολλὰ μέρη διακρίνονται αἱ θέσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐτοποθέτουσιν τὰς λυχνίας οἱ ἐν αὐτῷ ἐργαζόμενοι, ἔχει ἀνάγκη ὁ ἐπισκεπτόμενος αὐτὸ καὶ ἀναμμένης δαδός.

Ἄπαντα δὲ ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ὄρυχείου τούτου, καὶ μετὰ τόσους αἰῶνας, φαίνεται ἀργυρίζουσα τὴν ὄψιν, οἱ δὲ ἐν ταῖς πλευραῖς αὐτοῦ λίθοι, λαμβανόμενοι ἐπὶ τῶν χειρῶν, ἔχουσι καὶ τὸ χρῶμα καὶ τὸ βῆρος ἐπίσης *μεταλλικόν*· οὐδαμοῦ δὲ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ μεταλλείου δύναται τις νὰ ἀνεύρῃ καὶ ἐλαχίστην ποσότητα χρώματος, πολλαχοῦ δὲ μόνον σταλακτῆτας λευκοτάτους· τὰ δὲ πρὸς χρῆσιν τῶν μεταλλευτῶν ἐργαλλεῖα, ὡς εἰκάζομεν ἀπὸ τὰ τετυπωμένα σημεῖα ἐπὶ τῶν ἐντὸς τῶν μεταλλείων βράβραχων, ἦσαν ἐν μέρει μὲν *ἀξίται ἀίχμηραι*, ἐν μέρει δὲ *κωρικαὶ ἢ πυραμιδοειδεῖς*.

Πλησίον δὲ τοῦ ὄρυχείου τούτου, ἐπὶ τῶν ἀκτῶν, παρατηροῦνται κοιλοτήτες τινες ἐπὶ τῶν βράχων, καλούμεναι παρὰ τοῦ λαοῦ *Καμίρια*, καὶ ἐντὸς αὐτῶν, φαίνεται, ἐγένετο ἡ ἐκκαμίνευσις τῶν πολυτίμων τούτων μετάλλων, διὰ τῆς ἀναμίξεως καὶ ἄλλων μεταλλικῶν οὐσιῶν, ἥτοι σιδήρου, καὶ τιτανωδῶν τινῶν λίθων, οἵτινες συνέτεινον πρὸς τὴν ταχεῖαν τῆξιν, ὡς δύναται τις νὰ συμπεράνη ἐκ τῶν παρεῖων τῶν κοιλοτήτων, ἠλειμμένων διὰ μεταλλώδους τινὸς μίγματος· μεγάλοι δὲ σωροὶ *μολυβδοῦχωρ σωριῶν*, αἰ-

τινες εἶναι τὰ περισσεύματα τῶν ἀρχαίων μεταλλουργικῶν ἐργασιῶν, εὐρίσκονται ἐρριμμένα περὶ τὴν θέσιν ἐκείνην, καὶ μάλιστα ὑπὸ τὸν λόφον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὀπίου εἶναι ὠκοδομημένος ὄναδος τοῦ ΑΓΙΟΥ ΣΙΑΒΕΣΤΡΟΥ· διὰ τὰ ἐρριμμένα δὲ ἐκεῖ ταῦτα λείψανα τῶν ἐκμεταλλευμάτων ἢ θέσις ἐκείνη ὑπὸ τοῦ λαοῦ καλεῖται ΛΕΙΨΑΝΑ· μέγα δὲ μέρος τῶν μεταλλευμάτων, κατὰ τὴν κρίσιν ὀρυκτολόγων τινῶν, μετεκομίζετο πρὸς ἐκκαμίνευσιν εἰς Λαύριον· ἐκ τούτου δὲ ἐξηγεῖται, κατ' αὐτοῦς, ἡ πληθὺς τῆς ἐκεῖ σεσωρευμένης σκωριούχου ὕλης· ἡ ἀνάγκη δὲ τῆς μεταφορᾶς ἐπεβλήθη ἴσως, μετὰ τὰς πρώτας ἐν Σίφνῳ ἐκκαμίνευσεις, δι' ἔλλειψιν καυσίμου ὕλης, ἣτις ἅπαξ περὶ τὰ μέρη ἐκεῖνα τῆς νήσου κατασραφεῖτα, οὐδέποτε πλέον ἀνεβλάστησεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τόσους αἰῶνας ἡ ὄψις τῶν πέριξ ὀρέων φαίνεται γυμνοτάτη.

Ἄλλὰ καὶ παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς περὶ τὰ μεταλλεῖα θαλάσσης παραπλέων τις ἐν καιρῷ νηνεμίας παρατηρεῖ εἰς βάθος ἀρκετὸν οὐ μόνον ἴχνη σκωριῶν, ἀλλὰ καὶ λείψανά τινα χειροποιήτου ἐργασίας, ἐκ τῶν ὁποίων εἰκάζεται, ὅτι ἐπὶ τῶν πρώτων Ἱστορικῶν χρόνων τὰ ἄκρα ἐκεῖνα τῆς Σίφνου κατεβυθίσθησαν ἀποτόμως ὑπὸ ἐγγείου τινος δυνάμεως, διὸ καὶ μέρη τινὰ τῆς πέριξ θαλάσσης ἔχουσι βάθος οὐ μικρὸν· πιθανώτατον δὲ νὰ ὑπῆρχεν εἰς τὸ καταβυθισθὲν ἐκεῖνο μέρος ἡ εἴσοδος καὶ ἄλλου τινος χρυσοφόρου μεταλλείου· ἡ καταβύθισις δὲ αὕτη ἐπιθεβαιούται ἐν μέρει καὶ ὑπὸ τοῦ τοῦ Πausανίου, ἀκμάσαντος περὶ τὰ 50 M. X, ὅστις ὅμως ἐθνικὸς ὢν, τὴν αἰτίαν ταύτης ἀποδίδει εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος, ὅπου πλησίον τῶν θησαυρῶν τῶν πλουσιωτέρων τῆς Ἑλλάδος πόλεωσ ἦτο καὶ ὁ τῶν Σιφνίων· λέγει δὲ (ἐν τοῖς Φωκικοῖς)· «Σιφνίων ἢ
» νῆσος χρυσοῦ μέταλλα ἤνεγκε, καὶ αὐτοὺς τῶν προσιδόν-
» των ἐκέλευσε ὁ Θεὸς ἀποφέρειν τὴν δεκάτην εἰς Δελ-
» φοῦς· ὡς δὲ ὑπὸ ἀπληστίας ἐξέλιπον τὴν φορὰν, ἐπι-
» κλύσασα ἢ θάλασσα, ἀφανῆ τὰ μέταλλα σφίσειν ἐποίησε»·

ἦτοι «τῶν Σιφνίων ἡ νῆσος εἶχε μεταλλεῖα χρυσοῦ, καὶ ὁ Θεὸς (Ἀπόλλων) διέταξεν αὐτοὺς (διὰ τῆς Πυθίας βεβαίως), νὰ προσφέρωσι κατ' ἔτος εἰς τοὺς Δελφοὺς τὸ δέκατον τῶν ἐκ τῶν μεταλλείων εἰσοδημάτων· οἱ δὲ Σίφνιοι ὠκοδόμησαν τὸν θησαυρὸν, καὶ προσέφερον τὸ δέκατον· ὅτε δὲ ἀπὸ ἀπληστίας ἔπαυσαν τὴν ἀποστολὴν τῆς προσφορᾶς ταύτης, ἡ θάλασσα πλημμυρήσασα ἐξηφάνισε τὰ μεταλλεῖα αὐτῶν». ὥστε καὶ ἐκ τῆς αὐτοψίας, καὶ ἐκ τῆς διηγήσεως ταύτης ἐπιβεβαιουῦται ἡ καταβύθισις τοῦ ἐδάφους περὶ τὰ μέρη ἐκεῖνα· ἂν δὲ αὕτη, ἢ ἄλλη τις ἀφορμὴ ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς καταπάσεως τῶν μεταλλευτικῶν ἐργασιῶν, εἶναι ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς, ὡς καὶ ὁ χρόνος ἀκριβῶς, διότι παρ' οὐδενὸς τῶν ἀρχαίων ἀναφέρεται.

Ὁ δὲ πατὴρ τῆς Ἱστορίας Ἡρόδοδος περὶ τὴν ὁ Π. Χ. ἑκατονταετηρίδα γράφας τὰς ἐννέα αὐτοῦ Μούσας, οὐδὲν περὶ τῆς καταβύθισις ταύτης λέγει, εἰ καὶ γράφει καὶ περὶ τοῦ πλούτου τῶν Σιφνίων τὸ πάλαι, καὶ περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς θησαυροῦ. Σχολιαστὴς δὲ τις τῶν ἀρχαίων εἰς ἄλλην αἰτίαν ἀποδίδει τὸν θυμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, λέγων, ὅτι ἡ δεκάτη αὕτη τοῦ χρυσοῦ ἐστέλλετο εἰς Δελφοὺς κατ' ἔτος ἐν σχήματι χρυσοῦ ὠοῦ (αὐγοῦ), καὶ ὅτι ποτὲ οἱ Σίφνιοι, ἵνα ἐπωφεληθῶσι καὶ τὸν χρυσὸν τοῦτον, (ἐννοήσαντες βεβαίως, ὅτι ὁ ἀποστελλόμενος ἐχρησίμευεν οὐχὶ διὰ τὸν θεὸν, ἀλλ' ὡς λεία τῶν περὶ τὸν θεὸν ἱερέων), ἀπέστειλαν οὐχὶ χρυσοῦν ὠόν, ἀλλὰ κεχρυσωμένον, καὶ ὅτι, ἀνακαλυφθείσης τῆς ἀπάτης ταύτης, τὰ μὲν μεταλλεῖα καταβυθίσθησαν, οἱ δὲ Σίφνιοι ἐπεκλήθησαν διὰ τοῦτο ἀκάθαρτοι (*).

(*) Εἰς τὰ διηγήματα ταῦτα τοῦ τε Πausανίου καὶ τοῦ σχολιαστοῦ ὑπολανθάνει βεβαίως καὶ ἀλήθειά τις, ἔχουσα, κατὰ τὴν ἐμὴν κρίσιν, ὡς ἀκολούθως· οἱ Σίφνιοι ἐνόσῃ μὲν ἐξεμετάλλευον τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, ἀπέστειλον τὴν δεκάτην πρὸς τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸν ὅποιον καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐλάτρευον ἀφοῦ ὁμοῦ αὐτοὶ ἐστερήθησαν τούτων, εἴτε ἐκ καταβύθισις,

Τὸ δὲ ἕτερον Ὄρουχειον τὸ λεγόμενον τοῦ ΚΑΨΑΛΟΥ μὲν, διὰ τοὺς περὶ τὴν θέσιν ἐκείνην κεκαυμένους λίθους, τῶν Σχισμάδων δὲ, διότι οἱ πέριξ βράχοι εἶναι ἀποτόμως καὶ καθέτως σχεδὸν ἐσχισμένοι, κεῖται εἰς μεγάλην ἀπὸ τοῦ προηγουμένου ἀπόστασιν, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, τοὺς πρὸς τὸ Βορ.-Δυτ. τῆς νήσου μέρος· ἡ εἴσοδος δὲ αὐτοῦ μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἦτο εἰσέτι ἄγνωστος, διότι τὸ πέριξ δάσος εἶχεν ἀποκρύψει αὐτήν· ἀνεκαλύφθη δὲ τυχαίως μετὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ δάσους ἐκείνου. Ἐπικάθηται δὲ ὑπεράνω τῆς εἰσόδου βράχοι ἀπότομοι ὕψους καὶ μέχρι 200 ποδῶν· καὶ ἐν τῷ μεταλλεῖῳ δὲ τούτῳ παρατηρεῖ τις τὰ αὐτὰ σχεδὸν φαινόμενα, τὰ ὁποῖα καὶ ἐν τῷ τοῦ Ἁγίου Σώζοντος, ἦτοι *Λαβυρινθοειδῆ τὴν διεύθυνσιν, ἀργυρίζουσαν τὴν ὄψιν* τῶν παρειῶν τοῦ μεταλλείου, βάρος δὲ καὶ ἦχον τῶν ἀποσπασμένων ἐξ αὐτοῦ λίθων μεταλλικόν· ἐντὸς αὐτοῦ δὲ εὐρίσκει τις καὶ θραύσματά τινα ἀρχαίων πηλίνων ἀγγείων καὶ λίχνων, ἐκ τῶν ἐν χρήσει βεβαίως εἰς τοὺς ἐν αὐτοῖς ἐργασθέντας· ἐν αὐτῷ δὲ ἐξωφύττετο ἴσως *θειοῦχος ἀργυρος*, διότι οὐ μικρὰ ποσότης θείου ἐπικάθηται ἐπὶ τῶν παρειῶν τοῦ μεταλλείου, περὶ τὸ ὁποῖον ὑπάρχουσι λίθοι πολλοὶ *πυρίκαυστοι καὶ σιδηροῦχοι* τὴν χροιάν καὶ τὸ βάρος· ὥστε δυοῖν θάτερον, ἢ καὶ σιδήρου μεταλλεῖον ἦτο ἐκεῖ πέριξ ἐν ἐνεργείᾳ, ἢ οἱ λίθοι ἐκεῖνοι ἐχρησίμευον πρὸς ταχυτέραν καὶ εὐκολωτέραν τήξιν τῶν *Ἀργυρούχων Ἐκβολάδων*.

Πέριξ δὲ τῶν ἀνωτέρω μεταλλείων τῆς Σίρνου ἤδη, ἐν

εἶτε ἐξ ἄλλων λόγων, ἀπεστέρησαν τοῦ δεκάτου καὶ τὸν θεόν· πιθανόν δὲ καὶ ἐκ μικροφιλοτιμίας νὰ κατέφυγον εἰς τὸ παρὰ τοῦ σχολιαστοῦ ἀναφερόμενον ἐπινόημα, ὅτε τὰ μεταλλεῖα δὲν ἦσαν πλέον λίαν προσοδοφόρα· οἱ ἱερεῖς ὅμως τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος, ἐπωφελοῦμενοι τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐπιστίας τοῦ πλήθους, καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ τοῦ Πausανίου, ἐπλασαν τὸν μῦθον ἐκεῖνον, ὅπως διατηρῶσι, πρὸς ὠφέλειάν των βεβαίως, ἀκμαίον τὸ πρὸς τῶν Ἀπόλλωνα σέβας τοῦ λαοῦ.

καιρῷ βροχῶν, ὡς και εἰς τοὺς πλησίον αὐτῶν ῥόακας, ἀνευρίσκεται ποσότης οὐ μικρὰ *λιθαργύρου*, τὴν ὁποίαν ἀγρόται τινὲς μετ' ἐπιμελείας συλλέγουσιν, διότι αὕτη και τῶρα, ὅπως και κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, εἶναι ἀντικείμενον Ἐμπορίου πρὸς ἐπιγάνωσιν τῶν πηλίνων ἀγγείων, και ἄλλας χρείας· δὲν εἶναι δὲ ἡ *λιθάργυρος* αὕτη, εἰς ἣν παρουσιάζεται κατάστασιν, ἴδιον μέταλλον, ἀλλ' ὄξειδιον τοῦ *μολύβδου*, προσλθὼν ἐκ τῆς ἐκκαμινεύσεως τοῦ χρυσοῦ και ἀργύρου, και περιέχον ἐν ἀφθονίᾳ μὲν *μόλυβδον*, ἐν σμικρᾷ δὲ ποσότητι και *ἀργυρον*, διὰ τὰ τότε ἀτελῆ περι τὴν ἐκκαμινεύσιν μέσα· τοιοῦτο δὲ *λιθαργύριον*, και διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, εὐρίσκεται ἐν ἀφθονίᾳ και εἰς τὸ Λαύριον.

Ἐκτὸς δὲ τῶν πολυτίμων τούτων μετάλλων ὑπῆρχεν ἐν Σίφνῳ και ἐτέρα τις ὀρυκτῆ οὐσία, ἣτις ἐκαλεῖτο ΣΙΦΝΙΟΣ ΛΙΘΟΣ (*Lapis Siphnius*), περι τοῦ ὁποίου, δὲ μὲν Θεόφραστος, δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους μαθητῆς, ἐν τῷ περι λίθων βιβλίῳ του, ὅπερ ἐγράφη τῷ 315 π. Χ. λέγει. «*Ἐπει και ἐν Σίφνῳ τοιοῦτός τις (λίθος) ἐστὶν ὀρυκτός, ὡς τρία στάδια ἀπὸ θαλάσσης, στρογγύλος και βωλόδης, και τροπνεύεται και γλύφεται διὰ τὸ μαλακόν· ὅταν δὲ πυρωθῆ, και ἀποβαθῆ ἐλαίῳ, μέλας τε σφόδρα γίνεται και σκληρός· ποιοῦσι δ' ἐξ αὐτοῦ σκεύη τὰ ἐπιτράπεζα*». Τὰ αὐτὰ δὲ περίπου λέγει περι τοῦ λίθου τούτου τῆς Σίφνου και δὲ Ῥωμαῖος Πλίνιος ἐν τῇ Φυσικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ. Ἐθεωροῦντο δὲ τὰ ἀγγεῖα ταῦτα πολύτιμα διὰ τὴν χρῆσιν και στυλπνότητά των, οὐ μόνον ἐπὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ και ἐπὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐποχῆς· περι τῶν ἐκ ταύτης δὲ *Σιφνίων ποτηρίων* γράφει και Στέφανος δὲ Βυζάντιος (*).

(*) Τῆς πολυτίμου ταύτης ὀρυκτῆς οὐσίας, οὐδὲν δυστυχῶς ἔχνος εὐρέθη ἐν Σίφνῳ κατὰ ταὺς νεωτέρους χρόνους, ὥστε φαίνεται ἡ ὅτι τὸ λατομεῖον ἐκεῖνο, περι οὗ ὁμιλεῖ ὁ Θεόφραστος, ἐκ σεισμοῦ τινος κατεβυθίσθη, ἢ ὅτι κερωσμένον ὄν διατελεῖ ἔτι ἀγνωστοῦ εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο βεβαίως ἡ ἀνακάλυψις αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου εἰδύνατο νὰ προέλθῃ σπουδαῖόν τι και ἐπωφελεῖς βιομηχανικόν ἐπιτήδευμα.

Μετὰ τὸ πέρασ δὲ τοῦ ἵππερὶ τῶν πολυτίμων ὀρυκτῶν τῆς Σίφνου κεφαλαίου τῆς πραγματείας ἡμῶν, δυνάμεθα, νομίζω, νὰ εἴπωμεν, ὅτι καὶ περὶ τῆς Σίφνου τὸ πάλαι ἐπηλήθευσεν, ὅ,τι ὁ Ξενοφῶν εἶπε διὰ τὸ Λαύριον τῶν Ἀθηνῶν, ὅτι δηλ. « Ἔστι καὶ γῆ, ἣ σπειρομένη μὲν οὐ φέρει καρπὸν, ὀρυσσομένη δὲ πολλαπλασίους τρέφει, ἢ εἰ σίτον ἔφερε ».

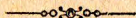
Ἐνῶ δὲ πρὸ αἰώνων πολλῶν τὰ μεταλλεῖα τῆς Σίφνου ἔμενον νεκρὰ, περὶ τὸ 1650 μ. χ. διαταράχθη ἡ ἡσυχία αὐτῶν, διότι Ἑβραῖοὶ τινες, ὡς λέγει ὁ Γάλλος περιηγητῆς Τουρνεφόρτιος, κατὰ διαταγὴν τῆς Πύλης ἦλθον εἰς Σίφνον πρὸς ἐκμετάλλευσιν μολύβδου· οἱ πρόκριτοι ὅμως τῆς Σίφνου μὴ ἀρεσκόμενοι εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην, διότι ὁ λαὸς τῆς νήσου ὑπεβάλλετο εἰς ἀναγκαστικὴν ἐργασίαν, ἐδελέασαν διὰ χρημάτων τὸν πλοίαρχον τοῦ κομίσαντος αὐτοὺς πλοίου, τὸ ὅποιον εἶχον φορτώσει ἀπὸ ἐκμετάλλευμα, διὰ νὰ μεταφέρωσιν αὐτὸ εἰς Θεσσαλονίκην· καὶ τὸ μὲν πλοῖόν του οὗτος διετρώπησε, ἐσώθη δὲ διὰ τῆς λέμβου, ἐνῶ ἐκεῖνο ἐβυθίζετο· ἄλλοι δὲ τινες Ἰουδαῖοι καὶ Τοῦρκοι ἐπανελθόντες διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην, δὲν ἔλαβον καλλιτέραν τύχην, διότι οἱ Σίφνιοι ἔδωσαν καὶ πάλιν χρήματα εἰς πειρατὴν τινα ἐκ Προβιγκίας, εὐρισκόμενον τότε ἐν Μήλω, ὅστις διὰ κανονοβολισμῶν ἐβύθισε τὸ πλοῖον, ὅπερ ἔφερε τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὸ ἐκμετάλλευμα, καὶ οὕτως οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐγκατέλειψαν τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην, μὴ τολμῶντες πλέον νὰ φανῶσιν εἰς τὰς νήσους πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Γάλλων καταδρομῶν, οἵτινες πολλάκις ἠχμαλώτιζον αὐτούς. (*)

Σ. Ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς βασιλείας ἐν Ἑλλάδι διάφοροι Ἐπιστήμονες, καὶ μάλιστα Γερμανοὶ, ἐπεσκέφθησαν τὰ μεταλλεῖα τῆς Σίφνου· εἰς δὲ τούτων μάλιστα, ὁ Φιέδλερ, κατὰ τὸ 1836 ἐνεργήσας πειραματικὰς τινὰς ἐρεῦνας ἐπὶ τῶν ἐξην-

τλημένων τούτων μεταλλείων, ἐβεβαίωσεν ὅτι ταῦτα, καί περ ὅπως ἔχοντα, ἀποφέρουσιν ἔτι ἀρκετὴν ἀργύρου ποσότητα, οὐχὶ ὁμοως καὶ τοσαύτην, ὥστε νὰ ἐπαρκῆ εἰς τὰς τῆς ἐκμεταλλεύσεως δαπάνας.

Οὐδόλως βεβαίως παράδοξον, ὡς νομίζομεν, σπουδαιότερα ἐπιστημονικαί ἔρευναι νὰ ἀνεύρωσι νέας πηγὰς πλοῦτου, ὁμοίως πρὸς τὰς τῶν ἀρχαίων· τολμηρὸν δὲ νὰ παραδεχθῆ τις, ὅτι ἐκεῖναι καὶ μόναι ἦσαν, αἱ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀνευρεθεῖσαι καὶ ἐξαντληθεῖσαι, ὅτε μάλιστα καὶ τὰ πρὸς μεταλλουργίαν μέσα ἦσαν πολὺ ἀτελέστερα τῶν νῦν ἐν χρήσει. Βεβαίως πρὸς τοῦτο οὐδέποτε, κατὰ τοὺς ἔχοντας καὶ τὸν κοινὸν νοῦν, εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῆ ὁ χρυσὸς ἐντὸς τοῦ πρὸς κεραμεῖαν χώματος, ὡς πρό τι-
νων ἐτῶν ταχυτοδακτυλοργόσι τις κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ἀρχήν, καὶ διαυτέης καὶ τὰς ἄλλας προϊσταμένας, νὰ ἐρεθίσθῃ δὲ ἐπὶ τοσοῦτον διὰ τῶν γελοίων διαδόσεων τῶν ἀκορεστοῦς ὀρέξεις πολλῶν κερδοσκόπων τῆς Σύρου καὶ τῶν Ἀθηνῶν, ὥστε ἡ μὲν Σίφνος νὰ καταπλημμυρήσῃ χωροφυλάκων, μηχανικῶν, ἀγοραστῶν τῶν βουνῶν καὶ λόφων, ἡ δὲ ἐφημεριδογραφία, καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Ν. Κόσμου, ὑπὸ τῶν φαντασιωδῶν διηγήσεων διεγειρομένη νὰ παριστῇ τὴν Σίφνον ὀλόκληρον στίλβουσαν ἀπὸ χρυσόν καὶ ἄργυρον τοσοῦτον, ὥστε ἡ λάμψις αὐτῶν καὶ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως μόνον ἠδύνατο καὶ τοῦ τυφλοτέρου τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ ἐρεθίσθῃ· πᾶς λίθος τότε ψαμμίτης, μικρὰν στιλπνότητα ἔχων, ἐθεωρεῖτο ἀργυροῦχος ἢ χρυσοῦχος, μακαρίους δ' ἐθεώρουν ἑαυτοὺς οἱ ἐκ τῆς θέσεώς των δυνάμενοι νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἐκ τῆς περιστάσεως ἐκείνης, καὶ νὰ κατασταθῶσι νέοι Κροῖσοι· συνεπείᾳ δὲ τῶν διαδόσεων ἐκείνων ἀπηγορεύθη καὶ ἡ τοῦ κεραμεῖου χώματος ἐξαγωγή, ὅπου δ' εὐρέθη τοιοῦτον ἀλλαχοῦ κατεσχέθη· μόλις δὲ μετὰ παρέλευσιν μηνῶν ὀλοκλήρων ἐγνώσθη, ὅτι τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἔπρεπε νὰ γείνη καταληπτὸν, ἦτοι, ὅτι ἄ ν θ ρ α κ ε ς ἦ τ ο ὁ ἐντὸς τῆς κ ε ρ α μ ί τ ι δ ο ς ἐπιζητούμενος θ η σ α υ ρ ὀ ς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ.

Τὸ κλίμα τῆς Σίφου, οὐδεμίαν ἔσως, ἤ μικράν μόνον ἀλλοίωσιν ὑποστάν ἐκ τοῦ χρόνου, ἐθεωρεῖτο πάντοτε ἐκ τῶν καλλιτέρων καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀρχαιότητος· ἢ ἔλλειψις ἐλῶν, ἢ ἐν τῇ νήσῳ ἀνάπτυξις τῆς τε ἡμέρου καὶ ἀγρίας φυτείας, πανταχοῦ σχεδόν, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλεται βεβαίως τὸ ὑγιεινὸν τοῦ τόπου, ὁ αἶθριος οὐρανός, ὁ μέτριος χειμὼν, ἢ σπανίως πίπτουσα χιὼν, καὶ οἱ ἐτήσια (μελέτμια), μετριάζοντες τὸν καύσωνα τοῦ θερούς, καθιστῶσι τὸ κλίμα τοιοῦτον, ὁποῖον παριστᾷ αὐτὸ ὁ Γάλλος Βαρθελεμῦ (ἐν τῷ Νέῳ Ἀναχάρσιδι, Κεφ. 76.) «Οὐρανὸς πάντοτε αἶθριος, λέγει, ἐξοχαὶ ἐστολισμέναι ἀπὸ ἀνθη, καὶ πάντοτε κεκαλυμμέναι ἀπὸ καρπῶς, κατοικία καταροητεύουσα, ἐνθα ὁ καθαρώτερος ἀἷρ παρατείνει τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων πέραν τῶν συνήθων ὁρίων, εἶναι ἀσθελεῖς τις εἰκὼν τῶν ὠραιοτήτων, τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἡ Σίφνος.»

Ἄλλος δὲ Γάλλος περιηγητῆς, ὁ Γκουφιέ, λέγει ὅτι «τὸ κλίμα τῆς Σίφου ἐμπνέει λύπην, ὅταν τις μέλλῃ νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ αὐτῆς· εἶναι δὲ τοῦτο πάντοτε αἶθριον καὶ γαλήνιον»· ὁ δὲ Γερμανὸς φιλόλογος Θείριος ἐπισκεφθεὶς ποτε τὴν Σίφνον, καὶ καταμαγευθεὶς ἐκ τῆς θεᾶς αὐτῆς, ἦτις, ὑπὸ χειμάσων καὶ κοιλάδων διακοπτομένη, ποῦ μὲν παρουσιάζει ὄψιν ἀμφιθεατρικὴν καὶ κατάφυτον, ποῦ δὲ ὀρίζοντα ἀρκετὰ εὐρὴ καὶ σύνδενδρον, ἐνθα τῶν ἀδόντων παμπληθῶν πτηνῶν τὸ κελάδισμα διακόπτει

πολλάκις ὁ μονότονος τῶν βυακίων ἦχος, παρωμοιάζεν αὐτὴν πρὸς μικρὰν Ἑλθετία.

Ὅτε δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1823 ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἤλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, πρὸς συνομολόγησιν δανείου 4,000,000 φράγκων, ἀντὶ τῶν ὁποίων τὸ τάγμα ἐκεῖνο ἀπῆτει πρὸς ἐγκατάστασιν αὐτοῦ τὰς νήσους Νάξου, Πάρου, Ἀντίπαρον καὶ Σίφνον, ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ ἔγραφεν εἰς τὰς ὀδηγίας, τὰς πρὸς τὸν ἐν Ἑλλάδι πληρεξούσιον τοῦ Τάγματος, περὶ Σίφνου τὰ ἐπόμενα.

« Ἡ Σίφος κείται πρὸς ἄρκτον καὶ ἐγγὺς τῆς Κιμῶ-
» λου· πάλαι ἐρομίζετο ἡ πλουσιωτέρα νῆσος τοῦ Αἰ-
» γαίου πελάγους διὰ τὰ ἐν αὐτῇ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ
» καὶ ἀργύρου, ὧν τὸ δέκατον μόνον παρέσχευεν εἰς τὸν
» περίφημον ναὸν τῶν Δελφῶν τοὺς πλουσιωτέρους θη-
» σαυροὺς· τὰ ἐν αὐτῇ περικλειόμενα πλούτη διαμέρου-
» σιν ἄγνωστα· ἐκτὸς δὲ τῶν μεταλλείων τοῦ χρυσοῦ
» καὶ ἀργύρου πλουτεῖ καὶ μολύβδον, σιδήρον καὶ μα-
» γνήτου· τὰ ὄρη αὐτῆς περιέχουσιν ὁμοίως λατομεῖα
» ὠραιότατον μαρμάρου· ἡ νῆσος αὕτη ἠδύνατο ἔτι γὰρ
» καταστῆ ἡ ὠραιότερα τοῦ Αἰγαίου, ἐὰν περιήρχετο εἰς
» τὴν ἐξουσίαν τῶν Εὐρωπαίων, καὶ μάλιστα τῶν Με-
» λιταίων Ἰπποτῶν· εἶναι ἐπίσης μία τῶν ὠραιότερων
» καὶ θελκτικωτέρων· δαήρειναι καθαρὸς καὶ ὑγιεινὸς, τὸ
» ἔδαφος γοιμώτατον· ἐπικρατεῖ καὶ ἡ βιομηχαρία· οἱ
» κάτοικοι ἠδεῖς καὶ φιλόξενοι, αἱ γυναῖκες ὠραῖαι· δὲν
» ἔχει καλὸν λιμένα· εἶναι δὲ πολύτιμος, ὡς καὶ ἡ Πά-
» ρος, Ἀντίπαρος καὶ Νάξος, μεθ' ὧν δύναται γὰρ ἀπο-
» τελέσῃ λαμτρὰν κτήσιν τοῦ Μελιταίου Τάγματος· ἔχει
» δὲ καὶ δύο νησίδρια, καὶ μέρη ἀκατοίκητα, ἐν οἷς ἀ-
» κινδύνως δύναται γὰρ ἀγκυροβολήσωσι μεγάλα σκάφη».

Πλεονάζουσι δὲ ἐν Σίφνῳ ἐκ τῶν ἡμέρων δένδρων ἡ Ἐλαία, ἐκ τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι νῦν περὶ τὰς 45,000 φυτὰ, καθ' ἡμέραν πολλαπλασιαζόμενα διὰ τῆς ἐμφυτεύσεως καὶ

τοῦ ἐνοφθαλισμοῦ ἐκαλλιεργεῖτο δὲ, ὡς φαίνεται, αὕτη καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν κορυμῶν πολλῶν δένδρων τοῦ εἴδους τούτου, τῶν ὁποίων ἡ διάμετρος εἶναι μέχρι 3 καὶ 4 μέτρων μετ' αὐτὴν δὲ τὰ Ἑσπεριδοειδῆ, (ἤτοι αἱ λεμονέξαι καὶ τὰ τούτοις ὅμοια), καὶ τὰ λοιπὰ ὀπωροφόρα, περὶ τῶν ὁποίων ἕτερος Γάλλος λέγει, ἐν τῷ ἐπιστημον. λεξικῷ «*Ἡ Σίφνος εἶναι ὑπὸ ὠραιότατον οὐρανόν· ὁ ἀήρ, τὰ ὕδατα, οἱ καρποὶ, τὸ μέλι, τὸ κυνήριον, αἱ ὄρνιθες, τὰ πάντα ἐν αὐτῇ εἶναι ἐξαιρετὰ· αἱ ἐν αὐτῇ σταφυλαὶ εἶναι θαυμασίαι, ἀλλ' ἢ παράγουσα αὐτὰς γῆ εἶναι λίαν σκληρὰ, καὶ διὰ τοῦτο οἱ οἴνοι αὐτῆς δὲν εἶναι πολὺ λεπτοί*» τοιαύτη δὲ οὖσα ἡ Σίφνος ὡς πρὸς τὰς ὁπώρας, τῶν ὁποίων κατὰ τοὺς τελευταίους μάλιστα χρόνους πολλὰ εἶδη ἐξηγενησθήσαν, ἀλλαχόθεν μετακομισθέντα, δὲν εἶναι τοσοῦτον ἐπιδεκτικὴ καὶ διὰ τοὺς δημοτριακοὺς καρποὺς, διὸ καὶ μικρὰ δι' αὐτοὺς καταβάλλεται πρόνοια.

Ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων φυτῶν καὶ θάμνων, ὑπὸ τῶν ὁποίων εἶναι κεκαλυμμένα τὰ ὄρη, οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ φάραγγες, πλεονάζουσιν ἡ ἀργελλοαία, ἡ ἀργία ἀρκευθος (κοινῶς Φίδα καλουμένη) ὁ μαστιχοφόρος σχοῖτος, ἡ λύγος, καὶ ἡ ῥοδοδάφνη, εἰς τὰ ρεῦματὰ ἰδίως τῶν ποταμῶν, τὸ ἀκίνθιον, ὁ Σπάρτος, ὁ Ἐλεμισφαλος, ὁ ἀρωματικὸς θύμος, τὸ ἀρωματικὸν ὄριγανον, ἡ λιβαρωτίς (δενδρολίβανος) εἶδος τε κρόκου (ζαφοράς) πρὸς τὸ βόρειον μέρος μόνον, καὶ ἡ αὐτοφυῆ καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν νῆσον κάππαρις. (*).

(*) Ἐκ τῶν διαφορῶν δὲ εἰδῶν τῶν ζώων, ὁμοίων καθ' ὅλας τὰς Κυκλάδας, ἄξιον σημειώσεως θεωροῦμεν εἶδος τι ἐντόμων ἐκ τῆς τάξεως τῶν κολεοπτέρων, χρυσιζουσαν ἔχον τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν, ὡς αἱ Κανθαρίδες, τὸ ὅποτον ζῆ μόνον ἐντὸς τῶν τοίχων τῆς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, τῆς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁμωνύμου ὄρους ἐκτισμένης· διατελοῦσι δὲ τὰ ζῶντα ταῦτα, κοινῶς καλούμενα μαμουνάκια τοῦ Προφήτου Ἡλίου, καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα ὑπὸ χειμεριῶν νάρκην, καὶ μόνον κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος φαίνονται, ὅτι ἔχουσι ζωὴν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ.

Οὐδεμίαν βεβαίως δυνάμενοι νὰ ἔχωμεν ἀναμφισβήτη-
τον μαρτυρίαν περὶ τῶν πρώτων τῆς Σίφνου κατοίκων κατὰ
τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, ὅτε καὶ ἡ τῶν γραμμάτων χρῆ-
σις ἦτο εἰσέτι ἀγνωστος, ἐξ ἀνάγκης ἀνατρέχομεν εἰς τοὺς
ἀρχαίους Ἱστοριογράφους, αἵτινες, πλησιέστεροι ὄντες πρὸς
τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἦσαν βεβαίως καὶ εἰς θέσιν πολὺ καλ-
λιτέραν ἡμῶν, ὅπως μεταδώσωσι τὰς διὰ στόματος διασω-
θείσας παραδόσεις, αἵτινες καὶ παρὰ τῶν συγχρόνων τῶν
ἐπιστεύοντο, καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἦσαν ἐγγύτεραι.

Κατὰ τὰς μαρτυρίας λοιπὸν τοῦ τε Ἡροδότου, καὶ τοῦ
Θουκυδίδου, συγγράψαντος τὴν ἑαυτοῦ Ἱστορίαν περὶ τὸ
434—410 Π. Χ., Κἄρες καὶ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἀσίας ὑ-
πῆρξαν οἱ πρῶτοι τῆς Σίφνου, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν Κυκλά-
δων, κάτοικοι· γνωστὸν δὲ ὅτι ἐκ Φοινίκης ἦτο καὶ ὁ κο-
μίσας εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ 16 γράμματα, καὶ ὅτι οἱ Φοίνι-
κες πρωιμώτατα παντὸς ἄλλου ἔθνους ἐπεδόθησαν εἰς τὸ
ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν, ἥτις δὲν ἦτο ἀμέτοχος καὶ
πειρατικῶν καὶ ληστρικῶν ἐπιδρομῶν· ἀποδείξεις δὲ τῆς
ἀληθείας ταύτης περὶ τῶν πρώτων οἰκιστῶν τῶν νήσων
ἔχομεν οὐ μόνον τὴν ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἀναφερομένην,
ὅτι δηλ., ὅτε οἱ Ἀθηναῖοι ἐκαθάριζον ἐπὶ τοῦ Πελοποννη-
σιακοῦ πολέμου τὴν Δῆλον, ἐκ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τε-
θαμμένων εὐρέθησαν ὑπὲρ τοὺς ἡμίσεις Κἄρες, γνωρισθέν-
τες ἐκ τῶν συντεθαμμένων ὄπλων, καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς
ταφῆς τῶν νεκρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν νεωτέρων ἀρχαιολό-

γων ἐρεύνας, τῶν ὁποίων πολλοὶ εὗρον εἰς πολλὰς τῶν νήσων ἴχνη τῆς διαμονῆς τῶν ἀρχαίων τούτων ἐποίκων· εἰς αὐτοὺς βεβαίως ἀποδοτέον καὶ τὰ πρῶτα τῆς νήσου ὀνόματα Μερόπη καὶ Ἄχις, ἴσως δὲ καὶ τὴν τῶν μεταλλείων εὐρεσιν, διότι, ὡς γνωστὸν, πρῶτοι οἱ Φοίνικες ἐπεδόθησαν εἰς τοιαύτας μεταλλουργικὰς ἐργασίας.

Πρῶτος δὲ ὁ Μίνως, κατὰ τὸν Θουκυδίδην, ὁ τῆς Κρήτης βασιλεὺς, οὗτινος ἡ ἐποχὴ ὑποτίθεται ἓνα περίπου αἰῶνα πρὸ τῶν Τρωϊκῶν, εἰς τὴν Πελασγικὴν ἀνήκων φυλὴν, διὰ τῆς ναυτικῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἐγένετο κύριος τῶν Κυκλάδων, καὶ οἰκιστὴς τῶν περισσοτέρων ἐξ αὐτῶν, ἀποδιώξας τοὺς Κᾶρας, καὶ Φοίνικας, καὶ ἐγκαταστήσας ἐν αὐταῖς ἡγεμόνας τοὺς υἱοὺς του, οἵτινες καὶ τὰ ὀνόματα πολλῶν νήσων μετέβαλον, ὡς λ. χ. τὸ τῆς Φολεγάνδρου, οὕτω κληθείσης ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρξάντος υἱοῦ τοῦ Μίνως Φολεγάνδρου, τὸ τῆς Μήλου ἀπὸ τοῦ ἥρωος Μήλου, ἐνῶ πρότερον ἐκαλεῖτο διὰ τοῦ Φοινικικοῦ ὀνόματος Βίβλος, κ.τ.λ. Ὅτι δὲ καὶ ἐν Σίφνῳ ἐπεκράτησεν ἡ τοῦ Μίνως δυναστεία, ἀπόδειξιν τρανωτάτην ἔχομεν καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως καὶ τῆς κρήνης Μινώας, περὶ ὧν εἶπομεν ἀνωτέρω· ἐπὶ τοῦ Μίνως δὲ καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἀνεπτύχθη ἔτι μᾶλλον καὶ ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία, διότι, ὡς ὁ Θουκυδίδης λέγει « τότε καὶ οἱ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι » ἀνέστησαν (ἀπεδιώχθησαν) ὑπ' αὐτοῦ, ὅτε περ καὶ τὰς » πολλὰς αὐτῶν κατῴκιζεν».

Μετὰ τὸν Τρωϊκὸν δὲ πόλεμον, περὶ τὸ 4000 Π. Χ. ὅτε ἐγένετο μεγάλη τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος ἀναστατώσις, ἕνεκα τῆς καθόδου τῶν Ἑρακλειδῶν, οἱ Ἀθηναῖοι, Ἰωνες ὄντες, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποστείλωσι πολλαχοῦ ἀποικίας, διὰ τῶν ὁποίων κατέλαβον πρὸς ταῖς ἄλλοις καὶ ὅλας τὰς Κυκλάδας, πλὴν τῆς Μήλου καὶ Θήρας, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον ἐγκατασταθῆ Δωριεῖς· γνωστὸν δὲ ὅτι ὁ ἡγεμὼν τῆς εἰς Σίφνον ἀποικίας τῶν ἐξ Ἀθηνῶν Ἰόνων ὠνομάζετο ΑΛΚΗΝΩΡ, κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Γεωγράφου

Διονυσίου. Τὴν εἰς Σίφνον δὲ μετάβασιν τῶν Ἰώνων ἐπιμαρτυρεῖ καὶ ὁ Ἡρόδοτος λέγων (ἐν Βιβλ. 7) « Σίφριοι δὲ καὶ Σερίφιοι Ἰῶνες ἀπ' Ἀθηναίων »· καὶ Ἰσοκράτης ὁ ῥήτωρ (ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ), ὁ ὁποῖος ἐγκωμιάζων τοὺς Ἀθηναίους λέγει « Καὶ πρῶτον μὲν τὰς Κυκλάδας νήσους, »
 » περὶ ἃς ἐγένοντο πολλαὶ πραγματεῖαι κατὰ τὴν Μίνω
 » τοῦ Κρητὸς δυναστείαν, ταύτας τὸ τελευταῖον ὑπὸ Κα-
 » ρῶν κατεχομένης, ἐκβαλόντες ἐκείνους, οὐκ ἐξιδιώσασθαι
 » τῆς χώρας ἐτόλμησαν, ἀλλὰ τοὺς μάλιστα βίου τῶν
 » Ἑλλήνων δεομένους κατέφκισαν εἰς αὐτὰς (οἱ Ἀθη-
 » ναῖοι)· καὶ μετὰ ταῦτα πολλὰς πόλεις ἐφ' ἑκάτερα τῆς
 » Ἠπείρου καὶ μεγάλας ἔκτισαν ». (*)

(*) Μετὰ τὴν ἀποδίωξιν τῶν Κρητῶν ἐκ Σίφνου, ἢ καὶ τὴν ὑποδούλωσιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἰώνων, φαίνεται ὅτι ἡ Μίνω ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκπίπτουσα κατεστράφη, ἀντ' ἐκείνης δὲ νέαι πόλεις ὑποδομήθησαν, ἧτοι ἡ Ἀπολλωνία, ἴσως δὲ συγχρόνως καὶ ἡ περὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν Ἀρτεμίων, ἧτις ὁμοῦ παρ' οὐδενὸς τῶν ἀρχαίων μνημονεύεται· ἀλλ' ἡ ἕκτασις τῆς κωμοπόλεως ταύτης, ἧτις εἶναι νῦν ἡ μεγαλειτέρα καὶ πολυπληθέστερα τῶν τῆς Σίφνου, καὶ ἐν μέσῳ σχεδὸν κατασκήλων δένδρων καὶ κήπων, ὀφείλεται εἰς τὴν καλαισθησίαν καὶ εὐπορίαν τῶν νῦν κατοίκων· κτίσματα δὲ ὅλως νέας ἐποχῆς φαίνονται καὶ αἱ ἐπίλοιποι τῆς νήσου κωμοπόλεις Ἐξάμπελα, Καταβατή, καὶ Πετάλλιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΜΗΑΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ,
ΠΤΟΙ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 490 Π. Χ.

Ἡ Σίφνος, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς Ἑλλάδος πόλεις καὶ νῆσοι, ἀπετέλει κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἰδιαίτερον, οὕτως εἶπεν, κράτος, διότι τὸ αἶσθημα τῆς Ἐθνικῆς ἐνό- τητος ὑπὸ ἐν κυβερνητικὸν σύστημα βραδέως ἀνεπτύχθη παρὰ τοῖς Ἑλλησιν· εἶχεν ἐπομένως ἰδίους νόμους, καὶ ἴδιον τρόπον διοικήσεως· καὶ ἐπὶ τῆς δυναστείας μὲν τοῦ Μίνως διακείτο πιθανῶς ὑπὸ τῶν διαδόχων τούτου, μετὰ δὲ τὴν ἐν Σίφνῳ ἐγκατάστασιν τῶν Ἰώνων βεβαίως ὁ ἡγεμῶν αὐτῶν Ἀλκίνορ καὶ οἱ τούτου διάδοχοι θὰ ἐξήσκουν ἐπὶ τῶν Ἰώνων ἀποίκων εἰδός τι βασιλικῆς ἐξουσίας, ἕως ὅτου ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς βασιλείας ἐν Ἀθήναις, μετεβλήθησαν καὶ τὰ τῶν ἀποικίων πολιτεύματα, παραδεκτοῦ γενομένου καὶ παρ' αὐτῶν τοῦ δημοκρατικοῦ, κατὰ τὸ τῆς Μητροπόλεως παράδειγμα.

Ἄλλ' εἰ καὶ διοικητικῶς ἦσαν οὕτω κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων οἱ Ἕλληνες, εἶχον ὅμως καὶ φυλετικὸν τινα σύνδεσμον, διότι εἶχον συναίσθησιν τῆς κοινῆς καταγωγῆς, εἶχον τὴν αὐτὴν θρησκείαν, τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, κοινὰς ἑορτὰς καὶ κοινούς ἀγῶνας, κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ὁποίων μόνον εἰς τοὺς Ἕλληνας ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ παρευρίσκονται, καὶ λαμβάνωσιν μέρος ἐν αὐτοῖς.

Δυστυχῶς δὲ δὲν περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν οἱ τῶν Σι-

φνίων νόμοι, εἰ καὶ γίνεται μνεῖα περὶ τούτων· οὐδόλως δὲ παράδοξον νὰ ἔγραψε καὶ περὶ τῆς τῶν Σιφνίων πολιτείας ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις γνωστὸν, ὅτι ἔγραψε περὶ τῆς τῶν Δηλίων, Κυθνίων, Μηλίων καὶ ἄλλων νησιωτῶν.

Οἱ ἐν Σίφνῳ δὲ ἐγκατασταθέντες Ἴωνες, εἴτε αὐτοὶ πρῶτοι ἀρχίσαντες τὰς μεταλλευτικὰς ἐργασίας, ἢ, ὅπερ καὶ πιθανώτερον, παρὰ τῶν πρὸ αὐτῶν παραλαβόντες ταύτας, σπουδαίως ἠσχολήθησαν εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου· οὐδόλως δὲ παράδοξον ἢ ἐργασία αὕτη νὰ ἐγίνετο ὑπὸ ὅλων ἢ μέρους τῶν προτέρων τῆς Σίφνου κατοίκων, οἵτινες, εἴτε ἀναγνωρίσαντες τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἴώνων, ἢ νικηθέντες καὶ ὑποταχθέντες ὑπ' αὐτῶν, κατὰ τὸ τότε ἰσχύον δίκαιον τοῦ πολέμου, ὑπέκυψαν εἰς δουλείαν· τοῦτο τολάχιστον δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἡροδότου, ὅτι οἱ Σίφνιοι διενέμοντο τὰς προσόδους τῶν μεταλλείων κατ' ἔτος, ἄλλως δυσεξήγητος ἢ ἐξ ἴσου διανομή.

Πλουτήσαντες δὲ οἱ Σίφνιοι ὑπὲρ πάντας τοὺς Νησιώτας κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, δὲν ἠρέεσθησαν εἰς μόνην τὴν ἰδιωτικὴν ἀπόλαυσιν τοῦ πλούτου, ἀλλὰ μέγα μέρος αὐτοῦ ἐδαπάνησαν καὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν δημοσίων ἰδρυμάτων καὶ ναῶν, πρὸς καλλωπισμὸν τῆς πόλεως αὐτῶν· διὰ λευκῶν δὲ Παρίων μαρμάρων ἠκοδόμησαν οὐ μόνον τὸ ΠΥΤΑΝΕΙΟΝ τῆς πόλεως, ἤτοι τὸ δημοσίον οἰκοδόμημα, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐγίνοντο αἱ συνεδριάσεις τῶν ἀρχόντων, ἐφυλάττοντο τὰ ἀγάλματα τῶν πολιούχων θεῶν, καὶ διετηρεῖτο ἄσβεστον τὸ ἐκ τῆς μητροπόλεως πῦρ, ἀλλὰ καὶ τὴν ΑΓΟΡΑΝ, ἤτοι τὸν τόπον τῆς συνελεύσεως τοῦ δήμου, τῆς ὁποίας ὁ περιβόλος καὶ αἱ περὶ αὐτὴν στοαὶ ἦσαν ἐπίσης ἐκ μαρμαρίου.

Τὴν εὐτυχεῖαν ὁμοίως ταύτην τῶν Σιφνίων διατάραξε, κατὰ κακὴν μοῖραν, ἢ τῶν Σαμίων ἐπίθεσις περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 6 Π. Χ. αἰῶνος· τὸ ὅλως δὲ ἀπρόοπτον τοῦτο γεγονός ἐπήνεγκεν ἐκτὸς τῶν ἄλλων κακῶν καὶ μεγάλως χρηματι-

κὰς ζημίας, καὶ οὐδέποτε πλέον ἠδυνήθησαν οἱ Σίφριοι νὰ ἀναλάβωσι τὴν προτέραν εὐκλειαν· τὴν ἀφορμὴν δὲ καὶ τὰ προκαλέσαντα τὸ συμβάν τοῦτο αἴτια ἀφηγοῦμεθα ἤδη λεπτομερῶς, ὡς περιγράφονται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου.

Περὶ τὸ 536 Π. Χ. κατέλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς Σάμου διὰ τῆς βίας καὶ τῆς πονηρίας ὁ τύραννος Πολυκράτης, ὁ ὁποῖος καὶ πολλὰς ἄλλας παρακειμένας νήσους καὶ πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας κατέκτησε, κατασκευάσας ἐπὶ τούτῳ στόλον ἐξ ἑκατὸν πεντηκοντόρων, καὶ συντηρῶν στρατὸν ἐκ χιλίων μισθοφόρων τοξοτῶν· συνῆψε δὲ οὗτος καὶ σχέσεις φιλικὰς μετὰ τοῦ τότε βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Ἀράσιδος, ὅστις βλέπων τὰς μεγάλας ἐκεῖνας εὐτυχίας τοῦ Πολυκράτους, ἔγραψε πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴν, τὴν ὁποίαν παραθέτομεν καὶ ἡμεῖς ὧδε· «*Δίαν εὐχάριστον μὲν εἶναι τὰ μαρθάρη τις, ὅτι ὁ φίλος του εὐτυχεῖ, ἀλλ' εἰς ἐμὲ αἱ μεγάλαι εὐτυχίαι σου δὲν ἀρέσκουν, ἐπειδὴ γινώσκω, ὅτι τὸ θεῖον εἶναι φοβερόν· ἐπιθυμῶ δὲ, ὅπως καὶ ἐγὼ καὶ οἱ φίλοι μου ἄλλοτε μὲν τὰ εὐτυχεῶσιν, ἄλλοτε δὲ τὰ δυστυχεῶσιν, διότι οὐδένα γινώσκω, ἐξ ὅσων ἤκουσα, ὁ ὁποῖος μέχρι τέλους δὲν κατεστράφη καθ' ὀλοκληρίαν, ἐνῶ καθ' ὅλα ἦτο εὐτυχῆς· σὺ λοιπὸν πειθόμενος εἰς ἐμὲ πρᾶξον εἰς τὰς εὐτυχίας σου ταῦτα· φροντίσας τὰ εὖρος, ὅτι ἐκ τῶν πραγμάτων σου θεωρεῖς μεγαλειτέρας ἄξιας, καὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ὁποίου θὰ λυπηθῆς περισσότερον, ρίψον αὐτὸ οὗτος, ὥστε τὰ μὴ ἦναι δυνατὸν τὰ εὐρεθῆναι πλέον· ἐὰν δὲ καὶ μετὰ τοῦτο αἱ εὐτυχίαι δὲν σοὶ ἔρχονται ἐναλλάξ μὲ τὰς δυστυχίας, διὰ τοῦ τρόπου τούτου θεράπευε τὸ πρᾶγμα».*

Ὁ Πολυκράτης εὐρὼν ὀρθὴν τὴν συμβουλὴν τοῦ φίλου ἀπεφάσισε νὰ ρίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν χρυσοδέτον σφραγίδα του, ἣτις ἦτο ἐκ λίθου σμαράγδου, ἔργον δὲ περιφήμου τινος τεχνίτου· ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐξῆλθεν εἰς τὸ πέλαγος, ἐπιβάς ἐντὸς πεντηκοντόρου, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ὄλων τῶν συμπλωτῆρων ἔριψε τὸ δακτυλίδιον του ἐκεῖνο

εἰς τὴν θάλασσαν· ὅλλα, κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν, τὸ δακτυλίδιον εὗρέθη μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐντὸς τῆς κοιλίας μεγάλου τινὸς ὄψαριου, τὸ ὅποιον, ὡς ἐξαιρετόν τι πρᾶγμα, προσέφερε δῶρον εἰς τὸν τύραννον ὁ συλλαβὼν αὐτὸ ἀλιεύς.

Ὁ Πολυκράτης μετὰ τὴν εὔρεσιν αὐτοῦ, διὰ τὸ ὅποιον οὐ μικρὰν εἶχε δοκιμάσει λύπην, ἐμήνυσε πάντα τὰ γενόμενα εἰς τὸν ἐν Αἰγύπτῳ βασιλέα καὶ φίλον τοῦ Ἄμασιν, ὅστις ἀμέσως ἐνόησας, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ὅτι εἶναι ἀδύνατον εἰς ἄνθρωπον νὰ μετατρέψῃ τὸ πεπρωμένον, καὶ ὅτι τὸ τέλος τοῦ Πολυκράτους ἐξ ἄπαντος θὰ ἦναι ὀλέθριον, ἀφοῦ εὕρισκε καὶ ὅσα θέλει νὰ χάσῃ, πέμψας κήρυκας εἰς Σάμον διέλυσε τὰς μετὰ τοῦ Πολυκράτους σχέσεις του, ὅπως μὴ λυπηθῆ πολὺ, ὡς διὰ φίλον του, ἐὰν φοβερά τις καὶ μεγάλη δυστυχία κατελάβανεν αὐτόν· πράγματι δὲ ἐπῆλθεν ἡ θεία δίκη, τὸ δὲ τέλος τοῦ Πολυκράτους ὑπῆρξεν ὀλέθριον καὶ ὀδυνηρὸν, ὡς προεμάντευσεν ὁ Ἄμασις, διότι μετ' οὐ πολὺ συλληφθεὶς διὰ πανουργίας ὑπὸ τοῦ Σατράπου τῶν Σάρδεων ἐφονεύθη, καὶ τὸ σῶμά του ἐκρεμάσθη ἐπὶ σταυροῦ.

Πρὸ τοῦ θανάτου του ὅμως ὁ Πολυκράτης, ἵνα μὲνη, κατὰ τὴν ἰδέαν του, ἀσφαλῆς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, διὰ μέσων οὐχὶ ἐντίμων ἀπεμάκρυνε τῆς Σάμου πάντας τοὺς ἀντιπολιτευομένους αὐτόν, οἵτινες ἐπιχειροῦσαντες νὰ καθαιρέσωσι διὰ τῆς βίας τὴν ἀρχὴν ἐκείνου ἀπέτυχον, εἰ καὶ πρὸς τοῦτο εἶχον ἐπικαλεσθῆ τὴν συνδρομὴν τῶν Λακκαϊδεμονίων καὶ Κορινθίων, οἵτινες ὅμως μετὰ τεσσαρακονθήμερον διαμονὴν ἐν Σάμῳ ἄνευ ἀποτελέσματος τινος ἐπέστρεψαν εἰς τὰς πατρίδας των, κατὰ τινὰς μάλιστα δωροδοκηθέντες διὰ μολυβδίνων κεχρυσωμένων νομισμάτων, ἅτινα πρὸς τοῦτο εἶχε κόψει ὁ Πολυκράτης.

Οἱ φυγάδες λοιπὸν Σάμιοι, ἅμα εἶδον, ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἐγκαταλείπουσιν, ἀπέπλευσαν καὶ αὐτοὶ εἰς Σίφνον, διότι εἶχον ἀνάγκην χρημάτων, τὰ δὲ πράγματα

τῶν Σιφνίων, λέγει ὁ Ἡρόδοτος, ἤκμαζον τότε, καὶ αὐτοὶ ἦσαν οἱ πλουσιώτατοι ὅλων τῶν νησιωτῶν διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ αὐτῶν ὑπάρχοντα *Χρυσωρυχεῖα καὶ Ἀργυρωρυχεῖα*, ὄντα τοιαῦτα, ὥστε ἀπὸ τὸ δέκατον μόνον τῶν χρημάτων κατεσκεύαζαν εἰς Δελφοὺς, ὅπου ἦτο τὸ περίφημον μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, *θησαυρὸν*, ὅμοιον πρὸς τοὺς τῶν πλουσιωτάτων τῆς Ἑλλάδος πόλεων, τὴν δὲ ἐπίλοιπον πρόσοδον διενέμοντο μεταξύ των κατ' ἔτος οἱ τῆς νήσου κάτοικοι.

Ὅτε δὲ οἱ Σίφνιοι, λέγει ὁ Ἡρόδοτος, ὠχοδόμουσι τὸν θησαυρὸν ἐν Δελφοῖς, ἠρώτησαν τὸ Μαντεῖον, ἐὰν τὰ παρόντα εἰς αὐτοὺς τότε ἀγαθὰ ἤθελον διαμείνει ἐπὶ πολὺν καιρὸν· ἡ δὲ Πυθία ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὸν ἀκόλουθον χρησμὸν εἰς στίχους ἑξαμέτρους.

*« Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ Πρυτανεῖα λευκὰ γένηται
Λευκόφρους τ' ἀγορῆ, τότε δὴ δεῖ φράδμορος ἀνδρὸς
Φράσσαισθαι ξύλιόν τε λόχον, κήρυκά τ' ἐρυθρόν ».*

ἦτοι· « Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ τὸ Πρυτανεῖον γένηται λευκὸν ὡς καὶ ὁ περὶ τὴν ἀγορὰν περίβολος, τότε τῷ ὄντι χρειάζονται ἀνθρώπος συνετὸς, ἵνα προφυλαχθῶσιν (οἱ Σίφνιοι) ἀπὸ τὸν ξύλινον λόχον καὶ τὸν ἐρυθρὸν κήρυκα » (*) τῶν Σιφνίων δὲ ἡ ἀγορὰ τότε καὶ τὸ Πρυτανεῖον ἦσαν κατεσκευασμένα ἐκ λευκοῦ Πυρίου μαρμάρου.

Τούτου τοῦ χρησμοῦ τὴν ἔννοιαν, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐννοήσωσιν οἱ Σίφνιοι οὔτε τότε ἀμέσως, οὔτε ἀφοῦ ἤλθον οἱ Σάμιοι οὗτοι φυγάδες, οἵτινες, ἅμα

(*) Οἱ παρὰ τῶν μαντείων διδόμενοι χρησμοί, διὰ τῶν ὀπείων οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐπίστευον, ὅτι ἐγίνοντο αἱ ἀποκαλύψεις τῶν μελλόντων εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἦσαν συνήθως *λοξοί*, ἦτοι σκοτεινοὶ καὶ ἀσαφεῖς, διὸ καὶ Λοξίας ἐπεκαλεῖτο ὁ Ἀπόλλων, ἢ διαφοροῦμενοι, ὅποιοι εἶναι ὁ γνωστὸς ἐκεῖνος « *Ἡ ξ ε ι ε ἀ φ ἡ ξ ε ι ε ο ὕ θ ν ἡ ξ ε ι ε ἐ ν π ο λ ἔ μ ψ* » οὔτινος ἢ διάφορος ἔννοια ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διαφοροῦ στίξεως.

προσωρμίσθησαν εἰς τὴν Σίφνον, ἔπεμψαν ἕν πλοῖον μετὰ πρέσβων εἰς τὴν πόλιν τῶν Σιφνίων· τὸ πάλαι δὲ ὄλα τὰ πλοῖα ἦσαν κεχρωματισμένα διὰ μίλτου (ὄρυκτῆς τινος κοκκίνης βαφῆς); καὶ τοῦτο ἠνύθει ἡ Πυθία, λέγουσα εἰς τοὺς Σιφνίους νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τὸν ξύλινον λόχον, ἦτοι τὰ πλοῖα, καὶ τὸν ἐρυθρὸν κήρυκα, ἦτοι τὸ κομίζον τοὺς πρέσβεις ἐρυθροβαφῆς πλοῖον· ἐκεῖνοι δὲ προσελθόντες παρεκάλουν τοὺς Σιφνίους νὰ τοῖς δανείσωσι δέκα τάλαντα, ἦτοι 60,000 δραχμᾶς· ἐπειδὴ δὲ οἱ Σίφνιοι δὲν ἔστεργον νὰ δανείσωσιν εἰς αὐτοὺς, (παρὰ τῶν ὁποίων οὐδὲν ἤλπιζον βεβαίως νὰ λάβωσι πλέον), ἀμέσως οἱ Σάμιοι ἐτρέπησαν εἰς τὴν λεηλασίαν τῶν ἀγρῶν αὐτῶν· μχθόντες δὲ τοῦτο οἱ Σίφνιοι ἔσπευσαν ἀμέσως πρὸς βοήθειαν τῆς χώρας των, καὶ συμπλακέντες ἐνίκηθησαν, πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Σιφνίων ἀπεκλείσθησαν τοῦ ἄσπεος ὑπὸ τῶν Σαμίων, οἵτινες τοὺς ὑπεχρέωσαν τότε νὰ πληρώσουν λύτρα τάλαντα 400, ἦτοι δραχμᾶς 600 χιλιάδας, αἵτινες ἀναλογοῦσι πρὸς σημερινὰς 4,800,000.

Ἄφοῦ δὲ οἱ Σάμιοι ἤρπασαν τὰ χρήματα ταῦτα, ἀνεχώρησαν, καὶ μέρος ἐξ αὐτῶν δώσαντες ἠγόρασαν παρὰ τῶν Ἑρμιονέων τὴν νῆσον Ἰδραν, ἀκατοίκητον τότε οὔσαν, τὴν ὁποίαν ἐνουποθήκευσαν εἰς τοὺς Τροϊζηνίους, καὶ μεταβάντες εἰς Κρήτην ἔκτισαν τὴν Κυδωνίαν· ἀλλὰ μετὰ πενταετίαν ἐτιμωρήθησαν καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῆς θείας δίκης ὅσα πρὸς τοὺς Σιφνίους ἔπραξαν κακὰ, καταστραφέντες ὑπὸ τῶν Αἰγινητῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΑΠΟ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ
ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΙΡΩΝΕΙΑ ΗΤΤΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ·
ΗΤΟΙ ΑΠΟ ΤΟΥ 490—338 Π. Χ.

Οἱ Σίφνιοι μετὰ τὸ ἀνωτέρω ἀτύχημα ἔχασαν μὲν τὰ πλοῦτῃ αὐτῶν, δὲν ἐταπεινώθησαν ὅμως, ὡς φαίνεται, καὶ κατὰ τὰ φρονήματα ὥστε, ὅτε μετὰ τριακονταετίαν περὶ τοῦ βασιλεῦς τῆς Περσίας Δαρεῖος συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα, πρὸ τῆς ἐνάρξεως δὲ τῶν ἐχθροπραξιῶν ἀπέστειλε κήρυκας, ὅπως ζητήσωσιν ἀπὸ τὰς διαφόρους πόλεις καὶ νήσους τὰ τῆς ὑποταγῆς σημεῖα, Γῆν καὶ Ἰθάκην, οἱ Σίφνιοι δὲν ἔδωσαν τοιαῦτα, ὡς ἔπραξαν πάντες σχεδὸν οἱ νησιῶται ἐκ φόβου βεβαίως. Ἐνῶ δὲ δὲ Ἡρόδοτος, ἀναφέρων τὰ περὶ τῆς ὑποταγῆς τῶν νησιωτῶν, ἐξαιρεῖ μόνον τοὺς Σιφνίους, Μηλίους καὶ Σεριφίους, ἐσχάτως δὲ τῶν Κυκλαδικῶν συγγραφεὺς διὰ σοφισμάτων ζητεῖ νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν τιμὴν ταύτην ἀπ' αὐτῶν, δι' ἀγνώστους ἡμῖν λόγους, καὶ ἀντιφάσεις ἀποδίδων εἰς τὸν πατέρα τῆς Ἱστορίας, παρηγορεῖται ἐπὶ τέλους βεβαίως, ὅτι δὲν ἔδωκαν, διότι δὲν ἐζητήθησαν παρ' αὐτῶν τὰ τῆς ὑποταγῆς σημεῖα ὅτι ὅμως τὸ πρᾶγμα δὲν φαίνεται ἔχον οὕτω, γίνεται κατάδηλον, κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν, ἐξ αὐτῆς τῆς διηγήσεως τοῦ Ἡροδότου, ὅστις δυσανασχετῶν, οὕτως εἰπεῖν, διότι ὑπετάγησαν εἰς τὸν Πέρσην πολλαὶ πόλεις καὶ νησοὶ, καὶ ἀπαριθμῶν τοὺς ἀναλαβόντας τὸν ἀγῶνα, ἐπιφέρει μετὰ τινος ὑποδεικνυομένης χαρᾶς, « Καὶ Σεριφίους δὲ καὶ Σί-

φριοι και Μήλιοι ἐστρατεύοντο· οὔτοι γὰρ οὐκ ἔδωσαν μῆτροι νησιωτέων τῷ βαράρῳ Γῆν τε και "Υδωρ"· ἡ ἀπόφασις βεβαίως αὐτῆ τῶν μὴ δόντων τὰ τῆς ὑποταγῆς σημεῖα νησιωτῶν ἦτο λίαν τολμηρὰ, και οἰκτρὰ θὰ ἦτο ἴσως ἡ τύχη αὐτῶν ἐν ἀποτυχίᾳ· εὐτυχῶς ὁμως τολμημάτων εἶναι πλήρης και ἡ παλαιὰ και ἡ νεωτέρα τῶν Ἑλλήνων Ἱστορία. Ἐκ στόματος δὲ Ἑλληνοσ, τοῦ ῥήτορος Δημοσθένους, ἐξῆλθεν ἡ ἐπομένη παρήγορος διὰ τοὺς παρ' ἀξίαν ἀτυχοῦντας συμβουλή, ὅτι «*Δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἀπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, φέρειν δ' ὅτι ἂν Θεὸς διδῶ, γενναίως*».

Δὲν πρέπει δὲ ποσῶς, νομίζω, νὰ ἀμφιβάλωμεν, ὅτι δὲν ἔμειναν ὅλως ἡσυχοὶ και οἱ προεξάρχοντες τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ διὰ διαφόρων μέσων ἐζήτησαν νὰ διεγείρωσι τὸ ἐθνικὸν φρόνημα· ἂν δὲ δὲν ἐπέτυχον καθ' ὄλοκληρίαν, κατῶρθωσαν ὁμως τοῦτο ἐν μέρει· ὁπόσον δὲ σπουδαία ἐθεωρήθη ἡ ἄρνησις τῆς ὑποταγῆς και τῶν ὀλίγων τούτων νησιωτῶν, ἀπόδειξιν ἔχομεν τὴν διαγωγὴν τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἀμέσως μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι νίκην ἠθέλησαν νὰ τιμωρήσωσι τοὺς μηδίσαντες νησιώτας, και πρῶτους τοὺς Παρίους, οἵτινες και μίαν τριήρη ἔδωκαν εἰς τοὺς βαρβάρους.

Ὅτε δὲ μετὰ δεκαετίαν, ἦτοι κατὰ τὸ ἔτος 480 Π. Χ. ἐπὶ τοῦ Β'. Μηδικοῦ πολέμου ἤλθε κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὁ τοῦ Δαρείου υἱὸς Ξέρξης, ὀδηγῶν τὴν ἀπειροπληθῆ πεζικὴν και ναυτικὴν δύναμιν, οἱ Σίφνιοι, κατὰ τὴν ὁμολογίαν και πάλιν τοῦ Ἡροδότου, ἀπέστειλαν εἰς Σαλαμίνα, ὅπου ἦτο συνηθροισμένος και ὁ λοιπὸς τῆς Ἑλλάδος στόλος, μίαν πεντηκόντορον, ἦτοι πλοῖον ἔχον πεντήκοντα κώπας· ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον, ἐκτὸς τῶν κωπηλατῶν, και οἱ πρὸς μάχην ἀπαιτούμενοι ἄνδρες· ἐκεῖ δὲ μετέβησαν και τέσσαρες τριήρεις τῶν Ναξίων, ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἐντολὴν τῆς πόλεως, ἀλλὰ διότι οὕτως ἀπεφάσισε νὰ πράξῃ ὁ τριήραρχος Δημοκρίτος, κατὰ τὸν αὐτὸν ἱστορικὸν, λέγοντα· «*Νάξιοι δὲ παρέιχοντο τέσσαρας (τριήρεις), ἀποπεμφθέν-*

τες μὲν εἰς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιτηῶν, κατὰ περὶ ὁμοιορησιῶται· ἄλλογῆσαρτες δὲ τῶν ἐντολέων ἀπικατοῦς τοὺς Ἑλλήνας, Δημοκρίτου σπεύσαρτος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, καὶ τότε τριηραρχέορτος»· μίαν δὲ πεντηκόντορον ἀπέστειλαν καὶ οἱ Σερῖφιοι, οἱ δὲ Μήλιοι δύο· πεντηκόντορον δὲ ἀπέστειλαν καὶ οἱ Κύθνιοι εἰς τοὺς Ἑλληνας, εἰ καὶ εἶχον δώσει τὰ τῆς ὑποταγῆς σημεῖα· οἱ δὲ Πάριοι κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον μείναντες ὀπισθεν τῆς Κύθνου περιέμενον νὰ ἴδωσι τὸ ἀποθησόμενον τοῦ πολέμου, καὶ ἐνωθῶσι μετὰ τῶν νικητῶν· ἐκ δὲ τῶν τῆς Τήνου Τριήρων, αἵτινες εἶχον ἀποσταλῆ πρὸς τοὺς Πέρσας, ὡς καὶ αἱ τῆς Ἄνδρου, μία μόνη, τῆς ὁποίας ἦτο τριηραρχος ὁ Παναίτιος, αὐτομολήσασα κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ναυμαχίας, ἠνώθη μετὰ τοῦ Ἑλλην. στόλου. Ἴνα δὲ ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὁπόσον κρίσιμος ὑπῆρξε διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ περίστασις ἐκείνη, καὶ πόσον ἐπομένως σπουδαία καὶ ἡ ἐλαχίστη συνδρομὴ, ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρωμεν, ὅτι οἱ Ἕλληνες τότε καὶ παρὰ τῶν μᾶλλον μεμακρυσμένων Ἑλλ. νήσων, ἦτοι τῆς Σικελίας, τῆς Κερκύρας, καὶ τῆς Κρήτης ἐζήτησαν συνδρομὴν, ἀλλὰ δυστυχῶς ὑποσχέσεις μόνον, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἔλαβον.

Ὅτε δὲ μετὰ τὰς ἐνδόξους ἐκεῖνας νίκας ἠθέλησαν οἱ Ἕλληνες νὰ ἰδρῶσιν καὶ μνημεῖα, ὅπως δι' αὐτῶν ἀποθανάτισωσι τὰ ὀνόματα τῶν κατὰ τῶν Βαρβάρων ἀγωνισθέντων, καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἀφιέρωσαν μέρος τῶν λαφύρων εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα, εἰς τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ Δία, καὶ τὸν ἐν τῷ Ἴσθμῷ Ποσειδῶνα, ἐνέγραψαν ἐπ' αὐτῶν καὶ τοὺς Σιφνίους· ἦσαν δὲ τὰ μνημεῖα ταῦτα δεκάπηχυς μὲν Χαλκοῦς Ζεὺς εἰς τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ ναὸν, ἐπτάπηχυς δὲ χαλκοῦς Ποσειδῶν εἰς τὸν ἐν τῷ Ἴσθμῷ ναὸν τοῦ θεοῦ τούτου· τῆς θαλάσσης, καὶ χρυσοῦς τρίπους ἐπὶ χαλκοῦ τρικεφάλου ὄφρα εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος· καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ τρίποδος εἶχεν ἐγγραφῆ τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα, ἔργον τοῦ ἐκ Κέας ποιητοῦ Σιμωνίδου.

«Ἑλλάδος ἐδρυχάρου σωτῆρες τὸν δ' ἀνέθηκαρ
δουλοσύνης στυγερῆς βυσάμενοι πόλιας».

Ἐπὶ δὲ τῶν σπειρῶν τοῦ ὄφους τὰ ὄνοματα πάντων, ὅσοι συνετέλεσαν εἰς τὴν κατατρόπωσιν τῶν βαρβάρων· καὶ πρῶτος μὲν εἶναι γεγραμμένοι οἱ Λακεδαιμόνιοι, εἶτα οἱ Ἀθηναῖοι, Κορίνθιοι κ.τ.λ. πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ οἱ ΣΙΦΝΙΟΙ· περὶ τοῦ ἀναθήματος δὲ τούτου, ὅπερ ὑπέστη πολλὰς περιπετείας, δὲν ἐθωρήσαμεν ὅλως ἄκαιρον νὰ εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς ὀλίγα τινα.

Ὅτε ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ἔκτισε τὴν Κων]πολιν κατὰ τὸ 325 Μ. Χ., μετέφερον ἐκεῖ ἐκ Δελφῶν καὶ τὸ μνημεῖον τοῦτο, κεκολωθωμένιον ὅμως, διότι ὁ χρυσοῦς τρίπους πρὸ πολλοῦ εἶχε κλαπῆ, καὶ ἔστησεν αὐτὸ ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἴπποδρομίου· ὅτε δὲ Μωάμεθ ὁ Β'. εἰσήλασε νικητὴς εἰς αὐτήν, ἔκοψε διὰ τῆς σπάθης του τὴν μίαν τῶν τριῶν κεφαλῶν τοῦ ὄφους· κατὰ τὸ ἔτος δὲ 1700 διὰ νυκτὸς ἀφῆρέθησαν καὶ αἱ δύο ἕτεραι· ἔμνευ δὲ ἔτιοτε ἡ στήλη ἐκείνη κεχωσμένη κατὰ μέγιστον μέρος μέχρι τοῦ 1856, ὅτε δι' ἀνασκαφῆς φιλαρχαίων Ἀγγλων ἀξιωματικῶν ἀνεφάνη ὁλόκληρος, ἔχουσα ὕψος περὶ τοὺς 15 πόδας· τὰ δὲ ἐπὶ τῆς στήλης ἐκείνης ὀνόματα, δυσδιάγνωστα καταστάντα διὰ τὰς πολλὰς ἐπ' αὐτῆς ἐντομὰς διὰ ξιφῶν, ἐδημοσίευσεν ἡ ἀρχαιολ. Ἐφημερὶς κατὰ τὸ ἔτος 1868 ἐξ ἀντιγράφου τοῦ νῦν διευθυντοῦ τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγ. Σχολῆς κ. Ξανθοπούλου, καὶ τοῦ Συμπολίτου ἡμῶν κ. Πανωρίου.

Μετὰ τοὺς Μηδικοὺς δὲ πολέμους, ὅτε ἡ ἡγεμονία τῆς Ἑλλάδος ἐδιχάσθη μεταξὺ τῶν δύο μεγαλειτέρων τῆς Ἑλλάδος πόλεων, ἤτοι τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σπάρτης, οἱ Σίφνιοι ἐτάχθησαν ὑπὸ τὴν τῶν συγγενῶν Ἀθηναίων, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ νησιῶται, πλὴν τῶν Μηλίων καὶ Θηρακίων· συνεισέφερον δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ Δικαίου Ἀριστείδου ταχθέντα φόρον εἰς τὸ ἐν Δήλῳ κοινὸν ταμεῖον, τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς μὲν διηθύνετο ὑπὸ συνεδρίου ὄλων τῶν συμμάχων πόλεων,

νεώσι περι ὑποθέσεώς τινος, ἐγὼ δὲ σχεδὸν ὁμολογῶ χάριτας εἰς τούτους, διότι μὲ περιέπλεξαν εἰς ταύτην τὴν δίκην· διότι, ἐὰν μὲν ἡ ὑπόθεσις ἔμενεν ἀδίκαστος, δὲν θὰ ἐγνωρίζετε, ὁποῖός τις δειχθεῖς πρὸς τὸν ἀποθανόντα εἶμαι κληρονόμος ἐκείνου· ἀφοῦ δὲ μάθητε ὅλα τὰ πραχθέντα, θὰ γνωρίσητε, ὅτι δικαίως ἠδυνάμην νὰ κριθῶ ἄξιος καὶ μεγαλειτέρας δωρεᾶς ἢ τόσης. Ἐπρεπε δὲ καὶ ἡ φιλονεικοῦσα ἡδὴ δικαστικῶς περὶ τῆς περιουσίας νὰ μὴ προσπαθῇ νὰ λάβῃ παρ' ὑμῶν τὴν περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ἀφῆκεν ὁ Θρασύλοχος, ἀλλὰ νὰ ἀπαιτῇ νὰ θεωρηθῇ ἄξια αὐτῆς, ἐπειδὴ ἐδείχθη πρὸς ἐκείνον καλή· ἀλλὰ τώρα τόσον μακρὰν εἶναι τοῦ νὰ μετανοῇ δι' ὅσα κακὰ ἔπραξεν εἰς ἐκείνον, ἐνόσω ἔζη, ὥστε καὶ ἀφοῦ ἀπέθανε προσασθεὶ καὶ τὴν διαθήκην νὰ ἀκυρώσῃ, καὶ τὴν οἰκίαν του νὰ ἐρημώσῃ. Θαυμάζω δὲ καὶ τοὺς συνεργοῦντας ὑπὲρ αὐτῆς, διότι νομίζουσιν, ὅτι διὰ τοῦτο ὁ δικαστικὸς ἀγὼν εἶναι καλὸς, ἐπειδὴ, καὶ ἐὰν δὲν ἤθελον κατορθῶσαι τίποτε, οὐδὲν μέλλουν νὰ πληρώσωσιν· ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι καὶ τοῦτο εἶναι μεγάλη ζημία, ἐὰν δηλ. ἀποδειχθέντες, ὅτι ἀδίκως φιλονεικοῦσι περὶ τῆς κληρονομίας, φανῶσιν ἔπειτα εἰς σᾶς, ὅτι εἶναι χειρότεροι (παρ' ὅσον νομίζονται) τὴν μὲν κακίαν λοιπὸν τούτων θέλεται γνωρίσει ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἔργα, ἀφοῦ μέχρι τέλους ἀκούσητε τὰ πραχθέντα· θέλω δὲ κάμει ἀρχὴν τῆς διηγήσεως ἀπὸ τὸ μέρος ἐκείνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον νομίζω, ὅτι ὑμεῖς δύνασθε τὸ ταχύτερον νὰ ἐνοήσητε, περὶ τίνων φιλονεικοῦμεν.

Β'. Ὁ Θράσυλλος λοιπὸν ὁ πατὴρ τοῦ ἀφήσαντός με διὰ διαθήκης κληρονόμον του, παρὰ τῶν προγόνων του μὲν οὐδεμίαν περιουσίαν παρέλαβε, γενόμενος δὲ φίλος τοῦ μάντεως Πολεμαινέτου, τόσῃν οἰκειότητι ἔλαβε πρὸς αὐτὸν, ὥστε ἐκεῖνος ἀποθνήσκων καὶ τὸ περὶ τῆς μαντικῆς βιβλία ἀφῆκεν εἰς αὐτὸν, καὶ μέρος τι τῆς νῦν ὑπαρχούσης περιουσίας τοῦ ἔδωκε. Λαβὼν δὲ ὁ Θράσυλλος ταῦτα τὰ μέσα μετῆρχετο ταύτην τὴν τέχνην· περιπλανηθεὶς δὲ καὶ δια-

τρίψας εἰς πολλὰς πόλεις, καὶ μετ' ἄλλων γυναικῶν συνῆλθε, τῶν ὁποίων τινὲς καὶ τέκνα ἐγέννησαν, τὰ ὅποια ἐκεῖνος οὐδέποτε ἀνεγνώρισεν ὡς γνήσια, καὶ πρὸς τούτοις καὶ τὴν μητέρα ταύτης (δηλ. τῆς ἀντιδίκου) ἔλαβε κατὰ τοὺς χρόνους τούτους. Ἀφοῦ δὲ καὶ πολλὴν περιουσίαν ἀπέκτησε, καὶ τὴν πατρίδα του ἐπεθύμησε, καὶ ἐκείνην καὶ τὰς λοιπὰς ἐγκατέλειπεν· ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Σίφνον ἐνυμφεύθη τὴν ἀδελφὴν τοῦ πατρὸς μου, κατὰ τὸν πλοῦτον μὲν ὢν αὐτὸς πρῶτος τῶν πολιτῶν, κατὰ τὸ γένος δὲ καὶ τὰ ἄλλα ἀξιώματα ἠγνωρίζων καλῶς, ὅτι ὑπερείχεν ἡ οἰκογένεια ἡμῶν. Τόσον δὲ πολὺ ἠγάπησε τὴν φιλίαν τοῦ πατρὸς μου, ὥστε, ἀφοῦ ἐκείνη ἀπέθανεν ἄτεκνος, πάλιν ἐνυμφεύθη τὴν ἀνεψίαν τοῦ πατρὸς μου, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ διαλύσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς οἰκειότητα· ὀλίγον δὲ καιρὸν συνοικήσας μετ' αὐτῆς, ἔλαβε τὴν αὐτὴν τύχην, τὴν ὁποίαν καὶ μετὰ τῆς προηγουμένης συζύγου. Μετὰ ταύτην δὲ ἐνυμφεύθη γυναῖκα ἐκ Σεριφου παρ' ἀνθρώπων πολὺ μεγαλειτέρας ἀξίας, παρ' ὅσον ἤρμοζεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Σεριφίων, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγεννήθη ὁ Σώπολις, καὶ ὁ Θρασύλλοχος, καὶ μία θυγάτηρ, ἡ νῦν σύζυγός μου. Ὁ Θρασύλλοχος λοιπὸν τούτους μόνους γνησίους παῖδας ἀφήσας, καὶ καταστήσας κληρονόμους τῆς περιουσίας του, ἀπέθανε.

Γ'. Ἐγὼ δὲ καὶ ὁ Θρασύλλοχος παραλαβόντες ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἡμῶν τόσην φιλίαν, ὅσην πρὸ ὀλίγου διηγῆθη, ἔτι μάλλον ἀνεπτύξαμεν αὐτὴν· διότι, ἐνόσω μὲν ἡμεῖς εἰς παιδικὴν ἡλικίαν, περισσότερον ἐφροντίζομεν ὁ εἰς διὰ τὸν ἄλλον, παρὰ διὰ τοὺς ἀδελφούς, καὶ οὔτε θυσίαν, οὔτε θεωρίαν, οὔτε κάμμυϊαν ἄλλην ἐορτὴν ἐωρτάσαμεν χωριστὰ ὁ εἰς τοῦ ἄλλου· ἀφοῦ δὲ ἐγεῖναμεν ἄνδρες, οὐδέποτε ἔπραξέ τι ὁ εἰς ἐναντίον τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ καὶ τὴν περιουσίαν μας εἶχομεν κοινὴν, καὶ ὡς πρὸς τὰ πολιτικὰ φρονήματα εἴμεθα σύμφωνοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς φίλους εἶχομεν. Καὶ τίς ἡ ἀνάγκη νὰ λέγω τὰς ἐν τῇ πατρίδι σχέσεις μας; ἀλλ' οὐδὲ ἐξορισθέντες ἐχωρίσθημεν. Ἐπὶ τέ-

λους δὲ προσβληθέντα ἀπὸ φθίσειν, καὶ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀσθενήσαντα, ἀφοῦ ὁ μὲν ἀδελφός του Σώπολις εἶχεν ἀποθάνει πρὸ αὐτοῦ, ἡ δὲ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφή του δὲν ἦσαν ἀκόμη μεθ' ἡμῶν, τόσον ἐπιπόνως καὶ καλῶς ἐπεριποιήθη αὐτὸν, οὕτως ἀπομονωθέντα, ὥστε ἐκεῖνος δὲν ἐνόμιζεν, ὅτι ἠδύνατο νὰ μοὶ ἀποδώσῃ χάριν ἀξίαν, τῶν ὅσων πρὸς αὐτὸν ἔπραξα· ὅμως δὲν ἔμεινε καὶ αὐτὸς ὀπίσω εἰς τίποτε· ἀλλ' ὅτε πλέον εὐρίσκετο εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, καὶ δὲν εἶχε κάμμίαν ἐλπίδα ζωῆς, προσκαλέσας μάρτυρας μὲ υἱοθέτησε, καὶ μοὶ ἔδωκε τὴν ἀδελφήν του καὶ τὴν περιουσίαν του· καὶ παρακαλῶ, ὦ Γραμματεῦ, ἀνάγνωσον τὴν διαθήκην·

(*Ἀναγινώσκεται ἡ Διαθήκη*).

Δ'. Ἀνάγνωσον δὲ πρὸς χάριν μου καὶ τὸν νόμον τῶν Αἰγυπτῶν, διότι συμφώνως μὲ τοῦτον ἔπρεπε νὰ γείνη ἡ διαθήκη, ἐπειδὴ ἐδῶ εἴμεθα τότε μέτοικοι.

(*Ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ Γραμματέως ὁ Νόμος τῶν Αἰγυπτῶν*).

Ε'. Κατὰ τοῦτον τὸν νόμον, ὃ ἄνδρες Αἰγυπτῆται, μὲ υἱοθέτησέν ὁ Θρασύλλοχος, ὄντα συμπολίτην καὶ φίλον του, καὶ οὐδενὸς ἐκ τῶν Σιφνίων δυσγενέστερον, ἐκπαιδευθέντα δὲ καὶ ἀνατραφέντα, ὡς αὐτός. Ὡστε δὲν γνωρίζω, τίνι τρόπῳ ἠδύνατο νὰ πράξῃ συμφωνότερον πρὸς τὸν νόμον, ὁ ὁποῖος διατάττει, ὅπως υἱοθετῆ τις τοὺς ὁμοίους του· λάβε δὲ καὶ ἀνάγνωσον, ὦ Γραμματεῦ, καὶ τὸν νόμον τῶν Σιφνίων, κατὰ τὸν ὅποιον ἡμεῖς ἐπολιτευόμεθα.

(*Ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ γραμματέως καὶ ὁ Νόμος τῶν Σιφνίων*).

ΣΤ'. Ἐὰν μὲν λοιπὸν, ὃ ἄνδρες Αἰγυπτῆται, ἦναντιοῦτο μὲν εἰς τοὺς νόμους τούτους ἢ διαθήκη, εἶχον δὲ ὑπὲρ ἑαυ-

των (οἱ ἀντιδίκιοι) τὸν ἰδικόν των, ἔπρεπε νὰ παραξενεύη-
ται τις ὀλιγώτερον δι' αὐτούς· ἀλλὰ τώρα καὶ ἐκεῖνος εἶναι
ὅμοιος μὲ τοὺς ἀναγκωσθέντας νόμους.

(*Ἀναγινώσκειται ἤδη καὶ ὁ Νόμος, τὸν ὁποῖον
ἐπεκαλοῦντο οἱ ἀντιδίκιοι τοῦ ἀγορευόντος.*)

Ζ'. Τί λοιπὸν μένει εἰς αὐτούς, ἀφοῦ αὐτοὶ μὲν ὁμολο-
γοῦσι μεθ' ἡμῶν, ὅτι ὁ Θρασύλοχος ἀφῆκε διαθήκην, ἐκ δὲ
τῶν νόμων κανεῖς μὲν δὲν συνηγορεῖ ὑπὲρ τῶν ἀντιδίκων,
ὅλοι δὲ βοηθοῦσιν ἐμὲ, πρῶτον μὲν ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἐ-
χετε σεις, οἵτινες μέλλετε νὰ δικάσητε τὴν ὑπόθεσιν, ἔ-
πειτα ὁ νόμος τῶν Σιφνίων, ὅθεν ἦτο ὁ ἀφήσας τὴν διαθή-
κην, ἀκόμη δὲ καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῶν τῶν ἀντιδίκων;
Εἰς τί δὲ μέσον δὲν νομίζετε, ὅτι δύνανται νὰ καταφύγωσιν
ἐκεῖνοι, οἵτινες ζητοῦσι νὰ σᾶς πείσουν, ὅτι πρέπει νὰ ἀ-
κυρώσητε τὴν διαθήκην, ἀφοῦ οἱ μὲν νόμοι ἔχουσιν οὕτω,
σεῖς δὲ ἔχετε δώσει ὄρκον συμφώνως μὲ τούτους νὰ δικάσητε;

Η'. Περὶ τοῦ πράγματος λοιπὸν αὐτοῦ, νομίζω, ὅτι ἀρ-
κούντως τοῦτο ἔχει ἀποδειχθῆ· διὰ νὰ μὴ νομίζῃ δὲ κα-
νεῖς, μήτε ὅτι ἐγὼ ἔχω τὴν κληρονομίαν διὰ μικρὰς αἰτίας,
μήτε ὅτι αὕτη, φανείσα φιλάνθρωπος πρὸς τὸν Θρασύλοχον,
ἔστερήθη τὴν περιουσίαν ταύτην, ἐπιθυμῶ νὰ εἶπω καὶ περὶ
τούτων· διότι ἤθελον ἐντραπῆ χάριν τοῦ ἀποθανόντος, ἐὰν
δὲν ἠθέλετε πεισθῆ ὅλοι, ὅτι ὄχι μόνον ἔπραξε ταῦτα συμ-
φώνως μὲ τοὺς νόμους, ἀλλ' ὅτι καὶ δικαίως· νομίζω δὲ ὅτι
αἱ ἀποδείξεις εἶναι εὐκολοί· ἐπειδὴ τόσον πολὺ ἐφάνημεν
διάφοροι, ὥστε αὕτη μὲν ἢ διὰ συγγένειαν φιλονεικοῦσα
περὶ τῆς κληρονομίας διαρκῶς καὶ πρὸς τὸν ἴδιον ἐκεῖνον,
καὶ πρὸς τὸν Σώπολιν, καὶ πρὸς τὴν μητέρα αὐτῶν εἶχε
διενέξεις, καὶ διέκειτο πρὸς αὐτούς δυσμενῶς, ἐγὼ δὲ ὄχι
μόνον θὰ φανῶ, ὅτι ὑπὲρ πάντα ἄλλον φίλον ἐπροστάτευσα
οὐ μόνον τὸν Θρασύλοχον καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ
καὶ αὐτὴν τὴν περιουσίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἤδη φιλονει-
κοῦμεν.

Θ'. Καὶ περὶ μὲν τῶν παλαιῶν θὰ ἦτο πολὺ κοπιῶδες νὰ ὁμιλῶ· ὅτε δὲ ὁ Πασίνους (*) κατέλαβε τὴν Πάρον, ἔτυχε τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς περιουσίας αὐτῶν νὰ ἦναι ἐξησφαλισμένον ἐκεῖ παρὰ τοῖς φίλοις μου· διότι ἐνομίζομεν, ὅτι αὕτη προπάντων ἡνῆσες ἦτο ἀσφαλής· ἐνῶ δὲ ἐκεῖνοι εὐρίσκοντο ἐν ἀπορίᾳ, καὶ ἐνόμιζον ὅτι αὕτη ἐχάθη, ἐγὼ πλεύσας ἐκεῖ διὰ νυκτὸς ἔφερα εἰς αὐτοὺς τὴν περιουσίαν των, κινδυνεύσας περὶ τῆς ζωῆς μου· διότι ἡ μὲν χώρα (τῶν Σιφνίων) ἐφρουρεῖτο, τινὲς δὲ τῶν ἐξορίστων Σιφνίων εἶχον καταλάβει τὴν πόλιν, οἵτινες τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφόνευσαν μὲ τὰς ἰδίας των χεῖρας καὶ τὸν πατέρα μου, καὶ τὸν θεῖον μου, καὶ τὸν γαμβρόν μου, καὶ πρὸς τούτοις τρεῖς ἀνεψιοὺς· ἀλλ' ὅμως τίποτε ἀπὸ ταῦτα δὲν μὲ ἀπέτρεψε τοῦ σκοποῦ μου, ἀλλ' ἐσπευσμένως μετέβην διὰ πλοίου ἐκεῖ, ἐπειδὴ ἐνόμιζον, ὅτι ἐπίσης ἔπρεπε νὰ κινδυνεύω ὑπὲρ ἐκείνων, καθὼς καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.

Γ'. Μετὰ ταῦτα δὲ φυγόντες ἐκ τῆς πόλεως (τῆς Σίφνου) μετὰ τοσοῦτου θορύβου καὶ φόβου, ὥστε τινὲς δὲν ἐφρόντιζον καὶ διὰ τοὺς ἰδίους συγγενεῖς, οὐδὲ ἐν καιρῷ τούτων τῶν δυστυχιῶν ἠύχαριστήθην, ἐὰν ἤθελον δυνηθῆ νὰ διασώσω μόνον τοὺς συγγενεῖς μου· ἀλλὰ γνωρίζων, ὅτι ὁ μὲν Σώπολις ἦτο ἀπῶν, αὐτὸς δὲ (δηλ. ὁ Θρασύλοχος) ἀσθενής, ἔσωσα μετ' αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα του, καὶ τὴν ἀδελφὴν του, καὶ ὅλην τὴν περιουσίαν· καὶ λοιπὸν ποῖος εἶναι δικαιοτέρον νὰ ἔχη αὐτὴν, παρὰ ἐκεῖνος, ὅστις τότε μὲν διέσωσε, τῶρα δὲ ἔχει λάβει ταύτην ἀπὸ τοὺς κυρίουσ αὐτῆς ;

ΙΑ'. Τὰ μὲν λεχθέντα λοιπὸν εἶναι ταῦτα, ἐκ τῶν ὁποίων φαίνεται ὅτι ἐκινδύνευσα μὲν, δὲν ἀπήλαυσα δὲ οὐδὲ τὸ ἐλάχισον πράγμα· ἔχω δὲ νὰ διηγηθῶ καὶ τοιαῦτα, ἕνεκα τῶν

(*) Ἴσως Πείσανδρος, ὅστις κατὰ τὸ 411 εἰς Ἀθήνας ἐκ Σάμου μεταβαλὼν, ἀφοῦ κατέλυσε τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα πολλῶν νήσων, ἐρρήθμισεν αὐτὰ ἐπὶ τὸ ὀλιγαρχικώτερον

ὁποίων πρὸς χάριν ἐκείνου περιέπεσον ὁ ἴδιος εἰς τὰ μεγα-
λείτερα δυστυχήματα.

ΙΑ'. Ὅτε δηλ. ἤλθομεν εἰς Μῆλον, ἐννοήσας ὁ Θρασύ-
λοχος, ὅτι ἐσκεπτόμεθα νὰ μένωμεν ἐκεῖ, μὲ παρεκάλει νὰ
μεταβῶ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν Τροίζην, καὶ νὰ μὴ τὸν ἀφή-
σωμεν μόνον, ἀναφέρων τὴν ἀσθενείαν του, καὶ τὸ πλῆθος
τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὅτι ἄνευ ἐμοῦ δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ οἰκονο-
μήσῃ τὴν περιουσίαν του· ἐνῶ δὲ ἐφοβείτο ἡ μήτηρ μου,
διότι ἤκουεν, ὅτι ὁ τόπος ἐκεῖνος ἦτο νοσώδης, καὶ οἱ φί-
λοι μὲ συνεβούλευον νὰ μένωμεν ἐκεῖ (δηλ. ἐν Μήλῳ), ὅμως
ἐνόμισα καλὸν, ὅτι ἔπρεπε νὰ εὐχαριστήσωμεν ἐκεῖνον. Καὶ
μετὰ ταῦτα, μόλις ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Τροίζην, καὶ κα-
τελήφθημεν ἀπὸ τοιαύτας ἀσθενείας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐγὼ
μὲν παρ' ὀλίγον νὰ ἀποθάνω, ἔθαψα δὲ ἐντὸς τριάκοντα
ἡμερῶν τὴν δεκατετραετῆ ἀδελφὴν μου, καὶ μετὰ πέντε
ἡμέρας τὴν μητέρα μου. Ποίαν δὲ διάθεσιν νομίζετε, ὅτι
εἶχον, ἀφοῦ τοσοῦτον μετεβλήθη ὁ βίος μου, ὅστις πρότε-
ρον μὲν δὲν εἶχον δοιμάσει κακὰ, νεωστὶ δὲ ἐδοκίμαζον τὰ
δεινὰ τῆς ἐξορίας, τὴν εἰς ξένην γῆν μετοικεσίαν, καὶ τὴν
στέρησιν τῆς περιουσίας μου, πρὸς δὲ τούτοις ἔβλεπον τὴν
μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν μου ἐξορίστους μὲν ἀπὸ τὴν πα-
τρίδα, ἀποθνησκούσας δὲ εἰς ξένην γῆν, καὶ πλησίον ξένων;
Ὅστε κανεὶς δὲν δύναται νὰ μὲ ζηλεύσῃ δικαίως, διότι
ἔχω ἀπολαύσει ἀγαθόν τι ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ Θρασυ-
λόχου· διότι, ἵνα εὐχαριστήσω ἐκεῖνον, μετοικήσας εἰς τὴν
Τροίζην περιέπεσα εἰς τόσα δυστυχήματα, τὰ ὁποῖα οὐ-
δέποτε δύναμαι νὰ λησμονήσω. (*)

ΙΓ'. Πρὸς δὲ τούτοις οὐδὲ τοῦτο θὰ δυνηθῶσι νὰ εἴπω-
σιν οἱ ἀντίδικοι, ὅτι, ἐνόσω μὲν ἦτο εἰς τὰς εὐτυχίας του
ὁ Θρασύλοχος, ὑπέμενον ὅλα ταῦτα, ἀφοῦ δὲ ἐδυστύχησε,

(*) Ἐκ τῶν ἀνωτέρω τεσσάρων παραγράφων κατανοεῖ ὁ ἀνα-
γνώστης, ὅποσον μανιώδης καὶ ἐμπαθῆς ἦτο ἡ διαίρεσις τῶν ἐν
Σίφῳ πολιτικῶν φατριῶν, καὶ ὅποια τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς.

τὸν ἐγκατέλειψα, διότι εἰς αὐτὰς τὰς δυστυχίας ἴσα ἴσα ἔδειξα ἔτι σαφέστερον τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποῖαν ἔτρεφον πρὸς ἐκεῖνον· διότι, ὅτε κατοικήσας εἰς τὴν Αἴγιαν ἠσθένησε τὴν ἀσθένειαν ἐκείνην, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν καὶ ἀπέθανε, τόσον πολὺ ἐπεριποιήθη αὐτὸν, ὅσον ἀγνοῶ, ἐὰν ἄλλος τις ἐπεριποιήθη ποτὲ ἄλλον, τὸν μὲν περισσότερον καιρὸν εὐρισκόμενον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, δυνάμενον δὲ ἀκόμη νὰ περιπατῇ, κείμενον δὲ κατὰ συνέχειαν εἰς τὴν κλίνην του ἐξ ἡμέρας· καὶ τούτων τῶν ταλαιπωριῶν κανεὶς ἐκ τῶν συγγενῶν δὲν ἔκρινεν ἄξιον νὰ μετὰσχη, ἀλλ' οὐδὲ κἂν ἤλθε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ, ἐκτὸς τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς του, αἵτινες μᾶλλον ἐπηύξησαν αὐτὰς· διότι ἤλθον ἀπὸ τὴν Τροιζῆνα ἀσθενοῦσαι, ὥστε καὶ αὐταὶ εἶχον ἀνάγκην θεραπείας. Ἐγὼ ὅμως, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐφάνησαν εἰς αὐτὸν τοιοῦτοι, δὲν ἀπεμακρύνθη ἀπ' αὐτοῦ, οὐδ' ἀπηύδησα, ἀλλὰ τὸν ἐνοσῆλευον μετὰ ἐνὸς ὑπηρετοῦ, διότι οὔτε κανεὶς ἀπὸ τοὺς δούλους δὲν ὑπέφερε νὰ μένη, ἐπειδὴ ὦν ἐκ φύσεως δύστροπος, ἔγεινε δυστροπώτερος διὰ τὴν ἀσθένειαν, ὥστε δὲν πρέπει νὰ παραξενεύηται τις δι' ἐκεῖνους, ἐὰν δὲν ἔμενον πλησίον του, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον, τίνι τρόπῳ ἐγὼ, θεραπείων τοιαύτην ἀσθένειαν, ἡδυνάμην νὰ ἀντέχω· ἐπειδὴ ἐπὶ πολὺν μὲν καιρὸν ἦτο γεμάτος ἀπὸ πύον, δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ κινῆται ἀπὸ τὴν κλίνην μου, ἔπασχε δὲ τοιαῦτα, ὥστε δὲν παρήρχετο οὐδεμία ἡμέρα χωρὶς νὰ χύσωμεν δάκρυα, διαρκῶς δὲ ἐκλαίωμεν τοὺς πόνους, καὶ τὴν ἐξορίαν, καὶ τὴν ἐρημίαν ἡμῶν· καὶ ταῦτα δὲν ἔπαυσάν ποτε· διότι οὐδὲ νὰ ἀναχωρήσω ἐκεῖθεν μοὶ ἦτο δυνατὸν, ἢ νὰ φαίνομαι, ὅτι τὸν παραμελῶ, ὅπερ μοῦ ἦτο πολὺ φοβερώτερον ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα εἰς ἡμᾶς κακά.

ΙΔ'. Ἐπεθύμουν δὲ νὰ ἡδυνάμην νὰ σᾶς φανερώσω, - ὁποῖος ὑπῆρξα πρὸς αὐτόν· διότι νομίζω, ὅτι τότε οὐδὲ τὴν φωνὴν τῶν ἀντιδίκων ἠθέλετε ἀνεχθῆ· ἀλλὰ τῶρα τὰ χειρότερα τῶν γενομένων κατὰ τὴν θεραπείαν, καὶ τὰ δυσκολώτατα, καὶ ἔχοντα κόπους ἀηδεστάτους, καὶ χρειασθέντα

τὴν μεγαλειτέραν φροντίδα δὲν μοι εἶναι εὐκολον νὰ διη-
 γηθῶ· ἀλλὰ σεῖς οἱ ἴδιοι σκερθήτε, μὲ πόσας ἀγρυπνίας καὶ
 ταλαιπωρίας ἠδύνατό τις νὰ περιποιηθῇ τοιαύτην ἀσθέ-
 νειαν τόσον καιρὸν· διότι ἐγὼ εἰς τόσον κακὴν κατάστασιν
 κατήντησα, ὥστε, ὅσοι φίλοι εἰσῆλθόν ποτε εἰς τὴν οἰκίαν
 μας, ἔλεγον ὅτι ἐφοβοῦντο, μὴπως καὶ ἐγὼ χαθῶ μετ' αὐ-
 τοῦ, καὶ μὲ συνεβούλευον νὰ προφυλάττωμαι, λέγοντες ὅτι
 οἱ περισσότεροι τῶν περιποιηθέντων τοὺς πάσχοντας ἀπὸ
 αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν ἀπέθανον καὶ οἱ ἴδιοι μὲ αὐτὴν πρὸς
 τούτους δὲ ἐγὼ ἀπεκρινόμην τοιαῦτα, ὅτι δηλ. πολὺ προ-
 τιμώτερον μοι ἦτο νὰ ἀποθάνω, παρὰ νὰ παραβλέψω ἐκεῖ-
 νον, ὥστε νὰ ἀποθάνῃ πρὸ τῆς ὠρισμένης ὥρας δι' ἔλλειψιν
 τοῦ μέλλοντος νὰ τὸν περιποιηθῇ.

ΙΕ'. Καὶ ἐνῶ ἐδείχθη τοιοῦτος πρὸς αὐτὸν, ἐτόλμησε νὰ
 διεκδικήσῃ τὴν περιουσίαν ἡμηδὲ ἐπισκεφθεῖσά ποτε αὐτὸν,
 ἀφοῦ τόσον καιρὸν διετέλεσεν ἀσθενής, καθ' ἑκάστην δὲ ἡ-
 μέραν ἐμάνθανεν, εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκειο, ἦτο δὲ
 εὐκολον εἰς αὐτὴν τὸ ταξείδιον. Ἐπειτα τώρα θὰ ἐπιχει-
 ρήσουν νὰ ἀποδείξωσιν, ὅτι αὐτὸς ἦτο ἀδελφός, ὡς νὰ μὴ
 μέλλῃ νὰ φανῇ, ὅτι τοσοῦτον μεγαλιτέρον καὶ φοβερώτερον
 ἔγκλημα ἔπρακτεν αὐτῇ, ὅσῳ ἐγγύτερον συγγενῇ ἤθελεν ὀ-
 νομάσει τὸν ἀποθάνοντα· ἡ δὲ ποία οὐδὲ, ὅταν ἐμελλε νὰ ἀ-
 ποθάνῃ (ὁ Θρασύλοχος), ἐνῶ ἔβλεπε τοὺς συμπολίτας μας,
 ὅσοι ἦσαν εἰς τὴν Τροϊζήνα, νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὴν Αἴγι-
 ναν, ὅπως μετ' ἐμοῦ θάψωσιν αὐτὸν, οὐδὲ τότε ἦλθεν, ἀλλὰ
 τόσον σκληρῶς καὶ ἀνοήτως ἐφέρθη, ὥστε διὰ τὴν κηδεῖαν
 του μὲν δὲν ἔκρινεν ἄξιον νὰ ἔλθῃ, μὴ ἀφήσασα δὲ οὔτε δέκα
 ἡμέρας νὰ περάσωσιν, ἦλθεν ἵνα διεκδικήσῃ, ὅσα ἀφήκεν,
 ὡς νὰ ἦτο συγγενῆς τῆς περιουσίας, καὶ ὅχι ἐκεῖνου. Καὶ
 ἐὰν μὲν ἤθελεν ὁμολογήσει, ὅτι ὑπῆρχε τοιαύτη ἔχθρα με-
 ταξὺ αὐτῆς καὶ ἐκεῖνου, ὥστε εὐλόγως ἔκαμνε ταῦτα, δὲν
 ἐσκέφθη οὐδὲ ἐκεῖνος κακῶς, ἐὰν ἠθέλησεν εἰς τοὺς φίλους
 του μάλλον, παρὰ εἰς ταύτην νὰ ἀφήσῃ τὴν περιουσίαν
 του· ἐὰν δὲ, ἐνῶ δὲν ὑπῆρχε οὐδεμία διένεξις μεταξὺ των,

ἐφάνη τόσον ἀμελής και κακή πρὸς αὐτὸν, πολὺ δικαιότερον βεβαίως ἤθελεν εἶσθαι νὰ στερηθῆ τὴν περιουσίαν της, παρὰ νὰ γείνη κληρονόμος ἐκείνου. Ἔχετε δὲ κατὰ νοῦν, ὅτι οὔτε ἔτυχε περιποιήσεώς τινος ἐκ μέρους αὐτῆς κατὰ τὴν ἀσθένειάν του, οὔτε, ἀφοῦ ἀπέθανεν, ἤξιώθη τῶν νομιζομένων τιμῶν, ἐξ αἰτίας δὲ ἐμοῦ ἔγειναν και τὰ δύο ταῦτα. Εἶναι δὲ δίκαιον νὰ ψηφοφορήσητε σεῖς ἤδη ὄχι ὑπὲρ ἐκείνων, οἵτινες λέγουσι μὲν ὅτι εἶναι συγγενεῖς, διὰ τῶν ἔργων δὲ ἐφάνησαν ὅμοιοι μὲ τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὲρ ἐκείνων, ὅσοι μηδὲ ὄνομα συγγενείας ἔχοντες ἐδείχθησαν εἰς τὰς δυστυχίας οἰκειότεροι τῶν συγγενῶν.

ΙΣΤ'. Λέγουσι δὲ πρὸς τούτοις οἱ ἀντιδικοί, ὅτι πιστεύουσι μὲν, ὅτι ὁ Θρασύλοχος ἀφῆκε διαθήκην, ἀλλ' ὅτι αὕτη δὲν συνετάχθη καλῶς οὐδὲ ὀρθῶς· και ὅμως, ὡς ἄνδρες Αἰγινήται, πῶς ἠδύνατο νὰ σκεφθῆ τις καλλίτερον, ἢ και συμφερότερον περὶ τῆς περιουσίας του; ὅστις οὔτε ἔρημον ἀφῆκε τὸν οἶκόν του, και εἰς τοὺς φίλους του ἀπέδωκε χάριν, ἀκόμη δὲ ἔκαμε κυρίας ὄχι μόνον τῆς περιουσίας του, ἀλλὰ και τῆς ἰδικῆς μου τὴν μητέρα και ἀδελφὴν του, τὴν μὲν ἀδελφὴν του δώσας εἰς ἐμὲ σύζυγον, τῆς δὲ μητρὸς του καταστήσας με υἱὸν διὰ τῆς υἰοθεσίας; ἀλλ' ἄρα γε ἐκεῖνος ἤθελε πράξει καλλίτερον, ἐὰν μήτε ἤθελεν ἀφήσει κανένα νὰ φροντίζη διὰ τὴν μητέρα του, μήτε ἐμὲ ἤθελεν ἐνθυμηθῆ, ἤθελε δὲ ἀφήσει τὴν ἀδελφὴν του εἰς τὴν τύχην, και ἤθελε παραβλέψει τὸν οἶκον του, ὥστε νὰ κατασραφῆ;

ΙΖ'. Ἀλλὰ και ἴσως εἴπωσιν, ὅτι ἡμην ἀνάξιος νὰ υἰοθετηθῶ ἀπὸ τὸν Θρασύλοχον, και νὰ λάβω τὴν ἀδελφὴν του. Ἀλλ' ὅλοι οἱ Σίφνιοι δύνανται νὰ μαρτυρήσουν, ὅτι οἱ πρόγονοί μου και κατὰ τὸ γένος, και κατὰ τὸν πλοῦτόν, και κατὰ τὴν δόξαν, και καθ' ὅλα τὰ ἄλλα ἦσαν πρῶτοι ἐκ τῶν πολιτῶν· διότι ποῖοι ἄλλοι, ἢ ἐκρίθησαν ἄξιοι μεγαλειτέρων ἀξιομάτων, ἢ συνεισέφερον εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος περισσότερα χρήματα, ἢ ἐχορήγησαν καλλίτερον, ἢ ἐξετέλεσαν τὰς ἄλλας λειτουργίας μεγαλοπρεπέ-

στεαον ; ἀπὸ ποίαν δὲ οἰκογένειαν τῶν ἐν Σίφνῳ ἔγειναν περισσότεροι βασιλεῖς ; ὥστε καὶ ὁ Θρασύλοχος, καὶ ἐὰν δὲν ἤθελον ὀμιλήσει ποτὲ μετ' αὐτοῦ, εὐλόγως θὰ ἐπεθύμει διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους νὰ μοὶ δώσῃ τὴν ἀδελφὴν του· καὶ ἐγὼ, καὶ ἂν δὲν εἶχον κανὲν ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω προσόντα, ἀλλ' ἤμην καὶ ὁ χειρότερος τῶν πολιτῶν, δικαίως διὰ τὰς πρὸς ἐκεῖνον εὐεργεσίας θὰ ἐκρινόμην ἄξιος τῶν μεγαλειτέρων παρ' αὐτοῦ ἀμοιβῶν. (*)

(*) Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω παραγράφου πείθεται ὁ ἀναγνώστης, ὅτι τὸ ἐν Σίφνῳ πολιτικὸν σύστημα ἦτο καθ' ὅλοκληρῶν ὁμοίον πρὸς τὸ τῶν Ἀθηναίων, διότι οἱ πολῖται ἐν Σίφνῳ, ὡς καὶ ἐν Ἀθήναις, εἰς ἐκτάκτους περιγασίαις βεβαίως, συνεισέφερον χρήματα, τὰς λεγομένας εισφοράς, ἐγίνοντο χορηγοί, ἤτοι δι' ἰδίας δαπάνης ἐγύμναζον χοροὺς πρὸς παράστασιν δραμάτων· ἐπειδὴ δὲ ἡ ὑποχρέωσις αὕτη ἦτο λίαν δαπανηρὰ, μόνον οἱ πλούσιοι ἀνελάμβανον αὐτήν. Ἐκ τοῦ χωρίου δὲ τούτου ἐξάγεται, ὅτι καὶ θεάτρον βεβαίως ὑπῆρχεν ἐν Σίφνῳ, διότι ἄλλως περιττὰ θὰ ἦσαν αἱ χορηγίαι· καὶ εἰς ἄλλας δὲ λειτουργίας ὑπεβάλλοντο οἱ Σίφνιοι, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλοπρέπεια ἐξερτάτο ἐκ τοῦ πλοῦτου τῶν λειτουργῶν· ἦσαν δὲ αἱ λειτουργίαι αὗται, ἂν κατ' ἀναλογίαν σκεφθῶμεν ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις τελουμένων, ἡ τριηραρχία, ἡ λαμπαδηφορία, ἡ ἐστίασις ἐν καιρῷ ἑορτῆς τινος, κ.τ.λ. πρὸς ἀπόλαυσιν ἰδίως τῆς εὐνοίας τοῦ δήμου, ὅστις ἦτο ὁ κύριος τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀρχόντων, τῶν ὁποίων ἀνώτερος, ὡς φαίνεται, ἦτο ὁ ἄρχων βασιλεὺς, διότι ἡ λέξις βασιλεὺς ἐνταῦθα δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνηται ὑπὸ τὴν σημερινὴν αὐτῆς σημασίαν· ἴσως δὲ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἐξεδίδοντο καὶ τὰ τοῦ δήμου ψηφίσματα καὶ τὰ ἄλλα δημόσια ἔγγραφα, ἐνῶ ἐν Ἀθήναις ἐπ' ὀνόματι ἄλλου ἀρχοντος, ἤτοι τοῦ Ἐπινομίου· ὅτι δὲ καὶ ἑορταὶ δημοτελεῖς ἐτελοῦντο ἐν Σίφνῳ καὶ ἀγῶνες γυμνικοὶ δηλοῦνται καὶ ἐκ τινος κεκολοβωμένης ἐπιγραφῆς ἦν δημοσιεύομεν καὶ ἡμεῖς, ὡς ἔχει ἐν τῇ ἐπιγραφικῇ τοῦ Βοιτχίου.

III'. Νομίζω δὲ ὅτι αὐτὸς καὶ τὸν ἀδελφόν του Σώπο-
 λιν παραπολὺ ἠὲχαρίστησε, διαθέσας οὕτω τὴν περιουσίαν
 του· διότι καὶ ἐκεῖνος ταύτην μὲν ἐμίσει, καὶ τὴν ἐνόμιζε
 κακόβουλον εἰς τὰ συμφέροντά του, ἐμὲ δὲ ἡγάπα ὑπὲρ
 πάντας τοὺς φίλους του. Ἐφάνέρωσε δὲ τοῦτο καὶ εἰς ἄλ-
 λας πολλὰς περιστάσεις, καὶ ὅτε ἀπεφάσισαν οἱ μεθ' ἡμῶν
 ἐξόριστοι (ἐνεκα πολιτικῶν λόγων) νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῆς
 πόλεως (τῆς Σίφνου) μετὰ τῶν ξένων βοηθῶν· διότι ἐκλε-
 χθεις στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ἐμὲ καὶ γραμματέα του ἐξέ-
 λεξε, καὶ τῶν χρημάτων ταμίαν διώρισε· καὶ ὅτε ἐμέλλο-
 μεν νὰ πολεμήσωμεν, ὁ ἴδιος μὲ παρέταξε πλησίον του·
 καὶ σκεφθῆτε, πόσον πολὺ τὸν ὠφέλησε τὸ ταιούτο· διότι,
 ἀφοῦ ἡμεῖς ἀπετύχομεν εἰς τὴν κατὰ τῆς Σίφνου προσβο-
 λήν, καὶ ἡ ἀναχώρησις ἡμῶν ἐγένετο οὐχὶ τοιαύτη, ὅποιαν
 ἠθέλομεν, αὐτὸν πληρωθέντα, καὶ μὴ δυνάμενον νὰ περι-
 πατῆ, ἀλλὰ λειποψυχοῦντα, μετέφερα εἰς τὸ πλοῖον μετὰ
 τοῦ ὑπρέτου μου σηκόνων ἐπὶ τῶν ὤμων, ὥστε ἐκεῖνος
 πολλάκις καὶ ἐνώπιον πολλῶν ὠμολόγησεν, ὅτι ἐγὼ μόνος
 ἐξ ὄλων ἤμην ὁ αἴτιος τῆς σωτηρίας του· ποία δὲ εὐεργεσία
 δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεγαλειτέρα ἀπὸ ταύτην; ἀφοῦ δὲ με-
 ταβάς εἰς τὴν Λυκίαν ἀπέθανεν ἐκεῖ, αὕτη μὲν ὀλίγας ἡ-
 μέρας μετὰ τὴν ἀγγελίαν τοῦ θανάτου του προσέφερε θυ-
 σίας, καὶ ἐώρταζε, καὶ οὐδὲ κἄν ἐντρέπετο τὸν ἔτι ζῶντα
 ἀδελφόν, ἀφοῦ τόσον ὀλίγον ἐφρόντιζε διὰ τὸν ἀποθανόντα·
 ἐγὼ δὲ ἐπένηθον αὐτὸν, καθὼς εἶναι νόμος νὰ πενηθῆ τις
 τοὺς συγγενεῖς. Ὅλα δὲ ταῦτα ἔκαμνον διὰ τὸν τρόπον

.. καὶ τ]οῖς ἀλειφομένοις . . . . ἐ]θουσί[α]σεν τῷ τε Ἑρμῆ . .
 . . . . νευсен [τ]οῖς . . . . νησε . . τοὺς ἀλειφομένους καὶ πάντα
 τοῖς ἀλειφομένοις παρ[έ]σχε]. Π]ροσισφέρων τὰ προσενλείποντα
 . . . . ἱεράν . . βουλόμενος . . . . εὐνοιάν τε κα[ὶ] ἐκτεν[ῆ] . .
 εὐεργ]εισιῶν, καὶ μὴ εὐρισκόμενος γυμνασιαρχήσειν τὸν ἐνιαυτὸν . .
 ι]δίᾳ τῆς τε τοῦ γυμνασίου . . . . τῶν ἀλει[φομένων] . . . .
 παρασχώντό, τε . . . . τῆς ἑορτῆς τῆ . . ἐγεννήθη κα[ὶ]—

μου, και τὴν φιλίαν πρὸς ἐκείνους, και ὄχι ἕνεκα ταύτης τῆς δίκης· διότι δὲν ἐφантаζόμεν ποτὲ, ὅτι αὐτοὶ θὰ ἦναι τόσο ἀτυχεῖς, ὥστε ἀποθανόντες και οἱ δύο ἄτεκνοι νὰ φέρωσι τὰ πράγματα εἰς ἑσῖν τοιαύτην, ὥστε νὰ ζητῆ νὰ ἀποδείξῃ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν, ὁποῖός τις ἐδείχθη πρὸς αὐτούς. (*)

ΙΘ'. Πῶς λοιπὸν διεκείμεθα πρὸς τὸν Θρασύλοχον και τὸν Σώπολιν ἐγὼ και αὐτὴ σχεδὸν ἔχετε ἀκούσει· ἴσως δὲ θὰ τραπῶσιν εἰς ἐκείνον τὸν λόγον, ὅστις μένει ἀκόμη εἰς αὐτούς, ὅτι δηλ. ὁ πατὴρ αὐτῆς Θράσυλλος θὰ ἐνόμιζεν, ὅτι ὑποφέρει δεινὰ πράγματα, (ἐὰν οἱ ἀποθανόντες ἠσθάνοντο τὰ συμβαίνοντα ἐπὶ τῆς γῆς), βλέπων τὴν μὲν θυγατέρα του στερουμένην τῆς περιουσίας του, ἐμὲ δὲ γενόμενον κληρονόμον ἐκείνων, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἀπέκτησε.

Κ'. Ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ ὀμιλῶμεν, ὄχι περὶ τῶν πρὸ πολλοῦ ἀποθανόντων, ἀλλὰ περὶ τῶν πρὸ ὀλίγου ἀφησάντων τὴν κληρονομίαν . . .

ΚΑ'. Πρέπει δὲ νὰ ἐνθυμῆσθε και ὅσα εἶπον ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου μου· διότι σὰς ἀπέδειξα, ὅτι αὐτὸς τόσο πολὺ ἐπεθύμει τὴν μετὰ τῆς οἰκογενείας ἡμῶν σχέσιν, ὥστε νὰ νυμφευθῆ και τὴν ἀδελφὴν και τὴν ἀνεψιὰν τοῦ πατρὸς μου . . .

ΚΒ'. Ὡστε ἂν μὲν διὰ τῆς ψήφου σας δώσητε εἰς ἐμὲ τὴν κληρονομίαν, και πρὸς ἐκείνον θὰ ἦναι τοῦτο ἀρεστὸν, και πρὸς ὅλους τοὺς ἄλλους . . . ἐὰν δὲ πεισθέντες ἀπὸ αὐτὴν ἐξαπατηθῆτε, ὄχι μόνον ἐμὲ θὰ ἀδικήσητε, ἀλλὰ και τὸν Θρασύλοχον, τὸν ἀφήσαντα τὴν διαθήκην, και τὸν Σώπολιν, και τὴν ἀδελφὴν ἐκείνων, ἧτις εἶναι τὴν ὥρην σύζυγός μου, και τὴν μητέρα αὐτῶν . . .

ΗΓ'. Διὰ νὰ παύσω δὲ ὀμιλῶν και μὴ χρονοτριβῶ πλέον,

(*) Ἐκ τοῦ παραγράφου τούτου ὑποδηλοῦται, ὅτι τραγικά τινα συμβάντα ἔλαβον χώραν ἐν Σίφνῳ, περὶ τῶν ὁποίων ὁμοῦ ἀποσιωπᾷ καθ' ὁλοκληρίαν ἡ Ἱστορία· τούτου δ' ἕνεκεν ἀγνοεῖται ἀκριβῶς και ἡ ἐποχὴ αὐτῶν.

σκεφθῆτε ὅτι παρουσιάσθη ἐνώπιον ὑμῶν ἔχων ὑπὲρ ἐμοῦ πολλοὺς καὶ δικαίους λόγους· πρῶτον μὲν φιλίαν πρὸς τοὺς ἀφήσαντας τὴν κληρονομίαν παλαιὰν καὶ πατρικὴν καὶ διαρκῆ, ἔπειτα πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας, αἵτινες μά-
 λιστα ἐγένοντο πρὸς ἐκείνους, ὅταν ἐδυστύχουν, πρὸς δὲ τούτοις διαθήκην, ἣτις ὁμολογεῖται ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ ἀντι-
 δίκου, ἀκόμη δὲ νόμον, ὁ ὁποῖος εἶναι ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ ὅστις θεωρεῖται καλὸς ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Ἀπόδειξις δὲ τούτου μεγίστη εἶναι ἡ ἀκόλουθος· ὅτι δηλ. περὶ ἄλ-
 λων μὲν νόμων διαφωνοῦσι, περὶ τούτου δὲ ὅλοι φρονοῦσι τὰ ἴδια. Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν, ὅπως καὶ ταῦτα ἔχοντες κατὰ νοῦν καὶ τὰ ἄλλα τὰ λεχθέντα, διὰ τῆς ψήφου ὑμῶν ἀποφασίσσητε τὰ δίκαια, καὶ φανῆτε πρὸς ἐμὲ τοιοῦτοι δι-
 κασταί, ὁποίους καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι ἠθέλετε ἀπαιτήσαι νὰ ἐπιτύχητε».

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσα ἐκ τοῦ Αἰγινητικοῦ λόγου τοῦ Ἴσο-
 κράτους μανθάνομεν περὶ τῆς Σίφνου. Μετὰ τὸ πέρας δὲ τοῦ Πελοπον. πολέμου, ὅστις 27 δλόκληρα ἔτη διαρκέσας ἐπὶ τέλους ἀπέβη ὑπὲρ τῶν Σπαρτιατῶν, εἰ καὶ πολλάκις ὑ-
 πῆρξεν ἀμφιρρεπῆς, διότι, ἐνῶ κατὰ τὸ ἔτος 410 Π. Χ. οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν λαμπρὰν νίκην, ὅτε καὶ ὁ τοῦ ἠττηθέν-
 τος στρατοῦ γραμματεὺς ἔγραψεν εἰς τὴν Σπάρτην τὴν γνω-
 στήν ἐκείνην καὶ λακωνικωτάτην ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν καὶ ἡμεῖς παραθέτομεν ὧδε, ἥτοι «*Ἐρρει τὰ κάλα· Μίνδαρος ἀπεσσοῦα· πεινῶντι τῶνδρες· ἀπορίομες, τί χρῆ δρῆν*», διὰ τῆς ὁποίας περιέγραφεν ὅλην τὴν δεινὴν θέσιν τοῦ στρατοῦ, ἥτοι, ὅτι «*αἱ πρότεραι εὐτυχίαι ἐχάθησαν, ὅτι ὁ στρατηγὸς Μίνδαρος ἐφονεύθη, ὅτι οἱ στρατιῶται ἐστεροῦντο τροφῶν, καὶ δὲν ἐγνώριζον, τί νὰ κάμουν*», ἡ τύχη τοῦ πολέμου ἐμειδίασε πάλιν ὑπὲρ τῆς Σπάρτης κατὰ τὸ ἔτος 404 Π. Χ., ὅτε διὰ τῆς ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς ἠττης τῶν Ἀθηναίων κατελύθη ἡ ἡγεμονία αὐτῶν. Τότε δὲ ἡ

Σίφνος, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ Κυκλάδες, περιήλθεν ὑπὸ τὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἡγεμονίαν, ἥτις ὄμως ὀλίγον χρόνον διήρκεσε, διότι μετ' οὐ πολὺ οἱ Ἀθηναῖοι ἀποκτήσαντες καὶ πάλιν ναυτικὴν δύναμιν, νικήσαντες τοὺς περὶ τὴν θάλασσαν ἀδεξίους Σπαρτιάτας, ἐπωφεληθέντες δὲ καὶ ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τῆς ἡγεμονίας ὑπ' αὐτῶν, οἵτινες ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν ὑπέσχοντο εἰς τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγωνισθέντας, ὑπέβαλον αὐτοὺς ὑπὸ ζυγὸν βαρύτερον, διορίσαντες εἰς τὰς διαφόρους πόλεις καὶ νήσους τοὺς λεγομένους ἄρμωστὰς καὶ στρατιωτικὰς φρουράς, ἐσύστησαν τὴν Β' τῶν Ἀθηνῶν ἡγεμονίαν.

Ἐχοντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ὑπ' ὄψιν τὰ κατὰ τὴν Α'. αὐτῶν ἡγεμονίαν παθήματα, τῆς ὁποίας ἡ πτώσις ἐπῆλθεν ἰδίως ἐκ τῆς ὑπεροψίας αὐτῶν, καὶ τῶν πρὸς τοὺς συμμάχους καταπιέσεων, ἠθέλησαν ἤδη νὰ περιποιηθῶσιν αὐτοὺς κάλλιον· ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐξέδωκαν κατὰ τὸ ἔτος 370 Π. Χ. τὸ ἐπὶ Ναυσινίκου ψήφισμα, διὰ τοῦ ὁποίου διεκνήρυττετο πρῶτον ἡ τῶν νέων συμμάχων πόλεων καὶ νήσων αὐτονομία, καὶ δεύτερον ὅτι δὲν ἦσαν αὐταὶ ὑπόχρεοι νὰ δεχθῶσι φρουράν ἢ ἄρχοντα ἐξ Ἀθηνῶν, μηδὲ νὰ πληρόνωσι φόρον, ὑποβαλλόμενοι μόνον εἰς τοὺς ἔρους, τοὺς ὁποίους εἶχον δεχθῆ οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Χίοι. Ἐκτὸς δὲ τούτων διεκνήρυσσετο διὰ τοῦ αὐτοῦ ψηφίσματος, ὅτι ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἤθελεν ἀφήσει εἰς τοὺς νέους συμμάχους τὰ τε δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἐγκτήματα, ὅσα ἔτυχον εἰς τὴν χώραν ἐκείνων, καὶ πρὸς τούτοις, ὅτι δὲν ἐπετρέπετο εἰς εὐδένᾳ Ἀθηναίων, ἐπὶ μεγάλας ποιναῖς, μῆτε ἰδίᾳ μῆτε δημοσίᾳ νὰ ἀποκτήσῃ δι' οἰουδήποτε τρόπου μῆτε οἰκίαν μῆτε γαλας εἰς τὰς τῶν συμμάχων χώρας· τελευταῖος δὲ ἔρος ἐγράφετο ἐπὶ τοῦ ψηφίσματος δέπόμενος, πάντων τῶν ἄλλων σπουδαιότερος, ὅτι δηλ., ἐάν τις ἤθελε πορευθῆ ἑχθρικῶς κατὰ τινος τῶν νέων συμμάχων, ὄφειλον οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τῶν λοιπῶν νὰ σπεύσωσιν εἰς βοήθειαν τῶν κινδυνουόντων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν παντὶ σθέ-

νει κατὰ τὸ δυνατόν· μετὰ τὰς ὀριζομένας δὲ ποινὰς καὶ κατάρτας κατὰ παντὸς παραβάτου, παρηγγέλλετο ὁ τῆς Βουλῆς γραμματεὺς νὰ ἀναγράψῃ τὸ ψήφισμα εἰς στήλην λιθίνην, τὴν ὁποίαν νὰ καταθέσῃ πλησίον τοῦ ΕΛΕΥΘΕ-ΘΕΡΙΟΥ ΔΙΟΣ, ἀναγράψῃ δὲ ἐπ' αὐτῆς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν συμμαχίδων πόλεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι ἐγγεγραμ- μένοι καὶ οἱ ΣΙΦΝΙΟΙ, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ Σικινῖται.

Κατὰ τὴν Β' δὲ ταύτην ἡγεμονίαν οἱ Ἀθηναῖοι, κύριοι ὄντες καὶ τῆς νήσου Δήλου, διεχειρίζοντο καὶ τὰ εἰσοδή- ματα τοῦ ἐν αὐτῇ ἱεροῦ, ἅτινα βεβαίως δὲν ἦσαν εὐκατα- φρόνητα· ἐκ τινων δὲ ἀνευρεθεισῶν ἐκεῖ ἐπιγραφῶν, αἵτινες εἶναι οἱ ἀπολογισμοὶ τῆς διαχειριστικῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις, ἐτόκιζε τὰ κεφάλαια ταῦτα εἰς τὰ κοινὰ τῶν νήσων, καὶ εἰς ἰδιώτας, μανθάνομεν ὅτι κατὰ τὰ ἔτη 377—374 ἐ- πλήρωσαν διὰ τόκους οἱ Σίφνιοι δραχ. 3190 καὶ 4 ὀβο- λοὺς ἐπὶ κεφαλαίων, ἅτινα εἶχον δανεισθῆ· ἐκ τινων δὲ ἄλ- λων ἀγνώστου ἀκριβοῦς ἐποχῆς, φαίνεται ὅτι καθυστέρουν τόκον οἱ Σίφνιοι δραχ. 2089 καὶ ὀβολοὺς 2· ἐκ τῶν σημειώ- σεων τούτων εἰκάζεται, ὅτι οἱ Σίφνιοι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκῶν των κατέφευγον εἰς δάνεια ἐκτὸς τῆς Σίφνου, καὶ ὅτι δὲν ἦσαν πάντοτε καὶ ἐνήμεροι εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν τόκων· οὐδόπως ὁμως πρέ- πει νὰ φανῇ καὶ πολὺ παράδοξον τὸ τοιοῦτον, ὅταν συλ- λογισθῶμεν, ὅτι ἕνεκα τῶν πολυετῶν τότε πολέμων ὀλό- κληρος ἦ Ἑλλάς, καὶ δὴ καὶ ἡ Σίφνος, εἶχεν ἐξαντληθῆ.

Τεκμήριον δὲ ὅτι τὴν πενίαν παρηκολούθησε καὶ ἡ ἐκ- πτωσις τοῦ πολιτικοῦ φρονήματος, διότι κατὰ τὸν Ἡ- σίοδον

«χρήματα ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι»

ἔχομεν αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ ῥήτορος Δημοσθένους, λέ- γοντος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους σὺν ταῖς ἄλλοις ἐν τινι τῶν λόγων αὐτοῦ.

«Εἰ μὲν οὖν Σιφνίους ἢ Κυθρίους ἤτισιν ἄλλοις, τοι- οῦτοις οὔσι, συνήδειν ὑμῖν, ἔλαττον φρονεῖν συνεβοῦ-

λευον ἄν· Ἐπειδὴ δ' ἔστ' Ἀθηναῖοι, παραινῶ· αἰσχρὸν γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, αἰσχρὸν λιπεῖν τὴν τάξιν, ἢ οἱ πρόγονοι παρέδωκαν ὑμῖν»· καὶ τοὺς λόγους μὲν τοὺς ἔλεγεν ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ῥήτωρ πρὸς τοὺς συμπολίτας του ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι δι' αὐτῶν ἠδύνατο νὰ ἐξάψη τὴν φιλοτιμίαν αὐτῶν, ἀλλ' οὗτοι ἦσαν φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ Ἐρήμῳ, διότι εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἀθηναίων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐλάλει ὁ ῥήτωρ, δὲν ἐκυκλοφόρει πλέον βάνις ἐκ τοῦ αἵματος ἐκείνου, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἀφειδῶς εἶχον χύσει οἱ πρόγονοι αὐτῶν πρὸ ἑκατὸν περίπου ἐτῶν κατὰ τοὺς Μηδικοὺς πολέμους· νικηθέντες δὲ τότε οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ τῶν Θηβαίων ἐν Χαίρωνείᾳ κατὰ τὸ ἔτος 338 Π. Χ. ὑπέκυψαν μετὰ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ νικητοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα καὶ τῶν διαδόχων ἐκείνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΑΠΟ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ
ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ,
ΗΤΟΙ ΑΠΟ ΤΟΥ 338 Π. Χ.—ΤΟΥ 325 Μ. Χ.

Ἀνάμει τῶν γενομένων συνθηκῶν μετὰ τὴν ἐν Χαίρωνείᾳ ἤτταν, ἡ ΣΙΦΝΟΣ, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ νῆσοι, ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Φιλίππου, ὅστις ὑπεσχέθη τὴν αὐτονομίαν αὐτῶν· ἐλήφθη δὲ ὑπ' αὐτοῦ καὶ πρόνοια, ὅπως ἡ θαλασσοπλοῖα ἐνεργῆται ἐλευθέρως.

Κατὰ τὴν ἐν Ἀσίᾳ δὲ διαμονὴν τοῦ διαδόχου αὐτοῦ, τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ἡ Σίφνος καὶ ἡ περὶ αὐτὴν θάλασσα κατέστη τὸ θέατρον τοῦ πολέμου μεταξὺ τοῦ στόλου, τὸν ὁποῖον ὁ τῆς Περσίας βασιλεὺς ἀπέστειλεν εἰς τὸ Αἶγαλον;

ἵνα φέρῃ ἀντιπερισπασμὸν εἰς τὰς προόδους τοῦ δορυκτή-
 τορος ἐκείνου, καὶ τοῦ τῶν Μακεδόνων, ὅστις εἶχε ταχθῆ
 πρὸς φύλαξιν τῶν νήσων, ὡς διηγεῖται ταῦτα ὁ τὴν ἀνά-
 βχσιν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου γράψας Ἀρριανὸς λέγων (ἐν Βιβλ. Β'.
 Κεφ. 2.), «*ἐν δὲ τούτῳ Πρωτέας ὁ Ἀνδροϊκοῦ (ἐτύγ-
 χανε μὲν συναγαγὼν ἐξ Εὐβοίας τε καὶ Πελοποννήσου
 ναῦς μακρὰς, ὑπὸ Ἀρτιπάτρου τεταγμένας, ὡς εἶναι τι-
 νας ταῖς τε νήσοις φυλακὴν καὶ αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι, εἰ (κα-
 θάπερ ἐξηγγέλλετο) ἐπιπλέοιεν βάρβαροι), πυθόμενος
 Δάταμην παρὰ Σίφνον ὀρμεῖν δέκα ναυσί, αὐτὸς ἔχων
 περτεκαίδεκα, νυκτὸς ἀνάγεται ἐπὶ Χαλκίδος τῆς ἐπὶ τῷ
 Εὐρίπῳ· καὶ προσχὼν ἔωθεν Κύθῳ τῇ νήσῳ, τὴν μὲν
 ἡμέραν αὐτοῦ ἀλλίξεται, ὡς σαφέστερόν τε διαπυθέσθαι
 τὰ περὶ τῶν δέκα νεῶν, καὶ ἅμα ἐν νυκτὶ γοβερώτερον
 προσπείσειν τοῖς Φοίνιξιν· ὡς δὲ ἔμαθε σαφῶς τὸν Δά-
 ταμην ἔνδρ ταῖς ναυσὶ ἐν Σίφνῳ ὀρμοῦντα, ἐπιπλεύσας
 ἔτι νυκτὸς ἐπ' αὐτὴν τὴν ἔω, καὶ ἀπροσδοκῆτοις ἐπιπεσὼν,
 ὀκτὼ μὲν ναῦς αὐτοῖς ἀνδράσιν ἔλαβε· Δάταμης δὲ μετὰ
 δυοῖν τριήροισι, ἐν τῇ πρώτῃ προσμίζει τῶν ἅμα Πρωτέα
 νεῶν, ὑπεκφυγὼν ἀπεσώθη πρὸς τὸ ἄλλο ναυτικόν».
 Μετὰ τὸ ἀνωτέρω δὲ γεγονός· ἕτεροι τῆς Περσίας Ναύαρχοι
 ἐλθόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ 400 πλοίων προσωρμίσθη-
 σαν πάλιν εἰς Σίφνον, εἰς τὴν ὁποίαν, ὡς καὶ ἐν Ἄνδρῳ,
 ἐτοποθέτησαν καὶ φρουρὰς κατὰ τὸν Ῥωμαϊοῖστοριογρά-
 φον Κούρτιον Ῥοῦφον, ἐπιβαλόντες συνάμα καὶ χρηματικὰς
 ζημίας· ἀλλ' ἐκ τῶν νήσων τούτων, τὰς ὁποίας ἐθεώρουν οἱ
 Πέρσαι καταλλήλους διὰ τοῦ σκοπούς των, ἀπεδίωξαν αὐ-
 τοὺς δύο τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ναύαρχοι, ἐλθόντες μετὰ 160
 πλοίων. Κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος, καθ' ὃ οἱ Πέρσαι Ναύαρχοι
 ἦλθον εἰς Σίφνον, ἤτοι τῷ 332 Π. Χ. ἦλθεν εἰς αὐτὴν καὶ
 ὁ τῆς Σπάρτης Βασιλεὺς Ἅγις, ὅπως λαβὼν χρήματα παρ'
 αὐτῶν καὶ πλοῖα καταρραδιουργήσῃ τοὺς Ἀθηναίους καὶ
 ἄλλους Ἑλληνας πρὸς ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάν-
 δρου, ὡς ὁ ἴδιος Ἀρριανὸς (αὐτόθι) λέγει· «*Φαρνά-**

ζος δὲ καὶ Ἀποφραδάτης τέως μὲν περὶ τὴν Χίου διέ-
τριβον, καταστήσαντες δὲ φρουρὰν τῆς Χίου, τὰς μὲν τι-
ρας τῶν νεῶν ἐς Κῶ καὶ Ἀλικαρνησσὸν ἔστειλαν· αὐτοὶ
δὲ ἐκατὸν ναυσὶ ταῖς ἀριστα πλεούσαις ἀναγόμενοι, ἐς
Σίφνον κατέσχορ· καὶ παρ' αὐτοὺς ἀφικνεῖται Ἄγις ὁ
τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐπὶ μιᾶς τριήρους, χρήμα-
τά τε αἰτήσων ἐς τὸν πόλεμον, καὶ δύναμιν ναυτικὴν νε
καὶ περὶ τὴν ὄσσην πλειστον ἀξιώσων συμπέμψαι οἱ ἐς τὴν
Πελοπόννησον· καὶ ἐν τούτῳ ἀγγελία αὐτοῖς ἔρχεται τῆς
μάχης τῆς πρὸς Ἰσοφ γενομένης. κ.τ.λ.».

Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἡ Σίφνος μετὰ
τῶν λοιπῶν Κυκλάδων μετεβιβάζετο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν
ἐν τῇ Εὐρώπῃ διαδόχων αὐτοῦ μέχρι τοῦ 311 Π. Χ. Κατὰ
τὸ ἔτος δὲ 315 κατέλαβε καὶ κατείχε ταύτας ὁ Ἀντίγονος
διὰ φρουρῶν· μετ' οὐ πολὺ δὲ ὑπέκυψαν ἅπασαι ὑπὸ τὸν
Πτολεμαῖον, καὶ κατείχοντο ὑπ' αὐτοῦ μέχρι τοῦ 266 Π.
Χ., ὅτε ὁ τοῦ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ υἱός, καταστρέ-
ψας τὸν στόλον ἐκείνου, ἐγένετο καὶ τῶν νήσων κύριος· πρὸς
τιμὴν δὲ τοῦ Πτολεμαίου ἤγειραν αἱ νῆσοι καὶ ἀνδριάντα,
ἐν Δήλῳ ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτὸν βεβαίως, ἢ καὶ διὰ
κολακείαν· ἐπὶ τοῦ βάρου δ' αὐτοῦ, πρό τιτων ἐτῶν εὐρε-
θέντος, ἐνέγραψαν τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν.

«ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΝ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ
ΟΙ ΝΗΣΙΩΤΑΙ ΑΝΕΘΗΚΑΝ».

Ὅτε δὲ πάλιν κατὰ τὸ 244 Π. Χ. Πτολεμαῖος ὁ Εὐερ-
γέτης ἐνίκησε τὸν Ἀντίγονον ἐν τῇ περὶ τὴν Ἄνδρον ναυμα-
χίᾳ, ἡ Σίφνος μετὰ τῶν λοιπῶν Κυκλάδων περιῆλθεν ὑπὸ
τὴν δυναστείαν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ βασιλευόντων Πτολεμαίων,
καὶ παρέμεινεν ὑπ' αὐτοὺς μέχρι τοῦ 202 Π.Χ. Κατὰ τοὺς
χρονούς δὲ τούτους ἤκμαζεν ἡ Δήλος προπάντων ἐκ τῶν
νήσων, κέντρον τοῦ Ἐμπορίου καταστᾶσα, ὡς νῦν ἡ Σύρος.
Περὶ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην ὑποτίθεται γραφὴν τὸ ἐπόμε-
νον ψήφισμα τοῦ δήμου τῶν Δηλίων ὑπὲρ τοῦ Σφνίου
Κλεινοδήμου διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ ἀναφερομένους λόγους,

ΕΔΟΞΕ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ Τῷ ΔΗΜῷ·
ΤΙΜΟΚΛΕΙΔΗΣ ΤΕΛΕΣΙΠΠΟΥ ΕΙΠΕ·
ΕΠΕΙΔΗ ΚΛΕΙΝΟΔΗΜΟΣ ΛΕΒΗΤΟΥ ΣΙ
ΦΝΙΟΣ ΑΝΗΡ ΑΓΑΘΟΣ ΩΝ ΔΙΑΤΕΛΕΙ ΠΕΡΙ
ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΔΗΜΟΝ ΤΩΝ ΔΗΛΙΩΝ,
ΚΑΙ ΧΡΕΙΑΣ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝῆ Τῆ
ΠΟΛΕΙ ΚΑΙ ΙΔΙΑ ΤΟΙΣ ΕΝΤΥΓΧΑΝΟΥΣΙΝ
ΑΥΤῷ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΕΣ Ο ΑΝΤΙΣ ΑΥ
ΤΟΝ ΠΑΡΑΚΑΛῆ ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΥ, ΔΕΔΟ
ΧΘΑΙ Τῆ ΒΟΥΛῆ ΚΑΙ Τῷ ΔΗΜῷ ΕΠΑΙΝΕΣΑΙ
ΚΛΕΙΝΟΔΗΜΟΝ ΛΕΒΗΤΟΥ ΣΙΦΝΙΟΝ
ΕΠΙ Τῆ ΑΙΡΕΣΕΙ ἢ ΕΧΩΝ ΔΙΑΤΕΛΕΙ ΠΕΡΙ
ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΔΗΜΟΝ ΤΩΝ ΔΗΛΙ
ΩΝ, ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΞΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΥ
ΕΡ]ΓΕΤΗΝ ΤΟΥ ΤΕ ΙΕΡΟΥ ΚΑΙ ΔΗΛΙΩΝ ΚΑΙ
ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΓΓΟΝΟΥΣ· ΕΙΝΑΙ Δ' ΑΥ
ΤΟΙΣ ΕΝ ΔΗΛῷ ΓῆΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΓΚΤΗ
ΣΙΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΟΔΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΔΗΜΟΝ ΠΡῶΤΟΥΣ ΜΕΤΑ ΤΑ ΙΕΡΑ.
ΥΠΑΡΧΕΙΝ ΔΕ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ
ΠΑΝΤΑ ΟΣΑ ΔΕΔΟΤΑΙ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ
ΠΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ ΤΟΥ ΤΕ Ι
ΕΡΟΥ ΚΑΙ ΔΗΛΙΩΝ· ΑΝΑΓΡΑΨΑΙ ΔΕ ΤΟΔΕ
ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΝ ΜΕΝ ΒΟΥΛΗΝ ΕΙΣ ΤΟ
ΒΟΥΔΕΥΤΗΡΙΟΝ, ΤΟΥΣ ΔΕ ΙΕΡΟΠΟΙΟΥΣ
ΕΙΣ ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΕΙΣ ΣΤΗΛΗΝ ΛΙΘΙΝΗΝ.
ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ ΕΠΕΨΗΦΙΣΕΝ.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ 202 αἱ Κυκλάδες καὶ ἡ περὶ αὐτὰς θάλασσα κατέστη τὸ θέατρον αἵματηροτάτων πολέμων μεταξὺ τῶν κατεχόντων αὐτὰς Πτολεμαίων, τῶν Μακεδόνων, τῶν Ῥοδίων, οἵτινες διὰ τὰς ναυτικὰς αὐτῶν δυνάμεις κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἤκμαζον, καὶ τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ἤρχισαν ἤδη νὰ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰ τῆς Ἑλλάδος πράγματα, ἕως ὅτου ἐπὶ τέλους κατὰ τὸ ἔτος 145 Π.Χ. μετὰ τὴν ἄλωσιν καὶ καταστροφὴν τῆς Κορίνθου ἐγένοντο κύριοι τῆς ὅλης Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ εἰδικὰς περὶ Σίφνου πληροφορίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὡς ἐν μέρει καὶ ἐν τῇ κατόπιν, δὲν ἔχομεν, θέλομεν συμπληρῶσαι τὴν ἱστορίαν τῆς Σίφνου ἐκ τῆς τῶν ὄλων Κυκλάδων, τῶν ὀποίων τὴν τύχην καὶ αὐτὴ παρηκολούθει. Τὴν ἡσυχίαν δὲ τῶν νήσων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην διετάραττεν οὐκ ὀλίγον ἡ πειρατεία, ὑπὸ πολλῶν ἐξασκουμένη, καὶ ἰδίως ὑπὸ Κρητῶν καὶ Κιλικίων, οἵτινες τοσοῦτο φοβεροὶ κατέστησαν, ὥστε ἡ Ῥώμη ἠναγκάσθη νὰ κηρύξῃ τὸν λεγόμενον πειρατικὸν πόλεμον, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ κατ' αὐτῶν ἀποσταλεὶς στρατηγὸς Πομπήϊος κατέστρεψεν ὀλόκληρον τὸν στόλον αὐτῶν, ἐκ 2,000 περιπλοίων, εἰς τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας.

Ὁ Ἱστοριογράφος Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἀναφέρει εἰς ἐν τῶν περιωθέντων ἀποσπασμάτων τῆς Ἱστορίας αὐτοῦ, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 162 Π.Χ. οἱ Κρήτες μετὰ τὴν πρὸς τοὺς Ῥοδίους ἀτυχῆ αὐτῶν συμπλοκὴν καταπλεύσαντες εἰς Σίφνον προσέβαλον τὴν πόλιν αὐτῆς ἄνευ ἀποτελέσματος, καὶ ὅτι δι' ἀπάτης γενόμενοι δεκτοὶ ἐντὸς τῶν τειχῶν, ἀφοῦ προηγουμένως ἔδωκαν ὄρκους πίστει, ὅτι οὐδεμίαν θέλουσι πράξει ἀδικίαν, παραβάντες τὰς ὑποσχέσεις τῶν ἐσύλησαν τοὺς ναοὺς τῆς πόλεως, καὶ ἀπῆλθον, ἀλλ' ὅτι δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ κατ' αὐτῶν ἡ παρὰ τῶν Θεῶν τιμωρία, διότι μόλις ἐξῆλθον τοῦ λιμένος τῆς Σίφνου, καὶ, ἐγερθείσης τρικυμίας μεγάλης, ἀπωλέσθησαν πάντες οἱ τῆς Ἱεροσουλίας ἐκείνης μετασχόντες.

Οὕτω δ' ἐχόντων τῶν πραγμάτων, τὸ κοινὸν συμφέρον ὑ-

πηγόρευε νὰ ἐπαγρυπνῆ ἕκαστος οὐ μόνον διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἰδίας πατρίδος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τῶν λοιπῶν νήσων, καὶ μέγας εὐεργέτης ἕθεωρεῖτο πᾶς ὁ ὀπωσθήποτε προλαμβάνων τοιαύτας ἐπιδρομὰς, ἢ διασώζων ἀρπαγέντα ἀνδράποδα, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ἐπομένου ψηφίσματος τοῦ δήμου τῶν Συρίων ὑπὲρ τοῦ Σιφνίου Ὀνησάνδρου, τὸν ὁποῖον καὶ διὰ χρυσοῦ στεφάνου ἐστεφάνωσε καὶ *Πρόξενον* διώρισεν, οὔτινος τὰ καθήκοντα ἦσαν σχεδὸν ὅμοια πρὸς τὰ τῶν νῦν ὑπὸ τῶν διαφόρων κυβερνήσεων διοριζομένων.

« Ἐδοξε τῇ Βουλῇ καὶ τῷ Δήμῳ, Κύρσιλος Ἀκρύπτου Ναξίτης ἔφοδον ἀπογραψάμενος ἐπὶ τὴν Βουλὴν εἶπεν :

Ἐπειδὴ **ΟΝΗΣΑΝΔΡΟΣ ΒΟΥΛΩΝΟΣ ΣΙΦΝΙΟΣ** διατετέλεκεν ἔν τε τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ὑπὲρ τῆς πόλεως ἡμῶν τὴν πλείστην πρόνοιαν ποιούμενος, πᾶσιν ἑαυτὸν εὐχρηστον καὶ φιλάγαθον παρασκευάζων εἰς τὰ λυσιτελεῖ, οὐδεμίαν κακοπάθειαν καὶ δαπάνην ὑποστελλόμενος χάριν τῶν τῇ πόλει συμφερόντων, καὶ τοῖς κατ'ἰδίαν ἀφικνουμένοις τῶν πολιτῶν εἰς τὴν Σιφνίων πόλιν, πρότερόν τε ἀγγελίας γενηθείσης, διότι κακοῦργα πλοῖα καὶ πλείονα ἐπιβάλλειν ἡμῶν ἡμελλεν ἐπὶ τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν κατὰ ῥύσιον, καὶ ταραχῆς μείζονος γενομένης κατὰ τὴν πόλιν ἃ καὶ ἀπηνγέλη προσωρμηκέσθαι πρὸς τὴν Σιφνίων χώραν, καὶ περὶ τούτων παραχρῆμα ὁ Δῆμος ἐλόμενος ἄνδρα εἰς Σίφνον Κτησικλῆν Χαρικλείδου διὰ νυκτὸς ἔνεκεν τοῦ κατεσκέψασθαι τὰ προγεγραμμένα, καὶ ἐν ἐκείνοις Ὀνήσανδρος βουλόμενος ἀποδείκνυσθαι ἦν ἔχει εὐνοίαν εἰς τὸν δῆμον, πυθόμενος παρὰ τοῦ Κτησικλέους τὰ προδεδηλωμένα αὐτόν τε φιλοφρόνως ὑπεδέξατο τούς τε υἱούς Βούλωνα καὶ

Νίκωνα, ἐν Σίφνῳ δὲ χρηματίζοντα ἔκ-φαντον, καί
 τινας μεθ' ἑαυτοῦ νεωτέρους παρακαλέσας ἐξαπέ-
 στειλεν ἐπὶ τὴν χώραν ἐξερευνησομένους, καὶ πάντα
 σαφῶς πυθομένους τὰ προσαγγελλόμενα, διασαφή-
 σας τῷ Κτησικλεῖ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν διὰ τάχους,
 φροντίσας καὶ περὶ τῆς ἀνακομιδῆς αὐτοῦ, καθὼς καὶ
 ὁ Κτησικλῆς ἐνεφάνιζεν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας· ὁμοί(ως
 δ) ἐ ἀφαρπαγέντων καὶ οἰκετικῶν σωμάτων ὑπὸ πει-
 ρατῶν παρὰ Σωσίλου τοῦ Ξενοπείθου, Νουμνίου καὶ
 Βότρουσ ἀπὸ τῆς καλουμένης ἐσχατιᾶς συνέβη κα-
 τᾶραι ἐπὶ τὴν ἐπικειμένην ἀπέναντι νῆσον τῆς χῶ-
 ρας τῶν Σιφνίων, ἕνα δὲ αὐτῶν Νουμήνιον διακο-
 λυμβήσαντα ἀπὸ τῶν πειρατῶν Ὀνήσανδρος ὑπεδέ-
 ξατο, πυθόμενος ὅτι ἐστὶν (ΕΞΥΡΟΥ) ἐκ Σύρου, καὶ
 ἔθρεψεν ἐκ τῶν ἰδίων χρόνον καὶ πλείονα καὶ ἀνφύεσας
 ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν τοῖς ἰδίους δα-
 πανήμασι, περὶ ὧν καὶ ὁ Δῆμος ἐπιγνοὺς τὴν Ὀνη-
 σάνδρου φιλαγαθίαν καὶ εὖνοιαν, ἣν ἔχων τυγχάνη
 εἰς τε ἑαυτὸν καὶ Συρίους πάντας, ΠΡΟΞΕΝΟΝ τε
 αὐτὸν ἐποίησεν, καὶ ΠΡΟΕΔΡΙΑΝ ἔδωκεν ἐν ταῖς ἀ-
 γῶσιν, οἷς ἡ πόλις συντελεῖ, καὶ ΠΡΟΣΟΔΟΝ πρὸς τε
 τὴν βουλὴν καὶ τὸν Δῆμον, ἐάν του δέηται, πρώτῳ
 μετὰ τὰ ἱερά, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἑαυτὸν παρασκευάζη
 καὶ διὰ τὰς διδομένας τιμὰς, οὔτε δαπάνην ὑποστελ-
 λόμενος οὔτε κίνδυνον ἔνεκεν τῶν τῇ πόλει συμφε-
 ρόντων· ὅπως οὖν καὶ ὁ ἡμέτερος Δῆμος εὐχάριστος
 φαίνεται καὶ τιμῶν τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας καὶ ἀξίους
 κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἑαυτοῦ, ἕτεροί τε πλείονες ἑαυ-
 τοὺς ἐπιδιδῶσιν ἐπιγινώσκοντες τὴν τοῦ Δήμου καλο-
 καγαθίαν, ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ, δεδόχθαι τῷ Δήμῳ καὶ τῇ
 Βουλῇ ΕΠΑΙΝΕΣΑΙ ΟΝΗΣΑΝΔΡΟΝ ΒΟΥΛΩΝΟΣ ΣΙΦΝΙΟΝ

ἐπὶ τῇ αἰρέσει ἢ(ν) ἔχει εἰς τὸν Δῆμον τὸν ἡμέτερον, καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσῶ στεφάνῳ τῷ ἐκ τοῦ νόμου, καὶ ἀναγορεύειν κατ' ἔτος ἕκαστον τὸν ἱεροκέρυκα Διονυσίων τε τῷ ἀγῶνι τῶν τραγωδῶν καὶ Ἡρακλείων τῇ πομπῇ, καὶ Δημητρίων τῇ λαμπάδι κήρυγμα τόδε «**ΣΤΕΦΑΝΟΙ Ο ΔΗΜΟΣ Ο ΣΥΡΙΩΝ ΟΝΗΣΑΝΔΡΟΝ ΒΟΥΛΩΝΟΣ ΣΙΦΝΙΟΝ** εὐσεβείης ἔνεκεν τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ εὐνοίας, ἧς ἔχων διατελῆ πρὸς **ΣΥΡΙΟΥΣ** πάντας, οἱ δὲ πρυτάνεις αἰεὶ οἱ ἐν ἀρχῇ ὄντες ἐπιμέλειαν ποιήσθωσαν τοῦ κηρύγματος. Κυρωθέντος τοῦδε τοῦ ψηφίσματος, ὁ ταμίας Ἀρισταγόρας δότω Ὀνησάνδρῳ τὸ ἀποτεταγμένον εἰς τὸν στέφανον ἐκ τοῦ νόμου διάφορον ἀπὸ τῆς ἐγκυκλίου διοικήσεως· ἵνα δὲ φανερὰ ὑπάρχη ἡ τοῦ δήμου φιλαγαθία καὶ πολλοὶ ἐφάμιλλοι γινόμενοι εὐεργετῶσι τὸν Δῆμον τιμηθέντος Ὀνησάνδρου, ἀναγράψαι τόδε τὸ ψήφισμα εἰς στήλην λιθίνην, καὶ στήσαι εἰς τόπον ὡς ἐπιφανέστατον, ἐλέσθαι δὲ ἄνδρα ὅστις ἐγδώσει τὴν στήλην καὶ στήσει καὶ ἐπιμελὲς ποιήσεται, ὅπως ἀναγραφῇ τόδε τὸ ψήφισμα, τὸ δὲ ἐσόμενον ἀνήλομα εἰς τε τὴν στήλην καὶ τὴν ἀναγραφὴν δότω ὁ ταμίας Ἀρισταγόρας ἀπὸ τῆς ἐγκυκλίου διοικήσεως, καθότι ἂν συνετελέσῃ ὁ ἐγδότης (ἐκδότης). ἵνα δὲ καὶ **ΣΙΦΝΙΟΙ** ἐπιγνῶσι τὰ ἐψηφισμένα τιμια τῷ ἑαυτῶν πολίτῃ Ὀνησάνδρῳ οἱ πρυτάνεις ἐπιμελὲς ποιήσασθωσαν ἀντιγραψάμενοι ὅπως ἐξαποστείλωσι τόδε τὸ ψήφισμα πρὸς τὸν **ΔΗΜΟΝ ΤΩΝ ΣΙΦΝΙΩΝ** σφραγισάμενοι τῇ δημοσίᾳ σφραγίδι. Ἡρέθη ἐγδότης Κύρσιλος Ἀκρύπτου». (*)

(*) Ὡς πρὸς τὸ ψήφισμα τοῦτο, ὅπερ εὐρέθῃ ἐπὶ λιθίνῃς

Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ μετὰ τῆς Κορίνθου γινόμενον ἐμπόριον, τῆς Σίφνου, ὅτε ἐκείνη ἤκμαζεν, ὡς θέλομεν ἰδεῖ (ἐν τῷ ΙΑ' Κεφ.), ἐγίνετο ἤδη μετὰ τῆς Δήλου, ἥτις μετὰ τὴν καταστροφὴν ἐκείνης εἶχε κηρυχθῆ Ἐλεύθερος λιμὴν· τοῦτου δ' ἔνεκεν οὐ μόνον τὰ τῶν νήσων προϊόντα, ἀλλὰ καὶ ἄλλων μεμακρυσμένων χωρῶν μετεφέροντο ἐκεῖ πρὸς πώλησιν· διὰ τὴν αἰτίαν δὲ ταύτην καὶ πλεῖστοι ἔμποροι ἀπεκατεστάθησαν ἐν Δήλῳ, τῆς ὁποίας ὁ πλουθυσμὸς ὑπερέβη τὰς 20,000· ἀξία δὲ λόγου ἦτο ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ἡ τῶν δούλων ἐκεῖ ἀγορά, περὶ τῶν ὁποίων ὁ Στράβων λέγει, ὅτι ἡ Δῆλος ἠδύνατο « *μυριάδας ἀνδραπόδων αὐθημερόν καὶ δέξασθαι καὶ ἀποπέμψαι* »· παροιμιῶδες δὲ εἶχε καταντήσει τὸ περὶ τῆς Δήλου λεγόμενον « *Ἐμπορε, κατάπλευσον, ἐξελού, πάντα πέπραται* » ἦτοι « *Ἐμπορε, προσορμίσθητι εἰς Δῆλον, ἐκφόρτωσον, τὰ πάντα ἀμέσως πωλοῦνται* ».

Ἡ ἀκμὴ ὅμως αὕτη τῆς Δήλου καὶ τῶν περὶ αὐτὴν νήσων ὀλίγον διήρκεσε, διότι ἐπὶ τῶν λεγομένων Μιθριδατι-

---

πλακὸς ἐν Σύρῳ, ὑπαρχούσης ἤδη ἐν τῷ Ἀρχαιολογικῷ Μουσεῖῳ Ἀθηνῶν παρατηροῦμεν πρῶτον μὲν, ὅτι εἶναι ἐκτενὲς κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ἰώνων, εἶτα δὲ ὅτι μέρη τινὰ δὲν ἔχουσι συντακτικῶς ἢ γραμματικῶς καλῶς διὰ τὴν ἀπροσεξίαν Ἰσως τοῦ συντάξαντος αὐτὸ, καὶ τὴν ἀμάθειαν τοῦ λιθοξόου· τῶν ἀνορθογραφῶν δὲ τούτων ἐδιωρθώσαμεν τινὰς ἐν τῇ ἀντιγραφῇ γράψαντες λα ν π ά δ η, ε υ σ ε β ή η ς κ.τ.λ. ἀντὶ τῶν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ λα ν π ά δ η, ε υ σ ε β ή η ς κ.τ.λ. ἔτος. Τὸ δὲ ν π ρ ό τοῦ π, γ, καὶ β, τὸ γ π ρ ό τοῦ δ ἐν τῇ λέξει ἐγδότης κ.τ.λ. ἀσυνήθη νῦν ἐν τῇ γραφῇ, ἦσαν, φαίνεται, τότε ἐν χρήσει, ὡς καὶ τὸ ἐξύρου ἀντὶ ἐκ Σύρου—Ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνείαν δ' αὐτῆς, εἰλήπτου οὔσης, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ μὲν ἐν τῷ στίχῳ φράσις κ α τ ά ρ ύ σ ι ο ν σ η μ α ί ν ε ι ἐ π ῖ τ ῷ σ κ ο π ῶ λ α φ υ ρ α γ ω γ ί α ς· ἡ δὲ λέξις δ ι ά φ ο ρ ο ν δηλοῖ ἐνταῦθα τὴν ἀπαιτουμένην δαπάνην διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Στεφάνου, ὠρισμένην οὔσαν ἐκ τοῦ νόμου· ἡ δὲ ἐν τῷ 33'. στίχῳ ἀναφερομένη ν ἦ σ ο ς, ἡ ἀπέναντι τῆς Σιφνίων χώρας, εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ τότε μὲν ἀνώνομος, νῦν δὲ Κ υ τ ρ ι α ν ἢ κοινῶς καλουμένη, περὶ ἧς εἴπομεν ἐν τῷ Α'. κεφαλαίῳ.

κῶν πολέμων (ἀπὸ τοῦ ἔτους 108—66 Π. Χ.), ὅτε αἱ νῆσοι πρὸς κειρὸν τινα κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τοῦ Πόντου Μιθριδάτου, ὁ τούτου στρατηγὸς Μνηοφάνης ἐπιπέσων κατὰ τῆς Δήλου τῷ 88 Π. Χ. 20,000 μὲν τῶν κατοίκων αὐτῆς νατέσφαξεν, ἀφαίρεσας συγχρόνως καὶ τὰ χρήματα αὐτῶν, καὶ συλήσας καὶ καταδαφίσας τοὺς ναοὺς, τοὺς δὲ περισωσθέντας ἐξηνδραπόδισε, τὴν δὲ πόλιν ἄπασαν ἐκ θεμελίων κατέσκαψεν· ἔκτοτε δὲ ἡ Ἱερά αὕτη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις νῆσος, ἢ τοσοῦτον πλουσία καὶ ἐπίσημος, μένει ἔρημος, καὶ μόνον ἐν καιρῷ λοιμώδους νόσου ἐπισκέπτονται αὐτὴν οἱ ἀνάγκην ἔχοντες καθάρσεως.

Ὅτε δὲ καὶ πάλιν αἱ Κυκλάδες περιῆλθον ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ῥωμαίων μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Μιθριδάτου, ἡ Σίφνος μετὰ τῶν λοιπῶν νήσων ἀπετέλεσε κατ' ἀρχὰς μὲν μέρος τῆς ἐπαρχίας τῆς Ἀσίας, ὕστερον δὲ τῆς τῶν Νήσων· πληρόνουςα δὲ φόρον τινὰ, ὅστις δὲν θὰ ἦτο μικρὸς, (ὡς δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἐκ τοῦ Γεωγράφου Στράβωνος, λέγοντος ὅτι ἡ Γύαρος (ἢ νῦν ἐρημόνησος Γυοῦρα), ὅπου ἄκων προσωρμίσθη ἐκ τρικυμίας, ὑπὸ ἀλιέων τινῶν κατοικουμένη, ἐπλήρονε φόρον ἐτήσιον δραχ. 150, καὶ ὅτι ἀναχωρῶν ἐκεῖθεν παρέλαβεν εἰς τὸ πλοῖον του πρεσβευτὴν τινα αὐτῶν, ἀποστελλόμενον πρὸς τὸν Αὐγούστον Καίσαρα, ἐν Κορίνθῳ τότε εὐρισκόμενον, ὅπως μεσιτεύσῃ περὶ ἀνακουφισμοῦ τοῦ φόρου, διότι μόνον 50 ἠδύναντο εὐχαρίστως νὰ πληρόνωσι), διετῆρει τὴν αὐτονομίαν αὐτῆς, ἴδια νομίσματα ἐτικόπτουσα, ὡς θέλομεν ἰδεῖ (ἐν τῷ Ι΄. Κεφ).

Ὅτι δὲ οἱ Ῥωμαῖοι δὲν ἐθεώρουν ὅλως σκληρὰν καὶ ἄχαριν τὴν ἐν Σίφνῳ διαμονὴν, ἴσως μικρὰ πρὸς τοῦτο ἀπὸδειξις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡμῖν τὸ ἐπόμενον ἀναμφισβήτητον γεγονός· ὅτι δηλ. ἐνῶ οἱ τῆς Ῥώμης αὐτοκράτορες ἀπέστειλαν πλείστους ὅσους πολιτικοὺς καταδίκους εἰς τὰς νήσους Σύρον, Γύαρον, Σκίαθον, Ἀμοργὸν, Σίκιον καὶ ἄλλας τινὰς, διότι ὁ ἐν αὐταῖς βίος ἐθεωρεῖτο παρὰ τῶν ἀβροδιαίτων Ῥωμαίων ὡς κολαστήριον, καὶ ἡ σκληροτέρα

τῶν ποιῶν, οὐδεὶς τοιοῦτος ἀναφέρεται, ὅτι ἀπεστάλη εἰς Σίφνον.

Ἐν γένει ὁμῶς φαίνεται, ὅτι ἡ κατάστασις τῆς Σίφνου καὶ τῶν λοιπῶν νήσων κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐποχῆς δὲν ἦτο πλέον ποσῶς ἀνθηρὰ, καὶ ὅτι ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν εἶχεν οὐκ ὀλίγον ἀραιωθῆ, ἕνεκα ἴσως τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ἐπομένου ἐπιγράμματος Ἀντιπάτρου τοῦ Μακεδόνα.

*Νῆσοι ἐρημαῖαι, τρῦφρα χθορός, ἀς κελαδειός
Ζωστήρ Αἰγαίου κύματος ἐντός ἔχει,
Σίφνον ἐμιμήσασθε, καὶ αὐχημηρὴν Φολέγαροσ.
Τλήμορες, ἀρχαίαν δ' ὠλέσατε ἀγλατήν!
Ἦ ῥ' ὑμᾶς ἐδίδαξεν ἕνα τρόπον ἢ τότε Λευκὴ
Δῆλος, ἐρημαίου δαιμόνος ἀρξαμένη.*

Ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ 324 Μ. Χ. ἡ Σίφνος μετὰ τῶν λοιπῶν Κυκλάδων ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους· ἡ δὲ ἱστορία αὐτῆς ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων ἀνήκει εἰς τὸ Β'. μέρος τῆς πραγματείας ἡμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΕΝ ΣΙΦΝΩ.

Καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ χρονικὸν διάστημα, ὑπερ μέγρι τοῦδε διεξήλθομεν, θρησκεία ἐν Σίφνῳ ἦτο ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, ἥτοι ἡ Φυσιολατρεία, κατὰ τὴν ὁ-

ποίαν αἱ φυσικαὶ δυνάμεις, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἠσθάνοντο οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἑαυτοὺς ἐξηρητημένους, ἐθεωροῦντο ὡς θεῖα ὄντα, τὰ ὁποῖα ἡ ζωηρὰ τοῦ Ἑλληνος φαντασία ἐπροσωποποίησεν, ἀποδώσασα εἰς αὐτὰ σκέψεις καὶ ἐνεργείας ἀνθρωπίνους· ἀλλ' ὅπως εἰς τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἄλλοι παρ' ἄλλων θεοὶ ἐτιμῶντο περισσότερον, ὡς ἐν Ἀθήναις ἢ Ἀθηναῖ κ.τ.λ., διότι οἱ θεοὶ οὗτοι ἐθεωροῦντο παρὰ τῶν πόλεων τούτων ὡς Πολιοῦχοι, ἤτοι προστάται αὐτῶν, οὕτω καὶ ἐν Σίφνῳ, ὡς φαίνεται, ἐλατρεύοντο κατ' ἐξοχὴν οἱ δίδυμοι ἀδελφοὶ Ἀπόλλων καὶ Ἄρτεμις. Ὡς δὲ αἱ Ἀθηναὶ ὠνομάσθησαν οὕτω ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἀθηναῖς, οὕτω καὶ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ ὠνομάσθη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἢ καὶ νῦν ἔτι διατηροῦσα τὸ ὄνομα τοῦτο Κωμόπολις ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος. οὐδόλως δὲ παρὰδοξον ὁ νῦν ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς κωμοπόλεως ὑπάρχων ναὸς τοῦ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ· νὰ ὠκοδομήθη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος κατὰ τὴν ὑπάρξασάν πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος συνήθειαν νὰ καταστρέφωσι τὰ εἰδῶλα, καὶ νὰ μετασχηματίζωσι τοὺς τῶν ἀρχαίων θεῶν ναοὺς εἰς ναοὺς τῶν Ἁγίων κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅστις φαίνεται, ὅτι ἤρχισε νὰ εἰσάγηται εἰς τὰς νήσους μόλις περὶ τὴν Γ'. Μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα· ὁ δὲ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, ἤτοι ὁ ΑΡΤΕΜΩΝ, (ὡς ὁ ἐν τῇ ἀκροπόλει ναὸς τῆς παρθένου Ἀθηναῖς ἐλέγετο Παρθενῶν) ὑπῆρξε βεβαίως τὸ κέντρον, περὶ τὸ ὁποῖον ὠκοδομήθη ἢ νῦν μεγαλειτέρα καὶ πολυπληθεστέρα τῆς νήσου κωμόπολις.

Ἐλατρεύετο δὲ ἐν Σίφνῳ κατὰ τὸν Ἡσυχίον ὁ μὲν Ἀπόλλων ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν ὁ Ἐραγρος, διότι ἐν μέσῳ τῶν ἀγρῶν, καὶ οὐχὶ ἐν τῇ πόλει ὑπῆρχεν ὁ Ναὸς αὐτοῦ, ἢ δὲ Ἄρτεμις ὑπὸ τὴν τῆς Ἐκβατηρίας, διότι αὐτὴν, φαίνεται, ἐπεκαλοῦντο διὰ τὴν αἰσίαν ἔκβασιν ἀπὸ πλοίου, ἢ τὴν εὐκταίαν ἀποπεράτωσιν ὑποθέσεώς τινος· ἐκτὸς ὅμως τούτων ἐλατρεύετο ἐν Σίφνῳ καὶ ὁ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε Ζεὺς, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν ὁ Ἐπιβήμιος· ἀλλὰ καὶ τοῦ

Πανός ἢ λατρεία δὲν παρημελεῖτο, τοῦ δποίου, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἶπομεν, ὑπῆρχεν ἐν Σίφνῳ καὶ Ναός καὶ ἄγαλμα ἢ λατρεία δὲ τοῦ Θεοῦ τούτου ὑποδηλοῖ, ὅτι καὶ περὶ τὴν ποιμενικὴν ἡσχολοῦντο τὸ πάλαι οἱ Σίφνιοι.

Ἐκτὸς δὲ τῆς πρὸς τοὺς Οὐρανίους τούτους θεοὺς λατρείας, ἀπεδίδοτο τιμὴ τις ἐν Σίφνῳ καὶ εἰς τὰς Νύμφας, αἵτινες ἐθεωροῦντο θεαὶ κατωτέρας τάξεως, κατοικοῦσαι κατὰ τὰς ἰδέας τῶν προπατόρων ἡμῶν ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὅτε καὶ Ὀρειάδες ἐκαλοῦντο, ἢ ἐπὶ τῶν πηγῶν καὶ ὑδάτων, ὅτε πάλιν ἐκαλοῦντο *Νηρηίδες*· εἰς τὰς νύμφας δὲ ταύτας ἦτο ἀφιερωμένον καὶ σπήλαιόν τι, κείμενον εἰς τὸ Νοτ.-Δυτ. τῆς νήσου, ἀντικρὺ τῆς Σερίφου, ὡς καὶ τὸ περίξ ἴσως αὐτοῦ δάσος, ὡς δηλοῖ ἢ ἐπίτινος βράχου ὑπάρχουσα ἐπιγραφή,
ΝΥΜΦΩΝ ΙΕΡΟΝ (*)

(*) Κληρονομία βεβαίως τῆς παρὰ τῶν προγόνων ἡμῶν λατρείας τῶν νυμφῶν τούτων εἶναι καὶ αἱ νῦν ἔτι διατηρούμεναι παρὰ τῷ ἀπαιδεύτῳ λαῷ ἰδεαὶ περὶ τῶν κοινῶς λεγομένων Νεραιδῶν, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐπίστευον, καὶ πιστεύουσι τινες ἔτι, ὅτι καταλαμβάνονται ἐνίοτε οἱ ποταμόν τινα, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ ἰυκτός, διαβαίνοντες, ὅτε καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν Νυμφολήπτων τούτων παρασκευάζουσι καὶ τοποθετοῦσιν εἰς τὰς τριόδους (κοινῶς τρίστρατα), ἢ κρεμῶσιν ἐντὸς τοῦ φρέατος, ὅπου νομίζουσιν, ὅτι κατῴκουν αἱ καταλαβοῦσαι τὸν παθόντα Νεραίδες, ἄρτον, ἐντὸς καθαρωτάτης ὀθύνης (πετσέτας), καὶ ἔδεσμά τι ἐκ μέλιτος, γάλακτος καὶ ὠν πρὸς ἐξίλασμόν παρόμοιον δέ τι παρτίθετο καὶ παρὰ τῶν προγόνων ἡμῶν εἰς τὰς τριόδους κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου μηνὸς πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς Ἐκάτης, ὅπερ συνήθως ἔπαυε τὴν πέναν πολλῶν πτωχῶν· τὴν αὐτὴν δὲ ἀρχὴν ἔχουσι βεβαίως τὰ κοινῶς λεγόμενα **στοιχεῖα**, ἅτινα ὁ λαὸς φαντάζεται, ὅτι εὐρίσκονται εἰς ἀποκρήμνους τόπους, ἢ παλαιὰ δένδρα, ἢ ἀκατοικήτους οἰκίας, τὰς ὁποίας καὶ καλεῖ **στοιχειώμενα**, φοβεῖται δὲ διὰ τοῦτο καὶ νὰ πλησιάσῃ· ἐνίοτε δὲ μεταχειρίζεται τὴν λέξιν ταύτην ὁ λαὸς καὶ πρὸς ἐκφῶδισιν τῶν μικρῶν παιδῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ.

Ως γνωστὸν ἐκ τοῦ Γ'. κεφαλαίου, μόνον ἐν Σίφνῳ καὶ ἐν Θάσῳ ἐξωρούσσετο τὸ πάλαι ΧΡΥΣΟΣ· ὁ δὲ πρὸς κατασκευὴν κοσμημάτων ἄσημος χρυσός, ὡς καὶ χρυσᾶ νομίσματα εἰσήγοντο εἰς τὴν Ἑλλάδα ἰδίως ἐκ τῆς Ἀσίας, ὅπου πρῶτος ὁ Κροΐσος ἔκοψε τοιαῦτα ἀπὸ τῆς 8ης Π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἄφθονον ἔχων τὸν χρυσὸν ἀπὸ τὰ ψήγματα, τὰ ὅποια παρέσυρε μεθ' ἑαυτοῦ τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ Πακτωλοῦ, ἕνεκα τῶν ὁποίων καὶ παροιμιώδης εἶχε καταντήσει ὁ ΠΛΟΥΤΟΣ τοῦ ΚΡΟΪΣΟΥ· ἐνῶ δὲ ἐν Ἀθήναις, ὡς εἶναι ἐπίσης γνωστὸν, μόλις μετὰ τοὺς Περσ. πολέμους ἐκόπη χρυσοῦν νόμισμα, ὁ καλούμενος Στατήρ ἢ Χρυσοῦς, ἰσοβαρῆς μὲν πρὸς δίδραχμον ἀργυροῦν, ἰσότημος δὲ πρὸς 20 δραχμάς Ἀττικὰς, ἡ Σίφνος πρώτη ἐκ τῶν ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι πόλεων καὶ νήσων, ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἔκοψε χρυσᾶ νομίσματα.

Κοινότερα δὲ νῦν καὶ πολυπληθέστερα νομίσματα τῆς Σίφνου εἶναι τὰ ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ, διαφόρους τύπους καὶ διάφορον μέγεθος καὶ βάρος ἔχοντα κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς· εἶναι δὲ καὶ ἀνόμοια τῶν νομισμάτων τῶν ἄλλων τῆς Ἑλλάδος πόλεων, τῶν ὁποίων ἐκάστη εἶχεν ἴδιον, οὕτως εἶπεῖν, νομισματικὸν σύστημα· τῶν νομισμάτων δὲ πάλιν τῆς Σίφνου τὰ μὲν ἐκόπησαν, ὅτε ἡ Σίφνος ἦτο αὐτόνομος, τὰ δὲ, ὅτε ἦτο ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους.

Καὶ τὰ μὲν ΧΡΥΣΑ τῆς Σίφνου νομίσματα, κατὰ τὸν Γάλλον νομισματολόγον Μιονὲ εἶναι μικροῦ μεγέθους· τῶν δὲ ἀργυρῶν ἐν μὲν εὐρέθῃ ἔχον ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τὴν κεφαλὴν τῆς Ἀθηνᾶς μετὰ κράνους, καὶ περίξ τὰ γράμματα ΕΠΙ ΠΡΟ. . . ἦτοι τὸ ὄνομα τοῦ ἄρχοντος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἴσω· ἐκόπη, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας ὄψεως περιστερὰν βαδίζουσαν πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ ἄνωθεν αὐτῆς τὰ γράμματα ΣΙΦΝΙΩΝ· ἄλλα δὲ ἔφερον ἐπὶ τῆς μιᾶς μὲν ὄψεως κεφαλὴν ἐστεμμένην τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας πτηνὸν ἐντὸς τετραγώνου μὲ ἀνοικτὰς πτέρυγας· εἰς ἐκάστην δὲ τῶνγωνιῶν ὑπάρχει ἀνὰ ἓν γράμμα τῆς λέξεως ΣΙΦΝ. τινὰ δὲ ἀντὶ τῆς τοῦ Ἀπόλλωνος κεφαλῆς ἔχουσι γυναικείαν, τὴν τῆς Ἀρτέμιδος βεβαίως.

Τῶν δὲ ΧΑΛΚΩΝ τὰ μὲν εἶχον ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τὴν κεφαλὴν τῆς Ἀρτέμιδος, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας περιστερὰν πετώσαν, καὶ κάτωθεν τὰ γράμματα ΣΙΦ., ἄλλα δὲ κεφαλὴν Ἀπόλλωνος, περίξ δ' αὐτῆς τὰ γράμματα ΣΙΦ. ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ· ἄλλα κεφαλὴν Ἀπόλλωνος ἐστεμμένην ἀφ' ἑνὸς, ἀφ' ἑτέρου δὲ πτηνὸν πρὸ ὄψεως, καὶ ἄλλα ἀετὸν κρατοῦντα εἰς τὸ ῥάμφος τοῦ ὄφιν· (ὁ τύπος δὲ οὗτος εἶναι νῦν καὶ τὸ σύμβολον τῆς σφραγίδος τοῦ δήμου Σίφνου)· ἄλλα δὲ ἔχουσι ἐπὶ τῆς μιᾶς μὲν ὄψεως περιστερὰν μὲ ἀνοικτὰς ἢ μὴ πτέρυγας, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας τὰ γράμματα ΣΙΦ ἢ καὶ μόνον Σ ἐντὸς στεφάνου ἐξ ἐλαίας· εὐρέθῃ δὲ καὶ νόμισμα τῆς Σίφνου ἔχον ἐπὶ τῆς μ. ἄ. μὲν ὄψεως κεφαλὴν Πανὸς, ἐστεμμένην μὲ στέφανον κισσοῦ, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας τὰ γράμματα ΣΙΦ.

Τῶν δὲ ἐπὶ τῆς βιωματικῆς ἐποχῆς, τὰ μὲν ἔφερον ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τὴν προτομὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Σεβήρου, (βασιλεύσαντος περὶ τὰ 190 Μ. Χ.), περίξ τὰ γράμματα ΑΥ.Κ. ΣΕΒΗΡΟΥ· ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας τὴν Ἀθηνᾶν βαδίζουσαν πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ κρατοῦσαν εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἀσπίδα, περίξ δὲ τὰ γράμματα ΣΙΦΝΙΩΝ. τὰ δὲ ἐπὶ τῆς μιᾶς μὲν ὄψεως εἶχον ἐκτετυπωμένην τὴν προτομὴν τοῦ Αὐτοκράτο-

ρος Γορδιανού βλέπουσαν πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ περίξ τὰ γράμματα Μ[αρκου] ΑΝΤ[ωνίου] ΓΟΡΔΙΑΝΟΥ, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας τὸν Μουσηγέτην Ἀπόλλωνα, ἤτοι τὸν Ἀπόλλωνα, κρατοῦντα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Φόρμιγγα (εἶδος κιθάρας), καὶ κάτωθεν τὴν λέξιν ΣΙΦΝΙΩΝ. Ἔτερον δὲ νόμισμα ἐπὶ τοῦ Γορδιανοῦ ἐπίσης κοπὴν ἔχει ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὄψεως τὴν προτομὴν τῆς Ἀθηνᾶς μετὰ κράνους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἣτις ρίπτει ἀκόντιον. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀνωτέρω, ὁ Γόλζιος ἀναφέρει, ὅτι εἶδε νόμισμά τι τῆς Σίφνου ἔχον ἀφ' ἑνὸς μὲν Πύργου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἰστάμενον ἄνδρα, ἐπὶ τοῦ ἑτέρου δὲ μέρους προτομὴν, κατὰ τινὰς μὲν τοῦ Διὸς, κατ' ἄλλου, δὲ τοῦ Ποσειδῶνος. (*)

(*) Ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκονται πολλὰ ὅμοια ἐκ τῶν τελευταίων, οὐδόλως παράδοξον νὰ ἦσαν ταῦτα οὐχὶ ἰδίως Νομίσματα πρὸς κοινὴν χρῆσιν, ἀλλὰ μᾶλλον Νομισματοποίημα, πρὸς τιμὴν τῶν αὐτοκρατόρων, τοὺς ὁποίους διὰ πολλοὺς λόγους οὐ μόνον οἱ Σίφνιοι, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες, ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ κολακεύωσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

—οο:ε:οο—

ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΦΝΙΩΝ.

Ἐκτὸς τῆς μεταλλευτικῆς, τὴν ὁποίαν, δι' οὗς ἀνωτέρω εἶπομεν λόγους, πρῶτῳ, ὡς φαίνεται, εἶχον ἐγκαταλείψει οἱ ΣΙΦΝΙΟΙ, ἠσχολοῦντο εἰς τε τὴν καλλιέργειαν

τῆς νήσου, καὶ τὴν ποιμενικὴν, πρὸς τὴν ὁποίαν ἦτο κατ'ἀλλήλων τὸ ὄρεινόν τοῦ τόπου· ὁ δὲ θεὸς τῶν ποιμένων Πάν, ὡς εἶδομεν, ἀπῆλαυεν ἐν Σίφνῳ οὐ μικρὰς τιμῆς· ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν Κεραμευτικὴν, ἣτις ἦτο ἐν χρήσει ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, διὸ καὶ ὁ Ἡσίοδος, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν τῶν κεραμῶν ἄμιλλαν λέγει «Κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει (φθονεῖ), καὶ τέκτορι τέκτωρ, καὶ αἰοιδῶ αἰοιδῶ» ἠσχολοῦντο οἱ Σίφνιοι, ὡς καὶ πολλοὶ ἐν Ἀθήναις, διὸ καὶ μέγα μέρος τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκαλεῖτο Κεραμεικός, διότι κατοικεῖτο ὑπὸ Κεραμῶν, τῶν ὁποίων τὰ καλλιτεχνικῶς ἐξεργασμένα, καὶ διὰ ζωγραφικῶν κεκοσμημένα κεράμεια ἀγγεῖα διεγείρουσι καὶ νῦν ἔτι τὸν θαυμασμὸν διὰ τὴν λεπτότητα αὐτῶν.

Μετὰ τινος δὲ βεβαιότητος, κατ' ἐμὴν ἰδέαν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐν Σίφνῳ, ὅπου ἡ Κεραμίτις γῆ ὑπάρχει ἄφθονος, καὶ ἔχνη κεραμευτικῶν ἐργαστηρίων πολλαχοῦ φαίνονται, κατεσκευάσθησαν τὰ πρὸ τινων ἐτῶν εὐρεθέντα κατὰ σωρὸν ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης ὑπὸ Καλυμνίων δυτῶν κεράμεια πλησίον μεσημβρινῆς τινος ἄκρας τῆς Σίφνου, ὅπου, ὡς φαίνεται, ἐναυάγησεν ἐκ προσκρούσεως εἰς τὴν ξηρὰν τὸ ἀπ' αὐτῶν φορτωμένον πλοῖον· ἐκ τούτων δὲ φυλάττεται ἔτι μία στάμνα ἐν τῷ δημοτικῷ καταστήματι Σίφνου, ὕψους 0,60 περίπου τοῦ Γαλλικοῦ μέτρου, καὶ χωρητικότητος 42 περίπου ὀκάδων· διαφέρει δὲ οὐσιωδῶς αὕτη τῶν νῦν κατασκευαζομένων κατὰ τε τὸ σχῆμα, διότι εἶναι μακρόλαιμος, εὐρύστομος, καὶ ἔχει τὴν βᾶσιν ὀξεῖαν, διὰ νὰ ἐμπήγηται εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ μακρὰς τὰς λαβὰς (ῶτα), καὶ κατὰ τὴν στερεότητα, διότι εἰ καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διέμεινεν ἐν τῷ βυθῷ, καὶ πολλὰ θαλάσσια φυτὰ ἐπεκολλήθησαν ἐπ' αὐτῆς, οὐδεμίαν σχεδὸν ἔπαθεν ἀλλοίωσιν, διατηροῦσα ἔτι ἐν μέρει καὶ τὸ ἐρυθρίζον χρῶμα· καλῆς δὲ τέχνης φαίνονται καὶ οἱ εὐρεθέντες λύχνοι κατὰ τὰς παρά τὴν Σεράλιαν πρὸ τριῶν ἐτῶν γενομένας ἀνασκαφάς, μετὰ ζωδίων ἐκτύπων πεποικιλμένοι.

Ἡ ἐξαγωγή δὲ τῶν κεραμείων τούτων, τῶν ἐπιτραπεζίων ἐκείνων σκευῶν, ἅτινα ἦσαν περιζήτητα καὶ κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς μάλιστα χρόνους, ὡς λέγει ὁ Πλίνιος, διὰ τε τὴν κομψότητα καὶ τὸ πολύτιμον τῆς ὕλης, ἴσως δὲ καὶ ἄλλων τινῶν προϊόντων τῆς νήσου ἠνάγκασε βεβαίως τοὺς Σιφνίους νὰ συνάψωσιν ἐμπορικὰς, οὕτως εἰπεῖν, συνθήκας, μετ' ἄλλων τῆς Ἑλλάδος πόλεων· τούτων δὲ μία εὐρέθη πρότινων ἐτῶν ἐν Καλυρῖα, γεγραμμένη ἐπὶ μαρμάρου, τεθραυσμένου δυστυχῶς ἐν μέρει, καὶ ἐκ τῆς ὁποίας εἰς Δωρικὴν διάλεκτον γεγραμμένης καὶ θεωρουμένης τῆς Γ' ἢ καὶ Β' Π. Χ. ἐκχονταετηρίδος, ὅτε ἤκμαζεν τὸ ἐμπόριον τῆς Κορίνθου, ἐξάγομεν ὅτι καὶ πρότερον ὑπῆρχον σχέσεις μεταξὺ τῶν Καλυρειαίων καὶ Σιφνίων, ἀνευρέθησαν δὲ αὐταὶ καὶ ἤδη· ἡ δὲ χορηγουμένη εἰς τοὺς Σιφνίους ἀτέλεια, ἥτοι ἀπαλλαγὴ τῶν πληρονομένων περ' ἄλλων δασμῶν, ἦτο πρόνομιον οὐ μικρόν.

*Ἐχει δὲ ἡ ἐπιγραφή οὕτω

ΣΙΦΝΙΟΙΣ ΑΤΕΛΕΙΑ ΕΓΚΑ
 ΛΑΥΡΕΑΙ, ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ·
 ΕΠΙ ΘΕΟΦΕΙΔΕΟΣ ΤΑΜΙΑ ΕΛΘ
 ΞΕ ΤΑΙ ΠΟΛΙΤΑΙ ΚΑΛΑΥΡΕΑ
 ΤΑΝ ΕΠΑΙΝΕΣΑΙ ΤΑΝ ΠΟΛΙΝ
 ΤΑΝ ΣΙΦΝΙΩΝ, ΟΤΙ ΔΙΑΤΕΛΕΙ
 ΕΥΝΟΥΣ ΕΟΥΣΑ ΤΑΙ ΠΟΛΙΤΑΝ
 (ΚΑΚΑΥΡΕΑΤΑΝ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΑΝΔΡΕΣ ΕΚ ΣΙΦΝΟΥ.

Περὶ τὰ μέσα τῆς 5ης Π. Χ. ἑκατονταετηρίδος ἤκμασε ποιητῆς τις ἐκ Σίφνου παρά τινων μὲν ΦΙΛΟΞΕΝΟΣ, παρ' ἄλλων δὲ ΘΕΟΞΕΝΙΑΔΗΣ ὀνομαζόμενος, σύγχρονος ἢ ὀλίγον ἕως προγενέστερος τοῦ κωμικοῦ Ἀριστοφάνους, ὅστις κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ, χλευάζει καὶ τοῦτον αἰνιγματωδῶς πως, λέγων «εἰ δὲ τις αὐτῶν βωμολοχεύσαιο. . . ἐπετρίβετο τυπτόμενος. . . ὡς τὰς Μούσας ἀφανίζων» τοὺς στίχους δὲ τούτους σχολιάζων τις ἐκ τῶν ἀρχαίων λέγει: «Πραξιδάμας Δημοκρίτον τὸν Χίον καὶ Θεοξενίδην τὸν Σίφνιον, πρῶτους ἐπὶ χρώματος τάξαι τὴν ἰδίαν ποίησίν φησι, ὡς Σωκράτης (οὐχὶ βεβαίως ὁ Φιλόσοφος, ἀλλ' ἄλλος τις ἱστοριογράφος) ἐν τοῖς πρὸς Εἰδόθεον, ὡς παρ' Ἀριστοφάνει τεταγμένον, ὑποφαίνει, «εἰ δὲ τις αὐτῶν βωμολοχεύσαιο . . . ὡς τὰς Μούσας ἀφανίζων» αὐτὸς δεῖξας ἐν ἀρμονίαις Χιάζειν ἢ Σιφνιάζειν»: ὁ δὲ Πολυδεύκης ὁ Γραμματικὸς (Δ. 9. §. 4.) λέγει «τὸ μέντοι Σιφνιάζειν καὶ Χιάζειν ἴσον τῷ περιέργοις μέλεσι χρῆσθαι ἀπὸ Δημοκρίτου τοῦ Χίου καὶ Φιλοξένου τοῦ Σιφνίου, ὅστις καὶ Ὑπερτονίδης ἐκαλεῖτο». Ἀλλὰ νεωτερισμοὺς δὲν εἰσήγαγον μόνοι ὁ ἐκ Χίου καὶ ὁ ἐκ Σίφνου ποιητῆς, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος Ἀριστοφάνης, τὸν ἐποίησεν ἐπὶ τούτῳ διὰ τρόπου λεπτοῦ ψέγει ὁ ἀνωτέρω Σχολιαστῆς, ὡς χλευάζοντα τὰ μὴ

χλευασμοῦ ἄξια (*). δυστυχῶς δὲ οὐδὲν τῶν ποιημάτων τούτου περιεσώθη.

Ἐτερος δὲ Σίφνιος ἐπίσημος ἀνὴρ, συχνότατα παρὰ τοῦ Ἀθηναίου μνημονευόμενος (ἐν Δειπνοσοφισταῖς), εἶναι ὁ Ἰατρὸς ΔΙΦΙΛΟΣ ἀκμάσας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ· ἔγραψε δὲ ὁ ἰατρὸς οὗτος, ὡς ὁ αὐτὸς Ἀθήναιος λέγει, σύγγραμμα τι ἐπιγραφόμενον «ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΤΟΙΣ ΝΟΣΟΥΣΙ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΙΝΟΥΣΙ»· δυστυχῶς τὸ σύγγραμμα τοῦτο δὲν περιεσώθη μέχρις ἡμῶν, εἰ καὶ ἦτο ἐν μεγάλῃ ὑπολήψει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, διότι οὐ μόνον ὁ ῥηθεὶς Ἀθήναιος, γράψας περὶ τὴν 3ην Μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα, ἀλλὰ καὶ ὁ Π. Χ. ἀκμάσας ἰατρὸς Ξενοκράτης ἀναφέρεισι πολλάκις ὀλοκλήρους ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Διφίλου περικοπὰς· ἐκ τῶν παρὰ τοῦ Ἀθηναίου δὲ λεγομένων ἐξάγεται, ὅτι ὁ Δίφιλος ἐσπούδασε τὴν Ἰατρικὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς συγγραφῆς τοῦ βιβλίου του περιῆλθε τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου.

Ὁ αὐτὸς δὲ Ἀθήναιος ἀναφέρει, ὅτι ἐκ τῶν ἀρχαίων ἔγραψεν **ΠΡΟΣ ΣΙΦΝΙΩΝ**, ἧτοι «χρονικὰ περὶ τῶν ἐν Σίφνῳ συμβάντων» ὁ Μαλακὸς, συγγραφεὺς ἀγνώστου ἐποχῆς καὶ πατρίδος· δυστυχῶς καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦτο τοῦ Μαλακοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου πολλὰ ἴσως καὶ ἄξια λόγου περὶ τῆς Σίφνου θὰ ἐμανθάνομεν, ἀπωλέσθη.

Σημ. (*) Ἐνῶ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω σχολίου σαφῶς δηλοῦται ἡ σημασία τοῦ ῥήματος σιφνιάζειν, λεξικογράφοι τινὲς ἐκ παρανοήσεως ἴσως, ἄλλην ὀλωσανοίκειον ἔννοιαν ἔδωκεν εἰς αὐτὸ τὸ ῥῆμα, τὴν ὁποίαν θεωροῦμεν ὀλως ἀπορριπτέαν καὶ ἀνάρμοστον.

Ἐχλευάζετο δὲ παρὰ τῶν ἀρχαίων καὶ ἡ τῆς νήσου εὐτέτελεια, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐλέγετο παροιμιωδῶς «Σίφνιος ἀστράγαλος»· γνωστὸν ὅμως, ὅτι τοιοῦτων χλευαστικῶν ὀνειδισμῶν δὲν ἐστερεῖτο οὐδεμίᾳ σχεδὸν πόλιν ἢ νῆσος τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸ σύνθημα χαλκεῖον αὐτῶν ἦσαν αἱ Ἀθηναί, τῶν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΛΕΙΨΑΝΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΝ ΣΙΦΝΩ.

Οὐκ ὀλίγα ὑπάρχουσι λείψανα ἀρχαιοτήτων ἐν Σίφνῳ, ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ πλεῖστα τούτων εἶναι ἐντετειχισμένα εἰς τοὺς τοίχους τῶν οἰκιῶν τῆς κομοπόλεως τοῦ Κάστρου, ὅπου πρὸς τοῖς ἄλλοις δύναται τις νὰ ἴδῃ στήλας στήριζούσας τοὺς ἐξώστας πολλῶν οἰκιῶν, κιονόκρανα διαφόρου ῥυθμοῦ καὶ μεγέθους, βάσεις κιόνων, ἐπιστύλια, καὶ πλῆ-

ῥοποιῶν οἱ κάτοικοι ἐτέρποντο εἰς τὰ τοιαῦτα, χλευάζοντες ἐκ μερικῶν τινῶν συμβεδηκότων πάντας τοὺς μὴ Ἀθηναίους· οὕτω λ. χ. οἱ μὲν Μήλιοι ἐχλευάζοντο ὡς ἄθεοι, διότι φιλόσοφος τις ἐκ Μήλου, ὁ Διαγόρας, ἔκαυσε τὸ ξόανον τοῦ Ἡρακλέους πρὸς ἔψησιν ἐρεβίνθων, οἱ Μυκόνιοι ὡς φιλάργυροι, οἱ Πάριοι ὡς παρὰ τὰ τῶν ὑποσχέσεων των κ.τ.λ. Τὰ ἀνωτέρω δ' ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ Γάλλος περιηγητὴς Γκουφιέ, λέγει ἐν τῷ πρὸ μιᾶς περίπου ἑκατονταετηρίδος ἐκδοθέντι συγγράμματι του.

«Τὰ ἦθη τῶν κατοίκων τῆς Σίφνου δὲν εἶναι ποσῶς δυσφημισμένα, ὡς ἐκεῖνα τῶν προγόνων των· αἱ κυρίαὶ μάλιστα, ὅταν ἦναι εἰς τὴν ἐξοχὴν σκεπάζουσι, διὰ τὰ μὴ γνωρίζονται, τὰ πρόσωπά των μὲν καλύμματα βαμβακερὰ (στομομάρικα τότε καλούμενα), τὰ ὁποῖα περιτυλίσσουν εἰς τόσον ἐπιτηδεῖως, ὥστε δὲν βλέπει τις παρὰ τὸ στόμα, τὴν ῥίνα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς των· βεβαίως δὲν ἔχουσι τὸ ἦθος κατακτητικὸν μὲν αὐτὸ τὸ προσωπεῖον, καὶ ὁμοιάζουσι μᾶλλον πρὸς κινούμενα τεταριχενυμένα σώματα, εἶναι ὅμως προνοητικώτεροι εἰς τὸ νὰ ἀποφεύγωσι τοὺς ξέρονς, παρὰ ἐκεῖναι αἱ τῆς Μήλου καὶ Κιμῶλου».

θος λίθων, οἵτινες ἐλήφθησαν ἐξ ἀρχαίων οἰκοδομημάτων ἐκ τῶν μὴ ὑπαγομένων δὲ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην εἶναι Ἐπιτύμβιος πλάξ, ὕψους, 0,40 περίπου Γαλ. μέτρου, ἔχουσα ἐκτύπους δύο ἄνδρας, τὸν μὲν καθήμενον, τὸν δὲ ἰστάμενον καὶ ἀποχαιρετῶντα, τρόπον τινα, καὶ πλησίον αὐτοῦ παῖδα· εὐρίσκεται δὲ τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Γ. Πανωρίου, ὅστις ὡς πολύτιμον κειμήλιον φυλάττει αὐτό· ἐν δὲ τῷ παρὰ τῇ Σεραλίᾳ κήπῳ τοῦ ἰδίου ὑπάρχει κορμὸς τις ἀγάλματος φοροῦντος χιτῶνα ποδήρη, οὔτινος ἢ ἐργασία δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητος.

Ἐνωθεν δὲ τῆς πρὸς Ἀνατολὰς θύρας τοῦ Δημ. Σχολείου τοῦ Κάστρου εἶναι ἐντετειχισμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ κορμοῦ ἐτέρου ἀγάλματος, καὶ ἐν τινι ἐκκλησιδίῳ, ὅπερ κεῖται πλησίον τοῦ αὐτοῦ Σχολείου εἶναι ἐρριμένους ἕτερος κορμὸς· πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου, ἔξωθεν τῆς κωμοπόλεως, εἶναι κεχωσμένος σχεδὸν ὑπὸ τῶν χωμάτων ἀνδριάς ἄνευ κεφαλῆς· οὐδόπως δὲ παράδοξον εἰς αὐτὸν νὰ ἀνήκη ἢ ὑπάρχουσα ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ, ἥτις περισταῖ ὅψιν Ῥωμαίου μᾶλλον ἢ Ἑλλήνος ἀνδρὸς, ἴσως δὲ τινος τῶν αυτοκρατόρων ἐκείνων, πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων καὶ νομίσματα, ὡς εἶδομεν, ἔκοψαν οἱ Σίφνιοι· παρὰ δὲ τῇ Φλ. Μάτσα ὑπάρχουσι ἐκτὸς τῶν ἐντὸς τάφων εὐρεθεισῶν ὑελίνων μυροδόχων, καὶ τῶν πηλίνων λυχνιῶν, τοὺς ὁποίους ἐσυνεΐθιζον νὰ θέτῳσιν ἐν αὐτοῖς οἱ ἀρχαῖοι εἰδωλολάτραι πρόγονοι ἡμῶν, καὶ ἀγαλμάτιον, ἔχον μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τοὺς ἀρχαίους Ἑρμάς, ἥτοι κεφαλὴν ἐπὶ τετραγώνου στήλης, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας εἶναι γεγλυμμένος φαλλὸς, καὶ ἑτέρα κεφαλὴ ἀγάλματος, ἀλλ' ἐφθαρμένη κατὰ μέγα μέρος. Εὐρέθησαν δὲ ταῦτα πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐντὸς ἀγροῦ παρὰ τὴν Σεράλιαν πλησίον ἐρειπίων ἀρχαίων ναῶν καὶ ὑπὸ βάθος οὐκ ὀλίγον, διότι καὶ κλίμαξ εὐρέθη ἐν αὐτῷ πρὸς τὸν τάφον ἄγουσα, ἐκ βαθμίδων 14, τῶν ὁποίων ἐκάστη εἶχε μῆκος περὶ τὰ 3 Γαλ. μέτρα. Ἐντὸς δὲ τοῦ αὐτοῦ ἀγροῦ ὑπάρχει ἤδη καὶ ἡ εὐρεθεῖσα μυχμαρίνη λάρναξ, ἔ-

χουσα καὶ γλυφάς τινας οὐχί λεπτῆς ἐργασίας· ἐπ' αὐτῆς δὲ ἦτο λίθος, χρησιμεύων ἤδη ὡς ὑπέρθυρον τοῦ εἰρημένου κτήματος, ἔχον τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν, ῥωμαϊκῆς ἴσως ἐποχῆς, ὡς δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τῆς κατασκευῆς τῶν γραμμάτων,

ΑΛΚΙΠΠΕ	Ἄλκιππε
ΑΡΙΣΤΑΡΧΟΥ	Ἀριστάρχου
ΧΡΗΣΤΕ	Χρηστέ
ΧΑ]ΙΡΕ (4)	Χαῖρε.

Ἀρχαιοτέρας δ' ἐποχῆς φαίνεται ἡ ὑπ' ἀριθ. 2 ἐπιτύμβιος ἐπιγραφὴ, ἐν τῷ αὐτῷ εὐρεθεῖσα κτήματι,

ΑΛΕΞΙΦΑΝΕΙ	Ἀλεξιφάνει
ΤΗ]ΔΕΚΛΕΟΣ (2)	Τηλεκλέου[ς].

Ἐξωθεν τοῦ ἀγροῦ τούτου καὶ πλησίον τοῦ ἐκεῖ κοινοῦ φρέατος ὑπάρχει πρὸ πολλοῦ ἑτέρα λάρναξ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, μήκους 2,20 Γαλ. μέτρα ὕψους 0,80, καὶ πλάτους 0,75, ἔχουσα περὶ τὰς γωνίας μὲν καὶ τὰ μέσα τῶν κατὰ μῆκος πλευρῶν ἐκτύπους κεφαλὰς βοῶν κερασφόρους, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ταινίας ἐκ διαφόρων φύλλων καὶ καρπῶν· ἐν γένει δὲ ἡ τέχνη τοῦ μνημείου τούτου εἶναι καλή.

Εἰς οἰκίαν δὲ τινα τῆς κωμοπόλεως τοῦ Κάστρου, κειμένην παρὰ τὴν μεγάλην ὁδὸν εἶναι ἐκτετειχισμένη λάρναξ, τῆς ὁποίας φαίνεται μόνον ἡ προσθία ὄψις, φέρουσα ἐπιγραφὴν ΒΑΣΙΛΕ, ἣτις δηλοῖ, ὅτι ὁ τάφος ἐκεῖνος ἀνήκεν εἰς ἄρχοντά τινα Βασιλέα. Καὶ ἐν τινι δὲ τῶν κήπων τῆς μονῆς τῆς Βρύσεως ὑπάρχει λάρναξ, καλῶς εἰργασμένη, χρησιμεύουσα νῦν δυστυχῶς πρὸς διοχέτευσιν τῶν ὑδάτων· εἰ δὲ καὶ αἱ πλεῖστοι τῶν ἐν αὐτῇ γλυφῶν εἶναι ἐξηλειμμένοι, διακρίνονται ὅμως ἔτι τρεῖς παῖδες, ἕκαστος τῶν ὁποίων κρατεῖ διὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ τὸ ἄκρον στεφάνου ἐξ ἀνθῶν.

Κατὰ τὰς γενομένας δὲ πρὸς τὸ Βόρειον μέρος τοῦ Πειραιῶς ἀνασκαφὰς εὐρέθη ἐπιτύμβιος πλάξ μετὰ ἀετώματος

εἰς τὸ ἄνω αὐτῆς μέρος, ἐπιγραφὴν ἔχουσα ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
ΣΙΦΝΙΟΣ εἰς δὲ τὰς πρὸς τὸ βόρειον τῶν Ἀθηνῶν ἐτέρα ἐκ
Πεντελησιῶν λίθου, ὡς καὶ ἡ προηγουμένη, ἐπιγραφὴν ἔχουσα.

ΣΤΗΣΙΑ[Σ]

Στησία[ς

ΚΑΛΛΑ[ΙΣΧΡΟΥ]

Καλλα[ἰσχρου]

ΣΙΦΝ[ΙΟΣ]

Σίφν[ιος. [*]

* Ἐκ τῶν ἐπιτυμβίων τού-
των ἐπιγραφῶν δύναται τις
δικαίως νὰ εἰκάσῃ, ὅτι ἀρ-
χατον ἦτο εἰς τοὺς Σιφνίους
τὸ ἔθος τῆς εἰς ἄλλας πό-
λεις μεταβάσεως.

Ὑπάρχουσι δὲ καὶ πολλὰ χυῦ τῆς Σίφνου οἰκοδομαί
ῶσιδῃ τὸ σχῆμα ἔχουσαι, καὶ ἐκ μεγάλων λίθων ἐκτισμέ-
ναι, αἵτινες κοινῶς καλοῦνται πύργοι· εἶναι δὲ οὗτοι,
κατὰ τὴν ἐμὴν κρίσιν, ἐποχῆς νεωτέρας, τῆς τῶν Ἑρετῶν,
ὡς ἐκ τῶν θέσεων δὲ, ἐν αἷς εἶναι ὠκοδομημένοι, εἰκάζομεν,
ὅτι οὗτοι ἐρχησίμενοι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὡς σκο-
πιαὶ τῆς περὶ τὴν νῆσον θαλάσσης, καὶ πρὸς κατοικίαν
ἐν αὐτοῖς φρουρῶν, ἵνα δι' αὐτῶν προλαμβάνωνται κίρ-
δνοι ἐκ τῆς ἀποβάσεως πειρατῶν, τῶν ὁποίων κατὰ δια-
φόρους ἐποχὰς κατεπλημύρει τὸ Αἰγαῖον· τοιοῦτοι δὲ
εἶναι ὁ π.λησιῶν τοῦ χωρίου Ἐξαμπέλων, ὁ ἐν λόφῳ τιρι
πρὸς τὸ Νότιον τῆς νήσου ὑπάρχων καὶ καλούμενος
Ἄσπρος πύργος, διὰ τὴν λευκότημα τῶν λίθων, ἐξ ὧν
ὠκοδομήθη, ὁ ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ λόφου τοῦ Ἀγίου Ἀρ-
δρέου, ὁ ἐν τῷ Βαθεῖ κ.τ.λ. θύρα δὲ τοιοῦτου πύργου κα-
ταστραφέντος εἶναι τὸ κοινῶς λεγόμενον Καμπαραρῖδ,
διὰ τὴν ὁμοιότητα, τὴν ὁποῖαν αὕτη ἔχει πρὸς τὰ τῶν
Ἑκκλησιῶν κωδωνοστάσια.

Ἐπὶ τῷ αὐτῷ δὲ βεβαίως σκοπῷ ὠκοδομήθη καὶ ὁ ἐν εἰ-
δει μικροῦ φρουρίου εὐμεγέθης πύργος, ἐν μέρει μόνον ἤδη
διατηρούμενος ἐν τῷ πρὸς τὸ βόρειον τῆς νήσου ἄκρῳ,
ὑπερκοινῶς καλεῖται διὰ τοῦ Φραγκικοῦ ὀνόματος
Πούρτα τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, διὰ τὸν ἐκεῖ ραῖσχος
ἐπ' ὀνόματι τοῦ μεγαλομάρτυρος τούτου.

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

—οοοοοοο—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

—οοοοοοο—

ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΛΗΨΕΩΣ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ
ΥΠΟ ΤΩΝ ΕΝΕΤΩΝ,
ΗΤΟΙ ΑΠΟ ΤΟΥ 310—1208 Μ. Χ.

Ἐκ τῆς 4ης Μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος ἀρχεται διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν γένει νέα ὅλως ἱστορικὴ περίοδος διὰ τῆς ἀναβάσεως ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους τοῦ Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ὅστις κατ' ἀρχὰς ἦτο κύριος τοῦ ἡμίσεως μόνον μέρους, ἤτοι τοῦ Ἀνατολικοῦ, οὗ τινος πρωτεύουσα ἦτο ἡ Νικομήδεια· περιπλακεὶς δὲ εἰς πόλεμον μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Δυτικοῦ μέρους, οὗ τινος πρωτεύουσα διετέλει ἡ Ῥώμη, καὶ εἰς δυσχερῆ εὐρισκόμενος θέσιν κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐμελλε νὰ συγκροτηθῇ σπουδαία καὶ κρίσιμος πρὸς τοὺς ἀντιπάλους του μάχη, ἐπεκαθέσθη εἰς βοήθειαν αὐτοῦ τὸν Θεὸν τῶν Χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους καὶ ὁ πατὴρ του, εἰ καὶ εἰδωλόλατρες, ὡς καὶ αὐτὸς ἀκόμη, ἐπεριποιήθη παρὰ τὴν συνή-

θειαν τῶν συγχρόνων, καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ αὐτοκρατόρων, τῶν ὁποίων μάλιστα τινες δεινῶς κατεδίωξαν τὸν Χριστιανισμόν· σημειωτέον δὲ ὅτι μέγα μέρος τοῦ στρατοῦ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἀπετελεῖτο ὑπὸ Χριστιανῶν.

Ἐνῶ δὲ ὁ Κωνσταντῖνος προσήυχετο, ὡς λέγει ἡμῖν ὁ βιογράφος αὐτοῦ Εὐσέβιος, Ἐπίσκοπος Κιζισαρείας, εἶδεν ὀφθαλμοφανῶς αὐτὸς τε καὶ ἅπας ὁ στρατὸς παράδοξον θεοσημείαν ἐν τῷ Οὐρανῷ ἐν μέσῃ μεσημβρίᾳ, ἥτοι τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἐκ φωτὸς συνιστάμενον καὶ φέρον ἐπιγραφὴν «ΕΝ ΤΟΥΤῳ ΝΙΚΑ»· ἀπορῶν δὲ καθ' ἑαυτὸν περὶ τῆς σημασίας τοῦ φαινομένου ἐκείνου, εἶδε καθ' ὕπνου τὸν Κύριον ἡμῶν, παραγγείλαντα νὰ ἀπομιμηθῇ τὸ σημεῖον ἐκείνο, ὅπερ ἐν τῷ Οὐρανῷ εἶδε, καὶ τοῦτο νὰ μεταχειρίζηται τοῦ λοιποῦ ὡς σύμβολον προφυλακτικὸν κατὰ τῶν ἐχθρῶν· οὕτω δὲ κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἡ πρώτη χριστιανικὴ σημαία, *Λάβαρον* ἐπιλεγομένη, ἣτις ἐσώζετο μέχρι τῆς 9ης Μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος.

Νικητῆς δὲ καὶ τροπαιοῦχος ἐξελθὼν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ἐκ τῶν πολλῶν ἀγῶνων, τοὺς ὁποίους ἀνέλαβε, καὶ μονοκράτωρ γενόμενος κατὰ τὸ 323, ὑπῆρξεν ὁ πρόδρομος τῆς νέας ἐποχῆς, περὶ τῆς ὁποίας ἤδη γράφομεν, ἣτις καλεῖται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ· καὶ τὸ κράτος δὲ, οὗτινος καὶ ἡ ὅλη Ἑλλάς ἀπετέλει μέρος, κέντρον μάλιστα αὐτοῦ καταστάσα, καλεῖται ἀπὸ τοῦδε οὐχὶ πλέον Ῥωμαϊκόν, ἀλλὰ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ, ἔχον πρωτεύουσαν τὴν ὑπ' αὐτοῦ κτισθεῖσαν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ, τῆς ὁποίας τὰ ἐγκαίνια ἐγένοντο τῇ 11 Μαΐου 330, καὶ ἣτις ἐκαλεῖτο καὶ Νέα Ῥώμη· δεχθεὶς δὲ αὐτὸς, ὡς καὶ ἡ μήτηρ του Ἑλένη, τὸν Χριστιανισμόν ἐθέσπισεν αὐτὸν ὡς ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν τοῦ κράτους· ὅτι δὲ ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἦτο μέχρι τοῦδε ἐξήπλωμένος εἰς τὰς νήσους, φαίνεται πιθανὸν ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεὶς Ἐπίσκοπος ἐκ τῶν νήσων παρέκάθισεν εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ συγκαλεσθεῖσαν ἐν Νικαίᾳ κατὰ τὸ 325 Ἀ'. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Κατὰ τὴν γενομένην δὲ ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου διοικητικὴν διαίρεσιν τῆς ὅλης αὐτοκρατορίας εἰς τέσσαρα μεγάλα τμήματα, ἡ Σίφνος διετέλει ὑπὸ τὸν τῆς Ἀσίας Ὑπαρχον (Διοικητὴν), ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ Κυκλάδες, τῶν ὁποίων ἡ εὐημερία ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, διότι καὶ ἡ Ναυτιλία καὶ τὸ Ἐμπόριον αὐτῶν προήγετο, τὰ δὲ τότε σπουδαῖα γεγονότα κατὰ τῶν ἐπιδραμόντων βαρβάρων διεδραματίσθησαν ἐκτὸς τῶν ἰδίως Ἑλληνικῶν χωρῶν· ἐπηυξήθη δὲ μάλιστα τότε καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν, διότι εἰς ταύτας κατέφευγον πολλάκις πολλοὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας των· κατὰ τὸν βιογράφον δὲ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου μόλις περὶ τὸν 7ον αἰῶνα Μ. Χ. διάφοροι Σλαυικαὶ φυλαὶ ἐπὶ μονοξύλων πλέουσai ἐπέδραμον καὶ κατὰ τῶν Κυκλάδων, καὶ πολλῶν ἐκ τούτων τὰς χώρας ἠρήμωσαν, ἀλλὰ δὲν ἀναφέρεται ρητῶς καὶ τίνων.

Ἐπὶ τῆς γενομένης δὲ διανομῆς τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου εἰς τοὺς τρεῖς υἱοὺς του, Κωνσταντῖνον, Κώνσταν, καὶ Κωνστάντιον, ἡ ΣΙΦΝΟΣ ἔλαχεν εἰς τὸ μερίδιον τοῦ Κωνσταντίνου· ὅτε δὲ ὁ Μ. Ἰουστινιανὸς, ὅστις ὠκοδόμησε καὶ τὸν ναὸν τῆς ΑΓΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΟΦΙΑΣ, μετερρύθμισε τὸ κράτος, αἱ νῆσοι Σίφνος, Ῥόδος, Κῶς, Σάμος, Χίος, Μιτυλήνη, Τένεδος, Ἄνδρος, Τήνος, Νάξος, Πάρος, Μῆλος, Ἴος, Θήρα, Ἀμοργός καὶ Ἀστυπалаία ἀπετέλεσαν ἰδίαν ἐπαρχίαν τὴν τῶν Νήσων, εἰκοστὴν ἐνάτην ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Γραμματικοῦ Ἱεροκλέους, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα ἦτο ἡ Ῥόδος, ἔνθα εἶχε τὴν ἔδραν αὐτοῦ ὁ Πολιτικὸς καὶ Ἐκκλησιαστικὸς ἄρχων· εἶτα δὲ ἀπόσπασθεῖσα ἐκκλησιαστικῶς τῆς Ῥόδου ἡ Σίφνος εἶχεν ἰδιον ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ἄχρις ἐσχάτων, ἔχοντα ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ καὶ τινὰς τῶν πέριξ νήσων.

Γενομένης δὲ κατόπιν ἐτέρας διοικητικῆς διαίρεσεως εἰς θέματα (Νομοὺς), ἡ Σίφνος μετὰ τῶν λοιπῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου ἀπετέλεσεν ἰδιον θέμα τὸ 16ον τῆς Βυζαντινῆς

Αυτοκρατορίας· τούτου δὲ πρωτεύουσα ὠρίσθη ἤδη ἡ Σάμος κατὰ Κωνσταντίνον τὸν Πορφυρογέννητον· ὑποδιηρεῖτο δὲ τὸ θέμα τοῦτο εἰς Τούρμας (Ἐπαρχίας), τῶν ὁποίων ἐκάστη ἴδιον ἔχουσα Τουρμάρχην ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν πλησιεστέρων νήσων· ἄγνωστον δὲ μετὰ ποίων ἄλλων νήσων ἡ Σίφνος ἀπετέλει ἰδίαν Τούρμαν. Ἐπὶ τῆς αυτοκρατορίσσης δὲ Εἰρήνης (780 Μ. Χ.) αἱ ἰδίως Κυκλάδες μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Σίφνος ἀπετέλεσαν ἰδίαν ἐπαρχίαν τὴν τῶν Κυκλάδων, καὶ παρά τινος τῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης χρονογράφων ἀναφέρεται καὶ ΔΡΟΥΓΓΑΡΙΟΣ τῆς ΩΔΔΕΚΑΝΗΣΟΥ, οὗ τινος τὸ ἀξίωμα ἦτο ἐκ τῶν μεγίστων ἐν τῷ Βυζαντινῷ κράτει.

Ἐκτὸς δὲ τῶν διαταραξασῶν τὴν ἡσυχίαν τῶν νήσων βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν ἀπὸ τῆς 7ης ἑκατονταστηρίδος καὶ θεομηνίαι σπουδαῖαι, ἦτοι σεισμοὶ, ἐκρήξεις ἠφαιστειῶν, ἐν μιᾷ τῶν ὁποίων ἀνῆλθεν ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης ἡ παρά τὴν Θήραν Ν. Καμένη (τῷ 727 Μ. Χ.), λοιμοὶ καὶ λιμοὶ ἠραιοῦσαν τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν ἐπαισθητῶς· καὶ στόλος δὲ ἀναρίθμητος τῶν Σαρακηνῶν καὶ Ἀράβων (οὕτω δὲ ἐκαλοῦντο τότε οἱ Τοῦρκοι) κατεπλημμύρησε τότε τὸ Αἰγαῖον, διευθυνόμενος ὑπὸ τοῦ διαβοήτου Μωχαμῆτ, υἱοῦ τοῦ Ἀβδουλάχ· καὶ δὲν ἀναφέρεται μὲν ὠρισμένως ὑπὸ τοῦ χρονογράφου Θεοφάνους, ποῖα ἐκ τῶν νήσων τότε ὑπέστησαν δοκιμασίας, ἀδύνατον ὅμως νὰ μὴ ὑπέφερον ὅπωςδήποτε καὶ ἡ Σίφνος πολὺ ἢ ὀλίγον· μυθώδη δὲ σχεδὸν καὶ ἀπίστευτα καταντῶσι τὰ λεγόμενα περὶ τοῦ Μωχαμῆτ τούτου, ὅτι δηλ. ἐκυρίευσε 36,000 πόλεις καὶ κωμοπόλεις τοῦ Βυζ. κράτους, ὅτε κατηδάφισε 4000 ναοὺς χριστιανικοὺς, καὶ ὅτι κατέσφαξε ἀναριθμήτους ἀνδρας· εἰς δὲ τῶν ἱστοριογράφων ὁ Ῥαμβόλδος ἀναφέρει ρητῶς, ὅτι οὗτος ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐκυρίευσε τὴν Νάξον, τὴν Ἄνδρον, Τῆνον καὶ ἄλλας τινάς, καὶ ὅτι πολλοὶ τῶν κατοίκων ἐγκατέλειπον τὰς πατρίδας των, μὴ δυνάμενοι νὰ ζῶσιν ἐν ἀσφαλείᾳ πλέον.

Ὅτε δὲ ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ὁ Ἰσαυρος ἐξέδωκε τὸ κατὰ τῶν Εἰκόνων θέσπισμα, οἱ νησιῶται πάντες, νομίσαντες, ὅτι τὰ ἐπισυμβαίνοντα εἰς αὐτοὺς κακὰ προήρχοντο ἐκ τῆς πρὸς τὰς θείας εἰκόνας ὕβρεως, ἐπαναστάντες ἀνηγόρευσαν *Βασιλέα τῶν Κυκλάδων καὶ τῆς κυρίως Ἑλλάδος*, Κοσμᾶν τινα, καὶ καταρτήσαντες στόλον ἀξιόμαχον καὶ πεζικὸν στρατὸν ἱκανόν, ἐπορεύθησαν κατὰ τῆς Κων]πόλεως, καὶ ἔφθασαν μέχρι τῶν τειχῶναυτῆς, ζητοῦντες νὰ καθαιρέσωσι τὸν Εἰκονομάχον Λέοντα, καὶ ἀναβιβάσωσιν ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸν Κοσμᾶν· ὁ Αἰγαιοπελαγитικός ὄμως οὗτος στόλος κατεκῆ τότε διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λεγομένου ὕγρου πυρός, ὁ δὲ Κοσμᾶς ἐθανατώθη. Ἐκ τῆς στάσεως δὲ ταύτης προῆλθε τὸ καλὸν, ὅτι περιπολῶν ἕκτοτε ὁ Βυζαντινὸς στόλος ἐξησφάλιζεν τὰς νήσους ἐπὶ τινα καιρὸν κατὰ τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν, αἵτινες καὶ πάλιν ἐпанελήφθησαν, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἀποτυχίαν καὶ δευτέρας στάσεως κατὰ τὴν 9ην ἑκατονταετηρίδα, τῆς ὁποίας ὁ ἀρχηγὸς Θωμᾶς, στρατηγὸς ὢν, ὑπέσχετο τὴν τῶν εἰκόνων ἀναστύλωσιν, ἣτις τέλος ἀπετελέσθη διὰ τῆς αὐτοκρατορίας ΕΥΔΟΞΙΑΣ, ἣτις καὶ καθιέρωσε ἕκτοτε τὴν ἑορτὴν τῆς ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ. Παρὰ τινος δὲ χρονογράφου τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος ἀναφέρεται, ὅτι, ἀραιωθέντος τότε τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Βασιλευούσης ὑπὸ λοιμικῆς νόσου, ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ ἐπικαλούμενος Κοπρώνυμος, ἐκάλεσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν πολλοὺς ἐκ τῶν νήσων κατοίκους *συμφαμίλους*, ἐκ τῶν ὁποίων 500 ἦσαν Ὀστρακάριοι (κεραμιδοποιοὶ), ὅπως δι' αὐτῶν ἀνακαινίσῃ καὶ τὰ Ὑδραγωγεῖα· δὲν λέγει ὅμως καὶ ἐκ ποίων νήσων ἦσαν οὗτοι.

Ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης δὲ ἑκατονταετηρίδος ἕκτος τῶν Ἀγαρηνῶν, οἵτινες ἐδέσποσαν τότε καὶ τῆς Κρήτης ἐπὶ 140 ἔτη, καὶ ὄθεν ἐξορμῶντες ἐληλάττουσαν τὰς νήσους, καὶ ἠνάγκαζον πολλὰκις τοὺς νησιώτας διπλοῦς νὰ πληρῶνωσι φόρους, ἦτοι καὶ εἰς αὐτοὺς, καὶ εἰς τὴν ἐν Κων]πόλει κυβέρνησιν, ἀνεφάνησαν καὶ ἄλλοι πειραταὶ ἐκ Σικελίας, Πίσσης

καὶ ἄλλων μερῶν τῆς Δυτ. Εὐρώπης· ἐπί τινα μάλιστα καιρὸν, περὶ τὰ τέλη τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύτης, ἢ Σίφνος καὶ αἱ λοιπαὶ Κυκλάδες διετέλεσαν ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τοῦ δουκὸς τῆς Καλαυρίας Ῥοβέρτου Γισκάρδου· μόλις δὲ κατέρθωσεν ὁ Βυζαντινὸς στόλος κατὰ τὸ 1091 νὰ ἀποδιώξῃ αὐτόν· ἀκολούθως αἱ νῆσοι ὑπέκυψαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ῥωμανοῦ κατακτητοῦ Τσαχᾶ, τὸν ὁποῖον ὅμως ἀπέδιωξεν ἀπ' αὐτῶν, ἐλθὼν μετὰ ἰσχυροῦ στόλου, ὁ Ναύαρχος τοῦ Βυζαντίου Κων. Δαλασσινός, ὅστις καὶ ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν πάλιν εἰς τοὺς πολυπαθεῖς Νησιώτας· μετ' οὐ πολὺ ὅμως ὑπέστησαν δεινότερα παθήματα, ὅτε ἐβασίλευεν ἐν Βυζαντίῳ κατὰ τὸ 1134 Ἰωάννης ὁ Κομνηνός, ὁ ἐπικαλούμενος Καλογιάννης, ἐπελθόντος κατὰ τῶν νήσων μετὰ πολυαρίθμου στόλου τοῦ Δόγη τῆς Ῥενετίας Δομενίκου Μικέλη, ὅστις πλείστους μὲν ὄσους κατοίκους κατέσραξε, πολλοὺς ὡς δούλους ἐπώλησε, πᾶν δ' ὅ,τι χρήσιμον εἰς αὐτὸν κατέστρεψεν, οὐκ ὀλίγα δὲ δένδρα ἐξερρίζωσε, διὸ καὶ ἐπεκλήθη οὗτος ὁ Τρόμος τῶν Ἑλλήνων (Terror Graecorum).

Ἡ ὀδυνηρὰ δὲ αὕτη θέσις τῶν νήσων προήρχετο κατὰ μέγιστον μέρος ἐκ τῆς ἀνικανότητος τὸν βασιλευόντων, οἵτινες ἀδυνατοῦντες πολλάκις νὰ προλάβωσι τὰ περὶ αὐτοὺς δεινὰ, πολλῶ μᾶλλον ἠδιαφόρουν περὶ τῶν μακρὰν τῆς πρωτευούσης νήσων. Ἐκτὸς δὲ τῆς ἀνικανότητος καὶ ἄλλο πολλῶ μεγαλείτερον δεινὸν ἐπεσχίαζε τὸ Βυζαντινὸν κράτος, ἥτοι ἡ διαφθορὰ καὶ κακοήθεια τῆς αὐλῆς καὶ τῶν περὶ τὴν αὐλήν· ἵνα δὲ ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης μέχρι τίνος βαθμοῦ ἔφθανεν αὕτη τότε, ἀρκούμεθα εἰς τὴν διήγησιν ἐνὸς καὶ μόνου γεγονότος ἐκ τῶν πολλῶν, τῶν ὁποίων βριθεὶ ἡ Βυζαντινὴ Ἱστορία.

Ἡ σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ Ζωῆ, τοῦ βασιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ 1028—1034, εἰ καὶ ὀλίγον προβεβηκυῖα, ἐν τῷ μέσῳ πλείστων ὄσων περισπασμῶν τοῦ κράτους, περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐσκέπτετο, ἢ πῶς νὰ ἀπαλλαχθῇ

τοῦ συζύγου τῆς, καὶ συζευχθῆ μετὰ τινος ὑπηρετοῦ τῆς αὐλῆς, τοῦ ὁποίου ἤρατο περιπαθῶς· ἐπειδὴ δὲ ἐβράδυνε νὰ φέρῃ τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα τὸ δηλητήριο, διὰ τοῦ ὁποίου εἶχε ποτίσει αὐτὸν, τὸν ἐπνιξεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τοῦ ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων λουτροῦ κατὰ τὴν Μεγάλην Πέμπτην τοῦ ἔτους 1034 (11 Ἀπριλίου)· ὅτε δὲ ἐπῆλθεν ἡ νύξ, καὶ ἐψάλλοντο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τὰ Ἅγια Πάθη, προσεκάλεσεν αὕτη τὸν Πατριάρχην εἰς τὰ ἀνάκτορα· ἐλθὼν δὲ ἐκεῖνος μετὰ σπουδῆς εἶδε μετ' ἐκπλήξεως τὸν μὲν αὐτοκράτορα νεκρὸν, τὴν δὲ Ζωὴν ἐπὶ λαμπροῦ θρόνου καθημένην, καὶ παρ' ἑαυτὴν ἔχουσαν τὸν ἐραστὴν Μιχαῆλ, ζητοῦσαν δὲ παρ' αὐτοῦ, ὅπως εὐλογήσῃ τὸν μιαρὸν ἐκεῖνον γάμον· ὁ Πατριάρχης κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπεποιήθη, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐνέδωκε, πεισθεὶς διὰ χρημάτων· μέχρι τοιοῦτου βαθμοῦ φθάνει πολλάκις ἡ διαφθορὰ τῶν γυναικῶν καὶ τοῦ κλήρου, πρὸς ἐμπαιγμὸν καὶ τῶν ἱερωτάτων θεσμῶν!

Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην, ἐν ἧ ἤδη εὐρισκόμεθα, πλείστοι ὅσοι Ἑβραῖοι εἶχον ἐγκατασταθῆ εἰς τὰς νήσους, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Ἑβραίου τινὸς περιηγητοῦ· οὐδόλως δὲ παρὰ τὸν ἄδικο νὰ ὑπῆρχον τοιοῦτοί τινες καὶ ἐν Σίφνῳ τότε, καὶ ἀπὸ τούτων ἴσως φέρει καὶ νῦν ἔτι τὸ ὄνομα Ἑβραϊκὴ (ἀντὶ Ἑβραϊκῆ) συνοικία τις τῆς κωμοπόλεως Κάστρου, ὅπου βεβαίως οἱ Ἑβραῖοι οὗτοι κατῴκουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΕΝΕΤΟΥΣ
ΗΤΟΙ ΑΠΟ ΤΟΥ 1207—1537 Μ. Χ.

Οἱ κατὰ τὸ ἔτος 1203 Μ. Χ. ἐπιχειρήσαντες τὴν Δ΄ Σταυροφορίαν λαοὶ τῆς Δύσεως, οἱ ὑπὸ τῶν Ἱστορικῶν Φράγχοι καλούμενοι, Ἑνετοὶ καὶ Γάλλοι κατὰ μέγιστον μέρος, ἐπιλήσμονες ὅλως γενόμενοι τοῦ σκοποῦ αὐτῶν, ἤτοι τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἀγίων τόπων ἀπὸ τῶν Σαρακηνῶν, ἐφ' ᾧ καὶ ὡς διακριτικὸν ἔμβλημα ἔφερον ἐπὶ τοῦ στήθους ἢ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἐπωφεληθέντες δὲ καὶ ἐκ τῆς παραλυσίας καὶ τῆς διαφθορᾶς, εἰς ἣν εἶχε περιέλθει τὸ Βυζαν. κράτος, ἔτι δὲ καὶ τῶν διχονοιῶν τῆς Βασιλευούσης τότε οἰκογενείας, ἐκυρίευσαν τὴν Κ]πολιν τῇ 18 Ἀπριλίου 1204, καὶ ἀπερίγραπτα διέπραξαν δεινὰ, ἤτοι πυρκαϊὰς, σφαγὰς, λεηλασίας, ἀρπαγὰς, ἱεροσυλίαις, βιασμοὺς καὶ τὰ τούτοις ὅμοια.

Κατὰ τὴν γενομένην δὲ ἀμέσως μετὰ τὴν ἄλωσιν συνθήκην, ἢ κατ' ἄλλους κλήρωσιν, μεταξὺ Γάλλων καὶ Ἑνετῶν, οἵτινες ἐγκαθίδρυσαν τῇ 16 Μαΐου τοῦ ἔτους ἐκείνου αὐτοκράτορα μὲν τὸν Γάλλον Κόμητα Βαλδουθίνον, στεφθέντα ἐπισήμως ἐν τῷ τῆς Ἀγ. Σοφίας ναῶ, τὸν ὁποῖον πρὸ ὀλίγου εἶχον ἀπογυμνώσει, καὶ πολυειδῶς μιάνει, ἐπὶ δὲ τοῦ Πατριαρχικοῦ τῶν Ὁρθοδόξων θρόνου τὸν Ἑνετὸν Θωμᾶν Μαροζίνην, κατεκληρώθη εἰς τοὺς Ἑνετοὺς τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ ὅλου Βυζ. κράτους, ἐν τῷ ὁποίῳ περιλαμβάνοντο καὶ αἱ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους νῆσοι· καὶ εἶχον μὲν ἐκλέξει κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς ἀλώσεως οἱ ἄρχοντες τοῦ

Βυζαντίου μετὰ τοῦ πλήθους ἴδιον αὐτοκράτορα, τὸν Θεωδ. Λάσκαρην, ἀφοῦ ἐβεβαιώθησαν, ὅτι ὁ ὑπάρχων τότε Ἀλέξιος ὁ Ε΄. εἶχε δραπετεύσει, ἀλλ' οὗτος, (ὅστις δικαίως διὰ τὰς ἀρετὰς του ἀνεβιβάσθη εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο), ἀφοῦ μάλιστα προσπαθήσας νὰ ἐμβάλῃ καρτερίαν καὶ θάρρος εἰς τὸν λαὸν, ὑποδεικνύων συγχρόνως, ὁποῖα οἰκτρὰ τύχη περιέμενεν αὐτὸν, ἐὰν δὲν ἀντετάσσετο καρτερικῶς κατὰ τῶν εἰσβαλόντων πολεμίων, ἐπέισθη ἐπὶ τέλους ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐλπίς σωτηρίας, περάσας εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἴδρυσεν ἐκεῖ τὸ ἐν Νικαίᾳ Βασίλειον· μόλις δὲ μετὰ 57 ἔτη ἀνεκτῆθη καὶ πάλιν ἡ Κων]πολις ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, ἐκδιωχθέντων τῶν Φράγκων.

Ἡ Ἑνετικὴ δὲ Δημοκρατία, προβλέπουσα τότε, ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο εὐκόλως νὰ δεσπόζῃ τοσοῦτων χωρῶν καὶ νήσων, ἐξέδωκε ψήφισμα τῷ 1207, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπετρέπετο εἰς πάντα Ἑνετὸν πολίτην νὰ ἐξοπλίσῃ ἰδίᾳ δαπάνῃ πλοῖα, καὶ νὰ καταλάβῃ οἰανδήποτε ἠδύνατο πόλιν ἢ νῆσον ἐκ τῶν παραχωρηθεισῶν εἰς αὐτήν, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ἀναγνωρίζῃ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας· ὡς ἦτο δὲ ἐπόμενον διηγέρθη ἡ φιλοδοξία καὶ πλεονεξία πολλῶν εὐγενῶν καὶ ἄλλων τυχοθηρῶν, οἵτινες ἐξοπλίσαντες ἐπὶ τούτῳ στολίσκους, ἐτράπησαν ἀμέσως εἰς κατακτήσεις.

Εἷς δὲ τῶν τυχοθηρῶν τούτων ἦτο ὁ Ἰππότης Μ. Σανουῶδος, ἀνεψιὸς τοῦ Δόγη τῆς Ἑνετίας, ὅστις ἐπανελθὼν ἐκ τῶν Σταυροφοριῶν, ὅπου ἔδειξε μεγάλην ἀνδρείαν, ἀφοῦ κατηνάλωσε τὴν πατρικὴν περιουσίαν του εἰς τὸ χαρτοπαίγιον καὶ ἄλλας ἀσωτείας, αἵτινες εἶναι συνήθως τὸ καταφύγιον τῶν ἐκ τύχης πλουτούντων, ἐξώπλισε διὰ δανείων δύο Γαλέρας, καὶ λαβὼν μεθ' ἑατοῦ καὶ ἄλλους συνεταίρους κατέλαβεν ἄνευ ἀντιστάσεως σχεδὸν τὰς νήσους Νάξον, Σύρον, Πάρον, Ἀντίπαρον, Ἄνδρον, Σίφνον, Μῆλον, Κίμωλον, Θήραν, Ἴον, Ἀνάφην καὶ Φολέγανδρον, ἐνῶ συγχρόνως ἄλλοι Ἑνετοὶ κατέλαβον τὰς ἄλλας ἐξ αὐτῶν· ἐκ τῶν κατακτη-

θεισῶν δὲ τούτων νήσων τὴν μὲν Σύρον, Πάρον, Ἀντί-
πκρον καὶ Νάξον, ἐν τῇ ὁποία ὠκοδόμησε καὶ φρούριον ὑπὲρ
τὴν πόλιν, καὶ πύργους οὐκ ὀλίγους εἰς διάφορα τῆς νήσου
μέρη πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐξουσίας του, ἐκράτησε δι' ἑαυ-
τὸν, ἀναγορευθεὶς καὶ Δουξ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, οὕτινος
ἕκτοτε αἱ νῆσοι ἐκαλοῦντο καὶ Δουκάνησα, τὰς δὲ ἄλλας
διένειμεν εἰς τοὺς συνεταίρους του, ἀφείλοντας νὰ ἀναγνω-
ρίζωσι τὴν ἐπικυριαρχίαν ἐκείνου.

ὑπὸ τῶν Σαίουδῶν λοιπὸν τούτων παρεχωρήθη ἡ Σί-
φνος ὡς Τιμάριον τῇ 20 Ἰουλίου 1344 εἰς τὸν Βασίλ. Γρι-
μάνην· ἀλλὰ πρὸ τούτου εἶχε καταλάβει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ
1307 ἢ ἐκ Καστιλίας τῆς Ἰσπανίας οἰκογένεια τῶν Δά-
Κορώνια, τῆς ὁποίας ἔν μέλος ὁ Ἀντώνιος ἐ χρημάτισεν ὁ
πρῶτος τῆς Σίφνου Δυνάστης (Signore di Siphanto), τὸν
ὁποῖον διεδέχθη ὁ Ἰανούλης Δά-Κορώνια· τούτου δὲ ἐγ-
γονὸς ἦτο ἕτερος ὁμώνυμος (ὁ Β΄.) ὅστις ἐπισκευάσας μίαν
τῶν τῆς κωμοπόλεως τοῦ Κάστρου Στοῶν ἐπέγραψεν ἐπὶ
ὀκταγώνου σήλης, (τῆς ὁποίας ὁ κατώτερος σπόνδυλος ἦτο
λίθος ἐνεπίγραφος), σωζομένης ἔτι διὰ Γοθικῶν γραμμά-
των τὴν χρονολογίαν M.C.C.LXV (1365), καὶ τὸ ὄνομά
του IANOU LU DA-KORONIA· τούτου διάδοχος ὑπῆρ-
ξε ὁ Νικ. Δά-Κορώνιας, ὅστις μάλιστα κατὰ τὴν 4 Μαΐου
τοῦ 1421 παρίστατο ἐν Ἀνδρῶ ὡς μάρτυς ἐγγράφου τινος,
δι' οὗ ὑπεχρεοῦτο υἱὸς τις, εἰς ὃν παρὰ τοῦ πατρὸς του ἐ-
δίδοντο τὰ εἰσδηλήματα τοῦ τρίτου τῆς Ἀνδρῶ ὡς Τιμά-
ριον, νὰ πληρῶνῃ φόρον Τιμαριωτικὸν ἐν πορτογάλλιον· τὸν
Νικόλαον δὲ διεδέχθη ὁ Ἰανούλης Γ΄. Δά-Κορώνιας, τοῦ
ὁποίου ὁ τότε τῆς Τήνου ἀρμοστής Νικολῶς Μιλιπιέρος συ-
νέλαβεν ἐν πλοῖον φορτωμένον ἀπὸ ὑφάσματα, τῇ διαταγῇ
τῆς Ἑνεγ. Γερουσίας· ἐπεστράφησαν δὲ αἱ κατασχεθεῖσαι
αὐταὶπραγματεῖαι, ἀφοῦ ἀπεδείχθη δικαστικῶς, ὅτι ὁ
Δά-Κορώνιας δὲν ἦτο ὑποτελής τῆς Δουκίας τῆς Νάξου,
ἀλλ' ἀνεξάρτητος Δυνάστης καὶ Κύριος τῆς Σίφνου.

Ἰανούλην τὸν Γ. μὴ ἔχοντα ἄρρεν τέκνον διεδέχθη ἐν

Σίφνω ὁ Νικόλαος Γοζαδίνος, νυμφευθεὶς τῷ 1456 τὴν μονογενῆ κόρην τοῦ Ἰαν. Δά-Κορώνια, ὀνομαζομένην Μαριέτταν· ἦτο δὲ οὗτος υἱὸς τοῦ Ἀγγελοῦ Γοζαδίνου, Κυρίου τῆς Κύθνου καὶ Κέας. Τοῦτου δὲ υἱοὶ ἦσαν ὁ Ἰανούλης καὶ Ἀγγελος Γοζαδίνος· κατήγετο δὲ ἡ οἰκογένεια αὐτὴ ἐκ Βονωνίας τῆς Ἰταλίας· καὶ ἡ μὲν τῶν Δά Κορώνια οἰκογένεια ἐξέλειπεν ὅλως ἐκ Σίφνου, καὶ μόνον τὸ ὄνομα διασώζεται εἰς τινα τῶν πρὸς τὸ Νότιον τῆς νήσου θέσεων, ἐν τῇ ὁποίᾳ καὶ σπήλαιόν τι ὀνομάζεται τοῦ Δα-Κορώνια, διότι ἐκεῖ ἴσως ὑπῆρχε τὸ ἀγροκλήπιον τῶν πρώτων τούτων τῆς Σίφνου Κυρίων· τῆς δὲ ἐτέρας σώζονται καὶ νῦν ἔτι πολλοὶ ἀπόγονοι. Ἄνωθεν δὲ τῆς δεκαγώνου στήλης, περὶ ἧς εἶπομεν ἄνωτέρω, ἐνετείχισεν ὁ Ν. Γοζαδίνος τὸ οἰκόσημον τῆς οἰκογενείας του, ὅπερ παρίστα θυρεὸν, ἄνωθεν μὲν ἔχοντα γυναῖκα μὲ ἀνοικτὰς τὰς χεῖρας, καὶ κρατοῦσαν ζώνην, κάτωθεν δὲ τρεῖς χροσσούς (φούντας), καὶ ἐν τῷ μέσῳ ταινίαν· ἐπὶ τῆς πλακῆς δὲ, ἐφ' ἧς ἦτο γεγλυμμένον τὸ οἰκόσημον ὑπῆρχε διὰ Λατ. γραμμάτων ἡ χρονολογία MCCCC. . καὶ τὰ γράμματα N. G. ἦτοι Νικ. Γοζαδίνος.

Ὁ Γάλλος περιηγητὴς Τουρνεφόρτιος ἐπισκερθεὶς τὴν Σίφνον κατὰ τὸ 1700, ἀφοῦ λέγει τινὰ περὶ τῶν ἐπιζώντων τότε Γοζαδίνων προσθέτει, «*La femme de M. Guion, consul de France à Siphanto est de celle noble famille. Ce consul, qui est savant, et qui parle plusieurs langues, conserve le cachet d' Angel Gozadini, par le quel il parait, qu'il etait Seigneur de Siphanto, et Thermie· il nous assure que la fontaine poublique, qui est tout au fond de cette vallée, qui conduit au port, etait un ouvrage des plus anciens, et venait d' un allée taillée dans le roc à plus d' un mille de profondeur*»,

Καὶ ἄλλαι δὲ οἰκογένειαι Φραγκικαὶ μετενάστευσαν καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐν Σίφνω, ἐκ διαφόρων τῆς Εὐρώπης μερῶν καταγόμεναι, ἀμέσως μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν

κατάκτησιν τῆς Νήσου, ἢ καὶ βραδύτερον· τὴν ξενικὴν δὲ καταγωγὴν προδίδουσι καὶ νῦν ἔτι τὰ οἰκογενειακὰ ἐπώνυμα διατηρούμενα ἢ ὅλως ἀμετάβλητα, ἢ καὶ ὀλίγον ἐξελληνισθέντα, ὡς λ. χ. ἡ οἰκογένεια τῶν De-Bafi μετεπάπη εἰς τὴν τῶν Βάων· ταύτης δὲ ὁ Ἀρχηγέτης Μαρκῆσιος Ἀλφόνσος Βάος ἦτο ἀνώτερος ἀξίωματικὸς τοῦ Ναυτικοῦ τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας, οὗτινος ὁ υἱὸς Βίκτωρ ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ Δυναστού τῆς Σίφνου ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Γοζαδίνων· τὸ δὲ οἰκόσημον τῆς οἰκογενείας ταύτης ἦτο θυρεὸς, χωριζόμενος ὀριζοντίως διὰ ταινίας, καὶ ἔχων ἄνωθεν μὲν αὐτῆς Πύργον μετὰ πολεμιστῶν, κάτωθεν δὲ πρῶραν πλοίου.

Πάντες δὲ οὗτοι οἱ νέοι ἄποικοι ἐπρέσβευον καὶ τὸ Καθολικὸν δόγμα, ὡς καὶ οἱ εἰς τὰς ἄλλας Κυκλάδας ἐγκατασταθέντες Φράγκοι· ἐνῶ δὲ εἰς τινὰς νήσους οὐ μόνον διέτηρησαν αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ μετέδωσαν εἰς τοὺς ἐγγχωρίους κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἰσχύος των, ἐν Σίφνῳ περιέργως πῶς ἐξέλειψε κατ' ὄλοκληρίαν, ἐξελληνισθέντων τῶν νέων τούτων ἀποίκων, καὶ συγχωνευθέντων μετὰ τῶν ἐγγχωρίων, τῶν ὁποίων παρέλαβον καὶ τὴν γλῶσσαν, ἐλάχιστα μόνον ἴχνη τῆς ἰδίως αὐτῶν ἀφήσαντες, ὡς ἐν ἑτέρᾳ πραγματείᾳ ἡμῶν θὰ εἴπωμεν· διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως δὲ τῶν ἐκ τῆς Δυτ. Εὐρώπης νέων τούτων κατοίκων ἀνεπτύχθη ἡ βιομηχανία τῆς Ἰστουργίας καὶ Σκιαδοποιίας, τῶν ὁποίων μάλιστα ἡ πρώτη ἀπετέλει τὸν κυριώτερον τῆς νήσου χρηματικὸν πόρον κατὰ τὰς τελευταίας ἑκατονταετηρίδας· τὸ ἐμπόριον δὲ τῶν ὑφασμάτων ἐξήσκουν τότε, ὡς εἶδομεν, καὶ αὐτοὶ οἱ Κύριοι τῆς νήσου.

Διετηρήθη δὲ ἐν Σίφνῳ ἡ τῶν Ἑνετῶν δεσποτεία 330 ἔτη, διότι μόλις κατὰ τὸ ἔτος 1537 κατέλυπεν αὐτὴν, ἐκ πατρὸς εἰς υἱὸν μεταβιβαζομένην ἐν τῇ τῶν Γοζαδίνων οἰκογενείᾳ, ὁ τοῦ τότε Σουλτάνου διαβόητος ναύαρχος Χαϊρεδίν, υἱὸς κεραμέως ἐκ Λέσβου, γνωστὸς ὑπὸ τὸ ἐπώνυμον ΒΑΡΒΑΡΟΖΑΣ (ἐρυθροπῶγων), ἐλθὼν κατὰ τῶν νήσων μετὰ

400 πλοίων. Ἡ οἰκογένεια δ' αὐτῆ τῶν Γοζαδίνων διατήρησεν οὐχ ἤττον τὰς ἐν ταῖς νήσοις Σίφνω, Κύθνω, Κιμώλῳ, Φολεγάνδρῳ καὶ Σικίνῳ κτήσεις τῆς κατὰ τὸν Γερμανὸν Κάρολον Ὁπφ μέχρι τοῦ 1617, ὅτε δ' Ἀγγ. Ν. Γοζαδίνος ἐξεβλήθη αὐτῶν ἐντελῶς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν.

Ἐδρα δὲ ἐπὶ τῆς Ἑνετοκρατίας τῶν δεσποτῶν τῆς Σίφνου ἦτο ἡ παλαιὰ πόλις Σίφνος ἀπ' αὐτῶν μετασκευασθεῖσα, καὶ μετονομάσθεισα ΚΑΣΤΡΟΝ, οὗ τινος ἡ ὄψις ἦτο ἐν μέρει διάφορος τῆς νῦν φαινομένης κατὰ τὴν μαρτυρίαν Γάλλου περιηγητοῦ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος· ἡ μεγάλη Πύλη αὐτοῦ, ὡς καὶ αἱ μικρότεραι, ἐκλείετο διὰ σιδηρῶν θυρῶν, ἄνωθεν δὲ τῆς μεγάλης ἦσαν ἐντετειχισμένα δύο ἀγάλματα μετρίας ὠραιότητος, τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἦτο γυμνὸν· πρὸς τὰ ἀριστερὰ δὲ τῆς μεγάλης θύρας ὑπῆρχε τετράγωνος πύργος, πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς, μὴ ὑπάρχων ἤδη, καὶ ἐντὸς τοῦ τοίχου αὐτοῦ ἦτο ἐντετειχισμένον Ἀγαλμά τι καὶ Λέων μαρμαρίνος, οὗτινος ἦσαν καταφανῆ μόνον ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ στήθος. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ τῶν Ἑνετῶν διατηροῦνται οἱ Πύργοι, περὶ ὧν εἵπομεν ἀνωτέρω (Βιβλ. Α'. Κεφ. ΙΓ'), ὡς καὶ τὸ ὄνομα ΒΙΓΛΙΑ (ἐκ τῆς λατινικῆς λέξεως *Vigilia*) εἰς τινα θέσιν τῆς νήσου, ἐνθα φαίνεται ὑπῆρχε Πύργος πρὸς στάθμευσιν φρουρᾶς, καὶ δόθειν κατοπτεύεται οὐ μόνον ἢ πρὸς μεσημβρίαν θάλασσα καὶ οὐκ ὀλίγαι τῶν πέριξ νήσων, ἀλλὰ καὶ ἅπαντα σχεδὸν ἡ Ἀνατολικὴ τῆς Πελοποννήσου παραλία. Ἐντὸς δὲ τοῦ Κάστρου ὑπῆρχε καὶ τάφος πρὸς διοχέτευσιν τῶν ὀμβρίμων ὑδάτων, καὶ τούτου ἕνεκα φέρει νῦν τὸ κοινὸν ὄνομα *Xarodaki* ἢ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο συνοικία.

Σημειωτέον δὲ ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς Ἑνετοκρατίας οὐδέποτε ἔλειψαν αἱ πειρατικαὶ ἐπιδρομαί, τῶν ὁποίων κυριώτεραι ἦσαν ἢ κατὰ τὸ 1283 τοῦ Πέρσου πειρατοῦ Ὁσμάν, ἢ κατὰ τὸ 1292 τοῦ ἐκ Σικελίης Ῥογήρου Λούλια, ἢ κατὰ τὸ 1304 τῶν Κατελάνων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ῥογήρου Φλώρου, ἢ γενομένη κατὰ τὸ 1307 ὑπὸ

τῶν Ὀθωμανῶν, οἵτινες ἐλεηλάτησαν κατὰ τοὺς χρονογρά-
φους πολλὰς τῶν Κυκλάδων, ἄγνωστον ὁμῶς ποίας, ἢ τοῦ
1379, ὅτε ἐπεφάνη εἰς τὸ Αἰγαῖον ὁ τρομερὸς καταστροφεὺς
Βαγιαζήδ Χάν, καὶ ἄλλαι τινές.

Ὅτε δὲ κατὰ τὸ 1469 ἠγέρθη τρομερὸς μεταξὺ τῶν Ἐ-
νετῶν καὶ τῶν Τούρκων πόλεμος, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἦλθεν
εἰς τὸ Αἰγαῖον ὁ συνησπισμένος τῆς Γαλλίας, Ἰσπανίας,
Οὐγγαρίας καὶ τῆς Ῥώμης στόλος, αἱ νῆσοι οὐ μικρὰς ὑ-
πέστησαν καὶ κατὰ τὸ διάστημα αὐτοῦ ἐκατέρωθεν βλά-
βας· εὐτυχῶς ὁ πόλεμος ἐκεῖνος ἔλαβε πέρας κατὰ τὸ
1502, ὅτε συνωμολογήθη καὶ ἡ μεταξὺ τῶν Ἐνετῶν καὶ
Τούρκων εἰρήνη διὰ συνθήκης, τῆς ὁποίας τὸ σχετικὸν μέ-
ρος ὡς πρὸς τὰς νήσους ἔχει οὕτω. «*Σουλτὰν Βαγιαζίτ
Χάν, θεοῦ χάριτι Βασιλεὺς μέγιστος, καὶ Αὐτοκράτωρ
ἀμφοτέρων τῶν Ἡπειρῶν Ἀσίας τε καὶ Εὐρώπης καὶ
τῶν ἐξῆς, εἰς τὸν ὑψηλότερον καὶ ἐκλαμπρότατον καὶ ὑ-
πέριμον Τούζιον (Δόγην) τῆς ἐκλαμπροτάτης ἀθην-
τίας τῶν Βερετῶν χαιρεῖν. Εἰς ἐποῦτον τὸν καιρὸν ἀπὲ
τῆς Βερετίας τῶν ἀθηντῶν εἰς τὴν μεγάλην Πόρτα ἤρ-
θεν ἀποκρισάρης, καὶ ὡς ἐγύρευεν, ἵνα γένη εἰς τὴν μέση
ἀγάπη, καὶ ἐγὼ τὴν ἀγάπην ἔστειρά τὴν ἀπάρου εἰς
αὐτό . . . καὶ μετὰ τῆς Ναξίας τὸ ρηεῖν καὶ μετὰ τὰ ἄλλα
ρηεῖα, ὅπου ἔρε πρὸς ἐκείνης, (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ
Σίφρος), γὰρ ἦναι εἰς τὴν μέση μας φιλίου καὶ ἀγάπη, καὶ
ἀπὸ τοὺς σαρτζακπέηδες μου, ὅπου ἔρε εἰς τοὺς τόπους
μου, καὶ ἀπὸ τοὺς σουπασίδες μου καὶ ἀπὸ ὄλους τοὺς
σκλάβους καὶ δούλους μου οὐδὲ καρεῖς τοὺς τόπους τῶν,
καὶ τὰ κάστρα τῶν, καὶ τοὺς πύργους τῶν, καὶ τοὺς ἀν-
θρώπους τῶν καρεῖς γὰρ μὴ βλάβῃ, οὐδὲ ζημειώσῃ κτ.λ.*»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ ΥΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗΝ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΝ.
ΗΤΟΙ ΑΠΟ ΤΟΥ 1537—1821.

Κατὰ τὰς γενομένας συνθήκας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1540 παρεχωρήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν ἐπισήμως ἄ-
πασαι αἱ νῆσοι, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Σίφνος, εἰς τὸν Σο-
λεϊμάν, τοῦ ὁποίου ὁ διάδοχος Σελίμ Β'. ἐδωρήσατο ὡς τι-
μᾶριον αὐτὰς εἰς αὐλικόν τινα Ἑβραῖον ἐκ προτογαλλίας ὀνό-
ματι Ἰωσήφ Νάζην, ὅστις ὁμῶς δὲν μετέβη ἐκεῖ, ἀλλ' ἀπέστει-
λεν εὐγενῆ τινα Ἰσπανόν, τὸν Φρ. Κολονέλλον, ὅστις διώκησε
καλῶς τὰς νήσους μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Νάζη (τῆ 2 Αὐγ.
1579), ὅστις ἔφερε τὸν τίτλον «Δουξ Ἰωσήφ τῆς Νάξου».

Ἡ ἐν Σίφνῳ δὲ, ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς νήσοις, δεσποτεία
τῶν Τούρκων δὲν ὑπῆρξε λίαν καταθλιπτικὴ, διότι παρε-
χωρήθησαν εἰς αὐτὰς προνόμια τινα, τῶν ὁποίων ἐστρεῖτο
ἡ λοιπὴ Ἑλλάς, ὑπὸ τοῦ τότε Σουλτάνου, ἀνανεωθέντα
καὶ ὑπὸ ἐνὸς τῶν διαδόχων του τοῦ Ἰμβραήμ, δι' Ἀκτιναμὲ,
(θεσπίσματος), τὸν ὁποῖον δημοσιεύομεν καὶ ἡμεῖς κατω-
τέρῳ, ὡς ἐν πρωτοτύπῳ ἔχει· διετέλου δὲ ὑπὸ τὴν ἄμεσον
ἐποπτείαν τοῦ κατὰ καιρὸν Καπουδᾶν Πασσᾶ (Ἀρχιναυάρ-
χου), καὶ ἐκάστη ἐξ αὐτῶν ἀπετελεῖ δημοκρατίαν τινα,
οὕτως εἰπεῖν, ὑποτελεῖ, ἔχουσάν τὴν διοίκησιν ἀνατεθειμέ-
νην εἰς ἄνδρας τινας, παρὰ τῶν ἐαυτῆς πολιτῶν ἐκλεγο-
μένους κατ' ἔτος, οἵτινες ἐκαλοῦντο *Δημογεροντες* καὶ *Ἐ-
πίτροποι*· ἐκ τούτων δὲ ἀπετελεῖτο ἡ τάξις, ἡ λεγομένη τῶν
Ἀρχόντων ἢ *Προεστῶν*.

-Αἰτία δὲ ἰδίως τοῦ νέου τούτου διοικητικοῦ συστήματος
ὑπῆρξεν ἡ τῶν φόρων εἰσπραξις, οἵτινες κατ' ἀποκοπὴν ἀ-

γοραζόμενοι ὑπὸ τῆς κοινότητος, καὶ κατ' ἀναλογίαν παρ' ἐκάστου εἰσπραττόμενοι ἐδίδοντο εἰς χρήματα εἰς τὸν κατ' ἔτος προσορμιζόμενον εἰς τὸν Δριὸν (λιμένα Νοτ.-Δυτ. τῆς Πάρου) Ἀρχιναύαρχον, ὅστις παρηκολουθεῖτο ἀείποτε καὶ ὑπὸ τοῦ μεγάλου διερμηνέως τοῦ στόλου, ὁ ὁποῖος συνήθως ἦτο Ἕλλην τὸ γένος· διὰ τούτου δὲ διεβιβάζαντο εἰς τὴν Πύλην τὰ τυχὸν γεννώμενα κατὰ τῶν ἀρχόντων παράπονα· ὑπὸ τὴν προεδρίαν δὲ τοῦ ναυάρχου συνεκροτεῖτο ἐντὸς τῆς Ναυαρχ χίδος καὶ τὸ δικαστήριον, τοῦ ὁποίου μέλη ἦσαν οἱ ΕΠΙΤΡΟΠΟΙ τῶν διαφόρων νήσων, πρὸς ἐκδίκασιν τῶν σπουδαιότερων ἐγκληματικῶν δικῶν. Ἡ δὲ τῶν δημοτικῶν, οὕτως εἰπεῖν, ἀρχῶν ἐκλογὴ ἐγένετο ὧδέ πως.

Ἡ ὅλη νῆσος ἐκ πέντε κωμοπόλεων, κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων, συγκαίμενη, ἀπετέλει τέσσαρας κοινότητας, ἴτοι τέσσαρα ἰδιαίτερα ἐκλογικὰ τμήματα, τὸ τοῦ Κάστρου, ὅπερ ἦτο τότε καὶ ἡ τῆς νήσου Πρωτεύουσα, τὸ τοῦ Ἀρτεμῶνος, τὸ τῆς Ἀπολλωνίας, καὶ τὸ τῶν Ἐξαμπέλων μετὰ τῆς Καταβατῆς· συνερχόμενοι δὲ περὶ τὰς ἀρχάς ἐκάστου ἔτους οἱ ἐνήλικες κάτοικοι ἐκάστης κοινότητος ἐν τῷ κεντρικωτέρῳ τῆς Κωμοπόλεως τῶν ναῶν, ἄνευ πολλῶν διατυπώσεων, καὶ ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος ἐξέλεγον κατὰ πλειονοψηφίαν δι' ἀναφωνήσεως μετὰ τῶν νοημονεστέρων καὶ εὐπορωτέρων πολιτῶν ἀνὰ δύο δημογέροντας, οἵτινες ἀκολούθως ἐξέλεγον τὸν Ἐπίτροπον, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὁποίου ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ Ἐκτελεστικὴ ἐξουσία· καὶ ἡ μὲν τοῦ Ἐπιτρόπου θέσις ἀνελόγει πρὸς τὴν τοῦ Δημάρχου νῦν, ἡ δὲ τῶν Δημογερόντων πρὸς τὴν τῶν Δημοτ. Συμβούλων, ἐξασκούντων ὅμως μεγαλειτέραν ἐξουσίαν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν κοινοτήτων αὐτῶν· καὶ ὁμοῦ μὲν ἅπαντες συνεδριάζοντες ἐβουλευόντο περὶ τῶν τῆς ὅλης νήσου συμφερόντων, ἰδίᾳ δὲ ἐκάστης κωμοπόλεως περὶ τῶν μερικῶν· ἐκ τῆς καλῆς δὲ τῶν Δημοτ. τούτων Ἀρχόντων ποιότητος ἐξήρτατο ἡ εὐημερία ἢ μὴ τοῦ τόπου, διότι εἰς αὐτοὺς ἦσαν ἀνατεθειμένα οὐ μόνον τὰ καθήκοντα τῆς

Δημοτ. Ἀσυνομίας καὶ Ἀγρονομίας, ἡ Διανομὴ καὶ Εἴσπρα-
ξις τῶν φόρων καὶ προστίμων (ζεραμῆδων), ἀλλὰ καὶ ἡ
Δικαστικὴ Ἐξουσία, ἐνεργουμένη κατὰ τὰ ὑπάρχοντα καὶ
κοινῶς παραδεδεγμένα ἔθιμα, τῶν ὁποίων τὰ κυριώτερα πα-
ραθέτομεν καὶ ἡμεῖς ὧδε, ἰσχὺν νόμου καὶ τώρα ἔχοντα.

Α'. Περὶ κληρονομίας.

Ὁ πατὴρ μόνον τὸ δεκατημόριον τῆς περιουσίας του δύ-
ναται νὰ διαθέτῃ ὑπὲρ ξένων· εἰς τοὺς υἱοὺς του ἐν τούτοις
ἐπιτρέπεται νὰ ἐγκαταλείπῃ ἀνίσους μερίδας διὰ τῆς δια-
θήκης του.

Οἱ γονεῖς δύνανται μικρὸν μέρος τῆς περιουσίας των νὰ
ἀφήσωσι πρὸς συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν του.

Ἐν περιπτώσει πενίας οἱ γονεῖς δύνανται νὰ λάβωσιν
ἀπὸ τὰ πρὸς προικισμὸν τῶν τέκνων των δοθέντα, ὅσα ἀ-
ναγκαιοῦσι πρὸς ζωάκειν των.

Β'. Περὶ προίκος.

Ἡ προικισθεῖσα ἀποκλείεται τῆς κληρονομίας τῶν γο-
νέων της, καὶ δὲν ὑποχρεοῦται νὰ καταθέσῃ τὴν προίκα
της εἰς τὴν οὐράδα· τὸ αὐτὸ ἰσχύει, καὶ ὅταν ἐπροικίσθῃ
ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς της.

Διὰ νὰ ἐκποιηθῇ ἡ προίξ ἀπαιεῖται καταπειγούσα τῶν
συζύγων ἀνάγκη, καὶ ἡ συγκατάθεσις τῆς συζύγου.

Γ'. Περὶ πατρικῆς ἐξουσίας.

Ὁ πατὴρ νέμεται τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ τὰς προσκτήσεις
τῶν τέκνων αὐτοῦ μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος.

Ἡ πατρικὴ ἐξουσία παύει μὲ τὴν ἐνηλικιότητα, ἢ τὸν
γάμον.

Δ'. Περὶ Δουλείας.

Ἡ δουλεία ἀποκτᾶται διὰ τῆς συγκαταθέσεως τῶν μερῶν, ἢ παρελεύσεως ἱκανῶν χρόνων.

Πᾶς κάτοικος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ βόσκη τὸ ζῶον τοῦ ἀνευ ῥητῆς συμφωνίας.

Εἰδικαὶ συνήθειαι.

Ὁ ἐπιζῶν σύζυγος διαμένων ἐν τῇ χηρείᾳ τοῦ, νέμεται τὴν περιουσίαν τοῦ ἀδιαθέτως ἀποβιώσαντος συζύγου.

Ἡ προἰξ χρησιμεύει πρὸς πληρωμὴν τῶν χρεῶν τοῦ συζύγου, ἂν οὗτος δὲν ᾖ ἐμπορος· ἄλλως δὲν ὀφείλει ἢ σύζυγος νὰ ἐγγυηθῇ δι' αὐτόν.

Ἐκ τῶν εἰσπραττομένων δὲ φόρων μέρος μὲν ἐχρησίμειε διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ τε ἐγγείου καὶ κεφαλικοῦ (Χαρατσίου) εἰς τὴν Πύλνν, συμποσομένου εἰς ἑπτὰ καὶ ἡμισυ πουγγία, ἧτοι Γρ. 3750, ἐπὶ 5 χιλιάδων κατοίκων, διότι τοσοῦτος ἦτο τότε ὁ πληθυσμὸς κατὰ τὴν μαρτυρίαν Γάλλου περιηγητοῦ, μέρος δὲ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐκάστης κοινότητος διοίκησιν· ἐπειδὴ δὲ πολλάκις αἱ ἐτήσιαι εἰσπράξεις δὲν ἐπῆρκουν εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν διττῶν τούτων ὑποχρεώσεων, οἱ Προστοὶ ἐκάστης κοινότητος συνωμολόγουν ἐπ' ὀνόματι καὶ εἰς βάρος αὐτῆς δάνεια, λαμβάνοντες ταῦτα παρὰ τοῦ Σχολείου, ὡς φαίνονται τοιαῦται χρεωστικά καὶ ὁμολογία καὶ ἐν ταῖς προλεγομένοις ἡμῶν, ἢ παρὰ τῶν Μονῶν, ἢ καὶ παρ' ἰδιωτῶν τινῶν· ὅπως δὲ διανεμῶνται οἱ φόροι οὗτοι δικαίως, ἐκάστη κοινότης εἶχε καὶ ἴδιον βιβλίον κτηματολογίου.

Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀνωτέρω ἀρχόντων ὑπῆρχε καὶ ἰδιαιτέρα τις ἀρχὴ ἢ τῶν Καγγελαρίων, ἀντικαταστησάντων τοὺς ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν Νοτάρους, καὶ ἀντιστοιχοῦντων πρὸς τοὺς νῦν Συμβολαιογράφους, μετὰ τινος ὁμῶς δικαστικῆς δικαιοδοσίας· φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ὁ Καγγελάριος ἢ *Καξιλιέ-*

ρης ἐξελέγετο παρὰ τοῦ λαοῦ ἢ τῶν Προεστώτων, καὶ εἶχεν ἰδιαιτέρον Γραφεῖον τὴν Καντζελαρίαν· ἐκτὸς δὲ τοῦ γενικοῦ ἐν Κάστρῳ ἐδρεύοντος ὑπῆρχον καὶ εἰδικοί ἐκάστης κωμοπόλεως· τῶν ἀνωτέρω δὲ ἀρχῶν ὄργανα δημόσια ἦσαν ὁ Ἀρχικλητῆρ, οὕτως εἶπεῖν, (Κοζάμπασης), καὶ ὁ Εἰσπράκτωρ τοῦ κεφαλικοῦ φόρου, (Χαρατζάρης)· ὁ δὲ ἀγοραστής τοῦ ἐγγείου φόρου ἐκαλεῖτο Βοεβόδας.

Τῆς τῶν κοινῶν δὲ διαχειρίσεως δὲν ἀπεκλείετο τότε καὶ ὁ ΙΕΡΟΣ ΚΛΗΡΟΣ, τὴν μεγαλειτέραν μάλιστα ἐξασχῶν ἐνίοτε ἐπιτροπὴν, ὁσάκις τὰ συνιστῶντα αὐτὸν μέλη ἦσαν ἄξια τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τοῦ σεβασμοῦ ἐκ μέρους τῆς κοινότητος· οὕτω λ. χ. βλέπομεν ὅτι ἐν τῇ κωμοπόλει τοῦ Ἀρτεμῶνος τὰ ἐκκλησιαστικά ἀξιώματα τοῦ Οἰκονόμου καὶ Σακελλαρίου, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν μεταβιβαζόμενα καθ' ὅλους τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, διατηροῦνται καὶ νῦν ἔτι εἰς τὰς αὐτὰς οἰκογενείας.

Κατὰ τὴν περίοδον δὲ, ἐν ἡεῦρισκόμεθα, Σίφνιοι τινες φυγόντες ἐκ Σίφνου διὰ λόγους ἀγνώστους ἡμῖν, κατόκησαν εἰς Κιμῶλον· περὶ τοῦ γεγονότος δὲ τούτου λέγει ὁ περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἐπισκεφθεὶς τὰς νήσους, τῇ διαταγῇ τοῦ ἱε. Λουδοβίκου, Γάλλου Σονίνης τάδε. «Ἡ κωμόπολις τῆς Κιμῶλου εἶναι πολὺ νέα, διότι ἡ κατασκευὴ αὐτῆς δὲν χρονολογεῖται ἢ ἀπὸ τοῦ 1646· παράδοσις δὲ διατηρουμένη μεταξὺ τῶν ὑπαρχόντων κατοίκων μεταδίδει, ὅτι ἤρξατο ὑπὸ τινῶν φυγάδων ἐκ Σίφνου, οἵτινες ἐκρύπτοντο ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἐντὸς τοῦ δάσους, ὅπερ ἐκάλυπτε τότε τὸ γῆπεδον αὐτῆς· οὗτοι ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ εἰκόνα τινὰ τῆς ΘΕΟΤΟΚΟΥ, καὶ ὠκοδόμησαν οἰκίαν καὶ ναὸν εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἡ ἐμφάνισις τῆς μητρὸς τοῦ Θεοῦ ἠθέλησε νὰ παραμείνῃ μετ' αὐτῶν, καὶ τοὺς προφυλάττη ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν ἐχθρῶν των».

Ἐν τῇ νεοκτίστῳ δὲ ταύτῃ καὶ ἐν εἴδει φρουρίου κωμοπόλει τῆς Κιμῶλου κατόκησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ οἱ λοιποὶ τῆς νήσου κάτοικοι, ἐγκαταλείψαντες τὸ νῦν λεγόμενον

μενον Παλαιόκαστρον' εκ των λόγων δὲ τοῦ ἀνωτέρω περιηγητοῦ ἐξηγουνται δύο τινά, πρῶτον μὲν τὸ ἐπώνυμον, ὅπερ φέρει ἡ εἰλὼν ἐκεῖνη τῆς Θεοτόκου, ἥτοι τὸ τῆς ΟΔΗΓΗΤΡΙΑΣ, πρὸς τιμὴν τῆς ὁποίας ὠκοδόμησαν πρότινων ἐτῶν μεγαλοπρεπέστατον ναὸν οἱ Κιμῶλιοι, πάνυ φιλοτίμως ἐργασθέντες πρὸς τοῦτο, καὶ δεύτερον τὸ ὄνομα τοῦ ἀντικρῦ τῆς Σίφνου λόφου ὅστις καλεῖται ἔτι Κλαυβοῦρι, διότι ἐκεῖ, ὡς φαίνεται, μεταβαίνοντες οἱ φυγάδες ἐκεῖνοι ἔκλαιον διὰ τὴν στέρησιν τῆς πατρίδος.

Τοῦ Μεγάλου Βασιλέως καὶ Αὐτοκράτορος
ΣΟΥΛΤΑΝ ΙΜΒΡΑΗΜ Ο ΑΚΤΙΝΑΜΕΣ,
ὅπου ἔδωσεν εἰς τὰ νησιά.

Ἀπὸ τὸ νησι τῆς Ἀξίας καὶ τῆς Ἄρτος, καὶ τῆς Μήλος, καὶ τῆς Πάρος καὶ τῆς Σαρτορίνης καὶ τῆς Σύφνου καὶ τῶν λοιπῶν νησιῶν, οἱ ἄνθρωποι Χρήσωμος Ῥώκας, Κανέλλος Κάκος, καὶ Μιχάλης, καὶ Δαμιανὸς καὶ Χριστόδουλος, καὶ Μιχάλης ὁ Μπερλής, καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἤλθον εἰς τὴν ἀνοιχτὴν Πόρτα, καὶ εἶπαν, ὅτι ὁ μακαρίτης παππὸς μου ὁ Σουλτὰν Σουλεϊμάνης (ὁ Θεὸς τὰ τοῦ συγχωρήσῃ εἰς τὸν Παράδεισον) εἰς τὸν λογιζόμενον αὐτοῦ καιρὸν, ἦτον ὁ Χαϊριδὴρ Καπετὰν Πασσάς, καὶ ἐδιάβη εἰς αὐτὰ τὰ νησιά, καὶ οὕτω δὲν ἐστρεφιοκεφαλιάσατε, μόνον ἐπροσκήρυσαν τὴν ἀρίστην μου Βασιλείαν, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τότε καὶ ἐδώθερ ἕνα βωμαῖον Μπέι ἔχαμα, καὶ ἀπεράσοντας καιρὸς ἕνας Ἑβραῖος Μπέις ἐπάνω εἰς τὰ νησιά τὸ ὄνομά του Ἰωσήφ ἀπὸ τὴν βασιλείαν μου ἐστάθηκε, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰωσήφ τοὺς ἔκαμε Ζάπτι, καὶ κατὰ πῶς ἦτον ἡ τάξις τους, καὶ τὸ καρὸν τους (ὁ νόμος) ἕως τὴν σήμερον ἡμέραν εἰς τὸν ἰσκιὸν τῆς

Βασιλείας μου ἐτοῦτα ὅλα τὰ ρησία δόχως καρμλιαν πῆ-
ραξιν ἐπέρασαν.

Ἀποθαρόντος δὲ τοῦ ρηθέντος Ἰωσήφ, ἀπὸ τῆν ἀρι-
κητόν μου Βασιλείαν Μπέιης φλαμπουριάρης, καὶ Καδῆς
κριτῆς ἐβάλλθηκε τὰ κρίνωται ὁμοῦ μὲ τέτοιαν ἀπόφασιν,
κατὰ τὸ καρόρι καὶ νόμον, ὅπου ἐχάρισσα τῶν Χιτωῶν,
καὶ ἐχαρισθη τὸ αὐτὸ καὶ ὁμοιον καρόρι, καὶ τὰ περροῦ-
σιρ εἰς ὅλα παρόμοια, καὶ τῶν Χιτωῶν ὁ νόμος καὶ τὸ
καρόρι, καὶ νόμον ὅπου τοὺς ἔδωσα τὰ μὴ πληρόνωσι,
καὶ ὅπου τοὺς ἐχάρισαν εἶναι, τὰ πληρόρουν, ὅπως ἐπλή-
ροσαν καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τὰ χαράτσια τους, καὶ περισ-
σότερο τὰ μὴ πληρόνωσι, καὶ ὅποιος δὲν εἶναι διὰ χα-
ράτσι τὰ μὴ πληρόρη, καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ χαράτσι τους οὔτε
Σπέζα (=φόρον προσωπικὸς), οὔτε Ἀβαρίζι (=ἐκτα-
κτον φόρον) οὔτε Ἀγγιμογλαρό (=στρατολογία) οὔ-
τε Καλέπι (=Γραφικὸν φόρον) οὔτε Μααρτωικάσι (ἀ-
κατάληπτον) οὔτε ἀπ' ὅ,τι ἄλλα τεκλήφια, ὅπου ἔχει ἡ
ἀρίκητή μου Βασιλεία τὰ μὴ δίδουν, καὶ ὅπως εἶναι ὁ
λαρθασμέρος των νόμος τὰ πηγαίρουν εἰς ταῖς Ἐκκλη-
σίαις των, καὶ ὁπόταν θέλουν τὰ ἀροίγουν τὰ μνήμα-
τά τους, οὔτε Καδῆς οὔτε Μπέις τὰ τοὺς πειράζουν . .
Μιρὶ (=δικαιωμα ἐπὶ τῶν κληρονομιῶν) διὰ τοὺς ἀπο-
θαμμένους των τὰ μὴ γυρεῖουν, οὔτε τὰ πέρουν, ὅτι οὔτε
εἰς τοῦ Θεοῦ τῆν κρίσιν, οὔτε εἰς τὸ καρόρι μας εἶναι
ἐτοῦτα, καὶ τὰ θάπτουν τοὺς νεκροὺς ὑπ' ἐκκλησίας ἀπὸ
δουλειῆς, ὅπου δὲν εἶναι τῆς κρίσης, οἱ Καδῆδες δυνατὰ
τὰ φυλάγωται, χωρὶς κρίσιν καρένα τὰ μὴ πειράζουρε
καὶ ἡ ἐκκλησίαις των, ὅταν χαλάσουν τὰ ταῖς φτιάρουν,
καθὼς ἦτον πρῶτα, καὶ καρένας εἰς τοῦτο τὰ μὴ τοὺς
πειράζῃ ἀπὸ τ' ἀμπέλια τους, καὶ χωράφια τους ἡ δεκα-
τιαῖς, καθὼς ἐπερροῦνταν πρῶτα, ἔτσι πάλιν τὰ πέρ-
ρωνται, καὶ περισσότερον τίποτε καρέις τὰ μὴ πέρρη
καὶ ἀπὸ τ' ἄλλα τους μούλκια, καρέις σταρικῶς τὰ μὴ
τοὺς ἐβράλη, οὔτε ἀπὸ τὰ χερίά τους καρέις σταρικῶς

ρὰ τὰ πέρρη· καὶ ἐνάμεσόν τοὺς ὁποῖος ἤθελε ἀφήσει διὰ
 τὰ ροῦχα τοῦ ἢ διατάξει ὅτινος ἤθελε θελήσει, ἢ ὅτινος
 ἤθελε τὰ χαρίσει ρὰ πιάρηται· καὶ ἀπὸ τοὺς Κολλικίδες
 (ἀκατάληπτορ) καὶ Κασσιμίδες ρὰ μὴ ἀπλόρουρ καὶ πει-
 ράζουρ τίποτις· καὶ ἀπὸ τὰ πρῶτα ἕως τὴν σήμερον κατὰ
 τὸν λαρθασμέρον τοὺς νόμορ ὅτι κρίσιρ ἐχωρίσατε, καὶ
 ἔχουρ ἀπόδειξιρ εἰς τὰ χέρια τοὺς, κατὰ ὅπου τὴν ἐκρί-
 ρασι πρῶτα κατὰ τὸν λαρθασμέρον τῶν νόμορ, κατέρας
 πλέορ ρὰ μὴ χαλάση τὴν κρίσιρ τοὺς, καὶ οἱ Καδῆδες
 διὰ Χοτσέτι καὶ διὰ Σιστίλι καὶ διὰ Ἄρζι ἔξω ἀπὸ τὸ
 καρόνι ρὰ μὴ πέρουρ περισσότερορ· καὶ διὰ καμυλιὰρ ὑ-
 πόθεσιρ, ἐὰρ μαλώσουρ ἀνάμεσόν τοὺς, καὶ βάλουρ κα-
 νέραν ἀγρικημέρορ ἀρθρωπορ καὶ ἐσάση ρὰ ἦραι στερ-
 γούμερορ, καὶ οἱ Καδῆδες ρὰ μὴ ἔχουρ ρὰ κάμουρ εἰς
 τέτοιαν λογιῆς σύμβασιρ· καὶ ἀπὸ ψευδομάρτυρας δυνατὰ
 ρὰ φυλάγωρται καὶ διὰ τοῦτο περισσότερορ ἀπὸ πεντα-
 κόσια ἄσπρα δίχως Χοτσέτι καὶ Σιγκιλάτι (ἀπόδειξιρ)
 ἀρ μαρτυρήσουρ οἱ αὐτοὶ μάρτυρες, οἱ Καδῆδες ρὰ μὴ
 τοὺς ἀφικράζωρται· καὶ ἀπὸ κρασί καὶ ἄλλα φαγοπότια
 τῆς κουμπαρίας τῶν σπητιῶν τῶν, Κουμέρκι ρὰ μὴ δι-
 ρουρε, καὶ ἀπὸ τοὺς Νησιώτας ἐτούτους ὁπόταν ἤθελορ
 ὑπάγει εἰς πραγματείαρ τοὺς, ἀποθαρόντας κατέρας ἀ-
 ράμεσόν τοὺς οἱ σόντρογοὶ τοὺς ρὰ περιλαμβάνουρ τὰ
 ροῦχά του, καὶ οἱ Ἐμπίριδες καὶ οἱ Μπειτολυματσίδες
 χέρι εἰς ταῦτα τὰ ροῦχα ρὰ μὴ ἀπλώσωσιρ.

Καὶ ἀπὸ ἐτούτα τὰ ρησιὰ ὅτινος ἤθελε ρὰ ἔμπη εἰς
 τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ, ρὰ ἔλθη ἔμπροστὰ εἰς τὴν κρίσιρ
 τοῦ Θεοῦ καὶ μαρτυρήσει, ἀς ἐμπαίρη· καρεῖς σταρικῶς
 Μουσουλμάνορ ρὰ μὴ κάμρη.

Καὶ ἀπὸ τὰς γυναικας τῶν ὁποῖα ἤθελε θελήσει ρὰ
 πάρη Τοῦρκορ ἀρδρα ρὰ ἔρχεται ἀτήτης εἰς τοῦ Θεοῦ
 τὴν παστρικὴν στράταν, ἔμπροσθερ ρὰ δίδη τὸν λόγον
 της, ἀμὴ καρεῖς ρὰ μὴ τῆς κόπτη Καπίρι (= ρὰ μὴ ἐκ-
 δίδη τὸ τοῦ Γάμον συνάλλαγμα) ἔξω ἀρ ἐτούρκισε πρῶτα,

καὶ ἀπὸ ἀράμεσόν τους, ἄν ἦναι καρένας ἀτυχὸς ἀν-
 θρωπὸς, καὶ ἤθελε κάμει καρένα κακὸν, ἐκεῖνος ὁ ἴδιος
 γὰ παιδεύηται, καὶ οὐχὶ ἄλλος καρένας δι' αὐτόν· καὶ
 ὅποιος ἄλλος ἀπὸ αὐτοῦ ἤθελεν ἔβγει τὴν νόκτα ἀπὸ
 τὸ σπῆτι του μὲ φωτιά, ἢ μὲ λυχράρι ἢ κερὶ διὰ καμψιάρ
 του δουλειάρ, καρεῖς γὰ μὴ τοὺς πειράζῃ, καὶ εἰς τὰ
 χωρία τους Ναίλης (=δικαστής) γὰ μὴ ἐβγαίρῃ ὅποιος
 ἔχει Νταβὰ γὰ πηγαίρῃ εἰς τὴν κρίσιν, καὶ τινὰς γὰ μὴ
 τοὺς ἐμποδίζῃ, καὶ αὐτοὶ ὅπου μαζδούρου τὰ χαράτσια
 τους, καὶ ἄλλα τους χρέη, ὅτι εἶναι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς νομο-
 θετημένον, ἐκεῖνο γὰ πέροννε, καὶ περισσότερον εἶνα
 Μαγκίρι (=μικρὸν νόμισμα) γὰ μὴ πέρονν, καὶ τοῦ ἀ-
 λόγου τους τὴν ταγὴν καὶ φαροπότι τους γ' γοράζου
 ἀπὸ τὸ πονγκί τους· καὶ τοὺς χρεώστας ὁ Μουχζούρης
 (=ὁ δεσμοφύλαξ) εἰς σίδερα καὶ σκοτεινὸν τόπον, ἄν
 ἦναι τῆς γνώμης τῶν γερόντων, γὰ μὴ τοὺς βάρη, καὶ
 εἰς ὅτι θέλημα τοὺς πέμπει ὁ Καδῆς τους, καὶ ὁ Μπέις
 τους γὰ τὸ βλέπου μὲ τὴν κρίσιν, καὶ ὄχι ἄλλος κα-
 ρένας· καὶ Δραγομίρον γὰ βάλου ἀτοί τους, ὅποιος
 τῶν ἀρέσει, καὶ ταῖς Βιγλαῖς, ὅπου βάλλουσι, ὡς κα-
 θῶς ἦτο πρῶτα, ὅποιον θέλου γὰ βάλου ἀτοί τους γὰ
 φυλάγου, καὶ ἄλλος καρένας γὰ μὴ ἀνακατόρεται· καὶ εἰς
 αὐτὰ τὰ ρησία Γιαρήτσαρος οὔτε Γιαζαξῆς, μὲ τὸ γὰ μὴ
 χρειάζονται, γὰ μὴν ἐμπαίρῃ καὶ ἀπὸ τούτους, ὅποιος
 ἤθελε τειραχθῆ, καὶ γὰ τοῦ κάμουρ ζουλοῦμν (=γὰ ἀ-
 δικήσου) ἢ ἀπὸ Μπέιν, ἢ ἀπὸ Καδῆν, ἢ ἀπὸ ἄλλον
 τινα, καὶ ἤθελε θελήσει γὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἀνίκητόν μου
 Πόρταρ, γὰ ἐμπῆ εἰς κάτεργον, ἢ εἰς ὅποιον ἐβλόν ἤθελε,
 καὶ καρένας γὰ μὴ γίνεται ἐναρτίος, καρεῖς γὰ μὴ τοῦ
 λέγῃ, ποῦ ὑπάγει, καὶ διὰ ποῦ ὑπάγει, οὔτε Πασσᾶς
 οὔτε Καδῆς· καὶ ἀράμεσόν τους τὰ χωράγια, ὅπου δίδου
 μὲ ἀποκοπήν, ἕνας τοῦ ἄλλου ὅ,τι λέγου ἢ ἔχου λαλη-
 μέρον, καρεῖς ἄλλος γὰ μὴ τὸν χαλᾶ, μόνον, καθὼς εἶ-
 ραν εἰς τὸν λαρθασμέρον των νόμον, γὰ πιάρεται· πε-

ρισσόν ἢ ὀλίγον κενεὶς γὰ μὴ τοὺς πιάρη' καὶ ἐτοῦτα ὄλα
ποῦ ἐγράφησαν εἰς τὴν ἀρίκητον βασιλεία ὄλα γὰ πιά-
ρωται, καὶ ὅποιος δὲν πιάσει τὸ Καρόρι μου γὰ τὸν
κάμρουρ γρωσσὸν εἰς τὴν ἀρίκητόν μου Πόρταν, τὸ ὄ-
ρομά του ξέχωρα γὰ ἔρχεται ἀπὸ τὸ δίκαιόν του. Ἐτσι
γράφω, καὶ ἔτσι ὀρίζω καὶ τοῦ παπποῦ μου καὶ τοῦ πα-
τέρα μου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τὸν Ἀκτιραμὲ ἔγραψα καὶ ἐγὼ,
καὶ τὸν ἐκαιροῦργιωσα, καὶ τὸν ἔδωσα αὐτουτῶν τῶν
Νησιωτῶν γὰ περνοῦν ἀπὸ κάτω τὸν μεγαλῶτάτόν μου
ἴσκιον. Ἐτσι ὄρισα πῶς ὁ Ἀκτιραμὲς μου γὰ πιάρηται,
καὶ ἀπ' ὄ,τι ἔγραψα, ὅποιος ἤθελε ἐβγεί ἔνα περισσότε-
ρον ἢ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ δίκαιόν του δυνατὰ ἔρχομαι,
καμμιὰς λογῆς ἔλεος μὴ γέρεται, ἔτσι εἰξέυρετε καὶ μὲ
τὸν ὀρισμόν μου δουλιὰ γὰ κάμετε.

Ἐτος Τουρκικόν Ἀλλῆ 1036 (1646 M. X.)

Ἡ ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν δὲ κυριαρχίαν ὑποταγὴ τῆς
Σίφνου δὲν ἦτο διαρκὴς μέχρι τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ ὑπὲρ ἀνε-
ξαρτησίας ἀγῶνος τῆς Ἑλλάδος, διότι ὅτε κατὰ τὸ 1770
ἐπὶ τῆς βασιλείσης Αἰκατερίνης, τῆς ἐπονομασθείσης διὰ
τὰ κατορθώματά τῆς Σεμιράμιδος τῆς Ἄρκτου, ἡ ἠπειρω-
τικὴ Ἑλλὰς ἤγειρε τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ δεσπότη αὐτῆς,
τῆ παροτρύνσει καὶ συνδρομῇ τῆς Ῥωσσίας, δέκα καὶ ὀκτώ
νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, μετὰ τῶν ὀποίων καὶ ἡ Σίφος, ὑπετά-
γησαν κατὰ τὸ 1771 ὑπὸ τὴν Ῥωσσίαν διὰ τοῦ Ναυάρχου
Σπυριδῶφ, ὅστις παρεχίμασε κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο εἰς τὴν
Πάρον μετὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ἐν Τσε-
σμέ' τῇ διαταγῇ δὲ τοῦ ναυάρχου τούτου οἱ Σίφνιοι καὶ
οἱ λοιποὶ νησιῶται ὄρκίσθησαν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς
τὴν αὐτοκράτειραν Αἰκατερίνην μεταβληθέντος δὲ καὶ τοῦ
τέως διοικητικοῦ ὄργανισμοῦ, διωκεῖτο ἡ Σίφος ὑπὸ τσε-
σάρων Πρόεστων, Συνδίκων καλουμένων, καὶ ἐνὸς Καζι-
λιέρη, οἵτινες ἐξελέγοντο, ὡς καὶ πρότερον οἱ Δημογέρον-
τες, ὑπὸ τῆς κοινότητος.

Ὁ δὲ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγένετο πᾶσα μετὰ τοῦ ναυάρχου συνενόησις, δηλοῦται ἐκ τοῦ κάτωθι δημοσιευομένου πρὸς τοὺς Πρωεστοὺς τῶν νήσων ἐγγράφου πρὸς τοὺς ὁποίους ἀποτείνει καὶ ἕτερον, ὅπερ δημοσιεύομεν ἐπίσης, ὁ παρὰ τοῦ Ναυάρχου διορισθεὶς ἐπιμελητὴς τῶν νήσων Μυκόνιος Ἄντ. Ψαρὸς.

«Κύριοι Πρωεστοί! (Πάρου, Νάξου, Σίφρου, Μήλου, κ.λ.).

Τὴν ἀναφορὰν, ὅπου μᾶς ἐδώσατε, παρακαλῶντάς μας διὰ τὸν τερέντε τῆς Ῥωσικῆς φλότας Ἀρτώριον Ψαρὸν, ὅπου εὐρίσκεται μὲ ἐμένα, τὸν ὁποῖον διαλέγετε διὰ τὰ ρησιᾶ σας ὅλοι Ἐπίτροπον καὶ Ἐπιτηρητὴν σας, καὶ ἀπὸ ἐμένα εἴτε ὑπόθεσαις ἔχομεν διὰ τὰ ρησιᾶ σας γὰ δίδονται εἰς αὐτὸν, καὶ αὐτὸς γὰ τὰς ἐνεργῆ, τοῦ ὁποῖου γὰ δώσω καὶ ἄδειαν, ὅπου γὰ περιέλθῃ εἰς ὅλα τὰ ρησιᾶ διὰ γὰ βάλῃ τὰ πράγματα εἰς καλὴν κατάστασιν, ἐγὼ ἀπὸ τὰς παρακαλέσεις σας δὲν ἀποφεύγω μὲ τὸ γὰ ἠξέβρω, ὅτι ὁ Κύριος Ψαρὸς εἶναι Ῥωμαῖος γερρημένος εἰς τὴν νῆσον Μύκονον, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς τὴν δούλευσιν τῆς μεγίστης Βασιλείσης Ἱμπερατορίσσης μας τερέντες τοῦ στόλου τῆς μὲ καλὴν σύστασιν, καὶ ἔδειξε μὲ τὴν γνῶσιν καὶ ἐμπειρίαν του εἰς τὰ πολεμικὰ καὶ ἄλλαις καλαῖς δούλευσαις· ὅμως μὲ τὸ γὰ διαλέξετε ὅλοι διὰ Ἐπίτροπον καὶ Ἐπιτηρητὴν σας, σὰς τὸν δίδω, ἔχοντας καὶ ἄδειαν, ὅπου γὰ περιέλθῃ εἰς ὅλας σας τὰς νήσους, μὰ ὅχι γὰ παραιτήσῃ τὴν βασιλικὴν δούλευσιν καὶ τὸν τόπον τοῦ ὄφικιου του, ὡς τερέντες τοῦ στόλου σας, ὅπου ὅταν δὲν κάμνῃ χρεῖαν διὰ λόγους σας, γὰ παραιτῆ, καὶ γὰ πέρῃ τὸν τοῦ ὄφικιου του. Κύριοι Πρωεστοί! ἕνας Ἐπίτροπος δὲν ἠμπορεῖ μόνος του, μόνον τὸ ὀλιγώτερον ἀπὸ κάθε νησι γὰ ἦναι ἕνας ἐμπιστευμένος Πρωεστός μὲ αὐτὸν διὰ κάθε του συμβουλήν καὶ βοήθειαν, καὶ ἄλλοι μικρότεροι, ὅπου γὰ τοὺς στέλῃ εἰς ταῖς δούλευσαις του· καὶ ὅταν ὁ Ἐπίτροπός σας περιέρχεται εἰς τὰς νήσους,

οἱ Προστοί, ὅπου εἶναι μὲ αὐτὸν, πρέπει γὰ μέρου, ὅ-
που ἐγὼ εὐρίσκομαι, διὰ γὰ γίνεται κάθε πρᾶγμα διὰ
τὴν φλόταν καὶ ρήσους μὲ εὐκολίαν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ γὰ
λαμβάνωμεν καὶ κάθε εἶδησι· ἐκεῖνο ὅπου κάμνει χρεία
διὰ γὰ μαρτυριέσται μὲ ὄλους, ὅπου μὲ αὐτὸν εὐρίσκον-
ται, τὸ ἀφίρω εἰς τὴν διάκρισιν σας, ὅπου γὰ μείρη εὐ-
χαριστημένος.

Εἰς τὰ 1771 Ἰανουαρίου 15, εἰς τὸ Ἀρχιεπέλα-
γος, εἰς τὴν νῆσον Πάρον· πόρτο τῆς Ναούσης, εἰς τὸ
ῥωσικὸν πολεμικὸν καράβι, ὀνομαζόμενον Εὐρώπα, Ἀ-
μιράλιος Γρηγόριος Σπυριδῶφ.

Πρὸς τοὺς Προστώτας καὶ ὄλον τὸ κοινὸν τῶν Νήσων.
Ὁ Ὑπέρλαμπρος καὶ Ὑπερένδοξος ἡμῶν Γκε-
ρεράλης καὶ καβαλιέρης διαφόρων τάξεων, Πληρεξούσιος
τῆς Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος Κόμης Ἀλέξιος Ὁρ-
λώφ μὲ διώρισε γὰ κοιρολογήσω ἐγγράφως εἰς ὄλα τὰ
ὑποταχθέντα νησία εἰς τὴν αὐτῆς Μεγαλειότητα, ὡς ἐ-
πιτηρητῆς τῶν αὐτῶν ὅπου εἶμαι, ὅτι ἡ ἀνακωχὴ τῶν
ἀρμάτων, δηλαδὴ ἡ τρέβα τῶν τε Ὀθωμανῶν καὶ τοῦ τε
Βασιλείου τῆς Ῥωσσίας, ἐτελειώθη, καὶ ἄρχισε πάλι ἀπὸ
τοῦ νῦν πόλεμος· καὶ ἐλπίζομεν, θεία δυνάμει, διὰ πρε-
σβειῶν τῆς Θεοτόκου, εἰς τὰ θεοσεβῆ καὶ τροπαιοῦχα ἄρ-
ματα τῆς ὑψηλοτάτης καὶ εὐσεβεστάτης ἡμῶν Βασιλο-
σης Ἰμπερατορίσσης Αἰκατερίνης τῆς δευτέρας, καὶ εἰς
τὴν γενναιότητα καὶ μεγαλοψυχίαν τοῦ ὑπερεκλάμπρου
καὶ ὑπερένδοξου ἡμῶν ἀδελτοῦ κόμητος Ἀλεξίου τοῦ
Ὁρλώφ, πῶς θέλει κατατροπῶθῃ ὁ ἐχθρὸς τοῦ σήμερον
ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος· διὰ τοῦτο διορίζομεν καὶ τοῦ
λόγου σας ἀπὸ σήμερον γὰ φυλάττετε μὲ ἀγρυπνον καὶ
ἀσφαλον θαλάμῳ τὰς προτέρας φυλάξεις καὶ διατα-
γὰς, ὅπου εἰς αὐτὸν κατ' ἀρχὰς πολέμου σὰς ἐδώσαμεν
ἀπροσφασίτως.

Ὁ ὄλος ἐδικὸς σας καὶ καλοθελητῆς σας Ἀνώριος Γαρός

Ἡ Ῥωσσοκρατία ὅμως αὐτὴ μόλις διήρκεσε τετραετίαν, διότι, ὅτι κατὰ τὸ 1774 συνωμολογήθη συνθήκη μεταξὺ τῶν Ῥώσσων καὶ Τούρκων ἐν Κουτζούκ-Καϊναρζή, διὰ ῤη- τοῦ ἄρθρου ἡ Αἰκατερίνη ὑπεχρεώθη νὰ παραδώσῃ ἀμέσως εἰς τὴν Τουρκίαν τὰς κρατουμένας ὑπ' αὐτῆς 18 νήσους, αἵτενες ἐπανῆλθον εἰς ἤν καὶ πρότερον εὕρισκοντο θέσιν· μετὰ τὴν ἐκ Πάρου δὲ ἀναχώρησιν τοῦ Ῥωσσοῦ στόλου ἐπεσκέφθη πολλάκις τὴν Σίφνον, ὡς καὶ τὰς τοιπὰς νήσους, ὁ Καπουδᾶν Πασσᾶς Χασάν Τζεζαΐρλῆς, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκ Πάρου Διερμηνέως Ν. Μαυρογένους, ὅστις, ὡς ἐν τοῖς προλεγομένοις φαίνεται, ὑπῆρξε καὶ εὐεργέτης τῆς Σχολῆς τῆς πατρίδος ἡμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΩΝ ΣΙΦΝΙΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ.

Ὀλίγων ἴσως πόλεων ἢ νήσων τῆς δούλης Ἑλλάδος οἱ κάτοικοι εἶχον καθ' ὅλην ταύτην τὴν περίοδον τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν Σιφνίων, ἕνεκα βεβαίως τῆς καλλιέργειας τῶν Μουσῶν ἐν τῇ διασῆμῳ τῆς νήσου Σχολῆ, καθ' ἣν ἐποχὴν παχυλὸν ἀμαθείας νέφος ἐπεσκίαζε τὸ ἄλλοτε ἐνδοξὸν Ἑλληνικὸν Ἔθνος· ἕνεκα δὲ τῆς παιδείας αὐτῶν πλεῖστοι Σίφνιοι διέπρεψαν ὡς διδάσκαλοι καὶ κληρικοὶ, καὶ τούτων πάλιν πολλοὶ κατέλαβον Πατριαρχικοὺς, Ἀρχιερατικοὺς καὶ Ἐπισκοπικοὺς θρόνους, ὡς εἶπομεν ἐν τοῖς προλεγομέ-

νοις ἡμῶν· κατὰ παράδοσιν δέ τινα πάντες οἱ ἀποτελοῦν-
 τές ποτε τὴν τοῦ Πατριαρχείου Σύνοδον ἦσαν ἐκ Σίφνου,
 τῶν ὁποίων ὅμως δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώ-
 σωμεν τὰς βιογραφίας.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ οἱ ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν διαμέ-
 νοντες Σίφνιοι ὑπερεῖχον κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν πολλῶν ἐκ
 τῶν συγχρόνων, καὶ μάλιστα οἱ τῆς Νήσου Προεστῶτες·
 ὁ δὲ Γάλλος Γκουφιὲ εἶναι ἀψευδῆς μάρτυς τῶν λόγων
 ἡμῶν τούτων. «Εὐρον, λέγει, τοὺς καλλιτέρους τῆς νή-
 » σου κατοίκους συνηθροισμένους ὑπὸ Στοάν τινα, καὶ μόλις
 » ἠδυνάμην νὰ ἀπαντῶ εἰς τὰς ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας μοι
 » ἀπέτεινον· μοι ὠμίλουν περὶ τοῦ Ἀλγερίου, περὶ τῆς
 » Ἰσπανίας καὶ περὶ τῶν στόλων αὐτῶν· οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν
 » προσηλωμένοι εἰς ἐμὲ ἐπερίμενον τὰς ἀπαντήσεις μου,
 » αἵτινες ἐσυζητοῦντο, καὶ ὑπεβάλλοντο εἰς λογοκρισίαν·
 » οἱ πρεσβύτεροι δὲ μόνον ὠμίλουν, καὶ αἱ πολιτικαὶ αὐτῶν
 » δοξασίαι ἠκούοντο μετὰ σεβασμοῦ· δὲν δύναμαι δὲ νὰ
 » παρασπύσω, τί περὶ ἐμὲ συνέβαιεν· αὕτη ἡ στιγμή ἦτο
 » μία ἐξ ἐκείνων, αἵτινες φαίνονται ὅτι πληρόνουσι τὸν πε-
 » ριηγητὴν διὰ τοὺς κόπους καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποι-
 » οὺς ἀναλαμβάνει· ἐὰν δὲ ἀκολούθως ἐγεύθην ὁμοίων εὐ-
 » χαριστήσεων, οὐδέποτε ἢ ἐκφρασις ὑπῆρξε τόσον ζωηρὰ
 » καὶ τόσον πλήρης· ἐνόμισα ἐμαυτὸν μεταφερθέντα εἰς
 » τὰς ὠραιότερας ἡμέρας τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖναι αἱ στοαὶ,
 » ἐκεῖνη ἡ τοῦ λαοῦ συνέλευσις, ἐκεῖνοι οἱ γέροντες, τοὺς
 » ὁποίους ἤκουον οἱ παριστάμενοι μετὰ σιωπῆς, ἐκφραζού-
 » σης σεβασμὸν, τὸ σχῆμά των, τὸ ἔνδυμά των, τὸ ὕφος
 » τῆς ὀμιλίας των, τὰ πάντα ἀνεκάλουν εἰς τὸν νοῦν μου
 » τὰς παλαιὰς Ἀθήνας ἢ τὴν Κόρινθον, καὶ τὰς δημοσίας
 » ἐκείνων ἀγορὰς, ὅπου λαὸς ἀπληστος εἰδήσεων περιεκύ-
 » κλου τοὺς ξένους καὶ τοὺς ὁδοιπόρους, ἵνα μάθῃ νέον τι».
 Ἐκφράζων δ' ἐπὶ τέλος τὴν μεγάλην αὐτοῦ εὐχαρίστησιν ὁ
 περιηγητὴς διὰ τὰς περιποιήσεις, ὧν ἔτυχεν ἐν Σίφνῳ, προσ-
 θέτει ὅτι ὑπὸ τινῶν ἐκ τῶν σεβασμίων ἐκείνων γερόντων

συνοδοϋόμενος ἐπεσκέφθη τὸν ναὸν τοῦ Πανός, διατηρούμενον ἔτι τότε ἐν καλῇ ὀπωσοῦν καταστάσει.

Ὁ δὲ Τουρνεφόρτιος ἐκτὸς τῶν ἄλλων, περὶ ὧν εἶπομεν (ἐν προηγουμένοις κεφαλαίοις), προσθέτει, ὅτι εἶδεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Δυτικοῦ Ἰερέως τὸ ἔγγραφον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Δά-Κορώνας ἐχορήγησεν τακτικὸν εἰσόδημα ὑπὲρ τῆς ἐν τῇ Κομοπόλει τοῦ Κάστρου Δυτικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἣτις ὅμως ἦτο πενιχρά, ὡς καὶ ὁ Ἰερεὺς (Vicaire) αὐτῆς, ἐνθ' ἀπ' ἐναντίας ὁ Ἕλλην ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἦτο πλούσιος, ἔχων ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ καὶ τὰς νήσους Φολέγανδρον, Ἴον, Σέριφον, Μύκονον, Σίκινον, Ἀστυπάλαιαν, Ἀμοργὸν καὶ Ἀνάφη, καὶ ὅτι οἱ τῆς Σίφνου λιμένες γὰρ ὄλην ταύτην τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας ἐσυχνάζοντο ὑπὸ πλοίων Γαλλικῶν καὶ Ἑνετικῶν, καὶ μάλιστα περὶ τὰ μέσα τῆς 17. ἑκατονταετηρίδος πρὸς μεταφορὰν, εἰς Ἀγκῶνα ἰδίως, βαμβακίνων ὑφασμάτων καὶ νημάτων, τῶν ὁποίων ἡ βιομηχανία ἦτο τότε λίαν ἀνεπτυγμένη ἐν Σίφνῳ διὰ τῶν χρηματικῶν μέσων πρὸ πάντων πλουσίου τινὸς ἐμπορίου Βασιλείου λεγομένου, οὗ τινος καὶ μετὰ τόσα ἔτη διατηρεῖ ἔτι ἡ παράδοσις τὴν μνήμην ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Μισέρ Βασίλη, τοῦ ὁποίου ὁ τάφος εἶναι ἐν τῇ μονῇ τῆς Βρύστεως· ὁ πλούσιος δὲ οὗτος ἔμπορος, ὅστις ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτοῦ οὐ μικρὰν ἐξήσκει ἐπιρροὴν εἰς τὴν τῶν κοινῶν διοίκησιν, ἦτο κάτοχος καὶ πολλῶν κτημάτων καὶ κήπων περὶ τὴν κωμόπολιν τοῦ Ἀρτεμῶνος ἐν τῇ θέσει, ἣτις καὶ νῦν ἔτι λέγεται τοῦ Ἀφερτικοῦ· λείψανα δὲ τῶν μετὰ τῆς Ἑνετίας ἰδίως ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς πατρίδος ἡμῶν εἶναι τὰ πολύτιμα καὶ πολυτελῆ ἐκεῖνα κεχρυσωμένα καὶ τετορνευμένα ἐπιπλα, τῶν ὁποίων πολλὰ καὶ νῦν ἔτι διατηρούμενα ἐν καλῇ καταστάσει διεγείρουσι τὸν θαυμασμὸν τῶν θεατῶν.

Ὁ πλοῦτος ὁμοίως ὁ ἐκ τῆς βιομηχανίας ἰδίως καὶ τοῦ ἐμπορίου ἐπισωρευθεὶς ἐν Σίφνῳ ἐγένετο ἀφορμῆ, ὅπως ἡ νῆσος, ὡς καὶ τινες ἄλλαι τῶν Κυκλάδων, λεηλατηθῆ κατὰ

τὸ 1648 ὑπὸ τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου, τοῦ ὁποίου οἱ στρατιῶται διέπραζαν οὐκ ὀλίγας ὠμότητας κατὰ τῶν ἀόπλων Νησιωτῶν, καθ' ἣν ἐποχὴν ἦτο ὁ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Τούρκων περὶ τῆς Κρήτης πόλεμος· ὁ ἐκ Ῥεθύμνου ποιητὴν Μαρῖνος Τζάνε, ὁ ἐπικαλούμενος Μπουνιαλῆς, ἐξίστορῶν τὰ παθήματα τῶν Νησιωτῶν, ἐνοῖς ἦσαν καὶ οἱ Σίφινοι, καὶ τὰ ἐκ τῆς ληληλασίας ἐκείνης δευνὰ ἐπιφωεῖ ἐπὶ τέλους

Δὲν φέρω περισσώτερον, ὀγιά νὰ μὴ πομπεύω
τὸ ρίτο τὸ Ῥωμαϊκό, γι' αὐτὸ στὸν λόγον φεύγω,
Μόνον σὰς λέγω, κλαύσατε γιὰ τὴν Χριστιανοσύνη,
γιὰ ταῦτα ὅλα τὰ νησιά, στὸ κρίμα ἐποῦ γίνη·
Ἄν σέκουμ μὲ τὸ Ἄγαρηνοῦς ἢ μὲ τοὺς Φράγκους λάχουν,
Εἰς ὅποια χέρια τύχουσι, ταῦτ' οἱ Ῥωμαῖοι τάχουν.
Τὰ κάτεργα σηκόνονται, καὶ πιάνουσι τὴν Σύραν
καὶ τὰ χαράτσια ὤρισαν ἀπὸ ἄκεῖ καὶ πῆραν·
Φθάνουν σὴν Σέρφο κάτεργα καὶ βγάνουν Πολεμάρχοι,
καὶ τὰ κανδύλια τὰργυρὰ πέρνουν τοῦ Ταξιάρχη·
Μὲ δίχως φόβον τοῦ Θεοῦ ταῖς Ἐκκλησιαῖς ἐγδύσαν
τῶν καλογῆρων κάμασι πάθη πολλὰ περίσσα κ.τ.λ.

Ὁ διαπράξας ὁμοῦς τὰ κακὰ ἐκεῖνα εἰς τὰς νήσους στόλος κατεστράφη ὑπὸ τρικυμίας, καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἐν αὐτῷ ἐπνιγήσαν ἢ ἀπέθανον, διὸ ἐπὶ τέλους λέγει ὁ ποιητής·

Πολλότατοι ἴποθάναι τὴν νύκτα κ' ἐπνιγῆκαν
κ' οἱ καλογῆροι εἰς τὴν γῆν μὲ τὰ κανδύλια βγῆκαν
Ὅμαδι, κ' ἐγλυτώσασι· θαύμασμα τὸ κρατεῖτε,
πῶς τὸ ἔπνιξεν ὁ Μιχαὴλ ξεύρετε καὶ θαρρεῖτε κτλ.

Διαρκούντος δὲ ἔτι τοῦ πολέμου ἐκείνου ἐκινδύνευσεν ἡ Σίφνος νὰ πάθῃ παντελεῖ ἐξινδραποδισμόν ὑπὸ τοῦ Ναυάρχου τῆς Τουρκίας Καπλάν Πασσά, εἰ μὴ ἔσωζεν αὐτὴν ὁ παρ' ἐκείνῳ μεγάλην ἰσχὺν ἔχων Κιοσῆς, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ

επομένου ἀποσπάσματος ποιήματος, εὐρεθέντος πρὸ 100
περίπου ἐτῶν εἰς τινὰ μονὴν τῆς Πάρου· ὡς ἐκ τῶν ἰδιω-
τισμῶν δὲ τῆς γλώσσης εἰκάζομεν, ὅτι ὁ ποιητὴς αὐτοῦ ἦτο
Κρῆς ἐκ τῶν καταφυγόντων βεβαίως εἰς τὰς νήσους τοῦ
Αἰγαίου κατὰ τὸν μακροχρόνιον ἐκεῖνον πόλεμον.

Μισεύει τὸ λοιπὸν ὁ Πασσᾶς καὶ πιάνει
Εἰς τὸ Δεσποτικὸ, καὶ ἄλλο δὲν κάμνει,
Μονάχῃ τὸν Κιοσὲ πάραυτα κράζει,
Νὰ πάρῃ τὴν βουλὴν τοῦ ἔτσι λογιάζει·
Λέγει του ἦντα μούλῃς εἰς τοῦτο νὰ κάμω,
Ἐγὼ ἴλεγα στὴν Σίφνον νὰ δράμω,
Μ' ἀπόφασιν νὰ τὴν ἐξεμπιτάρω,
Γυναῖκας καὶ παιδιὰ καὶ ἀνδρας νὰ πάρω,
Γιατ' ἔχω γρηκητὰ καὶ κάτεχέ το
Τὸ πλοῦτος ἐκεῖνο τοῦ Μιχελέτο·
Κι' ἐμένα τὰ χαράτσια μου κρατίζει,
Καὶ χαραινὰ καὶ τσόχαις μὲ στολίζει·
Κ' ἔξ' ἀπ' ἐτοῦτο πέμπει καὶ μεγάλα
Σοκόρσα (βοήθειαν) εἰς τὸ Κάστρο πλιὰ παρ' ἄλλα,
Καὶ τσ' ὀρισμούς μου ποτὲ δὲν ὀμπεδίρει
Μηδὲ καὶ ἐμὲ, μηδὲ καὶ τοῦ Βιζύρη,
Μὰ τοῦ Κιοσὲ πολλὰ τοῦ τεσπιαζέρει
Καὶ τοῦ Καπλὰν Πασσᾶ φιλεῖ τὸ χέρι,
Πάσχοντας τὴν βουλὴν τοῦ νὰ γυρίσῃ
Κι' ἀκούρσευτη τὴν Σίφνον νὰ ἀφήσῃ,
Γιατὶ ἦτον περίσσα φιλεμένος·
Μ' αὐτὸν τὸν Μιχελέτον γαπημένος,
Κι' ἤπασχε μὲ τὰ λόγια νὰ μαλάξῃ,
Τὴν γνώμην τοῦ Πασσᾶ νὰ τὴν ἀλλάξῃ·
Λέγει του γιὰ τὴν ὥρα μὴ γηρέψῃς
Τὴν Σίφνον νὰ πάγῃς νὰ κουρσέψῃς,
Καὶ γροῖκῃσε τὰ λόγια τὰ δικά μου,
Σὰν δοῦλος πιστὸς ποῦμαι Πασσᾶ μου.

Κι' ἐγὼ σοῦ βρίσκω χώρα νὰ πατήσης
Τὴν Παροικίαν, ὅπου νὰ εὐχαριστήσης·
Πρᾶγμα πολὺ καὶ ἀνθρώπους νὰ τσῆ πάρης
Καὶ δλότελα νὰ τὴν ἐξέμπιτάρης·
Κ' ἀνθὲς νὰ δῆς Πασσά μου τὴν ἀλήθεια,
Καὶ τῶν Φραγκῶν ποιολο δίδουσι βοήθεια,
Μόνον ἀπὸ τὴν Παροικία τοὺς κουβαλοῦσι.
Σοκόρσο, διὰ νὰ μᾶς πολεμοῦσι.
Καὶ δὲν ψηφοῦν τὸ γράμμα τοῦ Βεζύρη
Μηδὲ κανεὶς τοὺς μᾶς ὀμποδίζει·
Ταυτ' ἔλεγεν ὁ Κιοσὲς, ὡς καταδότης
Τῆς Παροικίας ἐπίβουλος καὶ προδότης·

Καὶ ἤστεκεν ὅλ' ἡμέραν τὸ Σαββάτο
Κι' ἀργὰ δίχως νὰ πέμψη ἄλλο μαντάτο
Τῶν Μπέηδων, σαλπάρει καὶ μισεύει·
Κι' ἤκανε πῶς τὴν Σίφνον ὀδεύει,
Διὰ νὰ δώσῃ ἀπόγνωσι νὰ ποῦσι
Ἔοσοι τὸν ἐθεώρουν νὰ κουμπωθοῦσι
Τὸ πῶς τὴν Πάρον δὲν γυρεύει,
Μηδὲ διὰ λόγου τῆς ἤλθεν, ἀλλὰ μισεύει. κ.τ.λ.
Καὶ καθὼς ἤλθε τῆς νυκτὸς τὸ σκοτίδι
Ντζουσιάρει τὰ κουπιὰ, καὶ ὀρδινιὰ δίδει
Νὰ λάμνουσι σιγὰ, ὅσον μποροῦσι
Τὰ τζούρματα νὰ μηδὲ γρουκηθοῦσι,
Καὶ πριχοῦ ξημερώσῃ νὰ ἀβαντζάρουν,
Ἄπόξ' ἀπὸ ταῖς Πόρταις νὰ ρεστάρουν·
Τὸ πόρτον τῆς Παροικίας νὰ στοχασθοῦσιν,
Ἄν ἦναι παστρικά μέσα νὰ μποῦσιν·
Καὶ μ' ὄλον ποῦσαν ὅλ' ἄρματωμένοι
Τὴν νύκτα τοῦ Σαββάτου ἀγρυπνισμένοι,
Κι' ἐβλέπασιν τὴν νύκτα τὸν λιμνιῶνα,
Τὰ κότεργα θωροῦσιν καλαμνιῶνα,

Κι' ἀπίτης ἀραδιάσκη καὶ ἴδασίν τε
καὶ σαρανταεπτὰ ἐμέτρισασίν τε,
Ἐτότες ἐλογιάσαν ὅσ' εἶχαν γινῶσι
Πῶς ἦλθεν ὁ Πασᾶς νὰ τοὺς σκλαβώσῃ κ.τ.λ.

Οὕτω λοιπὸν τῇ μεσιτείᾳ καὶ παρακλήσει τοῦ Κιοσὲ ἢ
Σίφνος διέφυγε τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ὃν ὑπέστη τότε ἡ ἀ-
τυχῆς Πάρος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΕΩΣ ΤΟΥ ΥΠΕΡ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΙΑΣ ΑΓΩΝΟΣ
ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.
ΗΤΟΙ ΑΠΟ ΤΟΥ 1821—33.

Ὅτε κατὰ τὴν 25ῃν Μαρτίου τοῦ 1821 ὁ ἀοίδιμος
Μητροπολίτης ΓΕΡΜΑΝΟΣ ὑψωσεν ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἁγίας
Λαύρας τὴν σημαίαν τῆς Ἐλευθερίας, καὶ ἅπανσα ἡ Ἑλλην.
φυλὴ, προπαρασκευασμένη οὕσα διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς
ΦΙΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ, ἔλαβεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ ὄπλα,
ὅπως ἢ τὴν πατρίδα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ δι' αὐτῶν ἀνακτήσῃ, ἢ
καὶ πάλιν νέας Ἐκατόμβας προσφέρῃ τὸν βωμὸν τῆς πα-
τρίδος, καὶ ἡ Σίφνος δὲν ἔμεινεν ὅλως ἀμέτοχος τοῦ ἡρωϊ-
κοῦ ἐκείνου ἀγῶνος, καταθέσασα καὶ αὐτὴ τὸν ἑαυτῆς ὀ-
βολόν.

Ὁ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡΥΣΟΓΕΔΟΣ, διδάσκαλος, ὡς καὶ ἐν

τοῖς προλεγομένοις εἶπομεν, διατελών ἐν τῇ τοῦ Ἀγ. Τάφου Σχολῇ, πρῶτος ὕψωσε τὴν Ἐθνικὴν σημαίαν, ἐξυπηρετήσας οὕτω τὸ ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας αἴσθημα, τὸ ὁποῖον ἅπας σχεδὸν ὁ λαὸς τῆς νήσου ὁμοθυμαδὸν ἐξεδήλωσε· μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ δὲ στρατολογηθέντων ἀπελθὼν μετέβη εἰς τὸ ἐν Πελοποννήσῳ στρατόπεδον, ὅπου εἶχε κατέλθει καὶ ἕτερον τῆς πατρίδος ἡμῶν εὐγενὲς τέκνον, ὅπως μετὰ σκητῶν ἐν Ἑλλάδι ἀγώνων, ὁ Μουσόληπτος Γ. ΑΛΙΜΠΕΡΤΗΣ. Μαθητεύων ὁ ἀοίδιμος οὗτος συμπολίτης ἐν Βουκουρεστίῳ κατετάχθη ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸν ἔνδοξον μὲν καὶ ἀείμνηστον ἀφήσαντα τὸ ὄνομά του ΙΕΡΟΝ ΛΟΧΟΝ, ἀλλ' ἀτυχῆ διὰ τὴν ἐν Δραγατσανίῳ ἦταν του, καθ' ἣν καὶ ὁ Γ. Ἀλιμπέρτης καιρίως πληγωθεὶς μόλις ἐσώθη ἐντὸς τοῦ Αὐστριακοῦ ἐδάφους· ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῆς Τεργέστης ἔλθων μετὰ τὴν ἀνάρρωσίν του εἰς τὸ ἐν Πελοποννήσῳ στρατόπεδον διέμεινεν ἐν αὐτῷ καιρὸν τινα· μεταβὰς δὲ μετ' ὀλίγον εἰς Σίφνον πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν γονέων του καὶ ἐντελῆ ἀνάρρωσιν ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὸ πεδῖον τῆς τιμῆς, φέρων μετ' ἑαυτοῦ ἐκ τῆς πατρικῆς ἐστίας καὶ χρηματικὰ ἐφόδια, ὅπως ἐξ ἰδίων συντηρῆται, καὶ μὴ ἐπιβαρύνῃ τὸ πτωχὸν τοῦ ἔθνους Ταμεῖον· διέμεινε δὲ ἐν αὐτῷ, μέχρις οὐ ἐπεσφραγίσθη Η ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ.

Καταργηθεισῶν δὲ τῶν ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας ἀρχῶν, διωκεῖτο ἡ Σίφνος καθ' ὅλους τοὺς χρόνους τοῦ Ἀγῶνος κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ Α'. Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ὑπὸ τῶν Δημογερόντων τῶν Κωμοπόλεων, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐξελέγοντο καὶ οἱ τῆς ὅλης Νήσου, ὄντες καὶ τὰ ὄργανα τῆς Κεντρικῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος· ἰδίαν δὲ ἀποτελέσασα ἐπαρχίαν ἡ ΣΙΦΝΟΣ ἐπὶ τοῦ Κυβερνήτου Καποδιστρίου ὑπήχθη εἰς τὸ τμήμα τῶν Κεντρικῶν Κυκλάδων· τὸ σῶμα δὲ τῶν δημογερόντων τῆς ὅλης νήσου, ἐκ τριῶν ἀνδρῶν ἀποτελούμενον ἐκαλεῖτο Ἐπαρχιακὴ Δημογεροντία, ἣτις ἐλάμβανε διὰ τοῦ Διοικητοῦ τὰς τῆς Κυβερνήσεως διαταγὰς· εἶχε δὲ ἡ ἀρχὴ αὕτη καὶ ἰδιαιτέραν σφραγίδα,

ἥτις ἦτο ὠσειδῆς τὸ σχῆμα, σύμβολον ἔχουσαν ἐν τῷ μέσῳ τὴν Ἀθηνᾶν ἀντωπὸν ἐν τῶν στεφάνου ἐκ κλάδου ἐλαίας, διὰ τῆς δεξιᾶς μὲν χεῖρες κρατοῦσαν δόρυ, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἀσπίδα· πρὸς τὰ δεξιὰ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς ἴστατο ἡ γλαυξ, ἥτις ἦτο τὸ σύμβολον τῆς θεᾶς ταύτης τῆς σοφίας, καὶ περὶ τὰ γράμματα ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΙΑ ΣΙΦΝΟΥ, καὶ κάτωθεν τὸ ἔτος 1827.

Ὡς ἔδρα δὲ διοικήσεως ἡ Σίφνος ἐπὶ Κυβερνήτου περιλαμβάναν ὑφ' ἑαυτὴν καὶ τὰς νήσους Μῆλον καὶ Κίμωλον· ἡ δὲ τοῦ Διοικητοῦ σφραγὶς ἦτο σχεδὸν ὁμοία πρὸς τὴν ἀνωτέρω περιγραφείσαν· διέφερε δὲ μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐν αὐτῇ ἡ ἔνοπλος Ἀθηνᾶ εἶχεν ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον πρὸς τὰ ἀριστερὰ, καὶ περὶ ἣν ἦτο ἡ ἐπιγραφή ΔΙΟΙΚΗΤΗΡΙΟΝ ΣΙΦΝΟΥ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ.

Κατὰ δὲ τὴν γενομένην ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας κατὰ τὸ 1833 νέαν διοικητικὴν διαίρεσιν, ἡ μὲν ἔδρα τῆς διοικήσεως μετετέθη εἰς Μῆλον, ἡ δὲ Σίφνος διηρέθη εἰς δύο δήμους, ἥτοι τὸν τῆς ΣΙΦΝΟΥ, περιλαμβάνοντα τὰς κωμοπόλεις τοῦ Ἀρτεμῶνος καὶ Κάστρου, καὶ τὸν τῆς ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΣ περιλαμβάνοντα τὰς λοιπὰς τῶν ἀρτισυστάτων δὲ τούτων δήμων πρῶτοι δήμαρχοι ἐξελέχθησαν ὁ Σπυρ. Βαλέντας καὶ ὁ Α. Καζιλιέρης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ.

Ἡ διαίρεσις τῆς Σίφνου εἰς δύο Δήμους ὀλίγα μόνον ἔτη διήρκεσεν, ἥτοι μέχρι τοῦ 1836, ἕνεκα ἰδίως τῆς ἐλλείψεως χρηματικῶν πόρων πρὸς ἐμπλήρωσιν ὅλων τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς αὐτοὺς ὑποχρεώσεων· ἡ συγχώνευσις δὲ τῶν δύο εἰς ἓνα μόνον δήμον ὑπῆρξε τότε κοινὴ τῶν κατοί-

κων επιθυμία, ἥτις καὶ ἐκπληρωθεῖσα ἐκιοινοποιήθη εἰς αὐτοῦς διὰ τοῦ ἀπὸ 16 Αὐγούστου 1836 ἐγγράφου τοῦ τότε διοικητοῦ Μήλου, οὗτινος καὶ ἡμεῖς παραθέτομεν ὧδε ἀντίγραφον, ἄξιον ἀναγνώσεως, κατ' ἐμὴν ἰδέαν, διὰ τὰς ἐν αὐτῷ παραινέσεις.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΜΗΛΟΥ

Πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς νήσου Σίφρου

Ἦ Α. Μεγαλειότης ὁ Βασιλεὺς κῦδόκησε κατὰ τὴν κοινὴν ἐπιθυμίαν σας νὰ ἐνώσῃ τοὺς πρώην δύο δήμους τῆς νήσου, διὰ νὰ εὐκολύνη καὶ ἐδῶ τὴν κατόρθωσιν τῶν ἐλπιζομένων ἐκ τοῦ περὶ δήμων νόμου ἀγαθῶν ἢ ἀναγκαῖα αὐτῇ ἐνωσίς ἐνηργήθη, ὡς γνωστὸν τοῖς πᾶσι, μὲ τὸν κατὰλλε-
λότερον καὶ εὐκολώτερον τρόπον· αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ ἤρχισαν ἄλλιν τὰς ἐργασίας των, ἀπὸ τὰς ὁποίας περιμένεται ἡ πρόδοσις τῶν δημοτ. συμφερόντων καὶ τῆς Βασιλ. ὑπηρεσίας κατὰ τὴν νήσον ταύτην.

Σὰς προτρέπω, ἀγαπητοὶ, καὶ διὰ τῆς παρουσίας εἰς τὴν δρόνοιαν, τὴν πρὸς τὰς ἀρχὰς ὁποιασδήποτε ὀφειλομένην εὐπέθειαν παρὰ τῶν ὑπηκόων τῆς Α. Μ., καὶ εἰς τὴν εὐταξίαν ἐν γένει, παρόντος ἢ ἀπόντος τοῦ Διοικητοῦ· μὴ λησμονῆτε δὲ τὴν δύναμιν καὶ τὴν αὐστηρότητα τοῦ Νόμου κατὰ τῶν ἁμαρτανόντων ἀρχομένων καὶ ἀρχόντων.

Ἦ παιδεία καὶ τὰ χρηστὰ ἦθη, δύο μεγάλαι χρεῖαι πάσης κοινωνίας, χρειάζονται πολὺ πλεόν εἰς τόπον ὀλιγόγαιον, πολυάνθρωπον, φιλότεχνον, καὶ ἐμπορικόν· ἐπιμεληθῆτε οἱ πατέρες τῶν οἰκογενειῶν καὶ πάντες οἱ δημόται μετὰ τῶν ἀρχῶν σας εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν καλὴν ἀνατροφὴν τῶν νεωτέρων, γινόμενοι ἀπαύστως καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ καλὸν παράδειγμα πρὸς τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν χρηστοθήθειαν

Ὁ Διοικητής,

(Τ. Σ.) Ι. Γ. ΛΑΤΡΗΣ.

Πρώτος δὲ τῆς νήσου Δήμαρχος μετὰ τὴν συγχώνευσιν τῶν δύο δήμων εἰς ἓνα ἐξελέχθη ὁ Ν. Χρυσόγελος.

Ἀποτελοῦσα δὲ νῦν ἡ Σίφνος ἓνα μόνον Δήμον Β'. τάξεως, ὑπογόμενον διοικητικῶς μὲν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Μήλου, Ἐκκλησιαστικῶς δὲ ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Σύρου, Τήνου καὶ Μήλου περιέχει κωμοπόλεις ἕξ, ἧτοι τὴν Ἀπολλωρίαν (κοινῶς Σταυρίον), ἧτις εἶναι ἡ τοῦ δήμου Πρωτεύουσα καὶ ἡ τῶν δημοτικῶν καὶ δημοσίων ἀρχῶν Ἔδρα, πλὴν τῆς λιμενικῆς, τὸν Ἀρτεμῶνα, τὰ Ἐξάμπελα, τὴν Καταβατήν, τὸ Κάστρον καὶ τὸ Κάτω Πετάλλιον· τούτων δὲ ἐκάστη ἀποτελεῖ ἴδιον παρεδρεῖον, πλὴν τῶν Ἐξομπέλων καὶ τῆς Καταβατῆς, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ὁμοῦ ἓν.

Ὁ δὲ καθ' ὅλον τὸν δήμον πληθυσμὸς κατὰ τὸ ὑπάρχον δημοτολόγιον ἀνέρχεται εἰς 8,000 περίπου· συγκρινόμενος δὲ πρὸς τὸν τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ὄντα κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Γάλλου περιηγητοῦ Γκουφιᾶ περὶ τὰς 5,000, παρουσιάζει διαφορὰν ἐπὶ πλέον κατὰ τὸ ἥμισυ. Τῶν κατοίκων δὲ τούτων τῆς νήσου, κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν, 4,500—4800 ἐνδημοῦσι σχεδὸν πάντοτε, τῶν δὲ ὑπολοίπων ἀποδημοῦσιν ἐν μὲν τῇ ἡμεδαπῇ περὶ τοὺς 300, ἐν δὲ τῇ ἀλαοδαπῇ καὶ ἰδίως ἐν Κων]πόλει Ἀλεξανδρεῖα, Ἰουδαίᾳ καὶ Γαλαζίῳ περὶ τοὺς 2,500, διάφορα μεταερχόμενοι ἐπιτηδεύματι, ἧτοι τὸ τῶν Ἐμπόρων, Ἐμποροῦντων, Διδασκάλων, Ἰατρῶν, Ναυτικῶν, Βιομηχανῶν Ξενοδόχων, Μαγείρων κ. τ. λ. Τῶν ἐνδημούτων δὲ πάλιν κατοίκων 300 περίπου ἀποδημοῦντες κατ' ἔτος περὶ τὰ μέσα τῆς ἀνοίξεως ἐπανέρχονται τακτικῶς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου εἰς τὴν πατρίδα των, μετερχόμενον τὴν Ἀγγειοπλαστικὴν εἰς διάφορα μέρη τῆς τε ἐλευθέρης καὶ δούλης Ἑλλάδος· τινὲς δὲ ἐκ τούτων τελειοποιήσαντες τὴν τέχνην ταύτην κατασκευάζουσι νῦν ἀγγεῖα σχεδὸν ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Ἰταλίας καὶ Γαλλίας.

Τῶν δὲ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πάντες σχεδὸν ἐπισκέπτονται τὴν Σίφνον, ἔνθα διαμένουσιν αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν, ἐκτὸς

ὀλιγίστων, ἐντὸς πενταετίας, ὥστε κατὰ μέσον ἔρον ἔρχον-
ται εἰς Σίφνον κατ' ἔτος ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς 500 ἄτομα
διαφόρου φύλου καὶ ἡλικίας.

*Ἐλαβον δὲ πτυχία ἐκ τῶν διζφόρων τοῦ Πανεπιστημίου
Σχολῶν περὶ τοὺς 40. ἐν δὲ τοῖς διαφόροις Σχολείοις
φοιτῶσιν ὡν περὶ τοὺς 400 παῖδας ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

*Ἀπαρτίζουσι δὲ τὸν τῶν ἐνδημούντων κατοίκων πλη-
θυσμὸν οἰκογένειαι 4304, τῶν ὁποίων 330 κατοικοῦσιν ἐν
τῇ Ἀπολλωνίᾳ, 486 ἐν τῇ Ἀρτεμῶνι, 140 ἐν Ἐξαμπέ-
λοις, 120 ἐν τῇ Καταβατῇ, 142 ἐν τῷ Κάστρῳ, καὶ 83 ἐν
τῷ Κάτῳ Πεταλλείῳ· ὁ δὲ τῶν οἰκοδομῶν ὀλικὸς ἀριθμὸς
ἀνέρχεται εἰς 4400, τῶν ὁποίων κατοικημένοι εἶναι μόνον
4302.

*Ἐκκλησιαστικῶς δὲ κατὰ τὸ ἀπὸ 8 Ἰουν. 1856 Β. Διά-
ταγμα ἡ Σίφνος ἅπασα ὑποδιαιρεῖται εἰς Ἐνορίας 11, τῶν
ὁποίων 3 εἶναι ἐν Ἀπολλωνίᾳ, ἧτοι ἡ τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος,
(οὗτινος ὁ ναὸς ἐδωρήθη τῷ Δήμῳ ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου κ. Ν.
Ἀνδρονίκου), ἡ τῶν Ταξιαρχῶν, καὶ ἡ τῆς Οὐρανοφόρας·
5 ἐν Ἀρτεμῶνι, ἧτοι ἡ τῆς Κοιμήσεως (ἡ Κόγχης), ἡ τοῦ Ἁγ.
Κωνσταντίνου, ἡ τῶν Ταξιαρχῶν, ἡ τῆς Κοιμήσεως (ἡ
Γουρνιῶν) καὶ ἡ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου· μία ἐν Ἐξαμπέλοις, ἡ
τῆς Παναγίας, μία ἐν τῇ Καταβατῇ, ἡ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου,
μία ἐν Κάστρῳ, ἡ τῶν Εἰσοδείων, καὶ μία ἐν Πεταλλίῳ, ἡ
τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.

*Ὁ τῶν ἐκλογέων δὲ ἀριθμὸς, ὅστις ἀποτελεῖται ἐκ τῶν
ἐχόντων ἡλικίαν ὑπὲρ τὸ 21ον ἔτος, ἔφθασεν ἐν τῷ τελευ-
ταίῳ ἐκλογικῷ καταλόγῳ εἰς τοὺς 2,443, τῶν ὁποίων ὅ-
μως οὐδέποτε εὐρέθησαν ἐν Σίφνῳ πλείονες τῶν 900. Ἐκ
τῶν ἐκλογέων δὲ 830 ἀνήκουσιν εἰς τὴν τοῦ Ἀρτεμῶνος
κωμόπολιν, 500 εἰς τὴν τῆς Ἀπολλωνίας, 220 εἰς τὴν
τῶν Ἐξαμπέλων, 210 εἰς τὴν τῆς Καταβατῆς, 250 εἰς
τὴν τοῦ Κάστρου, καὶ 120 εἰς τὴν τοῦ Κάτω Πεταλλίου.

*Ἐκ τῶν κωμοπόλεων δὲ τῆς Σίφνου ἡ μὲν τοῦ Κάστρου,
οὔσα παρὰ τὴν θάλασσαν, ἀπέχει τῆς ἑδρας τοῦ δήμου ἡ-

μισίαν ὄραν, ἢ τοῦ Πσταλλίου 45 λεπτά, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀνὰ 10—15· ἢ δὲ ἔδρα τοῦ δήμου Ἀπολλωνία ἀπέχει τοῦ ὄρμου μὲν τῆς Σεραλίας 40 λεπτά τῆς ὄρας, τοῦ λιμένας δὲ τοῦ Φάρου 1 ὄραν καὶ 45 λεπτά, τοῦ τῶν Καμαρῶν 1,25', τοῦ τοῦ Βαθιοῦ 2 ὄρας, τοῦ τῆς Χερρονήσου 3 1]2 καὶ τῶν ἀρχαίων Ὀρυχείων ὑπὲρ τὴν 4 ὄραν.

Τῶν δὲ τῆς Σίφνου ἐξοχῶν αἱ μᾶλλον συχναζόμεναι εἶναι ἢ τοῦ ΒΑΘΙΟΥ παρὰ τὸν ὀμώνυμον λιμένας, ἔχουσα τὸν ναὸν τῶν ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ, καὶ περὶ αὐτὸν ὀκτὼ εὐρύχωρα δωμάτια πρὸς κατοικίαν τῶν ἐκεῖσε μεταβαινόντων, μάλιστα κατὰ τὸ θέρος, πρὸς χρῆσιν τῶν θαλασσίων λουτρῶν· ἐν τῇ θέσει δ' ἐκεῖνη ὑπάρχει εἰς τῶν καλλιτέρων τῆς νήσου ἐλαιώνων, οὐκ ὀλίγοι συκεῶνες, καὶ τινες κήποι καὶ ἄμπελοι· 6'. ἢ τῆς ΧΡΥΣΟΠΗΓΗΣ, οὕτω λεγομένη διὰ τὸν ναὸν τῆς Ζωοδόχου πηγῆς, ἔχουσα μόνον τέσσαρα δωμάτια· γ'. ἢ τῆς ΠΑΝΑΓΙΑΣ τῆς ἐπιλεγομένης Πουλλάτης, παρὰ τὸ Ἀνατ. τῆς νήσου μέρος, τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν ἔχουσα ἀπὸ τε τῆς κωμοπόλεως τοῦ Ἀρτεμῶνος καὶ τῆς τοῦ Κάστρου· ἔχει δὲ καὶ αὕτη τέσσαρα εὐρύχωρα δωμάτια, καὶ βήματά τινα μόνον ἀπέχει τῆς παραλίας. δ'. ἢ τῆς ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ, ἣτις εἶναι εἰς θέσιν τερπινοτάτην ἄνωθεν τοῦ ὄρμου τοῦ Πλατέως Αἰγιαλοῦ, οὗ τινος ἀπέχει περὶ τὰ 20 λεπτά· ἔχει δ' ἡ ἐξοχὴ αὕτη θέαν ὀφαισιότατην, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν τῆς θαλάσσης, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν τοῦ μεγαλειτέρου τῆς νήσου ἐλαιῶνος, τοῦ ἐν τῷ Πλατεῖ Αἰγιαλῷ· περὶ τὸν μεγαλοπρεπεῖαν δὲ ναὸν ὑπάρχουσι περὶ τὰ 15 δωμάτια, καλῶς περιποιημένα, καὶ ἔχοντα πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ καταστήσῃ εὐχάριστον τὴν διαμονὴν τῶν ἐκεῖσε μεταβαινόντων.

Ἄπαντες δὲ οἱ ἀνωτέρω ναοὶ καὶ τὰ περὶ αὐτοὺς δωμάτια, διὰ τοὺς ὁποίους πολλαὶ μυριάδες δραχμῶν ἐδαπανήθησαν, ὠκοδομήθησαν ἢ μετσκευάσθησαν πρὸ ὀλίγων δεκαετηρίδων διὰ συνδρομῶν τῶν Σιφνίων, καὶ μάλιστα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, οἵτινες ἐξακολουθοῦσι πολλὰ

κατ' ἔτος συνεισφέροντες ὑπὲρ τοῦ καλλωπισμοῦ αὐτῶν.

Μοναὶ δὲ διατηρούμεναι νῦν εἶναι δύο, ἤτοι ἡ τοῦ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΗΛΙΟΥ, καὶ ἡ τῆς ΒΡΥΣΣΕΩΣ, τῶν ὁποίων ἐκάστη ἔχει 5—7 μοναχοὺς, ἀποζῶντας ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν κτημάτων αὐτῶν.

Διελύθησαν δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1833 ἕτεραι δύο, ἤτοι ἡ τοῦ ΙΩΑΝ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ καὶ ἡ τοῦ ΙΩΑΝ. ΘΕΟΛΟΓΟΥ, ἡ ἐπιλεγομένη καὶ τοῦ Μογκοῦ, τὸ ὄνομα λαβοῦσα κατὰ παράδοσιν τινα ἐκ τῆς Γαλ. λέξεως *mon gout*, διότι ἡ οἰκοδομήσασα τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μονῆς ἐκείνης, ἐλεγχομένη παρὰ τοῦ συζύγου τῆς διὰ τὴν δαπάνην, ἔλεγεν «*ἔκαμα τὴν ὄρεξιν μου*» (Γαλ. *Mon gout*).

ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΗΣ ΣΙΦΝΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟΝ.

Τὸ κυριώτερον τῆς νήσου προϊόν ἐστὶν τὸ ἔλαιον, ὅπερ θεωρεῖται ἀρίστης ποιότητος· ἡ δὲ πρόσδοδος αὐτοῦ ἐν μεγάλῃ εὐφορίᾳ ὑπερβαίνει τὰς 160,000 ὀκάδας· ἐκτὸς δὲ τοῦ ἐλαίου παράγει λεμόνια, ὀλίγα πορτογάλια, καὶ ὀλίγα κίτρα, οἶνον, ὅστις ὅμως δὲ ἐπαρκεῖ εἰς τὴν ἐν τῷ τόπῳ κατανάλωσιν, σῦκα, καὶ πολλῶν εἰδῶν ὀπώρας, ἤτοι μῆλα, ρόδια, ἀππίδιχα κτλ. τῶν ὁποίων μὲγα μέρος πωλεῖται εἰς τὰς παρακειμένας νήσους, ἔτι δὲ ὀλίγον σῖτον, σμιγόν, καὶ κριθὴν μέχρι 40,000 κοιλῶν, σήσαμον, βαμβάκιον, διάφορα εἶδη ὀσπρίων, κρόμμυα κτλ.

Βιομηχανικὰ δὲ προϊόντα τῆς Σίφνου εἶναι διάφορα εἶδη βαμβακίνων ὑφασμάτων καὶ κορδελῶν, ἀχυρίνων πέλων (καπέλλων) καὶ κεραμείων σκευῶν.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ παραγόμενα σιτηρὰ καὶ κτήνη δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὴν τῶν κατοίκων διατροφήν γίνεται εἰσαγωγή μεγάλης ποσότητος ἀλεύρου καὶ κρεάτων, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν εἰσαχθέντων ἐμπορευμάτων κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος ἔφθασε σχεδὸν μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 500,000 δραχ. ἡ δὲ ἀξία τῶν ἐξαχθέντων, ἤτοι τοῦ ἐλαίου, ὀπωρῶν, ὑφασμάτων, κ.τ.λ. μόλις φθάνει τὰς 80,000.

Ἡ συγκοινωνία τῆς νήσου μετὰ τῶν ἄλλων μερῶν ἐνεργεῖται δι' ἰστιοφόρων πλοίων μετὰ τῆς Σύρου δ' ἐκτὸς τούτων, κατὰ δεκαπενθημερίαν δι' ἄτμοπλοίου τῆς Ἑλλην. ἄτμ. Ἐταιρίας, ὅπερ ἀναχωροῦν ἐκ Σύρου τὴν 8 π. μ. τῆς δευτέρας ἐπιστρέφει περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς ἐπομένης ἡμέρας· τοῦ νέου δὲ τούτου δρομολογίου ἐγένετο ἔναρξις ἀπὸ τῆς 15 Σεπτεμβρίου τοῦ 1875.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ, ΔΗΜΟΤ. ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ,
ΚΑΙ ΔΗΜΟΤ. ΠΡΟΣΟΔΟΙ.

Δυστυχῶς ὀλίγα Δημ. καταστήματα ὑπάρχουσιν, ἥτοι τὸ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟΝ τῆς Ἀπολλωνίας, οἰκοδομηθὲν ἐπὶ Κυβερνήτου, ἐπισκευασθὲν δὲ μετὰ τὴν πρὸ δωδεκαετίας κατὰπτωσιν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον διακοσμηθὲν τῇ χρηματικῇ συνδρομῇ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συμπολιτῶν, καὶ τὸ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ἐκ τριῶν δωματίων συγκείμενον· ὠκοδομήθη δὲ τοῦτο κατὰ τὸ 1854, ὅτε καὶ ἐγκαταλείφθη τὸ τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἐσχολάρχησαν δ' ἐν αὐτῷ ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλλην. Ἐθνους οἱ κ.κ. Γ. Ψαραύτης, Γ. Βιώνης, Χαρίδ. Δραγάτσης Θ. Γαϊτάνος, Ι. Δεπάστας καὶ Καρολ. Ι. Γκιῶν· κεῖνται δὲ ταῦτα παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Ἀρτεμίου, μετοχίου τῆς ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει μονῆς, τῆς ἐπιλεγυμένης *Σίμωνος Πέτρας*· ὀλίγα δὲ λεπτὰ μόνον ἀπέχουσι τῆς Ἀπολλωνίας· ὅσον οὐπω δὲ οἰκοδομηθήσεται καὶ τὸ ΛΟΥΚΑΚΕΙΟΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ, τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν κ.κ. Ι. Χωρεπισκοπίδου Γ. Ράδοβιτς καὶ Γ. Δεπάστας, ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης τοῦ Μιχ. Λουκάκη, διὰ ταύτης ἀφήσαντος εἰς τὸν δῆμον ἀνάλογον χρηματικὸν ποσὸν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀνωτέρω εἰς τὸν δῆμον ἀνήκει καὶ τὸ κατάστημα τοῦ Δημ. Σχολείου Κάστρου, οἰκοδομηθὲν διὰ συνδρομῶν ἰδίως τῶν ἐν τῇ Κ]πόλει κατοίκων τῆς κωμοπόλεως ἐκείνης.

Ἡ δὲ κτηματικὴ τοῦ δήμου περιουσία σύγκειται ἐξ ἀγρῶν τινῶν μόνον, περιελθόντων εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ δῆ-

μου είτε εκ παραχωρήσεως αὐτῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, είτε ἐξ ὀφειλῶν πρὸς τὸν δῆμον.

Κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν δὲ τοῦ 1836 μετὰ τὴν συγχώνευσιν τῶν δύο δήμων, τὰ μὲν ἔσοδα προϋπελογίσθησαν εἰς δραχ. 3,700, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 6,841, τὸ δὲ ἔλλειπον ποσὸν ἀνεπληροῦτο δι' ἐράνων τῶν δημοτῶν καὶ ἐπιχορηγήσεων τῆς Κυβερνήσεως· ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον, ἀξανομένων τῶν ἀναγκῶν τοῦ Δήμου, τὰ μὲν ἔξοδα ἀνεβιβάσθησαν εἰς δραχμὰς 9,000, ἀναλόγως δ' ἠϋξήσαν καὶ τὰ ἔσοδα διὰ τῆς ἐπιβολῆς φόρου ἐπὶ τῶν ὠνίων καὶ ἐμπορευμάτων 2 ἐπὶ τοῖς 100, μέχρι τοῦ αὐτοῦ περιπου ποσοῦ.

Κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν δὲ τοῦ τρέχ. ἔτους τὰ μὲν ἔσοδα θέλουσιν ὑπερβῆ μετὰ πιθανότητος τὰς 12,000, ἐνοικιασθέντος μόνον τοῦ ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων κ.τ.λ. φόρου ἀντὶ δρ. 8505, τὰ δὲ ἔξοδα, οὐδεμίαν ἢ μικρὰν μόνον δυνάμενα νὰ λάβωσιν ἀξιομείωσιν, προϋπελογίσθησαν εἰς δρ. 9,500.

ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ, ΒΟΥΛΕΥΤΑΙ, ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΑΙ,
ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΕΚ ΣΙΦΝΟΥ.

Ἐν Σίφνῳ διάδοχοι τοῦ μετὰ τὴν συγχώνευσιν τῶν δύο δήμων πρώτου Δημάρχου Ν. Χρυσογέλου ὑπῆρξαν οἱ Ἰω. Προβελέγγιος, Γ. Καμπάνης καὶ Ι. Πρόκος· ἀνεπλήρωσαν δ' αὐτοὺς ἐπὶ καιρὸν ἀρκετὸν οἱ δημαρχικοὶ πάρεδροι Ζ. Διαλισμᾶς, Ἰω. Τριαντάφυλλος καὶ Ν. Προβελέγιος.

Βουλευταὶ δ' ἐξελέχθησαν ἐκ Σίφνου ἀπὸ τοῦ 1843 οἱ κ. Κων. Προβελέγιος, Σπ. Βαλέττας, Ἰωάν. Προβελέγιος, Ἄν. Πρεζάνης καὶ Γεώρ. Προβελέγιος.

Γερούσιασταὶ δὲ διετέλεσαν οἱ κ. Ν. Χρυσόγελος καὶ Κων. Προβελέγιος, πολλάκις καὶ ὡς ὑπουργοὶ χρηματίσαντες, ὁ μὲν ἐπὶ τοῦ Καποδιστρίου καὶ τοῦ Ὁθωνος, ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ Ὁθωνος καὶ τοῦ νῦν ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ Ἑλλήν. Ἐθνους βασιλευόντος

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ Α΄.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΕΡΜΟΡΗΘΕΩΣ.

Κ. Ζ. Μάτσας Γυμνασιάρχης 1	Κ. Ευλάμπιος δικηγ. 1
Β. Ψυλλάκης Καθηγ.	Σ. Μάτεσις »
Δ. Μασίνος »	Β. Μωραΐτης »
Σ. Εὐαγγελινού »	Γ. Γεράρδης »
Β. Γράβαρης »	Ι. Βενιζέλος »
Α. Βλαστός Σχολάρχης	Α. Πρεζάνης »
Γ. Χούμης »	Δ. Βοκοτόπουλος »
'Αν. Γοζαδίνος διδάσκαλος	Γ. Βογιαζίδης »
Δ. Γαϊτάνος »	Γ. Ποσειδών »
Ι. Οικονόμος Διευθ. 'Ιδ. 'Εκπ.	Χ. Στεκούλης »
Μεθόδιος διευθ. 'Ιερ. Σχολῆς	Κ. Σαλταμπάσης »
Ι. 'Αργυράκης διδάσκαλος	Γ. Βουγιουκλάκης αξιωματ.
Κ. Σολιώτης »	Α. Ζώρας 'Υγειονόμος
Γ. Κουκουλάς »	Α. Βιολάκης Συμβολαιογρ.
Γ. Κουμζέλης	Μ. Μπρανούνας »
Ι. Χωρεπισκοπίδης βουλευτής	'Εμμ. Πούρπουρας ἔμπορος
Κ. Π. Καμπάνης δικηγόρος.	'Αδελφοὶ Καρρά ἔμποροι 2
Ι. Νοστράκης »	» Πετρίτση »
Ι. Χαζηδάκης »	» Χριστόπουλοι 2
Σ. Βάλληνας »	Δ. 'Ρωμανὸς ἔμπορος
Π. Μ. Καράλης »	'Ανδρ. Χούμης βιβλιοπώλης
Ν. 'Αμπαζῆς »	Δ. Κουντουράκης μαθ. Γυμν.
Ν. Βαρδῆς »	'Αδελ. Δημητριάδαι. » »
Μ. 'Ανύσιος »	Μ. Λευιτικὸς Εἰρηνοδίκης
Μ. Βογιατζόγλους »	Κ. Κοντούδης ὑπάλλ. τελων.

Ι. Δ. Πικούλιος	Τῆ ἐπιμελεία Α. Βάου.
Θ. Τσίππρος ὑπάλλ. τελων.	Ν. Σαχτούρης πλ. ἀτ. ἔταιρ.
Γ. Ῥαφαήλ » »	Ι. Κ. Ζαννῆς ὑποπλοίαρχος »
Γ. Ζηλήμων	Εὐστρ. Μαρκίδης ὑπάλλ. »
Μ. Γεροντάκης	Ι. Παρώδης » »
Σ. Βερόνης	Ν. Καπελλάκης » »
Γ. Φραντσόζας	Κ. Συρμαλένιος » »
Ἰθων Λογοθέτης ἔμπορος	Δ. Γοζαδίνος
Ν. Καρδίτσης ἔμπορορράπτης	Γ. Ν. Κονταρίνης Σικίνιος
Δ. Δελαγραμματικός »	Γ. Περίδης
Ἰδαμάντιος Μολοχάδης	Ρ. Πρίντεζης τυπογράφος
Θ. Σ. Γαλάτης	Ν. Βαρβαρέσος »
Α. Καλουτᾶς	Δ. Ἄμπελας.
Ι. Α. Κρίνος	Α. Στεκούλης φοιτ.
Ι. Πετροκόκκινος	Σ. Μαριδάκης ἰατρός
Αλέκ. Καράλης	Ι. Παππαμανώλης ὑπάλλ.
Π. Σεβαστόπουλος ἔμπορος	Α. Καμπάνης Ἀρχιμανδρίτης
Α. Νοστράκης »	Γ. Κουντούρης Ἱερέυς.
Ι. Κουέρτσος	Ν. Λαμπρινάκης
Μ. Τσιβουράκης	Ι. Μ. Σταυράκης ἐκ Θήρας
Γ. Πριμυκύρης πλοίαρχος.	Ν. Μπονὶς »
Κ. Νικηφοράκης	Α. Ε. Νομικὸς »
Κ. Κατσίκας ὑπάλλ.	Β. Ῥεβίνθης δῆμαρ. Σερίφου
Γ. Μοντάνος ἔμπορος	Ἰμ. Λιβάνιος.
Ν. Γεωργαντόπουλος ἔμπορος	Γ. Χρυσίδης
Σ. Παυλάκης »	Φ. Γ Μαῦρος Πάριος
Δ. Βαλμαῆς »	Τῆ ἐπιμελεία
Α. Γιοβόσσης φαρμακἔμπορος	ΑΓ. Δραγάτση καὶ Ν. Καζιλιέρη.
Ν. Μίχας ἔμπορος	Καλυψὼ Ῥαφαλέτου
Α. Καρέλλας »	Γ. Πατσουδάκης
Π. Α. Φουστάνος ἔμπορος	Ι. Βεκερέλης ὑπάλληλος
Φ. Μανούσο; »	Ι. Γιαννακόπουλος »
Κ. Τσιβάρας »	Ι. Μωάτσος »
Κ. Ἀθανασιάδης »	

Ε. Βεκερέλης »
 Ι. Μαρσέλος. »
 Ι. Καλαθάκης
 Α. Σοφικίτης.
 Ι. Ναυπλιώτης
 Ν. Κυδωνάκης
 Γ. Σπεράντσας
 Ιωάννης Π. Γ. Μαύρος
 Δ. Ζ. Μπάος
 Φ. Ν. Καμπάνης
 Π. Τσουκάτος
 Ν. Ι. Μιέζερ
 Σ. Δ. Μάντσαρος
 Κ. Πασσαράς
 Γρ. Ξανθάκης
 Α. Συνέλλης
 Α. Γαβαλλάς
 'Επιμελεία Ν. Καμπάνη.
 Α. Καλαφίτης
 Ν. Κουτέπας
 Δ. Κουτσοδόνητης
 Δ. Μαυρέας
 Ν. Μαυρής
 Κ. Τσιχαράκης
 Αχ. Κυριάκου
 Χ. Χριστοδούλου
 Δ. Λουμήςης
 Ι. Μαυρομάτης
 Ι, Λιθανός
 Ι. Κουτσοβέλης
 Ν. Περαιτικός
 'Αδ. Μαρκότσοι έμποροι
 'Επιμελεία κ. 'Εμ. Δασκαλάκη.
 Τρ. Βαλσαμάκης

'Ηλ. Τσουκάτος
 Κ. Διαμαντής
 Ι. Κουκουλάς
 Τ. Βροντίσης
 Α. Δ. Τσουκάτος
 Μ. Σακαλής
 Π. Γκίκας
 Δ. 'Αθανασιάδης
 Ν. Χ. Σταυράκης
 Δ. Γ. 'Αντολής
 Δ. Κομπιλίρης

ΣΙΦΝΟΥ.

Γ. Προβελέγιος Βουλευτής 45
 Ι. Τριαντάφυλλος, Πάρεδρ.
 Γ. Γιαννούτσικος »
 Δ. Χ. Ζάνε δημ. Σύμβουλος.
 Ν. Ψαράυτης » »
 Ν. 'Ανδρόνικος » »
 Γ. 'Ράδοβιτζ. » »
 Α. Μιτυληναίος » »
 Ε. Γκιών » »
 Δ. Θεολόγος » »
 Φ. Πρόκος » »
 Δ. Φορτσάρης » »
 Ι. Συναδυνός » »
 Ν. Βλαβιανός Ειρηνοδ.
 Τ. Κουλλούρης Γραμ. »
 Κων. Βᾶος Οικονόμος
 'Αβέρκιος' ήγούμενος τῆς Μο-
 νῆς τοῦ Προφήτου 'Ηλιοῦ.
 Δαμιανός ήγούμ. Βρῦσεως.
 Κοσμάς ιερομόνοχος.

Ἱερόθεος Ἱεροδιάκονος.
 Ἄρ. Προβιλέγιος
 Ν. Χωρεπισκοπίδης.
 Ι. Τ. Καρδίτσης Ἀρχιτέκτων.
 Θ. Σεργιάννης.
 Ἀρ. Μονόπωλης.
 Ἀν. Πρόκος.
 Β. Καρρᾶς Ἐμ.π.
 Π. Ἀργυρόπουλος »
 Α. Χανούτσος »
 Ἀντ. Δεπάστας »
 Ι. Γ. Καμπάνης ἑλληνοδιδ.
 Ν. Βερνίκος δημοδ.
 Σ. Ἀβραῆς. »
 Η Μανδελαίνης »
 Γ. Καρχαμουλιωτάκης »
 Γ. Δεστουιάνος. »
 Ν. Χρυσόγελος. »
 Ν. Δραγάτσης. Χρυσ.
 Γ. Χάλαρης, ράπτης.
 Ι. Μαλανδράκης.
 Β. Σπεράντσας.
 Ν. Ῥωμάνος.
 Ι. Γουλάκης.
 Γ. Ἐργίνης.
 Γ. Ὄφανός.
 Μ. Χρυσόγελος,
 Τ. Καρδίτσης, καὶ δι' αὐτοῦ
 Κ. Προβιλέγιος
 Γ. Παππασταυρόπουλος Ἐμ.
 Ξ. Σεργιάννης. »
 Γ. Ῥωμάνος »
 Ν. Δασκαλάκης πλοίαρ.
 Γ. Πλητᾶς. Ζωγρ.

Γ. Ἰ. Γιράρδης.
 Ι. Π. Βαλλῆς.
 Κ. Τουλλῆς.
 Ν. Πρόκος, Εἰσπρ.
 Γ. Διαρεμές »
 Α. Ἀθουσόπουλος.
 Μ. Κανῆς.
 Ι. Γιασημηῆς.
 Ι. Σταύρου. Ὑπενωμ.
 Α. Βερνίκος.
 Ζ. Ἀγγελῆς.
 Φ. Πιττῆς.
 Θ. Ἀρβανιτάκης πλοίαρχος
 Ι. Φιλικός

ΑΘΗΝΩΝ.

Γ. Βιώνης. Καθηγ.
 Α. Ἀλβέρτης.
 Απ. Κλεώπας.
 Στ. Σρατουδάκης.
 Αγ. Βλάχος.
 Ι. Ἀβραῆς.
 Απ. Καρρᾶς.
 Ιάκ. Δραγάτσης καὶ δι' αὐτοῦ
 Σπ. Δραγάτσης.
 Α. Ι. Θεολόγης.
 Γ. Σγουρδαῖος. Φοιτ.
 Γ. Πρεζάνης. »
 Γ. Στάβαρης. » Ἄνδριος.
 Κ. Δαμιράλης. » Νάξιος.
 Ν. Παρίσης. » Ὑδραῖος.
 Ἀν. Μηλιαράκης.
 Χ. Διοσκορίδης. Φοιτ.

ΤΗΝΟΥ.

Τῆ ἐπιμελείᾳ τοῦ κ. Γ. Βαφία,
Εἰρηνοδίκου.

Τὸ Ἱερ. Καθίδρ. τῆς Εὐγγελ. 5

- Α. Φινάλης. Συμβολαιογρ.
Γ. Κρικελῆς. Γραμ. Εἰρηνοδ.
Ν. Ἀγγελίδης. Δικηγόρος.
Δ! Κουφάκης. δικ. Κλητήρ.
Α. Δενδρινός. Ἴατρός.
Μ. Παξιμάδης.
Χ. Στασινόπουλος. Ταμίας.
Γ. Μπιλάλης. Ὑποτελώνης.
Δ. Πολυχρονιάδης. Κτηματ.
Ε. Σπανουδάκης. Μουσικός.
Σ. Σέργιος. Ὑπάλληλος.
Α. Φαράκλας.
Ι. Σταματούλης. Ἐφορος.
Γ. Γκαρπολάς Τηλεγρ.
Ι. Σπεράντσας. Σχολάρχ.

ΝΑΞΟΥ.

- Ι. Δ. Χάμπας.
Κ. Δελαρόκας.
Φ. Μπέλλος.
Α. Θεόφιλος.
Γ. Μπογιαζόγλους.
Κ. Κωνσταντινίδης δῆμ. Κωρ.
Ζ. Καμπάνης Εἰρην. Τραγαίας

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

- Ἄδελ. Δεπάσα Βιβλιοπ. 400
Ἰωάν. Δημητριάδ. Ἴατρός. 45

- Α. Δημητριάδης. ἔμπ. 45
Α. Κανακάρης 40
Φρ. Σγουρδαῖος Πλ.
Κ. Τριαντάφυλλος.
Β. Βεντούρης. διδ.
Π. Νοτάρης.
Αρ. Πρόκος.
Απ. Ψαχαρόπουλος.
Ν. Κανδυλάκης 2, καὶ δι' αὐτοῦ.
Γ. Α. Κανδυλάκης.
Ι. Ν. Βολάνης.
Αντ. Ν. Βολάνης.
Γ. Τριαντάφυλλος.
Ν. Τριαντάφυλος.
Γ. Α. Δεπάστας.
Α. Πυργιονᾶς.
Ι. Ν. Λουκατάρης.
Α. Καλουπίδης.
Ν. Ε. Κλήμης.
Δ. Α. Ζιώτης, καὶ δι' αὐτοῦ.
Γ. Α. Ζιώτης
Μ. Ἀνδρόνικος.
Α. Γ. Πανώριος.
Γ. Α. Θεολόγος.
Αριστ. Ῥαφελιάς
Α. Γ. Λαμπρινός
Απ. Ψυχούλης
Θ. Α. Κελπερῆς.
Π. Κλεώπας
Ν. Κοιλίτης
Κ. Α. Ῥάμπιας
Γ. Φ. Κόμης
Ν. Γουλάνης
Ανώνυμος παρὰ τῷ Ζιώτῃ

Εὐγ. Δελασεύδας
Α. Φ. Ῥαφελιάς
Γ. Ν. Θεολάης
Γ. Φ. Κολαράκης
Ν. Α. Ἀγγελῆς
Γ. Κ. Βέλλης
Γ. Ι. Τσηριγώτης
Α. Κ. Ἀντωνᾶς
Ι. Κ. Κανέλλος
Γ. Μ. Λύκου
Ι. Π. Βολάνης
Μ. Μ. Λύκου
Ν. Γ. Ἀγγελῆς
Ι. Α. Σαρταντώνης
Κ. Ἀποστολόπουλος
Εμ. Α. Δεπάστα
Ν. Γ. Γκαρῆς
Ζ. Φιλικός
Ι. Μ. Χαζηδάκης
Γ. Ἀχλημεθάρης
Ι. Βελτράν
Ν. Διονυσιάδης
Γ. Μ. Ἄγας
Α. Μαστρόκαλος
Ν. Ι. Δεπάστας
Φ. Δ. Σπεράντσα
Α. Γιασημῆς
Μ. Ι. Λιζάρδος. Φολεγ.
Κ. Α. Δεπάστας
Φ. Ι. Δεπάστας
Ι. Α. Πιργιονᾶς
Β. Καμινάρης
Ν. Βασάλος
Φ. Κολαράκης

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

Τῆ ἐπιμελεία
τοῦ Γεωρ. Δημητριάδου.

Γ. Πανᾶς
Ν. Γιαννόπουλος
Γ. Κ. Κωνσταντίνου
Δ. Κ. Δημητρίου
Η. Lallinasia
Κ. Κωστίδης
Α. Τσαλαμάγκος.
Κ. Παππανικολάου
Αθ. Δρακόπουλος
Ε. Ζούλιας
Κ. Παππαπαντελίδης
Χ. Μανάρης
Σ. Σαβούρας
Α. Λουκιανός.
Κ. Παππακουρίτσης
Π. Σκάμπουλος
Α. Περίδης
Α. Χιώτης
Σ. Π. Περίδης
Ε. Σιγάλας
Μ. Τύμπας
Α. Bellamore
Δ. Τάσος
Σ. Παππαδάκης
Δ. Παππαδάκης
Α. Σμυρνιώτης
Γ. Ἀγιοστρατίτης
Κ. Βασιλειάδης.
Κ. Βασιλειάδης
Κ. Τσιπιανός

Δ. Μοσχονᾶς	]	ΙΜΒΡΑΪΛΑΣ.	
Κ, Παππαλουκᾶς		Τῆ ἐπιμελεία	
Κ. Ι. Ξενάκης		Ἐμ. Κανδυλάκης.	2
Ν. Σκουφάδης			
Κ. Μάσχας		Γ. Ι. Μάτσας	10
Μ. Νικηφόρου		Ι. Γ. Μάτσας	2
Ν. Φιλιππῆς		Γ. Ζ. Μάτσας	2
Κ. Καυκάλας		Α. Ἀρβανιτάκης	2
Ι. Δημητριάδης		Ἐμ. Τσιώνης	2
Δ. Κεφαλάς		Θ. Χριστοφορίδης	
Ν. Καλογερίδης		Μ. Ἀντωνόπουλος	
Ζ. Φιλικός		Α. Μεταξᾶς. Τήνιος	
Σ. Ζαμπλάκος		Ἀρ. Καμαράσης	
Γ. Καζιλιέρης		Ν. Γ. Ἀλιμπέρτης.	
Κ. Ψαχαρόπουλος		ΓΑΛΑΖΙΟΥ.	
Ι. Ψαχαρόπουλος		Μιλ. Χανούτσος	20
Ζ. Σεβαστόπουλος		Θ. Χανούτσος	
Μ. Μοάτσος		Εὐσ. Περίδης	
Γ. Κάρης		Κ. Ψυλλιᾶκος	
Γ. Σπεράντσας, δι' ἑαυτὸν καὶ		Γ. Γεωργιάδης	
τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κοινὴν		Ζ. Θεολόγος	
τητα τῶν Σιφνίων	60	Η. Χανούτσος.	

Ζητοῦμεν συγγνώμην παρὰ πολλῶν συνδρομητῶν, τῶν
 ὁποίων δὲν ἐδημοσιεύθησαν τὰ ὀνόματα, ὅτι δυστυχῶς
 δὲν ἐπεστράφησαν ἡμῖν ἐγκαίρως αἱ ἀγγελίαι

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Προλεγόμενα τοῦ συντάκτου ἀπὸ σελ. ε΄. = σελ. θ΄.

Περὶ τῆς ἐν Σίφῳ Σχολῆς τοῦ Ἁγίου Τάφου	σελ. ι΄.-μῆ΄.
Μέρος Α΄. Ἱστορίας τῆς Σίφου. Κεφ. Α΄. Χωρο- [γραφία τῆς νήσου	σελ. 49 — 56.
Κεφ. Γ΄. Ὀρυκτολ. τῆς νήσου καὶ περιγραφὴ τῶν ἀρχαίων Μεταλλείων	» 60 — 67.
Κεφ. Δ΄. Κλιματολογία τῆς νήσου	» 64 — 70.
Κεφ. Ε΄. Περὶ τῶν κατοίκων τῆς νήσου	» 71 — 73.
Κεφ. ς΄. Ἴστ. τῆς νήσ. μέχ. τῶν Μηδ. πολέμ.	» 74 — 79.
Κεφ. ζ΄. Ἴστ. » » τῆς ἐν Χερ. ἤττης	» 80 — 101.
Κεφ. Η΄. Ἴστ. » » τῆς συστάσεως τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους	» 101 — 144.
Κεφ. Θ΄. Θρησκεία ἐν Σίφῳ	» 144 — 143.
Κεφ. Ι΄. Νομίσματα Σίφου	» 144 — 146.
Κεφ. ΙΑ΄. Ἐπιτηδεύματα τῶν Σιφίων	» 146 — 150.
Κεφ. ΙΒ΄. Μνημεῖα καὶ ἄλλα λείψ. ἀρχαιοτ.	» 121 — 124.
Μέρ. Β΄. Κεφ. Α΄. Ἱστορία τῆς Σίφου μέχρι τῆς καταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν	» 125 — 131.
Κεφ. Β΄. Ἴστ. τῆς νήσου ὑπὸ τοὺς Ἑνετοὺς	» 132 — 138.
Κεφ. Γ΄. Ἴστ. τῆς νήσου ὑπὸ τὴν Τουρ. δυν.	» 139 — 151.
Κεφ. Δ΄. Διανοητικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἀνά- πτυξις τῶν Σιφίων ἐπὶ Τουρκοκρατίας	» 151 — 157.
Κεφ. Ε΄. Ἀπὸ τοῦ ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας ἀγῶ- νος μέχρι τοῦ 1833	» 137 — 159.
Κεφ. ΣΤ΄. Στατιστικὴ	» 159 — 166.
Κατάλογος Συνδρομητῶν	» 166 — 173.

Σημ. Παροράματα τινὰ διαφυγόντα τὴν προσοχὴν ἡμῶν, ἀφέν-
ται εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἀναγνώστου.

ΑΘΗΝΑΙ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

009840

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000168984

-31-

ΧΑΔΗΜΙΑ

ΑΟΤΗΝ

